

పరమేశ్వరీ నమః.

శ్రీ మదహ్లాదక మహాపురాణాంతర్గతంబగు
శ్రీస్కాంద పురాణమందలి

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యము.

ఈ గ్రంథము

బ్రహ్మశ్రీ చల్లా నాగలింగశాస్త్రిలవారి పుత్తుడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి చే

ఆంధ్ర శాస్త్ర రత్న సహితముగా చేర్చబడి,

బ్రహ్మశ్రీ కాళూరి రంగయ్యశాస్త్రిల వారిచే

విమర్శించబడి,

స్వకీయ శ్రీ

ఆర్యానంద ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపబడియె,

ప్రథమ ముద్రణము ౫౦౦ ప్రతులు,

మ ఛి లీ పట్టణము,

దీని ఖలరు. 1-0-0

రిజిస్టరు కాపీరైట్

1932

శ్రీ ౪ స్తు.

స్కాంద పురాణాంతగత

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యమ్.

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివణశాంతతర్భుజం । ప్రసన్న
వదనంధ్యాయే త్వర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ వ్యాసంవశిష్ఠనప్తారం శక్తేః
పాత్రీమకల్మషం । పరాశరాత్మజంవందే శుకతాతంతపోనిధిం॥ వ్యాసా
యవిష్ణురూపాయ వ్యాసరూపాయ విష్ణవే । నమోవైబ్రహ్మ నిధయే
వాసు దేవాయతేనమః ॥ అవికారాయ శుద్ధాయ నిత్యాయ పరమా
త్మనే! సదైకరూపరూపాయ విష్ణవేనర్వజిష్టవే ॥ నారాయణం నమ
స్కృత్య నరంచైవనరోత్తమం । దేవీంసరస్వతీంచైవ తతోజయము
దీరియేత్ ॥ అభ్రస్యామః పింగజటాబద్ధ కలాపః ప్రాంశునకాండీ కృష్ణ
మృగత్వక్షురిధానః! సర్వాభౌతాకాపావయమానః కవిముఖ్యఃపారా
శర్యః పరమసుహృదం విష్ణవోతు॥ అచతుర్వదనో బ్రహ్మాద్విభాహు
రపరోహరిః! అఫాలలోచనశృంభుర్భగవాన్బాదరాయణః॥

శ్లో॥ శౌనకఉవాచ॥ శ్లో॥ సూతసూత మహాభాగ వ్యాసశిష్యమహా
మతే! త్వదీయవదనాంభోజా దుపాఖ్యానానిశ్రవ్యతాం ॥ తృప్తిర్నజా
యతేభూయశ్శృవణేచ్ఛాప్రవర్ధతే॥

తా॥ మహానుభావుడవును విశేషమైన జ్ఞానము గలవాడవును వ్యాసమునీశ్వ
రునకు శిష్యుడవునకు ఓనూతమునీశ్వరా! నీముఖ పద్మమువలన ననేకయితీహాసము
లను వింటిమి. అయినను తృప్తి తీరలేదు, తిరిగి శ్రావణమాస మాహాత్మ్యము విన
వలయునని కోరిక గలిగి యున్నది. అని శౌనకుడు పలికెను.

శ్లో॥ కార్తికస్యచమాహాత్మ్యం తులూసంస్థేదివాకరే। మాఘ
మాహాత్మ్యమాహాత్మ్యం ముకరస్థేదివాకరే। వైశాఖమాసమాహాత్మ్యం
తథామేషగతేరవా ॥ తత్ప్రీతత్రచయేధర్మాః కథితాస్సర్వశస్త్రయూ॥

తా॥ ఓమునీశ్వరుడా! సూర్యుడు తులూరాశియందు ప్రవేశించి నప్పుడు
కార్తికమాస మాహాత్మ్యమును సూర్యుడు ముకరరాశియందు ప్రవేశించి నప్పుడు

మాఘమాస మాహాత్మ్యమును సూర్యుడు మేషరాశి యందు ప్రవేశించి నప్పుడు వైశాఖమాస మాహాత్మ్యమును చెప్పియాయ మాసముల యందు జేయదగిన ధర్మములను గవిస్తరముగా జెప్పియుంటిరి.

శ్లో॥ ఏతేభ్యోవ్యధికఃకశ్చి న్నాసశ్చేత్తవసంమతః । యచ్ఛ్రుత్వాపునరన్యత్ర శ్రోతుమిచ్ఛాననోభవేత్ । శృద్ధాశ్శ్రోతురగ్రేతు వత్తాగోవ్యం నకారయేత్ ॥

తా॥ ఓమనీశ్వరుడా! ఏమాసము యొక్క మహిమను వినిన యెడల మఱి యొకధర్మమును వినవల యునని కోరిక కలుగవో అటువంటిదియు ఈచెప్పబడిన మాసములందు నుత్తమమైన మాసమున్న యెడల చెప్పవలయును - ఎవరైనను ధర్మమును వినవలయునని కోరిక గలిగి యున్నయెడల తెలిసినవారు దానిని చెప్పవలయునుగాని దాచగూడదు.

నూతః॥ శ్లో । శృణుధ్వంమునయస్సర్వే భవతాంవాఖ్యగౌరవాత్ । తుష్టోహంనచగోవ్యంమే భవదగ్రేతుకించన ॥

తా॥ నూతుడు చెప్పుచున్నాడు. ఓశానకాది మనులారా! మీరందరు వినుడు. మిఁకందరకు నాయందుండు గౌరవమువలనసంతసించితిని. ఇంతశ్రద్ధ గలిగి యున్న మీయెదుటను సర్వమును జెప్పెదనుగానిరహస్యముగా నుంచువాడనుకాను.

శ్లో॥ అదాంభిత్యంతథా స్తిక్య మశతత్వంసుభక్తతా । శుశ్రూషత్వంవిసీతత్వం బ్రహ్మణ్యత్వంసుశీలతా॥ ధృవత్వంచశుచిత్యంచ తపస్విత్యాననూయతే । ఏతేద్వాదశసంఖ్యాకా గుణాశ్శ్రోతుఃప్రకీర్తితాః । తేనర్వేపిభవత్స్వేవ తుష్యంస్తత్త్వంబ్రవిమ్యతః॥

తా॥ దాంధికము లేకయుండుట, ఈశ్వరుండుండు ననుట, ద్వేషములేక పోవుట, భక్తికలిగి యుండుట, పెద్దలను నేవించుట, నమ్రగా నుండుట, సమస్త విద్యలు నేర్చి యుండుట, మంచివ్యభాషము గలిగియుండుట, ధైర్యము గలిగియుండుట, శుచిగానుండుట, తపస్సు జేసికొనుట, అనూయతలేకపోవుట, అనునట్టి గుణములు పండ్రెండును ధర్మములను వినవలయునను వారికి ముఖ్యముగా నుండవలయును. కాబట్టిఅట్టి సమస్తగుణములు మీయందు నున్నందు తలన సంకోచించి యథాధికముగా నంతయు మీకు జెప్పదలచిన వాడనైతిని.

శ్లో॥ సనత్కుమారో మేధావీ ధర్మజిజ్ఞాసురానతః । ఈశ్వరం
పరివప్రచ్ఛ భక్త్యాపరమ మాయుతః॥

తా॥ ఓమునులారా! మిక్కిలిజ్ఞాన సంపన్నుడైన సనత్కుమారుడుధర్మము
అను దెలివొన నిశ్చయించినవాడై యీప్రకారముగా నడిగెను.

సనత్కుమారః॥ శ్లో॥ దేవదేవమహాదేవ యోగిధ్యేయపదాం
బుజ! వ్రతానిబహుశ స్వత్త త్మతాధమాశ్చసర్వశః॥

తా॥ సనత్కుమారుడడుగు చున్నాడు. దేవతులకు దేవుడవును మునీశ్వరులచే
ధ్యానము చేయఁతగిన పాదపద్మములు కలవాడవునగు యోసాంబమూర్తీ! ఆ నేకమైన
వ్రతములు ధర్మములు సవిస్తరముగా నీవలన వినియుంటిని.

శ్లో॥ తథాపిశ్రోతుమిచ్ఛేకా వర్తతేహృదిసాంవ్రతం । ద్వా
నశస్వపిమాసేషు మాసశ్చేష్ఠతమస్మృతః । తవప్రీతికరోత్యంతం సిద్ధి
దస్సర్వ కర్మణామ్ ॥

తా॥ అయినను ఇప్పుడు నామనస్సునందు మఱియొకకోరికగలదు అది యెట్లు
నఁగా పండ్రెండు మాసములలోను శ్రేష్ఠమైనదియు మీకు ప్రీయమైనదియు సమ
స్తకర్మలకు ఫలమునిచ్చు నట్టి మాసమును వినవలయునని కోరిక జనియించి
యున్నది.

శ్లో॥ అన్యమాసేకృతంకర్మ తదేవాస్మిక్ కృతంయది । స్వాద
నంతఫలం దేవ తంమాసం వక్తుమహాని ॥ తత్రత్యాసర్వధర్మాంశ్చ
లోకానుగ్రహ కామ్యమా॥

తా॥ ఓస్వామీ! ఇతరమాస ములయందు జేయు నట్టి కర్మ ఏమాసమందు
జేసిన విశేషఫలము నొసగునో అట్టి మాసమును ఆమాసము నందుండెడి సమస్తధర్మ
ములను జెప్పి లోకులను తరింపజేయునను గ్రహము కలవాడ వగుమని సనత్కు
మార మునీశ్వరుఁ డీశ్వరునిలో బలికెను.

ఈశ్వర ఉవాచ ॥ శ్లో॥ సనత్కుమారవక్ష్యామి సుగోప్యమపి
సువ్రత! శుశ్రూష త్వేనభక్త్యాచ ప్రీతోస్సివిధినదన ॥

తా॥ బ్రహ్మమానస పుత్రుడవునగు యోగసత్కుమారా! నీయొక్కశుశ్రూ
షచేతన భక్తిచేతన సంఘోషించితిని. నీజెప్పెడు ధర్మము రహస్యముగా నుంచ
తగినదైనను జెప్పెద వినుము.

శ్లో॥ ద్వాదశస్వపిమాసేషు శ్రావణోమేతివల్లభః । శ్రవణా
మాసాయన్మాహాత్మ్యంతతోసాశ్రావణోమతః॥

తా॥ పండెందు మాసములలోను శ్రావణ మాసము నాకు చాలా ప్రియ
మయినది, దాని మహిమ వినతగినది గాన శ్రావణ మాసమని పెద్దలచే నుడువఁబడి
యున్నది.

శ్లో॥ శ్రవణక్షణం పౌర్ణమాస్యాం తతోపిశ్రావణ స్మృతః ।
యశ్చశ్రవణమాత్రేణ సిద్ధిదఃశ్రావణోవ్యతః॥

తా॥ శ్రవణ నక్షత్రముతో గూడిన పూర్ణిమా గలదు కాబట్టి శ్రావణ
మాసమని చెప్పబడు చున్నది, ఏమాస మహిమ వినఁబడినంత మాత్రముననే ఫలము
నిచ్చుచున్నదో, అందువలనను ఆమాసము శ్రావణమాసమని చెప్పబడు చున్నది.

శ్లో॥ స్వచ్ఛత్వాచనభస్తుల్యో నభాతితితత్స్మృతః । తత్ప్రత్య
ధర్మగణనాంకర్తుం కఃశక్నూయాద్భువి॥

తా॥ ఆకాశమువలె నిర్మలమయినది కాబట్టి శ్రావణమాస మనకు, నభా,
అనిపేరువచ్చినది, ఆమాసము నందుండు ధర్మములను లెక్క పెట్టుటకు ఈ భూమి
యందు నెవడును సమర్థుఁడుకాదు.

శ్లో॥ సర్వతోయత్ఫలంద్రష్టుం చతురాస్యభవద్విధిః । ద్రష్టుం
యత్ఫలమాహాత్మ్యం సహస్రాక్షోభవద్వృషా ॥

తా॥ ఈ శ్రావణ మాస మహిమను సర్వమును చూచుటకు బ్రహ్మ దేవుడు
నాలుగు ముఖములుగలవాడయ్యెను, దేవేందురుడును వేయినేత్రములుగలవాడయ్యెను.

శ్లో॥ అనంతోయత్ఫలంవక్తుం సహస్రద్వయ జిహ్వకః । కింబ
హూక్తేనకోప్యేతద్ద్రష్టుంవక్తుంచక్షమః ॥

తా॥ ఈ శ్రావణమాస ఫలమును చెప్పటకు అదిశేషుడు రెండు వేల నాలు
కలు గలవాడయ్యెను. మఱియు నిదియదియని విశేషముగా చెప్పనేల- ఈమాసము
యొక్క ఫలమును చెప్పటకు ఈప్రపంచములో నెవరును సమర్థుఁడులేరు.

శ్లో॥ ఏతత్కలామపిమునే లభతేనాన్యమాసకః । సర్వోవృత
మయ్యశ్చైషమ ఘర్షోధర్మమయస్స్మృతః॥

తా॥ ఓ మనీష్యుడా! ఈ శ్రావణమాస మహిమతో వేరు సారవంతము

మహిమనై నను ఇతర మానవులు పొందలేవు, కాబట్టి యీ మాసమంతయు వ్రత స్వరూపముగాను ధర్మ స్వరూపముగా నున్నదని మనశ్శరులు జెప్పిరి.

శ్లో॥ నకోపివాసరోయత్ర ప్రతీతశూన్యః ప్రవృత్తతే । ప్రాయేణ తిథయశ్చాపి వ్రతనతోత్రమాసివై ॥

తా॥ ఈ శ్రావణమాసమునందు ఒక దిన మయినను వ్రతములేని దినములేదు ఈ మాసమునందు తిథులన్నియు వ్రతదినములై నవి.

శ్లో॥ అత్రోచ్యతేమహాయద్య దధకావాదోనచోత్రహి । ఆరై జితజ్ఞా సుభిర్భక్తైస్తథా ధాకధికముముత్సుభిః ॥ చతుర్విధైగపి జనై స్సేవ్యస్త్వస్వేష్టకాంక్షేభిః ॥

తా॥ ఈ శ్రావణమాస మహిమను గురించి చెప్పిన దంతయు యదాధికమే గాని స్తోత్రము కాదు ఆర్తులు, జ్ఞానేచ్ఛగల భక్తులు, ప్రయోజనము సపేక్షించు వారు, మోక్షపేక్షగలవారు, ఈ నాలుగు విధములై నవారము తమ తమ కోరికలను పొందుటకు ఈ శ్రావణమాస ధర్మముల నాచరింపవలయును.

సనత్కుమారఉవాచ ॥ శ్లో॥ భగవత్య స్వయాప్రోక్తోవ్రత శూన్యోనవాసరః । ప్రాయేణతిథిరివ్యత్ర తస్మాదాచక్ష్యనత్తమ ॥ క స్యాంతిధౌ కింవ్రతం స్యాత్కస్మిన్వారేచకింవ్రతం । తత్రోతత్రాధికారి కః కింఫలంకీద్యశోవిధిః ॥

తా॥ సనత్కుమారు డడుగుచున్నాఁడు, ఓ సాంబమూర్తి ! ఈ శ్రావణ మాసమునందు ఒకవారమైనను ఒకతిథియైనను, వ్రతములేనిదికాదు. తిథులన్నియు తరుచుగా వ్రతములు కలవియే యని చెప్పితిమి. దానినే విస్తరించి నాకుజెప్పవల యును. ఏతిథియందేమి వ్రతముకలదు, ఏవారమునందేమి వ్రతముకలదు, ఆయా వ్రతముల నెటువంటివాఁడు చేయవలయును చేసినందువలన నేమిఫలముకలుగును. చేయువిధాన నెటువంటిది.

శ్లో॥ కేనకేనాపిచాచీణా మున్యాపనవిధిశ్చకః । ణోదేవఃకోత్ర పూజ్యస్సౌ త్సామగ్రిపూజనస్యకా ॥ ప్రధానంవ్రాజనంకుత్ర జాగర త్చాపితిద్విధిః । కస్యవ్రతస్యకః కాలస్తస్సిర్వం వదమేవభో ॥

తా॥ ఈ శ్రావణమాస వ్రతములను పూర్వమందాచరించిన వారెవరు ఆద్యాపనము చేయటెట్లు. ఏదేవతను పూజింపవలయును ఆపూజకు సామాగ్రియెటు

తా || నిన్ను పూజించినయెడల పంచాయ తనపూజ జరుంగును ఇతరదేవతలను పూజించినయెడల ఆవిధముగా సంభవించదు.

శ్లో || స్వయంశివ స్త్వంవామేశా శక్తిగణపతిస్తథా | దక్షిణో రావణ్యీ సూర్యోహృదయేభక్తరాహరిః || అతోస్యబ్రహ్మరూత్వా ద్భవాత్సత్వాద్ధర్మరవిభాక్తృత్వాచ్చతవేశానశ్రేష్ఠత్వేకస్యసంశయః ||

తా || ఓసాంబమాత్రీ! నీవు ప్రధానుడవై యుండగా నీయెడను భాగముందు శక్తియు, మడితొడయుందు గణపతియు, శేత్రబులయుందుచూర్మియును, భక్తాగ్రగణ్యుడగు విష్ణువు హృదయమందును నివసించి యుండుటవలన సృష్టి స్థితిల యములనుజేయుటవలనను నీవు బ్రహ్మస్వరూపుడవైతివి ఓశివుడా! నీవుసమస్తదేవునకును జీవస్వరూపముగా నుండుటవలన నీవు శ్రేష్ఠుడవనుటకు నెవరికి సందేహము లేదు.

శ్లో || విరక్తత్వంశిక్షయతి శ్మశానేపర్వతేస్థితిః | ఉతామృతత్వస్యేశాన మంత్రాలింగేననూక్తకే | పారుషేప్రతిపాద్యోసి ఇతిప్రాహుర్మహామహాయః ||

తా || విరక్తినికొంటి శ్మశానమునందు, పర్వతములయందు, నీయొక్కనివాసము ప్రతివారికిని వైరాగ్యము నవలంబించి మోక్షపేక్షులుగా నుండవలయునని బోధించుచున్నది సుతీయ పురుషనూక్తములో (ఉతామృతత్వస్యేశానః) అను మంత్రముచే ప్రతినాదింపబడు దేవుడవు నీవేయని మనీష్యులు చెప్పుచున్నారు.

శ్లో || జగత్ప్రంహారకంహాలా హలంకేనధృతింగళే | మహాప్రలయకాలాగ్నిం ఛాలేధర్తుంచకః క్షయః || భవాంధకూపపతనే హేతుః కేనహ తస్మరః | కింవణక్యం భాగధేయం తేయద్వక్తహిందృశోభవాత్ ||

తా || ప్రపంచమును సంహరింప జేయునట్టి హాలాహలమును విషయమును నశింపజేయు ప్రలయకాలాగ్నిని మూడవశేత్రముగా యెదుటనుధరించిన సుమధుడవు నీవేదా సంసార మనెడు చీకటి నూతిలో పడద్రోయుటకు సుమధుడగు మన్మథుని సంహరించిన పాడవుగదా నీవుయిటువంటి పాడవని నీమహిమను జెప్పుటకు నేనెంతటివాడను.

శ్లో॥ త్వాస్తోతుం జన్మకోట్యాసి వరాకోహం సచక్షమః । కృ
త్వామయికృపామేవ మత్పృశ్నాకృత్తమహాసి॥

తా ॥ గ్రుడ్డిగవ్వతో సమానుడనైన నేను కోటిజన్మము లెత్తినను నిన్ను
స్తుతించుటకు సమర్థుడనుకాను కాబట్టి నాయందు దయఉంచి నేజేసిన ప్రశ్న
లకు నన్నిటికిని తగిన సమాధానములను జెప్పి నన్నుకృతాధుడను జేయును.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర ససత్కుమార సంవాదే
శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే ప్రథమోధ్యాయ
స్స మా ప్రః

అథ ద్వి తీయో థ్యాయః.

ఈశ్వర ఉవాచ ॥ శ్లో ॥ సాధుసాధుమహాభాగ విసితోసివిరిం
చిజి । శ్రోతాగుణయతోయస్మాచ్చద్ధాళుభక్తిభూషితః ॥

తా ॥ ఈశ్వరుడు చెప్పుచున్నాడు మహాగుణావళుడు బ్రహ్మమానస
పుత్రుడవునగు యోససత్కుమారా! నీవుచేసిన ప్రశ్నబాగుగానున్నది జ్ఞానము కల
వాడవు వినువారు మంచిగుణములు కలవారును, భక్తికలవారును, శ్రద్ధకలవారు
నైనయెడల వారికి కోరినప్రశ్నలను గుఱించి ముఖ్యముగా జెప్పవలయును.

శ్లో॥ శ్రావణేమాసివిషయే యత్పవృత్తంభవతానఘ । అదృష్ట
మపితేవత్మ్యే ప్రేష్టాపరమయాముదాః

తా ॥ ఓమునీశ్వరా! శ్రావణమాసమును గుఱించి నీవుచేసిన ప్రశ్నను ఇది
వరలో నెవరికి చెలియబడ నప్పటికిని నీయందుండెడి మిక్కిలి ప్రేమచేతను జెప్పు
చున్నాను.

శ్లో॥ ప్రియోభవతిచాద్యేష్టా సమ్రస్త్యంచతిథావిధిః । పంచ
మోమస్తకశ్చిన్నః పౌర్ణిథతస్యపితృస్తవ ॥ త్వంచతం మత్సరంత్యక్త్యా
మాంయత శ్వరణంగతః । అతోవక్త్యా మితేతాత భూత్వాచైకమ
నాశ్శృణు ॥

తా ॥ నీవు ద్వేషములేనివాడవును విధేయుడవును ప్రియమైనవాడవు నైతివి
నీరండ్రయైనబ్రహ్మ గర్వింపియుంటచే నైదవరస్సును భేదించితివి నీరందిరికలని

నదనే ద్వేషములేక నన్నుశరణు పొందితివి గాననీవడిగినప్రశ్నలకు సమాధానము జెప్పదను సావధాన మనస్సుగలవాడవై వినుము.

శ్లో॥ కుర్యాన్నక్షత్రవతియోగిన్ శ్రావణేనియతోనరః | రుద్రాభిషేకంకుర్వీత మాసమాత్రందినేదినే॥

తా॥ ఓమునీశ్వరా! ప్రతిమనుష్యుఁడును శ్రావణమాసములో నక్షత్రమును జేసి నెలదినములలో ప్రతిదినమందును రుద్రాభిషేకమును జేయుచుండవలెను

శ్లో॥ స్వప్రీతివిషయస్యాపి కస్యచిత్త్యాగమాచరేత్ | పుష్పైః ఫలైశ్చగౌస్త్రైశ్చ తులసీమందితైః || బిల్వపత్రైరిలక్షాపూజాం శంకరస్య సమాచరేత్ | కోటిలింగాది కర్తవ్యం బ్రాహ్మణాశ్చైవ భోజయేత్ || ధారణాపారణేకుర్యాదుపోషణమధాపిచ | పంచామృతాభిషేకంచ మమప్రీతికరంపరం॥

తా॥ తనకుప్రియమైన వస్తు వేదియైన నొకటివిడువలయును పుష్పములు, ఫలములు, ధాన్యములు, తులసీదళములు, మారేడుదళములు మొదలగు వానిచే నీశ్వరునకు లక్షపత్రపూజ చేయవలయును కోటిలింగార్చనమును జేయించి బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలయును ఈశ్వరప్రసాదమును ధరించుటయు, నొకప్పుడు పారణజేయుటయు, నొకప్పుడు నుపవాసము జేయుటయు, నాకుమిక్కిలి ప్రీతికరమైన పంచామృతములతో నభిషేకమును జేయుచుండవలయును.

శ్లో॥ అస్మిన్నాసేకృతంయద్య తదానంతాయకల్పతే | భూమిశాయీబ్రహ్మచారి సత్యవాదీభవేన్మనే॥

తా॥ ఓమునీశ్వరుడా! ఈశ్రావణమాసములో జేయబడుధర్మములన్నియు విశేషఫలమునిచ్చునవి యగును ఈవ్రతముల నాచరించువాఁడు మంచము మొదలగు వానిని విడచిపెట్టి నేలయందే శయనించవలయును సత్యముగామాట్లాడుచుండ వలయును బ్రహ్మచర్యవ్రతమును సలుపుచుండవలయును.

శ్లో॥ ననయేన్మాసమేనంతు వ్రతంవధ్యంకదాచన | అనోదనం సమశ్నీయాద్ధవిష్యాన్నమధాపివా॥

తా॥ ఈమాసము నెప్పుడును వ్రతకూన్యమైన దానిగా వెళ్లబుచ్చగూడదు అహంవిషయములో అన్నము తినగూడదు మాంసాదులయందు నుపయోగింపఁబడిన యాన్నముమిగిలినయెడల నట్టియన్నమును భుజియించవచ్చును.

శ్లో॥ వక్త్రంచైవనమన్నీయా చాకమాశ్రింత్యజేర్ష్యతీ॥ కించి
ద్రవ్యతీసర్వధాస్యా ద్భక్తిమాన్మృనిస త్తమః ।

తా॥ ఓమునీశ్వరుడా! ఆకులను భక్షింపవచ్చును కూరలను భుజియింప
గూడదు వ్రతముజేయువాడుననుభవిధములచేతను భక్తిగలవాడై యుండవలయును.

శ్లో॥ సదాచారోభూమిశాయీ ప్రాత్రన్నాయీ జితేంద్రియః ।
మత్స్యాజాంప్రత్యహంకుర్యా దేకాగ్రకృతమానసః ।

తా॥ వ్రతముసాచరించువాడు యోగ్యమైన యాచారముగల వాడై స్థిర
మైనమనస్సు గలవాడగుచు నిందియమును జయించి యదయమున స్నానము
జేయుచు భూమియందు శయనించుచు నిత్యమునాపూజ జేయుచుండవలయును.

శ్లో॥ పునశ్చరణమప్యత్ర మంత్రాణాంసిద్ధివంశరం । శివపద్మ
ణకాంమంత్రస్య గాయత్ర్యాశ్చజపంచరేత్ ॥

తా॥ క్షాంతిని మానమునందు మంత్రములను పునశ్చరణముజేసిన యెడల
కోరికలు సిద్ధింపగలవు కాబట్టి యోంకారముతో గూడిన ఆరువణకములు గలవి
గాన శివపంచాక్షరీ మంత్రమును గాయత్రీమంత్రమును జపించవలయును.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణానమస్కారా వేదపారాయణంతాధా । కృతిం
ఫలతి సద్యోవా వాంచితార్థఫలప్రదః ॥

తా॥ ప్రదక్షిణములు నమస్కారములు వేదపారాయణము జేయించవల
యును. ఈచెప్పబడినవన్నియు చేయించిన యెడల వేంట నే కోరిన ఫలమునిచ్చునని
యగును.

శ్లో॥ జపఃపుగుప్తసూక్తస్య చాధికంఫలదోభవేత్ । గ్రహాయ
జ్ఞఃకోటిహోమో లక్షహోమోయుతస్తథా । కృతఃఫలః సర్వోత్రివాం
భితాధా ఫలవృదః ॥

తా॥ పురుషసూక్తముచే జపముచేయుటయు విశేషఫలము కలుగును నవ
గ్రహములను గుఱించి కోటిహోమములుగాని లక్షహోమములుగాని పదివేలుహోమ
ములుగాని తనశక్తికొలది చేయించిన కోరిన కోరికలు ఫలించునని యగును.

శ్లో॥ అస్మిన్మాసే చైకదినం యోవంధ్యం వ్రతతోనయేత్ ।
సయాతినరకంఘోరం యావదాభూతసంప్లవం ॥

తా || ఎవడైన నీ శ్రావణమాసములో నొక్క దినమందైనను ధర్మము నాచరింపక వ్యర్థముగా గాడపువాఁడు పులయకాల పర్యంతము నరకములో నుండువాడగును.

శ్లో || యథాచాయంస్రియోమాస స్తథాకించిన్నమేప్రియం ।
కామ్యశ్చ ఫలదశ్చాయం నిష్కామస్యతుమోక్షదః ॥

తా || నాకు ఈమాసము ప్రియమైనట్లు మఱియొకటి యేదైనను ప్రియము కాదు ఈమాసము కోరికలు గలవానికి కోరికలు నిచ్చునదియు మోక్షము కోరువానికి మోక్షము నిచ్చునదియగును.

శ్లో || తత్రతత్రతుయేధర్మా స్తాస్మత్తత్త్వైవసత్తమ । రవారవి
వ్రతంసోమే మత్పూజాన క్తభోజనం ॥

తా || ఓమునీశ్వరా! యేయేదినములయం దేయేవ్రతముల నాచరింపవలయునో జెప్పెదవినుము ఆదివారమునందు సూర్యవివ్రతమును సోమవారమునందు నాయొక్క పూజనుచేసి రాత్రులయందు భుజింపవలయును.

శ్లో || వ్రథమంసోమమారభ్య వ్రతంస్యాద్రోటకాభిధం । సార్థ
మాసత్రియంతత్యా త్వర్వకామాధాసిద్ధిదం ॥

తా || మొదటిసోమవారము మొదలు మూడుమాసముల పదిహేనుదినముల వఱకు రోటకమును వ్రతము పురిసోమవారము నందు నాచరింపవలెను. నమస్త కోరికల నొసగును.

శ్లో || భామేమంగళ గౌర్యాశ్చ తదహోబుధ జీవయోః ।
శుక్రేజీవంతికాయాశ్చ ఆంజనేయనృసింహయోః ॥

తా || మంగళవారమునందు మంగళ గౌరీదేవిని బుధవార గురువారముల యందు బుధుని బృహస్పతిని పూజింపవలయును శుక్రవారమునందు జీవంతిక యను దేవతను ఆంజనేయ నరసింహ దేవతలనుబూజింపవలెను.

శ్లో || శనావ్రతంసమాదిప్తం తిథివ్యధమునేశ్వైవ ॥ నభశ్చక్ల
ద్వితీయాయాం వ్రతమాచుంబరాభిధం ॥

తా || శ్రావణమాసమునందు శనివారముతోఁ గూడిన యేయేతిథుల యందు శేయేవ్రతము నాచరింపవలయునో జెప్పెదవినుము, శుక్లవిదియందు జౌదుంబర వ్రతము చేయవలెను.

శ్లో॥ గౌరీవ్రతం తృతీయాయాం శ్రావణేశుక్లవక్షుకే । తథా
శుక్లచతుర్థ్యాంతు దూర్వాగణపతివ్రతం॥

తా ॥ శ్రావణశుక్ల తదియ యందుగౌరీవ్రతమును శుక్లచవితియందు దూర్వా
గణపతి వ్రతము నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ వినాయకేతితస్యాశ్చ సంజ్ఞాస్యానవరామునే । నాగానాం
పూజనేతస్మా పంచమీశుక్లవక్షుకే॥

తా ॥ ఓ మునీశ్వరుడా! ఆ దూర్వాగణపతి వ్రతమునకే వినాయక వ్రతముని
యు రెండవపేరుగలదు మఱియు శుద్ధపంచమి యందు సర్వములను పూజించవలెను

శ్లో ॥ ఇమాంమానవకల్పాది జానీహిమునిసత్తమ । సూపోదన
వ్రతంషష్ఠ్యాం సప్తమ్యాంశీతలవ్రతం॥ పవిత్రారోపణంజేవ్యా హ్యష్ట
మ్యాంశుక్లవక్షుకే॥ శుక్లకృష్ణనవమ్యాస్తు నక్తవ్రతవిధిస్సృతః ॥

తా ॥ ఈ సర్వపూజయే సృష్టి మొదలుకొని జరుగుచున్నది షష్ఠియందు
సూపోదన వ్రతము, సప్తమియందు శీతలవ్రతము, అష్టమియందు పవిత్రారోపణ
వ్రతము, శుక్లకృష్ణ పక్షముల రెండు నవములయందు నక్తవ్రత మాచరించవలెను.

శ్లో॥ దశమ్యాంశుక్లవక్షుకే ఆశాసంజ్ఞంవ్రతంచరేత్ । పక్ష
ద్వయేవిశేషోస్మిన్నేకాదశోస్తుకశ్చన ॥

తా ॥ శుక్లదశమియందు ఆశయనెడు వ్రతమును చేయవలయును శుక్ల కృష్ణ
రెండుపక్షముల యేకాదశల యందును విష్ణు సంబంధమైన వ్రతమును చేయ
వలయును.

శ్లో ॥ పవిత్రారోపణంశుక్ల ద్వాదశ్యాంతు హరేశ్స్మృతం ।
ద్వాదశ్యాంతుశ్రీధరం పూజ్య పరాంగతిమవాప్నుయాత్ ॥

తా ॥ శుక్ల ద్వాదశియందు విష్ణువునకు పవిత్రారోపణమును వ్రతమును చేయ
వలయును, ద్వాదశియందు విష్ణుమూర్తిని పూజించినయెడల సుత్తమమైన పదమును
పొందగలరు.

శ్లో॥ ఉత్పజ్జానముపాకర్మ సభాదీపస్తధైవచ । ఉపాకర్మసభా
యాంతు రక్షాబంధస్తథాపరః ॥ శ్రవణాకర్మతత్రైవ తథాసర్ప బలి
స్మృతః॥ హయగ్రీవస్యావతారః పూణిమాయాంతుసప్తకమ్॥

తా || ఉపాకర్మ, ఉత్పజనము, సభాదీపము, రక్షాబంధము, శ్రావణాకర్మ, సర్వబలి, హయగ్రీవావతారము, అనెడు నీయేడును పూజింపుమనందు నాచరింపవలయును

శ్లో || సభఃకృష్టే తుసంకప్త చతుర్థివ్రతముచ్యతే | జ్ఞేయామానవకల్పాది శ్చాస్తివణేకృష్ణపంచమీ ||

తా || శ్రావణబహుళ చవితియందు సంకప్తచతుర్థివ్రతమును చేయవలెను శ్రావణబహుళ పంచమియందు మానవ కల్పాదియను వ్రతమును చేయవలయును.

శ్లో || పూజావతారఃకష్టస్య కృష్ణాష్టమ్యాంద్విజోత్తమ | అవతారస్సమభవద్వ్రతంతస్య మహూత్సవః ||

తా || శ్రావణబహుళ అష్టమియందు శ్రీకృష్ణ స్వరూపముగా భగవంతుని పూజామైన తావతార ముద్భవించెను గాన అదినమందు మిక్కిలి యుత్సవముతో కృష్ణాష్టమీవ్రతమును చేయవలెను.

శ్లో || అమాయాం శ్రావణేమాసి పితోరావ్రతముచ్యతే | కుశానాంగ్రహణంచైవ వృషభాణాంచపూజనమ్ ||

తా || శ్రావణబహుళ అమావాస్యయందు పితోరమను వ్రతమును నాచరింపవలయును అదినమునందు దర్భలను గ్రహించి వృషభములను పూజింప వలయును.

శ్లో || శుక్లాశ్వతిధిమారభ్య తత్తత్తిధిషు దేవతాః | వహ్నిదేవః పృథివదిద్వితీయా బ్రహ్మదేవతా || తృతీయాయాస్తథాగారీ చతుర్థ్యాంగణాయకః | సర్వాధిపాపంచ మీస్యాత్తప్తీస్యాత్సందదేవతా || సప్తమ్యాంభాస్కరోదేవ శివదేవాష్టమీతిధిః | దుర్గాధిపాతు సవమీ దశమ్యంతకదేవతా || ఏకాదశ్యపాశ్చైవ విశ్వేదేవాః ప్రక్షీర్తితాః | ద్వాదశ్యశ్చహరిః కామస్త్రయోదశ్యధిపాయమః || చతుర్థ్యాశ్వాంశివశ్చైవ పౌర్ణమాస్యాం శచీపతిః | అమాయాం పతరోదేవా ఏతేతిధ్యదిపాస్సృతాః || ససదేవస్తత్ర పూజ్యోయస్యదేవస్యయాతిధిః | అగస్త్యశ్చోదయేమాసే ప్రాయేణాత్రైవజాయతే | కథయామి చతంకాలం శృణుష్వైకమనామునే ||

తా || శుక్ల పాడ్యమి మొదలు ఏయేతిథులకు ఏయేదేవతల ఆధిపతులై యుండురో హరినిచెప్పవలసి పాతధానమనకు గలవాడవై వినుము పాడ్యమికి నగ్నియెక్కి

విదియకు బ్రహ్మయు, తదియకు పార్వతియు, చవితికి గణపతియు, పంచ మికిసర్వములును, షష్టికి కుమారస్వామియు, సప్తమికి సూర్యుడును, అష్టమికి శివుడును, నవమికి దుర్గాయు, దశమికి పృథ్వీదేవతయు, ఏకాదశికి విశ్వదేవతలును, ద్వాదశికి విష్ణుమూర్తియు, మన్మథుడును, త్రయోదశికియముడును, చతుర్దశికి శివుడును, పౌర్ణమాసికి నిందుడును, అమావాస్యకుపిత్వదేవతలును అధిపతులై యుండిరికాఁబట్టి యేయేతిథికి నేయేదేవత అధిపతులై యుండిరి అయాతిథిల యందాయాదేవతలను పూజింప వలయును అగస్త్యోదయ మాసముకూడ తరచుగా ఈశ్రావణ మాసమునందే కలుగును కాఁబట్టి యామునిశ్వరుఁడా అట్టికాలమును గుఱించి వివరించి చెప్పచున్నాను స్థిరచిత్తముతో వినుము.

శ్లో॥ సింహ సంక్రాంతిదివసాయదాద్వాదశయాంతివై । చత్యవారించ్చఘటికాతదాగస్త్యోదయోభవేత్ ॥

తా ॥ సింహ సంక్రమణము పూర్వవేళించిన పిమ్మట పండ్రెండు దినములు నలుబది ఘడియలు గడచిన యనంతరము అగస్త్యోదయమును. ఇది మిక్కిలి పుణ్యకాలమని చెప్పబడెను.

శ్లో॥ సప్తహానితతఃపూర్వే హ్యగస్త్యఘృత్యాంసమాచరేత్ ॥

తా ॥ అగస్త్యోదయమునకు పూర్వము ఏడుదినములు అగస్త్యునకు పూజనాతంపవలయును మఱికొందతిమతము ఉదయాత్పర మందును కూడ చేయవచ్చు నని యున్నది.

శ్లో॥ ద్వాదశేష్వపిమాసేషు ఆదిత్యోభిన్నసంజ్ఞయా । తపతే శ్రావణేతత్ర గభస్థితిసంజ్ఞతః ॥ తత్పూజనంచకర్తవ్యం మాసేస్త్రికభక్తితత్పరైః ॥

తా ॥ చైత్రము మొదలు పండ్రెండు మాసములయందు సూర్యుడు పండ్రెండు నామములచే జెప్పబడు చున్నాఁడు శ్రావణమాసము నందు సూర్యుడు (గభస్థి) యనిపేరుచే ప్రకాశించుచుండును కాఁబట్టి ఈ శ్రావణ మాసము నందు మిక్కిలి భక్తికలవారలై గభస్థియను సూర్యునికి పూజచేయవలయును.

శ్లో॥ చతుర్థయాని మాసేషు వ్రతానివిహితానిచ । శ్రావణే చత్యశ్చాకం దధిభాద్రపదేతథా ॥

తా || శ్రావణము మొదలు నాలుగుమాసముల యందును చెప్పఁబడిన శ్రతములను జేయుచు శ్రావణ మాసములో కూరను భాద్రపదములో పెరుగును భుజింపక విడువవలయును.

శ్లో || దుగ్ధమాశ్వయుజేమాసి కార్తికేద్విదళంత్యజేత్ | ఇత్యాదీనిసమస్తాని తానిక ర్దుమశక్నువన్ || ఏకస్మిన్ శ్రావణేమాసి కుర్వంస్తత్ఫలభాగ్యవేత్ | ఉద్దేశోయంమయాహోక్త స్సంతేపాత్రవ మానద ||

తా || ఓమనీశ్వరా! ఆశ్వయుజ మాసమునందు పాలును కార్తికమాసమున ద్విదలమును విడువ వలయును ఈచెప్పఁబడిన వన్నియు జేయుటకు సమధుకాదు కానియెడల ఒకశ్రావణమాసము నందైనను జెప్పినరీతిగా జేసినయెడల వన్నిమాసములయందును జేసినఫలమును పొందువాడగును కాఁబట్టి నాయుద్దేశము సంతేపముగా నీకుజెప్పితిని.

శ్లో || అశ్రత్యానాంప్రతానాంతు ధర్మాణాంమునిసత్తమ | కేనాపివిస్తరోవక్తుం నాలంపక్షాశ్చతైరపి ||

తా || ఓమనీశ్వరా! ఈ శ్రావణమాసమునందు చేయఁబడిన శ్రతములను ధర్మములను గుఱించి నూరుసంవత్సరముల పర్యంతమును జెప్పటకు పెరుగును సమధుకాదు.

శ్లో || మమప్రీత్యైహరేర్యాపి కుర్యాద్వ్రతమశేషతః | ఆవయోర్నహిబేదోస్తి పరమాధకావిచారతః ||

తా || నాకును విష్ణుమూర్తికిని ప్రీతికొరకు సమస్త శ్రతములను చేయవలయును యథార్థముగా విచారించినయెడలమాయిద్దఱికిసంతమాత్రము భేదములేదు.

శ్లో || కల్పయంత్యత్రయేభేదం తేవై నిరయగామినః | సనత్కుమారతస్మాత్త్వం శ్రావణేధర్మమాచర ||

తా || ఎవరు మాయాధయులను భేదమున్నట్లు తలచునో అట్టివారు సరకమును పొందుచున్నారు కాఁబట్టి యోమనీశ్వరా! శ్రావణమాసమునందు ధర్మమాచరింపవలయును.

ఇతి స్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణప్రత్యోద్దేశన కథనంనామ ద్వితీయోధ్యాయ

స్స చూప్తః

అ ధ త్ప తీ యో ధ్యాయః.

సనత్కుమార ఉవాచ || శ్లో॥ భగవత్ప్రతసంఘస్య చోద్దేశః
కథిత స్త్వయా । త్ప్రపిర్నజాయతే న్వామిన్ విస్తవాద్వత్తు మర్హసి ||
యచ్చత్వాత్కృత్యత్యోహం భవిష్యామి సురేశ్వర ||

తా || సనత్కుమారు డనుగుచున్నాఁడు ఓభగవంతుడా! ప్రతములను
గుఱించి సామాన్యముగా చెప్పితివి అందువలన నాకుత్పత్తికాలేదు ఓజీవోత్తమా!
జీవివలన నేను తరింతునో దానిని విస్తరించి చెప్పవలయునని సనత్కుమారు
డడిగెను.

ఈశ్వరఉవాచ || శ్లో॥ న క్తప్రతేన యోగీశ శ్రావణం యోనయే
త్సదీః! ద్వాదశస్వపిమానేషు సన క్తఫలభాగ్యవేత్ || సాయాహ్నా పూ
ర్వంతు న క్తంస్యాద్రాత్రిభోజనమ్ ||

తా || సాంబమూర్తి చెప్పుచున్నాఁడు ఓమునీశ్వరా! ఎవడు న క్తప్రతముచే
శ్రావణమాసమును వెళ్లబుచ్చునో వాడుప్రద్రొండు మాసములయందు న క్తప్రత
మును చేసినఫలమునొందును సాయంకాలమునకు పూర్వము భుజించుట న క్తభోజ
నము అదియే రాత్రిభోజనమనియు జెప్పఁబడును.

శ్లో॥ తత్రాద్యత్రిఘటింత్యక్త్వా కాలస్యాన్న క్తభోజనే! తతస్సం
ధ్యాత్రిఘటికా అస్తాదుపరిభాస్యతః ||

తా || సూర్యాస్తమమైన పిమ్మట మూడు ఘడియలు సంధ్యా కాలముగా
జెప్పుబడు చున్నది గానయనంతరము న క్తభోజనమునకు ప్రశస్తమైన కాలముగా
జెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ చత్వారీమానికర్మాణి సంధ్యాయాంపరి వజ్రయేత్ ।
ఆహారం మైధునం నిద్రాం స్వాధ్యాయంచ చతుర్థకమ్ ||

తా || భుజించుట, సంభోగించుట, నిద్రించుట వేదముచదువుట, ఈనాలుగు
కర్మలు సాంధ్యాకాలమునందు విడువవలయును.

శ్లో॥ గృహస్థయతిభేదేన వ్యవస్థాంచైవ మేశ్వర । ఆత్మనోద్వి
గుణేచాయా మందిభవతిభాస్కరే || యతేర్న క్తంతు తత్ప్రోక్తం సన
క్తంభోజనం । నక్షత్రదర్శనాన్న క్తం గృహస్థస్యబుధైస్మృతమ్ ||

తా || ఓమునీశ్వరా! నక్తమును గుఱించి గృహస్థులకు యతీశ్వరులకునుండు శేదమును జెప్పెదమినును సూర్యుండు పడమటి దిక్కునకు వెళ్లగా మనుష్యుని యొక్కనీడ దేహప్రమాణముకంటె రెండురెట్లుపెచ్చుగానుండు సమయమున నక్త కాలమని యతీశ్వరులకు చెప్పఁబడినది గాని రాత్రిభోజనము యతీశ్వరులకు జెప్పఁబడలేదు. గృహస్థులకు నక్షత్రము లుదయించిన పిమ్మట శ్రేష్ఠముగా జెప్పఁబడెను.

శ్లో|| యతేర్ది నాష్టమేభాగే రాత్రోతస్యనిషిధ్యతే | నక్తంనిశా యాంకుర్వీత గృహస్థోవిధిసంయుతః ||

తా || పగటి ప్రమాణము వెనిమిదిభాగములు చేయగా చివరదైన యెనిమిది భాగకాలము యతీశ్వరులకు జెప్పఁబడినది గానిరాత్రిభోజనము నిషేధింపుఁ బడినది గృహస్థులకు రాత్రియంటే యధావిధిగా నక్తవ్రతమును చేయవలయును.

శ్లో|| యతీశ్వవిధవాచైవ విధురశ్చ ససూర్యకమ్ | విధురశ్చే త్పుత్రవాన్స్యా త్సతురాత్రోసమాచరేత్ ||

తా || యతీశ్వరుఁడును, విధవయు, భార్యవియోగమైన వాడును సాయం కాలమున సూర్యాస్తమయము కాకపూర్వమే భుజింపవలయును భార్యవియోగమైన వాడైనను పుత్రులుకల వాడైన నేని రాత్రియందు భుజింపవచ్చును.

శ్లో|| అనాశ్రీమోప్యాశ్రీమీస్యా దవత్నీకోపిపుత్రవాన్ | ఏవం యధాధికారంతు కుర్యాన్నక్తవ్రతంసుధిః ||

తా || పుత్రులుకల వాడైనయెడల భార్యవియోగమైన వాడును గృహస్థుడనియే చెప్పవచ్చును కాఁబట్టి వారివారికి చెప్పఁబడిన విధిచొప్పున నక్తవ్రతము నాచరింపవలయును.

శ్లో|| అత్రనక్తవ్రతీమాసే పరాంగతిమవాప్నుయాత్ ||

తా || ఈశ్రావణమాసమునందు నక్తవ్రతము నాచరించువారు ఉత్కృష్టమైన లోకమును జెందగలరు.

శ్లో|| తిథావ్రతిపదిప్రతః శ్రావణేనముపస్థితే | సంకల్పయేన్యా సమేకం శ్రావణేవ్రత్యహంత్యహం | ప్రాతన్నానం కరిష్యామి బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్థితః || భోక్ష్యామి నక్తం భూషయాం కరిష్యే ప్రాణినాందయామ్ | పౌరభస్మికా వ్రతేదేవ యద్యపూజేన్మియేహ్యహమ్ || తదాసంపూర్ణ తాంయాయ పృసాదాతే జగత్పతే | ఇతిసంకల్ప్య

మేధావీ మానేన క్తవ్రతంచరేత్ | ఏవంన క్త వ్రతంకుర్వన్మమస్మియత
మోధవేత్ ||

తా || శ్రావణశుద్ధ పాడ్యమిదినము రాగానే ప్రాతఃకాలమున నిట్లునంక
ల్పము జేయ వలయును ఓస్వామీ! యీశ్రావణ మాసము ముప్పది దినములును
ప్రాతఃకాలంబున స్నానము చేయుచు బ్రహ్మచర్య వ్రతమును జరుపు కొనుచు
రాత్రులయందే భుజింపుచు భూమియందే శయనించుచు సమస్త ప్రాణులయందు
దయగానుండుచు నీవ్రతమును ప్రారంభించి చేయుచున్నాను. ఒకవేళ యీవ్రతము
పూర్తికాక పూర్వమే శను మరణించితినేని యావ్రతము సంపూర్తి యైనదానిగా
నీయనుగ్రహము వలన జేయుమని బుద్ధుమంతుడైనవాడు ఇట్లుగంకల్పముచేసి శ్రావ
ణమాసము నంతయు నక్తవ్రతముచే గడప వలయును ఇట్లు నక్తవ్రతమును చేసిన
వాడు నాకుమిక్కిలి ప్రియమైన వాడగును.

శ్లో || విప్రద్వారాతిరుద్రేణ మహాహుద్రేణ వాస్వయం । అభి
షేకంమాసమాత్రం రుద్రేణప్రత్యహం చరేత్ || తస్యప్రీతామ్యహం
వత్స జలధారాపీయాయతః ||

తా || నాకిరమ్మన నెప్పడు జలధారలు పడుచుండునని నాకు ప్రియము
కాఁబట్టి శ్రావణమాసము ప్రతిదినమునను తానుగాని యొక బ్రాహ్మణుని ద్వారా
గాని రుద్రము, అతిరుద్రము, మహారుద్రము, మొదలగు వానిలో తనకుఁగ్గినను
నరించి రుద్రాభిషేకమును జరిపించవలయును.

శ్లో || కుర్యాదుద్రేణవాహోమం మమప్రీతికరంభరమ్ | స్వస్య
యద్రోచతేత్యంతం భోజ్యంవాభోగ్యమేవవా | సంకల్ప్యద్విజవర్యాయ
దత్వామానే స్వయంత్యజేత్ ||

తా || నాకుసంతోషకరముగా రుద్రముచే హోమము చేయించ వలయును
శ్రావణమాసములో ముప్పది దినములయందును తనకునిష్ఠమైనదిగా యిష్టము లేనిది
గానిపదార్థమును సంకల్పముచేసి బ్రాహ్మణులకు దానమియ్య వలయును అట్టి
పదార్థమును తానుభుజింపగూడదు.

శ్లో || అతఃపరంశ్రుణుమునే లక్షపూజావిధింవరమ్ || శ్రీకామో
ఖిల్వపత్రైశ్చ దూర్వాభిశ్శాంతి కాముకః । ఆయుః కామేనకర్తవ్యం
చంపకైఃపూజనంహరేః ||

తా || ఓమునీశ్వరుడా! ఇకముందు లక్షపత్ర పూజావిధానము జెప్పెదను
వినుము సంపత్తును కోరువాడు మారేడు దళములతోటి కాంతిని కోరువాడు గరికి
తోటి ఆయుస్సును కోరువాడు చంపక పుష్పములతోటి భగవంతునిపూజించవలెను.

శ్లో || విద్యాకామేనకర్తవ్యం మల్లికాజాశిభిస్తథా | శివవిష్ణోః
ప్రసన్నత్వం తులసీభిఃప్రసిద్ధతి || పుత్రకామేనకర్తవ్యం బాహుకైః
పూజనం శుభం | దుస్వప్న పశిమధాః య శస్త్రధాన్యైశ్చ పూ
జయేత్ ||

తా || విద్యనుకోరువాడు మల్లి పుష్పములను జాతిపుష్పముల చేతను శివునకు
విష్ణువునకు తృప్తినిండుటకు తులసీదళములతోటి పుత్రులను కోరువాడు వాసుడు
పువ్వులతోటి దుస్వప్నదోషము పోవుటకు ప్రశస్తమైనధాన్యములతోటి పూజింప
వలెను.

శ్లో || రంగవల్ల్యాదిభిరేకవం దేవస్యాగ్రేవినిర్మితైః | పద్మాదిభి
స్త్వస్తికాద్యైశ్చ కాద్యైఃపూజయేద్విభుమ్ ||

తా || భగవంతుని సన్నిధానమందు పద్మము స్వస్తికము చక్రము శంఖము
మొదలగు నాకార ములుగా మ్రుద్ధులతో నలంకరించి భగవంతుని పూజింప
వలయును.

శ్లో || ఏవంహిసర్వపుష్పైశ్చ సర్వకామాధానిధయే | లక్ష
పూజాంప్రతుర్యాచ్చే త్సుప్రసన్నోహోభవేత్ ||

తా || ఈప్రకారము తాను కోరిన కోర్కెలన్నియు పొందుటకు సమస్త
పుష్పములచేతను లక్షపత్రపూజను చేసినయెడల సాంబమూర్తి యనుగ్రహించి కోరి
కల నొనంగును.

శ్లో || ఉద్యాపనంతతఃకార్యం మండపంచైవ సాధయేత్ | వేది
కాచవికర్తవ్యా మండపస్యత్రభాగతః ||

తా || అటపిమ్మట నుద్యాపనము చేతు వలయును అందునిమిత్తమై మండ
పశిర్పరచ వలయును మంటపమునకు మూడురెట్లు హెచ్చుగా నుండునట్లు అటుగు
శిర్పరచవలెను.

శ్లో || పుణ్యాహవాచనంకృత్యా ఆచార్యంవరయేత్తతః | గీతవా
దిత్రానిఘోకపై బ్రహ్మఘోషేణభూయసా | ప్రవిశ్యమండపేతస్మిన్
రాత్రోజాగరణంచరేత్ ||

తా || ఆనంతర మాచార్య సేర్పరచుకొని పుణ్యాహ వాచనముచేసి గీత వాద్యధ్వనులతోడను బాగ్గూణల స్వస్తివాచనాది ధ్వనుల తోడను మంటపము నందుబ్రవేశించి రాత్రియందు జాగరణము చేయవలయును.

శ్లో || వేదికాయాంప్రకరన్యం లింగతోభద్ర ముత్తమమ్ | తస్మాద్యేతండులైఃకుర్యా త్కైలాసంచసుశోభనమ్ ||

తా || ఆవేదికయందు శుభప్రదమైన లింగాకారము సేర్పరచ వలయును దానిమధ్యయందు తండులములనుంచి కైలాసాకారముగా సేర్పరచవలయును.

శ్లో || కలశంస్థాపయేత్తత్ర తామ్రేంచైవమహాప్రభమ్ | పంచ పల్లవసంయుక్తం న్యసేన్యస్త్రంసుసూక్ష్మమ్ ||

తా || అక్కడచక్కనివణకముగల రాగికలశమునుంచి దానిలో నైదువిధ ములగు చిగుళ్ల నుంచి యాకలశమునకు మృదువైన నూతనవస్త్రమునుబట్టివలయును.

శ్లో || సావణీకప్రతిమాంత్రస్థాపయేత్పార్వతీపతేః | పూజాంత్రప్రకుర్వీత పంచామృతపురస్కరైః ||

తా || బంగారముతో చేయబడిన యీశ్వరునిప్రతిమ నాకలశమునందొంచి పంచామృతము మొదలగువానిచే నభిషేకము చేసి యీశ్వోపచార పూజచేయ వలయును.

శ్లో || ధూపైర్దీపైస్సైవేద్యై గీతవాదిత్యవృత్తకైః | వేద శాస్త్రపురాణైశ్చ రాత్రౌజాగరణంచరేత్ ||

తా || ధూపము, దీపము, నైవేద్యము మొదలగునవి యాచరించి పిమ్మట వృత్తము, గీతము, వాద్యము, వేదశాస్త్ర పురాణములయొక్క పఠనము మొదలగు వానిచే రాత్రిజాగరణము చేయవలెను.

శ్లో || తతఃప్రభాతసమయే సున్నాతస్సుశుచిర్భవేత్ | స్థండిలం కారయేత్తత్ర స్వశాఖోక్తవిధానతః || హోమంచసతిలాజ్యేన పాయ సేనచ కారయేత్ | మూలమంత్రేణ గాయత్ర్యా శివనామ్నాంసహస్రకైః ||

తా || తెల్లవారిన పిచ్చట ప్రాతః కాలమున స్నానముచేసి పరిశుద్ధుడై యావేదికయందు స్థండిలము సేర్పరచిన పిమ్మట తనశాఖకు సంబంధించిన మంత్రములచేతను, గాయత్రీమూలమంత్రముచేతను, శివసహస్ర నామములచేతను, శేతితో శరసిసహస్రము, హేమసము, మొదలగువానితో హోమము చేయవలెను.

శ్లో॥ యేనమంత్రేణ పూజాతు కృతాతేనైవ హోమయేత్ ।
శర్కరాఘృతమిశ్రేణచ సదాహుమీతతః ।

తా ॥ ఏమంత్రములచే పూజచేయఁబడినదో ఆమంత్రములనే యుచ్చరింపును
శేతితో కలిపిన పంచదారతోటి యన్నముతోటి హోమముచేయవలయును.

శ్లో॥ తతస్త్విష్టకృతం హుత్వా పూర్ణాహుతిమనంతరం । ఆచార్యం
పూజయేత్సమ్యగ్వస్త్రాబంకారభూషణైః ॥

తా ॥ అనంతరము స్విష్టకృతుహోమముచేసి పిమ్మట పూర్ణాహుతిని జేయవలయును అనంతరము వస్త్రములు ఆభరణములు మొదలగు వానిచే నాచార్యుని బాదుగా పూజింపవలెను.

శ్లో ॥ బ్రాహ్మణాః పూజయేత్పిశ్చ త్రేభ్యోరద్యాచ్ఛగ్షిణామ్ ।
యేనయేనప్రకుర్యాచ్ఛ లక్షపూజాముమాపజేః ॥ తత్తద్దద్యాత్సు
వగేశాన కృత్యాశ్శంభుప్రపూజయేత్ । యదిదీపః కృతస్తేన తద్దా
నంచైవకారయేత్ ॥ సువణకవర్తికాంకృత్వా దీపసాత్రంచరౌవ్యకం ।
గోఘృతేనసమాయుక్తం సర్వకామాధశిష్ఠయే ।

తా ॥ ఆనంతర బ్రాహ్మణులకు దక్షిణ తాంబూలములనిచ్చి పూజింపవలెను
సాంబమూర్తికి లక్షపూజను చేసిన వారందఱును బంగారముతో సాంబమూర్తిప్రతి
మనుజేయించి దానిని పూజించి బ్రాహ్మణునకు దానమియ్యవలయును దీపములను
కూడ తెలిగించిన యెడల దీపదానము చేయవలయును అదియెట్లనఁగా వెండితోదీప
పాత్రయును బంగారముతో వర్తియును చేయించి అత్రు శేతితోకూడ దానమిచ్చిన
యెడల సమస్తకోరికలు సిద్ధించును.

శ్లో ॥ ఉమాపయెత్తతోదేవం బ్రాహ్మణాభోజయేచ్ఛతమ్ ।
ఏవంయః కురుతేపూజాం తస్యప్రీతామ్యహంమునే ॥

తా ॥ భగవంతుని ఉమార్పణముగోరి పిమ్మట నూరుగురు బ్రాహ్మణులను
భుజింపవలయును ఓమునీశ్వరుఁడా యీప్రకారము పూజచేసిన వాని ననుగ్రహిం
సెదను.

శ్లో॥ తత్రాపిశ్చివగేశుర్యా తద్దానః త్యాగకల్పతే । స్వప్రీతి

విషయః కల్పి త్వదార్థస్య జ్యతేయది । మనర్పణధియాచాత్ర మాసి
తస్య ఫలం శృణు ॥ ఇహాముత్రచతత్వాన్ ప్తి ర్భవేల్లక్షగుణాధికా ॥

తా ॥ ఆదియశ్రావణ మాసములో చేసిన యెడల విశేషఫలము నిచ్చునది
యగును తనకునిష్ట మగు పదార్థమును నాకునర్పణ పూర్వకముగా విడచి పెట్టిన
యెడల వానియొక్క ఫలమును జెప్పెదమను మదలి వేసిన వస్తువును లక్షరెట్లు ఇహ
లోకపరలోకముల యందు పొందువాడగును

శ్లో॥ సకామ త్యేతుచైవంస్యాన్నిష్కామ త్వేవరాగః । రుద్రా
భిషేకంకుర్వాణస్తత్రిత్యాక్షరసంఖ్యయా ॥ ప్రత్యక్షరంకోటివషణ్ణం
రుద్రలోకేమహీయతే । పంచామృతస్యాభిషేకాదమృతత్వంసమన్నతే ॥

తా ॥ కోరికలుగలవాడై చేసిన యెడల కోరికలు నిర్ధించును కోరిక రహిత
ముగా చేసినయెడల నుత్తమలోకమును జెందును ఆ చెప్పబడిన మంత్రాక్షరసంఖ్య
పరకారముగా రుద్రాభిషేకమును చేసినయెడల నొక్కొక్క యక్షరమునకు కోటి
సంవత్సరములు సభిషేకముచేసిన జన్మరాహిత్యమును జెందును.

శ్లో॥ తస్మిన్మాసేభూమిశాయీ ఫలంతస్యాపిమేశృణు । ప్రవాళ
నిర్మితాంక్రేష్టాం గజదంతభవామపి ॥ వటీరనిర్మితాంచాపి ఖచితాం
నవరత్నకైః । నిస్సీమమృదుపక్షింద్రవిశేషాంద్యజన త్తమ ॥ రమ్యంవస్త్రే
ణసంఘన్నాం నూలికాంచాత్ర శోభనామ్ । నశోపబహుకైర్యుక్తాం
శయ్యాం సులభతేశుభామ్ । రమ్యాగనాసమాయుక్తాం రత్నదీప
విభూషితామ్ ॥

తా ॥ ఆ శ్రావణమాసములో భూమియందే శయనించిన వానియొక్క ఫల
మును జెప్పెదను వినుము పగడములు, ఏనుగుదంతములు, స్పటికలు, నవరత్నములు,
మొదలగు వానిచే నిర్మింపబడినదియు మిక్కిలియందమైనపక్షిశామ్మలచేనలంకరింప
బడినదియు నోబ్రాహ్మణోత్తమా! రమ్య మగు వస్త్రముచేగప్పబడిన హంసతూలిక
గలదియు, పది తలగడదిండ్లు గలదియు, నుందరమగు స్త్రీలతో గూడినదియు, రత్న
దీపములతో నలంకరింప బడినదియు, శుభప్రదమైన శయ్యను పొందువాడగును.

శ్లో ॥ బ్రహ్మచర్యేణచాప్యత్ర వీర్యప్రప్తిర్భవేద్దుఃఖా ॥ ఓజో
బలం దేహదార్ధ్యం యద్ధర్మసోఽపకారకమ్ । ప్రత్యక్షం వైభవే తస్య
బ్రహ్మప్రాప్తిర్న సంశయః ॥

తా॥ బ్రహ్మచర్య వ్రతమును జరిపిన యెడల దృఢమైన వీర్య పుష్టియు, శేజి
స్సును, ధర్మములు చేయుటకు నుపయుక్తమైన దేహబలమును ప్రసవ్యక్షము గాగే
పొందగలుగును జన్మానంతరమున మోక్షమును పొందువాడగును.

శ్లో॥ సింహామస్యసకామస్య స్వర్గందేవాంగనాశుభమ్ | అత్ర
మాన వ్రతిధరో మహాస్పృతా ప్రజాయతే || అహోరాత్ర దినచాపి
భుక్తికాలే ధవాప్రునః॥

తా॥ రాత్రిగాని పగలు గాని లేక భోజనకాలమందు గాని మానవ్రతమును
బూజిన వాడు శారీరకలు గలవాడైనను లేనివాడయినను దేవతా స్త్రీలచే ప్రకాశం
చుచున్న స్వర్గలోకముల ననుభవించి పిమ్మట భూలోకములోమిక్కిలి సత్య
సంధుడుగా జన్మించును

శ్లో॥ ఘంటాయాః పుస్తకస్యాపి వ్రతాంతేదాన మాచరేత్ |
సర్వశాస్త్రప్రవీణస్యా ద్వేదవేదాంగపారగః | వాచస్పతిసమోబుద్ధా
మాన మాహాత్మ్యతోభవేత్ || మానినః కలహానాస్తి తస్మాన్మాన
వ్రతంవరమ్ ||

తా॥ వ్రతమును పూర్తిచేసిన పిమ్మట ఘంటనుగాని పుస్తకమునుగాని దాన
మిచ్చిన యెడల మానవ్రత మహిమచే వేదములను వేదాంగములను జదివి సమస్త
శాస్త్రములయందు నేర్పుగలవాడయి వంటి బుద్ధిగలవాడై యుండును
మానముగానుండిన కలహము కలుగ నేరదని చెప్పబడియున్నది గనుకనే మానవ్రత
మును ముఖ్యముగా నాచరింపఁగినది.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే ఈశ్వర

ససత్కుమార సంవాదే సత్వ్రత లక్షపూజా భూమి

కయసమానాది వ్రతకథనంనామ తృతీయోధ్యాయ

స్స మా వ్రతః

అథ చ తు ధో క ధ్యా యః.

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ సనత్కుమారవక్ష్యామి ధారణాపారణా
వ్రతమ్॥ పుణ్యాహంవాచయే త్పుర్వ మారభ్యప్రతిపద్దినమ్ ॥ సంకల్ప
యే స్మమప్రీత్యై ధారణాపారణావ్రతం॥ ఏకస్మిన్ ధారణంకుర్యాత్ పార
ణంచ తే ధావరే ॥

తా ॥ ఈశ్వరుండు చెప్పుచున్నాడు ఓసనత్కుమారా! ధారణా పారణా
వ్రతమును గుఱించి చెప్పెదవినుము శ్రావణశుద్ధ పాడ్యమీయందు ముందుగాపుణ్యా
హవాచముజేసి నాకుప్రీతి నిమిత్తమై ధారణా పారణా వ్రతమును గుఱించి సంక
ల్పము జేయవలయును అనఁగా సోకదినంబున ధారణయు మరుదినంబున పారణయు
జరుపవలయును.

శ్లో॥ ఉపవాసోధారణేస్యాత్పారణేభోజనంభవే । సమాప్తే
మాసిచైవాత్ర కుర్యాదుద్యావనంవృతీ॥

తా ॥ ధారణ అనఁగా నుపవాసము జేయుట, పారణ అనఁగా భోజనము
చేయుట, ఇట్లు మాసము పూర్తి కాగానే వ్రతము చేయవారు ఉద్యావనము
చేయవలయును.

శ్లో॥ సమాప్తే శ్రావణేమాసి పుణ్యాహంకారయేత్పురా । ఆచార్యం
వరయేత్పశ్చ ద్భాగ్మణాంచైవమానద ॥

తా ॥ ఓ మునీశ్వరా! శ్రావణ మాసము పూర్తయైక పిమ్మట ముందుగా
పుణ్యాహవాచనము చేసి ఆచార్యునకు బ్రాహ్మణులకు వరుణుల నిర్వకలెను.

శ్లో॥ పార్వతీకం కరన్యాపి ప్రతిమాం స్వణా నిర్మితామ్ ।
పూర్ణకుంభేతు సంస్థాప్య పూజయేన్నిశితక్రితః॥

తా॥ బంగారముతో పార్వతీ పరమేశ్వరుల ప్రతిమను చేయించి పూజా
కలశము నందుంచి రాత్రి వఱకు నుపవాసము చేసి భక్తి గలవాడయి రాత్రియందు
పూజింప వలయును.

శ్లో॥ రాత్రోజాగరణంకుర్యాత్ పురాణ శ్రవణాదిభిః । ప్రాతః
రగ్నింసమాధాయ హోమంకుర్యాద్భద్రధావిధి॥

తా॥ పురాణ పఠనము మొదలగు వానిచే రాత్రి యంతయు జాగరణముచేసి
ప్రాతఃకాలమున నగ్ని హోత్రమునుంచి యధావిధిగా హోమములను చేయవలెను.

శ్లో॥ త్ర్యంబకేనై వమంత్రేణ జహుయాచ్ఛత్తితాదనమ్ । తద్దై
వశివగాయత్ర్యా జహుయాచ్ఛత్తుతౌదనమ్ ॥

తా॥ త్ర్యంబకమును మంత్రముచే నువ్వులు కలిపిన యన్నముతోను శివగా
యత్రీ మంత్రముచే నెయ్య కలిపిన యన్నముతోను హోమమునుచేయవలెను.

శ్లో॥ షడక్షరేణమంత్రేణ పాయసంజహుయాత్తరిః । పూర్ణా
హుతింతతోహుత్వా హోమశేషంసమాపయేత్ ॥

తా॥ ఆఱుఅక్షరములు గల శివసంబంధ మగుమంత్రముచే పరమాన్నమును
హోమముచేసి పిమ్మట పూర్ణాహుతి హోమమును చేసి మతీయు మిగిలిన హోమము
లన్నియు చేయవలెను.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాదాచార్యంచైవపూజయేత్ ।
ఏవంకృత్వా మహాభాగ బ్రహ్మహుత్యాది పాతకైః ॥ ముచ్యతేపాత్ర
సందేహ స్తస్మాత్కుర్యాన్మహావ్రతమ్ । శృణుమాసోపవాసస్య శ్రావ
ణేవిధి మాదరాత్ ॥

తా॥ ఓ మహానుభావా! అనంతరము బ్రాహ్మణులను భుజింపఁ జేయవలెను.
పిమ్మట స్వశక్తి కొలది నాచార్యుని భూజింపవలయును, ఇట్లుచేసినయెడలబ్రహ్మ
హత్య మొదలగు గొప్ప పాపములన్నియు నశించును దీని విషయమై సందేహ మేమి
యునులేదు, అందువలన ఈగొప్పవ్రతము తప్పకచేయవలయును, శ్రావణ మాసము
నందు నెలదినము లుపవాసము చేయునట్టి విధానము తెప్పెదను శ్రద్ధతోవినుము.

శ్లో॥ సంకల్పయేత్త్రంప్రతిపే ద్దినేప్రాతరర్చనమునే । నారీవాపు
రుషోవాపి సంయతాత్మాజితేంద్రియః ॥ గతోర్చయే దమాయాంతు
శంకరంభోకశంకరం । సంపూజయేత్సోడశభిరుపచారై ర్వృషధ్వజం॥

తా॥ ఓ మునీశ్వరుడా ! పురుషుడుగాని, స్త్రీగాని, శ్రావణశుద్ధ పాశ్చ్యమి
యందు సంకల్పము చేసి వ్రతము నారంభించి చేయుచు నింద్రియములను జూపించి
శిరచిత్తము గలవాడై పిమ్మట నమావాస్యయందు లోకములకు శుభమును చేయు
నట్టి సాంబమాత్రిని యడకోప చారములచే భూజింపవలెను.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణాన్పూజయేద్భక్త్యా వస్త్రాలంకరణాదిభిః । భోజ
యేచ్ఛయథాశక్త్యా ప్రణివర్తయిషజాయేత్ ॥

తా॥ భక్తిచే బ్రాహ్మణులకు వస్త్రములు అలంకారముల నిచ్చి పూజించి తన శక్తికొలదియు భోజనం పెట్టి నమస్కారములనుచేసి వానిపంపవలెను.

శ్లో॥ ఏవంమాసోపవాసస్తు మమప్రీతికరోఽథ వేతే । రుద్రీవర్తి విధానంచ సంస్కృతంలక్షసంఖ్యయా॥

తా॥ ఇట్లు మాసోపవాస వ్రతము చేసినయెడల నాకు ప్రీయమైన దగును, రుద్రీవర్తివిధానమును జెప్పెద వినుము లక్షసంఖ్యగల వర్తలనుచేయవలెను.

శ్లో॥ శృణుష్వావహితోభూత్వా సర్వసిద్ధికరంస్పృశాం । కార్పా సతంతుభిః కార్పా ఏకాదశభిరాదరాత్ ॥

తా॥ సర్వజనులకు ఫలమును కలిగింపచేసి యీ వ్రతమును గురించి చెప్పెదను వినుము ప్రత్తిగారంతో పదు నొకండు వర్తలనుచేసి యా దారముతో రుద్రునకు నీరాజన మివ్వవలయును.

శ్లో॥ వర్తయస్తారుద్రవరీశ సంజ్ఞాప్రీతికరామయ । శ్రావణస్యా ద్యదివసే సంకల్ప్యవిధిపూర్వకమ్ ॥ దేవదేవం మహాదేవం లక్షవర్తి భిరాదరాత్ । నీరాజయామిగౌరీశం శ్రావణేమాసిభక్తితః ॥

తా॥ పదునొకండు వర్తలతో చేసిన యెడల నాకు ప్రీతి కలుగును శ్రావణ మాసంలో శుద్ధపాడ్యమియందు యథావిధిగా సంకల్పించేసి భక్తి పూర్వకంగా దేవ దేవుడగు సాంబమూర్తికి లక్ష వర్తలతో శ్రావణ మాసము నందు నీరాజన మిచ్చు చున్నానని మనస్సునందు నిశ్చయంచేసికొని యాచరింపవలెను.

శ్లో॥ పూజయిత్వాప్రతిదినం వర్తినాంఘోసహస్రతః । నీరాజయే దంత్యదినే సహస్రాణ్యేకసప్తతః ॥

తా॥ ప్రతిదినము సాంబమూర్తిని పూజింపుచు జెయ్యవర్తలతో నీరాజన మివ్వ వలయును, చివర దినమునంగు డెట్లైయొక్క వేల వర్తలతో నీరాజనమివ్వ వలయును.

శ్లో॥ అధవాప్రత్యహందద్వా త్సహస్రత్రయమాద్యతః । చర మేతుదినేదద్వా త్సహస్రాణిత్రయోదశః ॥

తా॥ లేక మఱియొక పక్షమునందు నిత్యము మూడువేల వర్తలతో నీరాజన మిచ్చుచు చివరదినమునందు పదమూడు వేల వర్తలతోనై నా నీరాజనమివ్వవలెను.

శ్లో॥ ఏకస్మిన్వా దినేరుద్ర వర్తిలక్షం ప్రదీపయేత్ । సుఖ్యుతే
నాపిబహుగా సిద్ధాస్తామమవల్లభాః । పూజయిత్వా తు విశ్వేశం శృణు
యాచ్ఛకథాంతరి॥

తా॥ నాకుప్రీతికరమైనవియు మృదువైనవత్తులను విశేషముగ ఆవు నేతితో
తడిసి లక్షవత్తుల నొక్కదినమునైన నా వెలిగింప వచ్చును ఈ విధముగా సాంబమూ
ర్తిని పూజించి యనంతరం కథను వివలయును

సనత్కుమారఉవాచ ॥ శ్లో॥ దేవదేవ జగన్నాథ జగదానంద
కారక । వ్రతన్యాసప్రభావంమే కృపాంకృత్యావదప్రభో ॥ కేనచీర్ణం
వ్రతమిదం విధిరుద్యాపనేకథమ్॥

తా॥ దేవులకు దేవుడవును, ప్రపంచమునకు సంతోషమును కలిగించు నట్టి
యోగ్యువా ! నాయందు దయమొంది పూర్వమున ఈవ్రతము దీనికి నుద్యాపనం
చేయుటెట్లో యీ మొదలగు విషయములను జెప్పి యీ వ్రతమహిమను నాకు జెప్పు
మని సనత్కుమారుడు సాంబమూర్తినడిగెను.

శ్లో॥ శృణువై ధాతృయత్నేన వ్రతానాముత్తమంవ్రతం । రుద్ర
వద్యామహాపుణ్యం సర్వోపద్రవనాశనమ్ ॥ ప్రీతిసౌభాగ్యజననం పుత్ర
పౌత్రసమృద్ధిదమ్ । శంకరప్రీతిజననం శివలోకప్రదంపరమ్ ॥ రుద్రవర్తి
సమంనాస్తి త్రిషులోకేషు సువ్రతం । అత్యైవోదాహరంతీయ మితి
హాసం పురాతనమ్॥

తా॥ ఈశ్వరుడు చెప్పుచున్నాడు ఓ మునీశ్వరా! బ్రహ్మయత్నముచే శేర్ష
దినదియు, వ్రతములలో శ్రేష్ఠ మయినదియు, మిక్కిలి పుణ్యకరమైనదియు, సర్వ
కష్టములను పోగొట్టునదియు, సంతోషమును మంచియోగ్యత నిచ్చునదియు, పుత్రు
లను పౌత్రులను వృద్ధి నొందించునదియు, సాంబమూర్తికి సంతోషమునుకలిగించు
నదియు యుత్కృష్టమైన కైలాసస్థానము నొసగు నదియు నగు రుద్రవ్రతం యను
వ్రతముతో సమానముగవ్రతం మూడులోకములలో నెచ్చుటలేదు, కాబట్టి యీ
వ్రతమును గురించి పూర్వం జరిగిన కథ నొక దానిని చెప్పెదను సావధాన మనస్సు
గలవాడవై వినుము.

శ్లో॥ క్షిప్రానద్యా సతేరమ్యే పురీషజ్ఞయిసీమభా । తస్మాత్మా
నీర్తుగంధాభ్యా వారిస్తీహ్యతిసుందరీ॥

తా || పూర్వకాలమున క్షిప్రయను నదీతీరమందు కుభ ప్రదమగు ఉజ్జయిని యను పట్టణం కలదు ఆ పట్టణంలో విశేష సౌందర్యము గల సుగంధయను వేశ్యా స్త్రీగలదు.

శ్లో || తయాశుల్కకృతంస్వీయే సుర తేతునుమస్సచాం | సువ
ణాకానాంశతంలోకే ప్రజిజ్ఞాంకృత వత్సభ ||

తా || తనతో సంభోగింప వలెనను కోరువారు తనకు నూరు మాడల నిచ్చిన యెడల సంగీకరింతునని యా భోగంస్త్రీ నందరికి తెలియపరచెను.

శ్లో || యువానశ్చ తయావిప్ర భృంశితాశ్చసుగంధయా | రాజా
నోరాజ పుత్రాశ్చ సగ్నీకత్వపునఃపునః ||

తా || ఓ మునీశ్వరా ! సుగంధయను యాభోగంస్త్రీ, వయస్సున నుండి తన యందు నభిలాషముగల రాజులను, రాచకొమాళ్ల ను, తనకు స్వాధీనము జేసికొని వారివద్దనుండు ధనమంతయు దీసికొని ఓరిద్రులుగాను, దిగంబరులనుగాజేసి మాటి మాటికి పంపుచుండెను.

శ్లో || తేషాంభూషాక గృహీత్వాతు ధిక్క్రతాస్తు సుగంధ
యా | ఏషంహిబచావోలోకా లుంరితా స్తేసుగంధయా ||

తా || ఆసుగంధ తనవద్దకు వచ్చిన వారియొక్క అభరణములనుపూడ తీసి కొని వారిని తీరస్కరించి పంపుచుండెను ఈప్రకారము అనేకజనులు సుగంధచే వంచింపబడిరి.

శ్లో || తస్యాస్తుదేహగంధేన కోశమాత్రం సుగంధితం | రూప
లావణ్యకాంతీరాం సాప్రతిష్ఠాధరాతలే ||

తా || దానియొక్క దేహసంబంధమైన పరిమళము యొక్కత్రోతెడు దూరము వఱకు పరిమళించును సౌందర్యము కాంతి మొదలగు గుణములుగల యాస్త్రీతో సమానమైన స్త్రీ భూలోకము నందెచ్చటనులేదు.

శ్లో || షట్త్రింశద్రాగ భార్యాణాం షడ్గాణాంచ గాయనే |
తత్సంతతోష్ఠ్యవంతాశ్చ కుశలాగానకర్మణి ||

తా || ఆఋరాగములు, ముప్పదియూలు ఆరాగముగల, భార్యలుగల రాగము లను, పాడుట నుండు ఆమెయు, ఆమెయొక్క, సంతానము వంశీకులు, మొదలగు వారందఱును సమభూలు.

శ్లో॥ సృత్యేరంభాది కాస్సర్వా స్తజ్జాయంతీ సురాంగనాః ।
గత్యాగజాంశ్చహంసాంశ్చ విహసంతీపదేపదే ॥

తా ॥ నాట్యమునందు రంభమొదలగు సమస్త దేవతా స్త్రీలను తిరస్కరించునది నడకచే నేనుగులను, హంసలను ప్రతియడుగు నందును ఆక్షేపించుచుండును .

శ్లో॥ కామబాణాక ప్రేరయంతీ కటాక్షేర్భూ కృతైశ్చతైః ।
కదాచిత్సాగతాక్షిప్రాం కౌత్ కాదిష్టమానసా ॥

తా ॥ దానియొక్క చూపులచేతను ప్రతివారియందును మన్మథబాణములను ప్రయోగించి మోహపెట్టుచుండెను ఇట్లుకొంతకాలము వెళ్లగా నొకప్పుడు క్షిప్రానదిని చూడవలెనని కోరికగలిగి యానదియొద్దకువెళ్లెను.

శ్లో॥ దదర్శసామనోరమ్యా మృషిభిఃపరిసేవితామ్ । కేచిద్ధ్యాన
పరావిప్రాః కేచిద్జప్తపరాయణాః ॥ రతాశ్శివార్చనేకేచి ద్విష్టాః కేచి
త్సృపూజనే । తేహంమధ్యేవశిష్టోహి తయాదృష్టోమహామునే ॥

తా ॥ ఓమునీశ్వరుడా! మునీశ్వరులచే నేవింప బడుచుండెడి యానదిని చూడఁగా నచ్చటకొందఱు మునులు ధ్యానముచేయువారును, మఱికొందఱు జపము చేయువారును, కొందఱు శివుని పూజించువారును, కొందఱు విష్ణువును పూజించువారునై యుండిరి వారిలో నశిష్టమహామునిని యాస్త్రిజాచెను.

శ్లో॥ తస్యాధమేకాభవేద్బుద్ధి స్తద్ధర్మనమసాత్వతః । విగతాశా
జీవనేతి విషయేషువిశేషతః ॥ వినమ్రకం ధరాభూత్వా ప్రణిపశ్యపునః
పునః । స్వకర్మపరిహారాయ పవోచ్ఛమునిపుంగవమ్ ॥

తా ॥ ఆవేశ్యాస్త్రికి నశిష్టమహామునిని చూచినంతమాత్రమున ధర్మమాచరింపవలయుననెడి బుద్ధిగలిగి జీవనమునందును భోగములయందును వాంఛవదలిపెట్టి శిరస్సునవంచి వినయవిధేయతలతోగూడి యామునీశ్వరునకు నమస్కరించి తాను జేసిన దుష్టకర్మలను నశింపుజేసి కొనుటకు నుపాయము అవశిష్టమహా మునినడిగెను.

సుగంధోవాచ ॥ శ్లో॥ అనాధనాథవిప్రేంద్ర శరవవిద్యా విశారద । మయాకృతానిపాపాని యోగీశసుబహున్వహి ॥ తత్సర్వపాపవా
శాయ ఉపాయంబ్రాహ్మమేప్రభో ॥

తా || దిక్కులేనివారలను రక్షించు వాడవును నమస్త విశ్వలయందు నమ
భుజదత్తనగు యోబ్రాహ్మణోత్తమా! నేనుయిదివరలో ననేకపాపములను జేసితిని
అనుమత్తపాపములు నశించునట్టి యుపాయమును జెప్పమని సుగంధయజ్ఞిగను.

ఈశ్వరఉవాచ || శ్లో || ఏవముక్త స్థయావిప్రో వసిష్ఠోమునిరబ్ర
వీత్ | తస్మాకర్మనవిజ్ఞాయ సోబ్రవీద్దీనవత్సలః ||

తా || సాంబమూర్తి చెప్పచున్నాడు ఇట్లుభోగము స్త్రీయదుగుగానేదాని
యొక్కకర్మమును చెలిసికొనినవాడై దీక్షలయందు దయాస్వభావముగల నశిష్ఠమహా
మునియిట్లు చెప్పచున్నాడు.

వసిష్ఠఉవాచ || శ్లో || శృణుస్వావహీతా భూత్వా తవపాపస్య
సంక్షయః | యే నపుణ్యేనజాయేత తత్సర్వంతథయామితే ||

తా || జనిష్ఠమహాముని చెప్పచున్నాడు ఓచిన్నదానా! ఏపుణ్యము జేసిన
నీవుజేసిన పాపములన్నియు నశించునో అట్టిధర్మముల నన్నియు జెప్పెదను సావ
ధాన మనస్సుగలదానవై వినుము.

శ్లో || గచ్ఛవారాణసీంభద్రే త్రిమహాకేమవిశ్రుతాం | గత్వా
కురుష్వతిత్ తేత్రే వ్రతంతై శ్రోక్యమర్లభమ్ ||

తా || ఓచిన్నదానా! మూడులోకములయందును మిక్కిలి పుణ్యక్షేత్రమని
ప్రసిద్ధి కెక్కిన కాశీపట్టణమునకువెళ్లి నచ్చట నిదివరలో నెవరికిని సాధ్యముగాని
వ్రతమును జెప్పెదను దానినిజేయుము.

శ్లో || రుద్రీవర్రామహాపుణ్యం శివప్రీతికరంపరమ్ | కృత్వావ్రత
మిదం భద్రదేవాప్సస్థిత్వంపరాంగతిమ్ |

తా || ఓమంగళస్వభావులారా! మిక్కిలిపుణ్యప్రదమైనదియు శివునకుప్రీతి
కరమైన రుద్రవర్తియను వ్రతమును చేసినయెడల నీవు యత్తమమైన లోకమును
పొందగలవు.

శ్లో || తతస్సాకోసమాదాయ భృత్యంచై వసుమిత్రకమ్ | గత్వా
కాశీంవ్రతంచక్రే వసిష్ఠోక్తవిధానతః ||

తా || అనంతరమాచిన్నది తనకుకావలసినంత ధనమునుతీసికొని మిక్కిలి
పరమావ్రుదైన భృత్యునితోగూడ కాశీ పట్టణము నకువెళ్లి కళిష్ఠ మునీశ్వరుడు
చెప్పినరీతిగా వ్రతమునుజేసెను.

శ్లో॥ తతస్సానశరీరేణ తస్మిన్ లింగేలయంయయా ॥

తా ॥ అనంతరమాచిన్నది శరీరముతో కూడ లింగము నందై కలయయ్యెను.

శ్లో॥ ఏవంయఃకురుతేనారీ వ్రతమేతత్సద్గుర్లభమ్ | యంయం చింతయతేకామం తంతంప్రాప్నోత్యనంశయః |

తా ॥ ఇతరులకు సాధ్యముగాని యిట్టి వ్రతము నాచరించినవారు మనస్సున తలచిన కోరికలన్నియు పొందగలరు.

శ్లో॥ మాహాత్మ్యంశ్రుణుమాణిక్యవర్తినామపినువ్రత | వ్రతేన తాసాంవిప్రేంద్ర మదదాకాననభాగినీ॥

తా ॥ మాణిక్యములను కూడ వత్తులకు చేర్చి దీపములను వెలిగించిన యెడల యో మనీశ్వరా ! అట్టివ్రతము చేత నాలోకమునకు వచ్చిగా సింహాసనము నందు కూర్చుండు వాడగును.

శ్లో॥ జాయతేమత్ప్రియాసాహి యావదాభూతసంప్లవం | ఉద్యా పనమథోవక్ష్యే వ్రతసంపూణకహేతవే ॥

తా ॥ ఇట్టి వ్రతమును చేసినస్త్రీ పుత్రయమయ్యే వఱకు నాకు ప్రియమైన దగును మరియువ్రతము సంపూర్ణమౌదుటకు నుద్యాపన విధినిచెప్పెదమనుచు,

శ్లో॥ కలశేస్థాపయేద్దేవ ముమయాసహితంశివమ్ | సువణా నిర్మితందేవం వృషభంచాప్యనిర్మితమ్॥

తా ॥ బంగారముతో సాంబమూర్తి, పార్వతీప్రతిమను, వెండితో వృషభ ప్రతిమను, చేయించి కలశమునందుంచవలయును.

శ్లో॥ విధినాపూజనంకృత్వా రాత్రౌజాగరణంచరేత్ | తతః ప్రభాతేవిములేగ్నత్వా నద్యాంవిధానతః ॥ ఆచార్యంవరయే ద్భక్త్యా ద్విజై రేకా దక్షైస్సహ | హోమశ్చైవ ప్రకర్తవ్యో ఘృతపాయసవి ల్వతః ॥ రుద్రీసూక్తేనగాయత్రా మూలమంత్రేణ వాపునః | తతః పూణాకహుతింహుత్వా ఆచార్యాదీన్వ్రపూజయేత్ ॥

తా ॥ యథావిధిగా పూజించి రాత్రియంతయు జాగరణముతో వెళ్లబుచ్చ వలయును అనంతరము తెల్ల వారగానే నదికి వెళ్లి నిర్మలమగు నీటిలో యథావిధిగా స్నానంచేసి భక్తికలిగి ఆచార్యుని మఱియు పదునొగంకు జలములుచేయూ బ్రాహ్మ ణులను నియమించి రుద్ర నూక్తము గాయత్రీ మూల మంత్రముల నుచ్చరింపుచు

తెయ్యి పరమాన్నిము మారేకు దశములు మొదలగు వానిచే హోమము చేసి యనంతరము హోమ సంపూర్ణికా కరమైన పూజాకామలినీచేసి యాచార్యుడు మొదలగు ఋత్విక్కులను పూజింప వలయును.

శ్లో॥ తద్ధై కాదశసద్విప్రాస్స పత్నీ కాంస్తుభోజనమ్ | ఏవంయూ కురుతేనాచీ సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే |

తా॥ అనంతరము పదునొకండు బ్రాహ్మణులను భార్యలతో కూడ భుజింప చేయవలయును, యిట్లు యాచరించిన శ్రీ సమస్త పాపముల వలన విడువ బడును.

శ్లో॥ కథాంశ్చత్యావిధానేన స్థాప్యఽసర్వంస్య వేదయేత్ | అశ్వ మేధసహస్రస్య ఫలంభవతినిశ్చితమ్ ||

తా॥ అనంతరము యథా విధిగా కథను విని యచ్చట నావాహనము చేయబడిన మంటపము నంతయు నాచార్యున కొండగ వలయును ఈ ప్రకార మాచరించిన వారికి అశ్వమేధమను యజ్ఞము చేసినంత ఫలంగలుగును సందేహంలేదు.

ఇతి స్కాందపురాణే శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే ఈశ్వర

సనత్కుమార సంవాదే ధారణాపారణామాసాప

వాసరుద్రవర్తికధనంనామ చతుర్థోధ్యాయ

స్వరూప్తః .

అథ పంచమోధ్యాయః.

ఈశ్వర ఉవాచ || శ్లో॥ మాహాత్మ్యంకోటిలింగానాం పుణ్యం వక్తుంనశక్యతే | ఏక్షైకస్యాపిలింగస్య కింపునఃకోటిసుఖ్యయా ||

తా॥ సాంబమాతా చెప్పచున్నాడు కోటి లింగముల యొక్క మహిమను తెప్పెదను వినుడు ఒక్క లింగము యొక్క మహిమను చెప్పెదను సాధ్యము కాక యుండగా కోటిలింగముల యొక్క మహిమను చెప్పటను నెట్లు సాధ్యమగును.

శ్లో॥ అశక్తోలక్షకంకుర్యా త్సహస్రమధవాశతమ్ | ఏకస్యాపిహి లింగస్యకారణా నృమనన్నిధిః ||

తా॥ కోటి లింగములను పూజించుటకు సమర్థులైరిని పక్షమున లక్ష లింగములను గాని వేయిలింగములను గాని నూఱు లింగములను గాని లేక ఒక్కలింగమును గాని పూజించినయెడల నాలోకములో నాసమీపమున నుండగలడు.

శ్లో॥ షడక్షరేణ మంత్రేణ పూజాకార్యా స్మరద్విషః । ఉపచారైః షోడశభిర్భక్తియుక్తేనచేతసా ॥

తా॥ ఆఱుఅక్షరములు గల యాశ్వరుని సంబధమును మంత్రముచే భక్తి, శ్రద్ధలుగలిగిన మనస్సుతో గూడిన వాడై సాంబమూర్తిని పూజింపవలయును.

శ్లో॥ ఉద్యాపనంపకర్తవ్యం గ్రహయజ్ఞపురస్సరమ్ । సంపాదనీయోహోమశ్చ బ్రాహ్మణాంతైవభోజయేత్ ॥

తా॥ నవగ్రహములను గుఱించి హోమముచేసి యనంతరము ఉద్యాపనము చేయవలయును అనంతరము బ్రాహ్మణులహాడ భుజింపచేయవలయును.

శ్లో॥ నాకాలమరణంతస్య వంధ్యత్వహరణంపరమ్ । సర్వాపత్తిక్షయకరం సర్వసంపత్ప్రవధకనమ్ ॥ ప్రేత్యకై లాసవాసశ్చ ఆకల్పంమమసన్నిధౌ పంచామృతాభిషేకంచ యఃకుర్వాచ్ఛ్రావణేనరః॥

తా॥ శ్రావణ మాసములో శివుని పంచామృతముల చే నభిషేకము చేసినవానికి ఆకాలమృత్యువు లేకపోవుటయు సంతానవంతుడుగా నుండుటయు సమస్త విపత్తులనశించుటయు సమస్తవిశ్వరమీలు వృద్ధిపొందుటయు గలిగి సర్వకాలముల యందును నాసన్నిధానమున నుండగలడు.

శ్లో॥ సపంచామృతభోజీస్యా త్సంపన్నోగోభవేనచ । అత్యంతమధురాలాపీ ప్రియశ్చప్రపురద్విషః॥

తా॥ అట్టి వాడు నిత్యము పంచామృతములతో భుజించు వాడును గోవుల సంపత్తు గలవాడును. మిక్కిలి మనోహరముగ సంభాషించు వాడును, సాంబమూర్తికి ప్రీయమైనవాడు నగును.

శ్లో॥ అనోదనవ్రతీచైవ హవిష్యాశీచయోనరః । వ్రహ్మాదిసర్వధాన్యానా మక్షయోసానిధిర్భవేత్ ॥

తా॥ అన్నమును భుజింపక హోమమునుచేయుగా మిగిలిన హవిస్సును భుజించినవాడు వ్రీహులు మొదలగు సమస్త ధాన్యములతో నెల్లప్పుడు నిండి యుండు వాడు అగును.

శ్లో॥ పృథ్వివల్భాంతభూకాన స్వణాభాజనభోజనః! శాక
వజ్రానతస్సాన్వయై శకకర్తానరోత్తమః॥

తా॥ విస్తృతముందు భుజించినవాడు బంగారు పాత్రలయందు భుజించువా
డగును కూరను వదలివేసిన వాడు విక్రమార్కుడు మొదలగువారి వంటి శకములను
చేయురాజగును.

శ్లో॥ కేవలంభూమిశాయీతు కైలాసేవాస నూపు యాత్॥
ప్రాతస్సానాన్నభోమాసి అబ్రతత్ఫలభాజ్యతః॥

తా॥ భూమియందు శయించిన యెడల కైలాసము పొంద గలడు శ్రావణ
మాసములో ప్రాతః కాలమున స్నానము చేసిన యెడల సంవత్సరము చేసినఫలము
జొందును.

శ్లో॥ జితేంద్రియత్వాగ్మాసేస్త్రి స్థలమైద్రియకంభవేత్॥

తా॥ ఈ మాసములో నింద్రియముల జయించిన వాడయ్యేసేని ఇంద్రియ
ములకు బలము కలవాడగును

శ్లో॥ స్ఫూటికేరాజితేస్వరే మాత్సేన్నూరకతేపివా॥ స్వయం
భావా స్వయంభావా పైష్టేనాతు మయేపివా॥ చందసేగాన సీతేవా
స్వస్వస్త్రివాపిలింగకే॥ సకృత్సూజం ప్రకుర్వాణో బ్రహ్మసాత్త్వా
శతంధమేత్॥ సూర్యచంద్రోపరాగేషు సిద్ధిః క్షేత్రేషు వాక్వచిత్॥

తా॥ స్ఫుటికము, వెండి, బంగారు, మట్టి మొదలగు వానితో శేర్పడిన
లింగముగాని మరకతముగాని లేక స్వయముగ పుట్టినదియు లేక చేయబడి నదియు,
లేక మఱియుక ధాతువులు మంచిగంధము నవసరము మొదలగు వానితో చేయబడి
నదిగాని యేలింగమందైన నను ఒక్కసారి పూజించినవాడు ఆ సేక బ్రహ్మ సాత్త్వాది
పాపములను పోగొట్టుకొన్న వాడగును, సూర్యచంద్ర గ్రహణములయందును పుణ్య
క్షేత్రములయందును మంత్రములను జపించిన సిద్ధికలవి యగును.

శ్లో॥ సిద్ధిర్యాల్లజాప్యేన సకృత్సాన్వజ్జవతోత్తరా॥ వన్యకాలే
కృతాయాన్మృత్యుర్నమస్కారాః ప్రదక్షిణాః॥ పహస్రేణ ఫలంయత్సాన్వ
గ్మాసేస్త్రిక్షేకవారతః॥

తా॥ పూర్వమున చెప్పబడి నట్టి సమయముల యందు నొక్కసారి జపము
చేసినయెడల లక్ష పర్యాయములు జపముచేసిన ఫలము కలుగును, మరియు ఈ శాస్త్ర

వణ మాసములో నొక్క పర్యాయము జపించిన యెడల నితర కాలముల యందు వేయి పర్యాయములు చేసినంత ఫలము కలుగును ఆ ప్రకారమే నమస్కారములు ప్రవక్షిణులు కూడ ఫలము నిచ్చునవియగును.

శ్లో॥ మత్ప్రియే శ్రావణే మాసి వేద పారాయణకృతే సర్వేషాం
వేద మంత్రాణాం సిద్ధిస్సమ్యక్ప్రజాయతే । మా సేస్త్రికౌపమం నూక్తం
జపతే శ్రద్ధయా నివృత్తిః ॥ స్మృత్యా సంఖ్యా సహ స్రంత్య కలాన్యాయై చ తు
గ్గుణామ్ । వణానాం సంఖ్యాయా వాపి శతంకుర్యాతండ్రతః ॥

తా॥ నాకు ప్రీతి కరమైన శ్రావణ మాసములో వేద పారాయణము చేసిన యెడల సమస్త వేద మంత్రములు సిద్ధికలవి యగును ఈ మాసములో శ్రద్ధ కలిగి పురుషనూక్త మెన్ని యక్షరములు కలిగియున్నదో అన్ని వేల పర్యాయములు పఠించిన యెడల కలియుగములో నాలుగురెట్లు ఫలము గలదియగును లేక యెన్నియక్షరములు కలిగియుండునో అన్ని వందల పర్యాయములు చేయవలెను.

శ్లో॥ అశక్త సంఖ్యయా కర్తుం శతమానేన వాడపేత్ । బ్రహ్మ
హత్యాదిప్రాపేభ్యో ముచ్యతే నాత్రి సంశయః ॥

తా॥ అన్ని పర్యాయములు చేయుటకు సమర్థుడగువానియెడల నూరుపర్యాయములు పఠించినయెడల బ్రహ్మహత్య మొదలగు సమస్త పాపముల వలననువిడుదలగును సందేహములేదు.

శ్లో॥ గురుతల్పేకృతే పాపే ప్రాయశ్చిత్తమిదం పరమ్ । నాస్త్యే
తత్సదృశం పుణ్యం పవిత్రం పాపహరణమ్ ॥

తా॥ గురుభార్యా సంభోగము చేసినవానికి ఇది మిక్కిలి ప్రాయశ్చిత్తముగా చెప్పబడినది గాన దీనితో సమాన మైనదియు, పవిత్ర మైనదియు, పాపములను పోగొట్టునదియు మఱియొకటిలేదు.

శ్లో॥ వినా పారుషజాప్యేన న నయే దేకమవ్యహమ్ । అధావాద
మిదంబ్రూమా త్వనదోనిరయీధ వేత్ ॥

తా॥ ఒక్క దిన మయినను పురుషనూక్త పఠనము లేకుండా వెళ్ల బుచ్చు నూతనము యిది అనత్య మని చెప్పిన వాడు అనేక బుద్ధుల పర్యంతము నరక మను పొందువాడగును.

శ్లో॥ గ్రహయజ్ఞః ప్రకరవ్య స్సమిచ్ఛరుతిలాజ్యకైః । ధూపగం
ధప్రసూనాది నైవేద్యాదిప్రభేదతిః ।

తా॥ ధూపము, గంధము, పుష్పములు, మొదలగువానిచే పూజించి నైవేద్య
మును చేసి పిమ్మట సమిధలు అన్నము తిలలు అజ్యము మొదలగు వానిచే గ్రహము
లను గురించి హోమము చేసిన యెడల గ్రహయజ్ఞమని చెప్పబడును

శ్లో॥ తద్రూపాణాంచధ్యానాది సంపాద్యచయధావిధిః । కోటి
హోమో లక్ష హోమో యతః హోమస్తుత క్రితః । తేనైర్వాజ్యహృతి
భిః కాఠ్యో గ్రహయజ్ఞోభిసోప్యసాః ।

తా॥ ఆ గ్రహముల రూప ప్రకారముగా ధ్యానము చేసి యథా విధిగా
కోటి పర్యాయములుగాని, లక్ష పర్యాయములుగాని, పదివేల పర్యాయములుగాని,
తన శక్తికొలది వ్యాహృతుల నుచ్చరింపుచు తిలలతో హోమముచేసిన గ్రహయజ్ఞ
మని చెప్పబడుచున్నది అందువలన నుత్తమ లోకములను పొందగలదు.

శ్లో॥ అధవత్సోమివారాణాం వ్రతానిశ్రు. యసాంప్రతమ్ ॥

తా॥ యంకను వారముల గుఱించి చేయువ్రతము చెప్పెదను వినుము.

శ్లో॥ తత్రాదారవివారస్య వ్రతంవత్సోమితేనఘః । అత్రాపుష్ట
దాహరంతీమి మితిహాసంపురాతనమ్ ॥

తా॥ ఓ పుణ్యాత్మా! ఆ వారములలో మొదటిదగు నాదివారమును గుఱించి
చెప్పెదను వినుము మఱియు నిందును గుఱించి పూర్వము జరిగిన యొకకథను చెప్పె
దను వినుము.

శ్లో॥ ప్రతిష్ఠానపురేరమ్యే సుకర్మనామవై ద్విజః । అసీద్దరిద్రః
కృష్ణణైశ్చ చర్యాపరాయణః ॥

తా॥ పూర్వకాలమున ప్రతిష్ఠా నగరమందు జరిచుచును కుచ్చిత స్వభాత
డును భిక్షుముచే నీవించు వాడునగు సుకర్మయను బ్రాహ్మణుడు కలడు

శ్లో॥ ఏకదానగతోధాన్యం యాచితంపర్యటాపురమ్ । స్త్రి
యోదదశకానదనే కన్యచిన్మహామేధిసః ॥ చరంతోరవివారస్య మిలి
తావ్రతిమత్తమమ్ । తదోచుస్తాశ్చలింగృహ్మస్త్వా ఆచ్ఛాదయతనత్వరమ్ ।

తా॥ ఒకా నొకప్పుడా బ్రాహ్మణుడు భిక్షుముచే ధాన్యమును సంపాదించు
చును నా పట్టణములో దిరుగుచుండగా నొక గృహస్థునింట కొందఱు స్త్రీలు కలిసి

యాదివార వ్రతమును చేయుచున్నవారలై యచ్చటకు వచ్చిన బ్రాహ్మణునిచూచి యీ బ్రాహ్మణునకు పూజావిధిని కనుపరచ గూడదని యాశ్రీ లనుకొనిరి.

శ్లో॥ పూజావిధింతితోవిప్రః పార్థకాయామాస తాశ్రీయః ।
ఛాద్యతేకినుభోఃసాధోవ్య భవతీభిరిదంవ్రతమ్ । కథయధ్వం కృపాం
కృత్వా మమోపరి దయాళవః । పరోపకార సద్విశోధర్మో నాస్తి
జగత్ప్రయే॥

తా॥ ఆశ్రీలు పూజా విధిని కనుపరచక పోవుటచే ఓ నారీమణులారా! మీరలు చేయుచుండెడి వ్రతమును నేను జూడకుండగజేసితికి ఏమి కారణము దయా స్వభావము గల మీరలు నాయందు దయనుంచి చెప్ప వలయును మూడు లోకముల యందును పరోప కారముతో సమానమగు ధర్మంలేదు అని బ్రాహ్మణుడా శ్రీ లను ప్రార్థించెను.

శ్లో॥ సాధూనాం సమచిత్తానాం పరాధకస్వాధక ఏవహి ।
దరిద్రపీడితశ్చాహం శృత్యేతంవ్రతముత్తమ్ ॥ చరిష్యామివ్రతంబూరిత
ఫలంచాస్య వ్రతస్యహి॥

తా॥ సర్వ భూతములయందు సమాన భావముగల సజ్జనులకు పరోపకారం చేయుట తమ స్వకార్యముగానే భావించురు కాబట్టి నేను దరిద్రుడనాటవలన ఈ వ్రతమును మీవలన విని నేనాచిరింప వలయునని కొరిక గలిగియున్నవాడనుగాన వ్రత విధానమును వ్రతఫలమును జెప్పవలయునని యాబ్రాహ్మణుడు శ్రీలనడిగెను.

స్త్రీయణోమః ॥ శ్లో॥ ఉన్మాదంవాప్రమాదంవా విస్మృతింవా
కరిష్యసి! అభక్తింవాప్యనాస్థాంవా కథం చేయంతవద్విజ ॥

తా॥ ఓ బ్రాహ్మణుడా! నీవు యోగ్యమైన మనస్సు కలవాడవు కావు ఈ వ్రతమును నీకు చెప్పితిమేని దీనియం దాసక్తి యుంచువాడవు కావు భక్తిగానుం డవు మఱివి పోయెడవు ఆక్షేపించువు కాబట్టి నీకు చెప్ప గూడదని యాశ్రీలనిరి.

శ్లో॥ ఇతిచాసాంవచశ్శృత్వా విప్రేంద్రోవాక్య మబ్రవీత్ ।
జ్ఞానవాసస్త్రిభోసాధోవ్య భక్తిమాంశ్చాస్మిసువ్రతాః॥

తా॥ యిట్లు పలికిన యాశ్రీల మాటలను విని యాబ్రాహ్మణుడు యోపతి వ్రతలారా! నేనుజ్ఞానము కలవాడను భక్తికలవాడనైతిని కాబట్టి యీ వ్రతమును జెప్పునుని యడిగెను.

శ్లో || ఏవంతద్వ చనంశ్చత్వా ప్రాధాతానుచ సూధ వేత్ ||
సాప్రవాచ వ్రతంతస్మై యథాభూతంచతద్విధమ్ ||

తా || ఇట్లు పలికిన యాబ్రాహ్మణుని మాటలనువిని యాశ్రీలలో నేర్పు
గల యొక్కశ్రీ అత్రతముయొక్క యదాధికమును సవిస్తరముగా నాబ్రాహ్మణు
నితో నిట్లు జెప్పెదను.

శ్లో || శ్రావణేశుక్లపక్షేషు ప్రథమేరవివాసః | మానేనోత్థా
యావగాహం కుర్యాచ్ఛితోదకేనతు ||

తా || శ్రావణమాసములో మొదటగా వచ్చెడి యాదివారమునందు ప్రాతః
కాలమున మానముగానుండి చల్ల ని యదకములో స్నానము జేయవలయును.

శ్లో || స్వనిశ్చికర్మ సుపాద్య నాగవల్లీదశేషుభే | పరిధిద్వాదశ
యుతం మండలంతత్రసంలిఖేత్ ||

తా || ప్రాతఃకాల సంబధమైన సంధ్యాకందనాదికృత్యముల దీర్చుకొని తమల
పాకులను పండ్రెండు మండలముల నేర్పరచ వలయును.

శ్లో || అర్కవద్వర్తు లంసమ్యగ్రక్తచందన తశ్శుభమ్ | తత్ర
సంజ్ఞాయుతంసూర్యం పూజయేద్రక్తచందనాత్ ||

తా || ఆ మండపమునందు సూర్యబింబము వలెనే గుండ్రముగా ఎఱ్ఱనిగంధ
ముతో పండ్రెండు మండలముల నేర్పరచి సంజ్ఞాచాయా సమాయుక్తుడగు సూర్యు
ని యావాహనముచేసి యెఱ్ఱనిగంధముతో పూజచేయవలయును.

శ్లో || జానుభ్యామవసంగత్వా అర్ఘ్యాక్ ద్వాదశ తండురైః |
రక్తచందనమిత్రైశ్చ జపాకుసుమసంయుతమ్ ||

తా || మోకాళ్లను భూమియందుంచి పండ్రెండు పర్యాయము లనఘ్నకామి
త్వవలయును ఎఱ్ఱని గంధముతో మిశ్రితములైన బియ్యముతోను పూజచేయ
వలయును.

శ్లో || దద్యాద్గభస్తసేనమ్యక్ శ్రద్ధాభక్తిపురస్సరమ్ | రక్త
క్షుతై జపాపాపుష్పై స్తథాన్యైరుపచారికైః ||

తా || శ్రద్ధయు, భక్తియు, గలిగి దాసనపుష్పములు, ఎఱ్ఱని యక్షంతలు,
మరియునితరమైన యుపచారముల చేతను సూర్యునికి పూజచేయవలయును.

శ్లో॥ నారికేలస్యబీజంతు ఖండశర్కరయాయుతమ్ । నైవేద్య మర్పయిత్వాతు మంత్రైరాదిత్యలింగకైః ॥ స్తువితద్వాదశభిక్షమ స్కాంతమ్ ॥ స్మృతీక్షణః । పండ్రుంతు నిర్మితంసూక్రం షడ్భిర్నింధి భిరన్వి తమ్ ॥ అర్పయిత్వాతు సేవేశం బద్ధ్వియాత్తుగలేచతత్ । ద్విజాయవా యనందద్యా త్ఫలై ద్వాదశభిక్షతం ॥

తా ॥ కొబ్బరిచిప్పలు, పంచదార, పటికీబెల్లము, మొదలగునవి నివేదనము చేసినుర్బుని నిరూపణచేయునట్టి పండ్రెండు మంత్రములచేత స్తోత్రము చేసి పండ్రెండు నమస్కారములను పండ్రెండు ప్రదక్షిణములుచేసి ఆఱు పొగులుగల తోరమునుపోసి ఆఱుముళ్లనువేసి యాతోరమును నూర్చునకు గమర్పించి దానినికంతము నందు ధరించవలయును పిమ్మట పండ్రెండు ఫలములను బ్రహ్మబునకు వాయన మివ్వవలయును.

శ్లో॥ ఏతద్రుతప్రకారం శ్రావయేత్కస్య చిత్సురా । ఏవం ప్రతేక్యతేవిప్ర నిధానోధన మాప్నుయాత్ ॥ అపుత్రోలభతేపుత్రం కుష్ఠీకుష్ఠాత్ప్రముచ్యతే బద్ధస్సాస్యత్పింధరహితోరోగీ రోగేణహీయతే ॥

తా ॥ ఈశ్రుతివిధానము పూర్వమెవ్వరికిని తెలియదు కాబట్టి యాశ్రుతారము శ్రుతముజేసినయెడల దరిద్రుడు ధనముపొందును పుత్రులులేనివాడు పుత్రులనుపొందును కుష్ఠురోగి రోగమువలన విముక్తుడగును బంధింపబడినవాడు బంధమువల్ల విముక్తుడగును మరియేయితర రోగములు కలవాడైనను వానివలన విడువబడును.

శ్లో॥ కింబహ్మజేనవిప్రేంద్రీ యస్యదిచ్ఛతివాంఛితమ్ । తత్తల్లభేత్సాధకౌసా వ్రతస్సాస్యప్రభావతః ॥

తా ॥ ఓబ్రాహ్మణోత్తమా! ఇది యది యని చెప్పకల ఈశ్రుతముచేయువాడు శ్రుతమహిమచే కోరినన్నియు పొందగలడు.

శ్లో॥ ఏవంచతుషకావారేషు కదాచిదపివంచను । ఉద్యాపనం తతఃకార్యం వ్రతసంపూణాహేతవే ॥

తా ॥ ఈప్రకారము శ్రావణమాసములో వచ్చిన నాలుగు వారములయందు గాని అరుదు వారములయందు గాని శ్రుతమునుజేసి పిమ్మట శ్రుతముసంపూర్తిసొందుటకు సుద్యాపనము చేయవలయును.

శ్లో॥ ఏవంకురువ్యవిప్రేంద్ర సర్వసిద్ధిర్భవిష్యతి | నమస్కృత్వా
తు తాస్సాగ్రీర్వి ర్విప్రస్సృగృహ మాయయా ॥ తథాచకారతత్సర్వం
వ్రతంచైవ యథాశ్రుతం । స్వకస్మకాద్వ్యయశ్చాసి శ్రావణమాస
తద్విధిమ్ ॥

తా ॥ ఓబ్రాహ్మణోత్తమా! ఈప్రకారము చేసిన గమస్తోత్రములు పొంద
గలవని యాశ్రీలుచెప్పగా నాబ్రాహ్మణుడు వారికిననుసారముచేసి తన యిం
టికివెళ్లి యాశ్రీచెప్పిన ప్రకారము వ్రతమునాచరించి యావ్రతవిధానమునంతయు
తన యిద్దరు కుమార్తెలకు జెప్పెను.

శ్లో॥ తస్యశ్రవణమాత్రేణ దర్శన త్పూజనస్యచ | స్వరాంగనో
పమేకస్యే జాతేతస్యప్రభావతః॥

తా ॥ ఆబ్రాహ్మణుని కుమార్తెలు తండ్రిచెప్పినకథనువినుటవలననుజయన
చేసినపూజ చూచుటవలనను అవ్రత ప్రభావముచే దేవతా శ్రీలతో సమానమైన
సౌందర్యముగలవారైరి.

శ్లో॥ తదాప్రభృతివిప్రస్య గృహేలక్ష్మీర్వివేకహా । నానామూ
ర్తకార్మిమితైశ్చ లక్ష్మీవానితిసోభవత్ ॥

తా ॥ అదిమొదలుకొని యాబ్రాహ్మణునింట లక్ష్మీదేవి నివసించియుండెను
అనేకవిధములుగా నాబ్రాహ్మణుడు భజనమును సంపాదించుచు లక్ష్మీసంపన్నుడని
ప్రసిద్ధి కెక్కెను.

శ్లో॥ గదాచిద్గచ్ఛతారాజ్ఞా విప్రసద్గుప్తరాధ్వనా । వాతాయనే
సిలేకస్యే దృప్తేనిరుపమేశుభే ॥

తా ॥ ఒకానొకప్పుడా పట్టణపురాజులిధివెంబడి వచ్చుచుండగా నాబ్రా
హ్మణుని యింటివద్దకు వచ్చుసరికి కిటికీగుండా యిద్దరు మిక్కిలి సౌందర్యముగల
శ్రీలు కనబడిరి.

శ్లో॥ దేహవయవసంస్థానై ర్వస్తుయద్యచ్ఛనుందరమ్ । త్రైలో
క్యేభర్త్యైశ్చాయంత్యేతే పద్మచంద్రాదికంచయత్ ॥

తా ॥ లోకములో పద్మము చంద్రుడు మొదలగు వస్తువు లెవ్విగలవో
జానినన్నిటిని తమదేహము అవయవములయొక్క సౌందర్యముచే తిరస్కరించు
చుండెడివారు.

శ్లో॥ రాజామోహంసమాపేదే తత్రైవావస్థితఃక్షణమ్ | ఆమయ
త్ర్యైబ్రాహ్మణంసద్యః ప్రాధికాయామాసకన్యకే ||

తా || అట్టి మిక్కిలి సౌందర్యవతులగు స్త్రీలనుజూచి రాజామోహముజెంది
క్షణకాలమై మరచి పరవశుడై వెంటనే యాబ్రాహ్మణుని బలచి యాయన కుమా
రైలను తనకిమ్మని యడిగెను.

శ్లో॥ విప్రోసిన్యాపితోభూత్వా ప్రాదాద్రాక్షేసుతాద్వయం |
రాజానంప్రాప్యభర్తారం తేపికన్యేముదాన్వితే||

తా || అస్త్రీలను రాజు తోరుటచే నాబ్రాహ్మణుడు సంతసించిన వాడై
తన కుమార్తెలను రాజునకిచ్చి పెండ్లిచేసెను. ఆకన్యకలను తమకు రాజభర్తయగుట
వలన మిక్కిలియానందముగలవారైరి.

శ్లో॥ పుత్రపౌత్రాదిసంపన్నే చక్రతుశ్చస్వయంవ్రతం | వ్రత
మేతత్సమాఖ్యాతం మునేతవమహాదయమ్ || యస్యశ్రవణమాత్రే
ణ సర్వాః కామాన వాప్నుయాత్ | అనుష్ఠాన ఫలంతస్య కింవణికం
విధినందన ||

తా || బ్రహ్మపుత్రుడవగు నోసనత్కుమార! అస్త్రీలు అది మొదలుకొని
పుత్రులు పౌత్రులు మొదలగు వారితోగూడ ఈవ్రతమునుజేసిరి గాన యిట్టివిశేష
ఫలదాయకమగు వ్రతమునునీకుజెప్పితిని ఈవ్రతకథను వినినంత మాత్రముననే వ్రత
మునుచేసిన ఫలమునొంది సమస్తకోరికలను పొందగలడు.

శ్రీ శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే ఈశ్వర

ననత్కుమార సంవాదే ప్రకీణిక నానావ్రతరవివార

వ్రతాది కథనంనామ పంచమోధ్యాయ

స్స మా ప్రః

—————

అ ధ ష థో ధ్యా యః

సనత్కుమారఉవాచ ॥ శ్లో॥ రవివారస్యమాహాత్మ్యం శ్రుతంమే
హవశాకారకమ్ । సోమవారస్య మాహాత్మ్యం శ్రావణేమాసిమేవద॥

తా ॥ ఓసాంబమూర్తి! సంతోషమును కలుగజేసెడి యాదివార వ్రతమును
వింటిని శ్రావణ మాసములో సోమవారమును నుండెడి మహిమను తూడ చెప్పమని
సనత్కుమారు డడిగను.

ఈశ్వరఉవాచ ॥ శ్లో ॥ రవిర్మేనయనంతస్య మాహాత్మ్యమిద
ముత్తమమ్! ఉమాసహితమన్నామ్న స్తస్యసోమస్యకింపునః ॥

తా ॥ సాంబమూర్తి చెప్పచున్నాడు కూర్మకంఠ నామశేత్రము కాంబట్టి
అట్టికూర్మని సంబంధమయిన అదివారమునకు నిట్టి మహిమ కలిగెనుఇక సోమవార
మునుగుఱించి చెప్పెదను. (ఉమయాసహితః - సోమః) అనిచెప్పబడును. అనఁగా
పార్వతీదేవితో గూడినవాడు సోముండుఅని చెప్పబడెను గాన సోమశబ్దము
నాయుండే వర్తింతుటవలన సోమవార మనఁగా నాసంబంధమైన వార మేయగును
కాంబట్టి దానిమహిమను చెప్పటవలసివియేకాదు.

శ్లో॥ మాహాత్మ్యం వణకానీయంమే యత్కించిరపితేబ్రువే!

తా ॥ ఈ సోమవారమును గుఱించి జెప్పదగిన యాతత్తు మహిమ నీకు
జెప్పెదను.

శ్లో॥ సోమశ్చంద్రోవిప్రరాజస్సమస్యాద్యజ్ఞసాధనమ్ । నిమి
త్తానిచతన్నామ్న శ్రృణుమత్తస్యమాహితః! మత్స్వరూపోయతోవార
స్తతస్సోమశ్చిత్తస్మృతః॥

తా ॥ సోమశబ్దమునకు నింద్రుడనియు, బ్రాహ్మణోత్తము డనియు, యజ్ఞ
మునం దుపయోగించు సోమలతయనియు, నశేకయధికములు కలవు దానియొక్క
యధాధికమునంతయు సవిస్తరముగా జెప్పెదనువినుము నాస్వరూపమైనదికాంబట్టి
సోమవారమని చెప్పఁబడియెను.

శ్లో॥ ప్రదాతాసర్వరాజస్య శ్రేష్ఠశ్చైవతతోహిసః । సహి
యజ్ఞస్యఫలనో వ్రతకర్తాహ్యతోహిసః॥

తా ॥ ఈ వ్రతమును జేసినవాడు సమస్త రాజ్యము నిచ్చునట్టి వాడును
శ్రేష్ఠుడును సమస్తయజ్ఞముల ఫలమునిచ్చునట్టి వాడనగును అనఁగా దేవత్యము
సొందే సమస్తము నిచ్చువాడగును.

శ్లో॥ తస్యశ్రుణువిధివిప్ర విస్తరాత్కదయామితే । ద్వానశే
ష్వపిమానేషు సోమవారఃప్రశస్యతే॥

తా॥ ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! ఆశ్రతిమును సవిస్తరముగా కెప్పవనువినుము
పండ్రెండు మాసములయందును సోమవారము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైతిగా చెప్పబడెను

శ్లో॥ తావత్కర్తవ్యకర్తశ్చేచ్ఛాప్రణేమ్యసి కారయేత్ । అస్మి
న్మాసే వ్రతంకృత్వా త్యజ్యవ్రతఫలంభేత్ ॥

తా॥ పండ్రెండు మాసములయందును సోమవారవ్రతమును చేయజేసి వాడు
ఒక్కశ్రావణమాసములో చేసినను సంతృప్తమంతయు చేసినఫలమునొందును.

శ్లో॥ శ్రావణశుక్లపక్షేఽప్రథమేసోమవాసరే । సంకల్పయే
ద్వ్రతంసమ్యక్ శివోమేప్రియతామితి॥

తా॥ శ్రావణశుద్ధములో మొదటిదియగు సోమవారమునందు వ్రతమునారం
భించుచు సాంబమూర్తి నాయందు ననుగ్రహము కలవాడైయుండుగాక యని సంక
ల్పముచేసి యారంభించవలెను.

శ్లో॥ ఏవంచతుషుకావారేషుభవేయుః పంచవాయది । స్రాతస్సం
కల్పయేత్తత్ర సక్తంచశివపూజనమ్ ॥ ఉపచారైష్టాడశభి స్సాయంచ
పూజయేచ్ఛివం । శ్రుణుయాచ్ఛకథాందివ్యా మేకాగ్రకృతమానసః ॥
సోమవారవ్రతస్యాస్య కథ్యమాంసిబోధమే । శ్రావణప్రథమేసోమే
గృహ్ణీయాద్వ్రతముత్తమమ్॥

తా॥ ఇట్లు శ్రావణమాసములో నాలుగుగాని యైదుగాని వచ్చెడి సోమ
వారములయందు ప్రాతఃకాలంబున సంకల్పముచేసి రాత్రులయందు షోడశోపచార
ములచే శివుని పూజించి నిశ్చలమైన మనస్సుతోటి శ్రేష్ఠమైనసోమవార వ్రతకథను
వినవలయును. కాబట్టి యీచెప్పబోవు సోమవార వ్రతవిధానమునువినుము శ్రావ
ణమాసములో మొదటిసోమవారమున ప్రారంభింపవలెను.

శ్లో॥ సుస్నాతశ్చశుచిర్భూత్వా శుక్లాంబరధరోనరః । కామ
క్రోధాద్యహంకార ద్వేషపై శున్యవజ్జాతః॥

తా॥ పూర్తిఃకాలంబున స్నానముచేసి పరిశుద్ధుడై తెల్లనివస్త్రములను
ధరించి కామము, క్రోధము ఆహంకారము, ద్వేషము, విశుతనమొదలగు దుష్టగుణ
ములను విడువవలయును.

శ్లో || అహరేచ్ఛేతపుష్పాణిమాలతిమ్ల కాదికాః, అన్యైశ్చ వివిధైఃపుష్పై రభీష్టై రుపచారితైః || పూజయే స్మూలమంత్రేణత్ర్యంబ కేణతలఃపరమ్ ||

తా || మాలతి, మల్లిక, మొదలగు తెల్లనిపుష్పలనులెచ్చి త్ర్యంబకం అను మూలమంత్రముచే పూజించి పిమ్మట పోడకోపచారముల చేతను శివునకుముందు చెప్పబోవురీతి పూజచేయవలయును.

శ్లో || శర్వాయభవనాశాయ మహాదేవాయధీమహిః | ఉగ్రాయ చోగ్రనాథాయ భవాయశశిమాలినే || రుద్రాయనీలకంఠాయ శివాయ భవహరిణే || ఏవంసంపూజ్య దేవేశ ముపచారై ర్మనోహరైః | యథా విభవసారేణ తస్యపుణ్యఫలంశృణు ||

తా || శ్వరాయ, భవనాయ, మహాదేవాయ, ఉగ్రాయ, ఉగ్రనాథాయ, భవాయ, శశిమాలినే, రుద్రాయ, నీలకంఠాయ, శివాయ, భవహరిణే, ఈ మొదలైన రుద్రునినామములచే తనశక్తికొలది పోడకోపచారములచేసి సాంబమూర్తిని పూజించినయెడల వారికిగలుగు ఫలము చెప్పెదమినుము.

శ్లో || సోమవారేయజంతేయే పార్వత్యాసహితంశివమ్ | తే లభంత్యక్షయార్థం లోకాన్పునరావృత్తిదుర్గభాత్ ||

తా || పార్వతీసహితుడైన సాంబమూర్తిని సోమవారమునందు పూజించిన తారు ఎప్పుడునునశింపనివియు పునరావృత్తి రహితమైన లోకములను పొందుదురు.

శ్లో || అత్రినక్తేనయత్పుణ్యం కథయామిసమాసతః | సప్తజన్మాజ్ఞాతంసాప మభేద్యం దేవదానవైః || ప్రణశ్యేన్నక్తభుక్తేన నాత్ర కార్యావిచారణా ||

తా || యీ మాసములో నక్తభోజనము చేసినందువలన గలిగిడుపుణ్యమును నుంక్షేపముగా జెప్పెదను వినుము ఏడు జన్మములందు జేయబడి నదియు దేవతలు రాక్షసులు మొదలగు వారిచేతనైనను పోగొట్ట బడుటకు సాధ్యము కాని పాపమై నను శ్రావణమాసములో నక్తభోజనమువలన నశింపగలదు యీ విషయమైసుంజేనా మేమియు లేదు.

శ్లో || ఉపవాసేనవాకుర్యా ద్రస్తతమేతదను త్రయమ్ | పుత్రాధిక లభతేపుత్రా స్థనాధిక లభతేధనమ్ | యంయంచితయతేకామం తం తంప్రాప్నోతిమానవః ||

తా || శ్రేష్ఠమైన యీ సోమనారవృత్తము నుపవాసముండి చేసిన యెడల పుత్రులను కోరినవాడు పుత్రులను, ధనమును కోరినవాడు ధనమును మఱియు నేయే కోరికలను నోరుడున్నాడో వానినన్నిటిని పొందగలడు.

శ్లో || ఇహాహోకేచిరంస్థిత్యా భుక్త్వాభోగాన్యధేస్థితా విమానవరమారుహ్యదుద్రాహో కేమహీయతే ||

తా || ఈలోకంబున తానుకోరిన కోరికలనన్నియు ననుభవించి చిరకాలము జీవించి జన్మానంతమున శ్రేష్ఠునుగుడేవతా విమానమునెక్కి కైలాసము చేరగలడు.

శ్లో || చలంచిత్రం చలంచిత్రం చలంజీవిత మేవచ | ఏవంజ్ఞాత్వాప్రయతేన వ్రతస్యోద్యావనంచరేత్ ||

తా || బుద్ధి, ధనము, ప్రాణము, ఇవియన్నియు స్థిరములు కానివి కాఁ బట్టి ఎప్పుడు నశించిపోవునోయని తెలిసికొని సమస్తవిధముల త్వరలోనేవ్రతము నను నుద్యాపనము చేయవలయును.

శ్లో || ఉమామహేశ్వరామైమా రాజతేవృషభేస్థితౌ | యథా శక్త్యాప్రకర్తవ్యా చిత్రశాత్యంనకారయేత్ ||

తా || వెండితో వృషభవాహనమును బంగారముతో పార్వతీ పరమేశ్వరి ప్రతిమలను తనశక్తికొలది చేయించ వలయును శక్తియుండగా లోభించగూడదు.

శ్లో || మండలంలింగతోభద్రం దివ్యంవై కారయేచ్ఛభమ్ | తత్రసంస్థాపయేత్కుంభం శ్వేతవస్త్రీయుగాన్వితమ్ ||

తా || శ్రేష్ఠమైనదియు పుధువుదమైనదియు లింగాకారముగా నొకమండల మేర్పరచి యచ్చటరెండు తెల్లనివస్త్రములతో జాట్టబడిన కలశమునుంచవలయును.

శ్లో || తామ్రపాత్రంవైణనంవా కుంభస్యోపరివిన్యసేత్ | తస్యోపరిన్యసేద్దేవ ముమ యుసహితంశివమ్ ||

తా || దానిపైన రాగిపాత్రగాని వెదురుపాత్రగానియుంచి పార్వతీ సహితుడైన శివపులిమనుంచవలయును.

శ్లో || శృణిస్మృతిపురాణా కైర్మంత్రైస్సంపూజయేచ్ఛివంపుష్ప మండపికాకార్యా వితానంచైవశోభనమ్ |

తా || పుష్పములు మొదలగు వానిచే మంటపమును శుభప్రదముగు చాంతి నియు శేషరవిశేషత్రములు, స్మృతులు, పురాణములు మొదలగు వానిచే జెప్పబడిన మంత్రములచే సాంబరమాత్రిని యధావిధిగా పూజింప వలయును.

శ్లో || దాత్రా జగరణం కార్యం గీతవాదిత్రనిస్వనైః । స్వగృహ్యోక్తవిధానేన తతోగ్నింస్థాపయేద్భుధః । తతో హూమంచశర్వాద్యైరేకాదశసుసామభిః । పాణాశాభిస్సమిద్భిశ్చ హూమూదప్తాధికం శతమ్ ॥

తా || గీతగ వాద్యము మొదలగు వానిచే రాత్రిజగరణము చేయవలయును తమకాఖయందు జెప్పబడిన ప్రకారముగా వగ్నిప్రతిస్థాపనచేసి శర్వాయ మొదలగు పదునొకండు సామములతోను మోదుగనుమిథలనుంచుచు నూటయెనిమిది పర్యాయములు హోమము చేయవలయును.

శ్లో || యవప్రహితీలాద్యైశ్చ ఆప్యాయస్వేతిమంత్రతః । బిల్వపత్తైస్త్యంబకేణ వడ్వజేనాపిచాపునః । పూణాహుతిం తతో హుత్వా కృత్వాస్విప్తకృతాదికమ్ । ఆచార్యంపూజయేత్పశ్చాద్దాంచ తస్మైప్రదాపయేత్ ॥

తా || ఆప్యాయస్వ, అను మంత్రము నుచ్చరింపుచు యవలు, బ్రీచులు, మత్స్యలు, మొదలగువానితోను త్ర్యంబకం, అను మంత్రముగాని అలు అక్షరములు గల శివ పంచాక్షరి మంత్రమును గాని పఠియింపుచు మారేడు దళములతోను హోమముచేసి స్విప్త కృత్తు మొదలగు నవియుజేసి పిమ్మట పూణాహుతిహోమము గావించి పిమ్మట నాచార్యుని పూజించి గోదానము మొదలగు దానములు నివ్వ వలయును.

శ్లో || బ్రాహ్మణాభోజయేత్పశ్చాదేకాదశసుసద్గుణాః । ఏకాదశఘటాస్తేభ్యో వంశపాత్రసమన్వితాః ॥

తా || అంతరము శుద్ధములుగల పదునొకండుగురు బ్రాహ్మణులను భుజింపచేసి వారికి వెదురుపాత్రలతోగూడిన పదకొండు కలశముల నివ్వవలయును.

శ్లో || సంపూజితంతతోదేవం దేవోపకరణానిచ । ఆచార్యాయ తల్లోదద్యా త్పాదాదే తదంతరం ॥ పరిపూణం వ్రతంమేస్యాచ్చివోమేప్రియతామితి । బంధుభిస్సహభుంజీత తతోహవఃపురస్కరం ॥

తా॥ అనంతరము పూజంపఁబడిన శివునిద్రతిమను అక్కడనుంచబడిన యువ శరణములతోగూడ నాచార్యునకు దానమిచ్చి యనంతరము నావ్రతము సంపూర్ణియగుగాక శివుమనాహం ననగ్రహణం కలువనై యుండుగాకయ్య పూర్తికాంక్షవలయును అనంతరము సంతోషమైన మనస్సుగలవాడై బంధువులు మొదలగు జాతితోగూడి భుజింపవలయును.

శ్లో॥ అనేనైవవిధానేన యయిదంవ్రతమాచరేత్; యంయం చింతయి తేకామం తంతిప్రాప్నోతిమానవః॥

తా॥ ఈ ప్రకారముగా నెవడీ వ్రతమును చేయుచున్నాడో వాడు తాను కోరిన కోరికలన్నియు పొందగలడు.

శ్లో॥ శివలోకేతతోగత్వా తస్మిన్లోకేమహీయతే! కృష్ణేనాచరితంపూర్వం సోమవరవ్రతంశుభం॥ సృష్టే శ్రేష్ఠేస్తథాచీణకమాస్తికై ధర్మతత్పరైః । యఇదంశృణు యాన్నిత్యం సోపితత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥

తా॥ అనంతరము కైలాసమును చేరి యచ్చట కాశ్యపముగా నుండగలడు. ఈ సోమవార వ్రతమును పూర్వము కృష్ణమూర్తి, మఱియు ధర్మమార్గము నందాశక్తిగల యనేక రాజులు ఆచరించిరి కాబట్టి యీ కథను విన్నవారు సోమవార వ్రతమును చేసిన ఫలము నొందువారగుదురు.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సునత్కుమార సంవాదే

శ్రావణ మాస మాహాత్మ్యే సోమవార వ్రత

కథనంనామషష్ఠోధ్యాయస్తమాప్తః.

అథ సప్తమోధ్యాయః.

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ సునత్కుమార వక్ష్యమి భామవ్రతమనుత్తమమ్! యస్యానుష్ఠానమాత్రేణ అపై ధవ్యంప్రజాయతే॥

తా॥ ఓ సునత్కుమారా! మంగళవార వ్రతము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది గాన దానిని గుఱించి చెప్పెదను అవ్రతమును చేయుటవలన దీక్షాకాలము నువాసినిగా నుండ గలడు.

శ్లో॥ వివాహానంతరంపంచ వషాః నివృత్తా చరేత్ | నామా
సీన్యంగళగౌరీ వృతంపాపప్రణాశనమ్ |

తా॥ సమస్తపాపములు బోగొట్టునట్టి యీవృతము మంగళగౌరీ వ్రతమని
చెప్పబడును ఈవ్రతమును వివాహమైన పిమ్మట నైదుసంవత్సరములవఱకు నాచ
రింపవలెను.

శ్లో॥ వివాహానంతరంచాద్యై శ్రావణేశుక్లవక్షతే | ప్రథమే
భామవారేతు వ్రతమేతత్తుకారయేత్ |

తా॥ వివాహమైన మొదటిసంవత్సరములో వచ్చెడి శ్రావణమాసము నందు
మొదటి మంగళవారమునందు ఈవ్రతమును యథావిధిగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ పుష్పమండలికాకార్యా కదలీ స్తంబమండితా॥ నానావిధైః
ఫలైశ్చైవ పట్టకూటైశ్చభూషయేత్ |

తా॥ ఆరటి స్తంభములు పుష్పములు, ఫలములు, పట్టువస్త్రములు మొదలగు
కానిచే మండపమేర్పరచ వలయును.

శ్లో॥ తత్రసంస్థాపయేద్దేవ్యాః ప్రతిమాంస్వణకా నిర్మితాః |
అన్యధాతుమయీంవాపి స్వశక్త్యాతత్రపూజయేత్ |

తా॥ బంగారముచే జేయబడిన గౌరీప్రతిమనుగాని లేక తనశక్తి ననుసరించి
మరియొకలోహంచే జేయబడినదిగాని గౌరీప్రతిమను ఆమంటపమునందుంచి యావా
నానముజేసి పూజింపవలయును.

శ్లో॥ ఉపచారైష్టోడశభి ర్మంగళగౌరీసంజ్ఞ తామ్! దూర్వాదలై
ష్టోడశభిరవామార్గదలై స్తథా॥ తావత్పుష్పైస్తండులైశ్చ చానాం
తేకలైస్తథా! షోడశోన్మితవర్తిభి స్తావద్దీపాంశ్చదీపయేత్ |

తా॥ షోడశోపచారములతోను పదియారు గరికచిగుళ్ల చేతను, పదియారు
ఉత్తరేణిదళములచేతను, పదియారు వియ్యము గింజలచేతను, పదియారు శనగబద్దల
చేతను, మంగళగౌరీదేవతను పూజించి పదియారు వత్తులచే దీపము వెలిగించి యాదే
వికి నమర్పింపవలయును.

శ్లో॥ దద్యోదనంచనై వేద్యం తత్రభక్త్యాప్రకల్పయేత్ | సమీ
పంస్థాపయేద్దేవ్యా దృవదంచోపలంఠథా |

తా || ఒకరాయని కుంకుమపసుపు మొదలగువానిచే నలంకరించి యాదేశీ సమీపమునందుంచి భక్తికలదియై పెరుగుతోకలిపిన యన్నమును నివేదన జేయ వలయును.

శ్లో || ఏవంకృత్వాతుపంచాబ్దం తతఃపంచాబ్దావసంచరేత్ | మాత్రే దద్యాద్ద్యాయనంత్రు ప్రకారంశృణుతస్యచ ||

తా || ఈ ప్రకారము ఆయిదు సంవత్సరములు చేసి పిమ్మట ఉద్యాపనము చేసి వాయనము తల్లికి నివ్వవలయును ఆ విధాన ప్రకారమును చెప్పెదను వినుము.

శ్లో || ప్రతిమాంషంగలగౌర్యా స్సువర్ణఫలనిర్మితాం | తదర్థేన తదర్థేన శక్త్యావాప్యధకారయేత్ ||

తా || నవటామబంగారముతో గాని అందులో సగముగాని నాలుగవ వంతు గాని లేక తనశక్తి ననుసరించి నబంగారముతో మంగళ గారీదేవి యొక్క పృతి మను చేయించవలయును.

శ్లో || తండులై : పూరితేభాండే శక్త్యాస్వర్ణాది నిర్మితే | సంస్థా ప్యపరిధానంత్రు రమణీయంచ కంచుకం || తయోరుపరి దేవ్యాస్తు ప్రతి మాంస్థాపయేత్తతః | సమీపభాగేసంస్థాప్య దృఢదంచోపలతధా || రాష్ట్రేణనిర్మితంనూత్రే వైవందద్యాత్తువాయనం | షోడశాపి సువాసి నోఽభోజీనియాఃప్రయేత్నతః ||

తా || బంగారు మొదలగు వానిచే గాని తనశక్తి ననుసరించి యొక భాండ మును చేయించి దానిలో నిండుగా బియ్యముపోసి దానికి చీర శివకల గుడ్డయు జుట్టి దానియందు మంగళ గారీ దేవి పృతిమ నుంచి వెండితో చేయబడిన సన్నికలు రామ దాని సమీపమునందుంచి యది తల్లికి వాయనమిచ్చి పిమ్మట ౧౬ గురు సువా సిని స్త్రీలకు భోజనము పెట్టవలయును.

శ్లో || ఏవంకృతే వ్రతేవిప్ర సౌభాగ్యంసప్తదన్మను | పుత్రపౌ త్రాదిభిశ్చైవ రమతేసంపదాయుతా ||

తా || ౬. మునీశ్వరా ! ఈ ప్రకారము వ్రతముచేసిన యెడల నేడు జన్మముల పర్యంతము సువాసినిత్వము నొందుచు పుత్రులు పౌత్రులు గలదియగుచు నైశ్వర్య ముతోదులదాగుచు నానందముతో నెల్లప్పుడు విలసిల్లుచుండును.

ససత్కుమార ఉవాచ : శ్లో॥ కేనేదంప్రతమాచీణాం కస్య జాలంఫలంపురా | యథాన్యాత్ప్రత్యయశ్శంభో కృపాంకృత్వాతథాపదః |

తా॥ ఓ ఈశ్వరా! పూర్వ మిద్రతముచేసిన వారవరోదాని ఫలము నొందిన వారెవరో వారి వృత్తాంతమును వినవలయును కాఁబట్టి నాయందు దయగలవాడవై నాకు నమ్మిక కలుగు నట్లుగా యథాధికము నంతయు తెలియ పరచి చెప్ప మని ససత్కుమార మునీశ్వరుడు సాంబమూర్తినిడిగెను.

ఈశ్వర ఉవాచ : శ్లో॥ మరుడేకేపురాహజా శ్రుతకీర్తి రితిశ్రు తః | బభూవశ్రుతసంపన్నః కీర్తికామాహతశాత్రవః ||

తా॥ సాంబమూర్తి చెప్పచున్నాడు, పూర్వకాలంబునమరుడేశములోవిశేష విద్యా సంపన్నుడును మిక్కిలి కీర్తికల వాడును శత్రువులను జయించిన వాడు నగు శ్రుతకీర్తికాయగు రాజుగలడు.

శ్లో॥ చతుష్పత్రికలాభిజ్ఞో ధనుర్విద్యా విశారదః | పుత్రాదన్య చ్చుభంసర్వం తస్యరాజ్ఞోబభూవహా ||

తా॥ ఆ రాజు అరువది నాలుగు విద్యలను జదివినవాడును ధనుర్విద్య యందు మిక్కిలి నేర్పుగలవాడునై రాజ్యము చేయుచుండగా నారాజు నకు సమస్త సంపత్తులు కలవాడై యుండెను గాని యనుభవించుటకు సంతానములేదు.

శ్లో॥ సంతానవిషయేథాసౌ బహుచింతాకులోభవత్ | దేవ్యా ఆరాధనంచక్రే జపధ్యానపురస్కరమ్ ||

తా॥ ఆ రాజు సంతానము లేకపోవుటచే మిక్కిలిపరితాపము నొంది జపమాధ్యానము మొదలగు వానిచే గౌరీదేవి నారాధించెను.

శ్లో॥ క్రూరేణతపసాతస్య దేవీతుష్టాబభూవహా | ఉవాచవచనం తస్మై వరంవరయనువ్రత ||

తా॥ ఇట్లు మిక్కిలి కఠినమైన తపస్సు చేయగా గౌరీదేవి సంతోషించి యారాజా! నీవెందు నిమిత్తము తపస్సు చేసితివో చెప్పము వరము నిచ్చెదనని గౌరీ దేవి యారాజుతోచలికెను.

శ్లో॥ యదిదేవిప్రసన్నాసి పుత్రంమదేహిశోభనమ్ | అన్యదేవీ త్వప్సాదాన్నన్యూనంకించదస్త్రమే |

తా॥ ఓ గౌరీదేవి! నీవు అనుగ్రహము గలదానివై నయెడల సుగుణసంపన్నుడైన పుత్రుడు కలుగు నట్లు వరమివ్వ వలయును, ఓ దేవీ అదియొకటియే లోపమాగాని నీ యనుగ్రహము వలన మిగిలిన సమస్తసంపత్తులను సమృద్ధిగా నేయున్నవి.

శ్లో॥ ఇతితస్యవచశ్రుత్వా దేవీప్రాహ శుచిస్మితా । దుర్లభం యీచితింరాజక దాస్యేతుభ్యంకృపావశాత్ ॥

తా॥ ఇట్లు పలికిన యా రాజు మాటలను విని గౌరీదేవి చెప్పచున్నది నీవు కోరిన కోరిక పొంద శక్యముగాని దై నను నీయంబుగల ప్రేమచేసిచ్చెదను.

శ్లో॥ పరంశ్రుణుష్వరాజేంద్ర పుత్రిచ్ఛేద్గుణవ త్రరః। ఈప్సితశ్చేత్తోడశాబ్దం జీవిష్యతినచాదికమ్॥ రూపవిద్యావిహనశ్చే చ్చిరజీవీభవిష్యతి। ఇతిదేవ్యావచశ్శ్రుత్వా నృపశ్చింతాతురోభవత్ ॥ భార్యయా నమాసంమత్ర్య యయాచేగృణభూషితమ్ । సర్వలక్షణసంపన్నం పోడశాబ్దాయుషంసుతమ్॥

తా॥ ఓ రాజా ఆయినను మఱియొకటి చెప్పెదను వినుము సమస్తగుణ సంపత్తిగల కుమారుని కావలయు నంటిదేని అట్టివాడు పదియారు సంవత్సరములు బ్రతుకును అంతకు పైన జీవింపడు యావము విద్య మొదలగు సుగుణము లేవియు లేనివాడు చిరకాలము జీవించును కాబట్టి యెటువంటివాడు కావలయునో కోరుమని గౌరీదేవి పలికిన వాక్యమును యా రాజు విని విచారగ్రస్తుడై తన భార్యతో కూడ ఆలోచించి సర్వలక్షణములు కలిగి సుగుణ సంపత్తిగల కుమారుడు పదియారు సంవత్సరములు జీవించు వాడై నను అట్టి వానినే యివ్వమని రాజుకోరెను.

శ్లో॥ ఆజ్ఞాపయామాసతదా దేవీభ క్తంనరాధిపమ్ । ఆమృతవృక్షోమమద్వారే వర్తతేనృపనందన॥ తస్యైకంభవమాదాయ పత్నైర్విదేహిమమాజ్ఞయా। భక్షణాథకంచసాదర్శీ గర్భంసద్యోనసంశయః॥

తా॥ అప్పుడు గౌరీదేవి చెప్పుచున్నది ఓ రాజా నా యాలయ ద్వార శ్రమిపమునొక మామిడిచెట్టుకలదు దానియందుండు పండ్లలో నొకవండును నీకు శ్రావిణి నీ భార్యకునివ్వగా నామెయాపండును నాయాజ్ఞాను పారముగా భక్షింపినయెడల వెంటనేగర్భవృత్తి కలదియగును, సందేహములేదని భక్తుడగు ఆరాజు నవగౌరీ తేవియాజ్ఞాపించెను.

శ్లో॥ హృష్టోరాజాతథాచక్రే పత్నీగర్భంచ సాదధా । దశమే
మాసిసుషువే పుత్రోదేవసుతోపమమ్॥

తా ॥ ఇట్లు గారీదేవి చెప్పినందు వలన ఆ రాజు సంతసించి ఆప్రకారమే
చేయఁగా నాతనిభార్య గర్భవతియై పదియవ మాసంబున దేవతులతో సమానమగు
కుమారునికనెను.

శ్లో॥ జాతకర్మాదికంచక్రే హవశోకనమన్వితః । చిరాయురితి
నామాస్య పితాచక్రే శివంభజః॥

తా ॥ సంతానము కలుగుటవలన సంతోషమును అల్ప యుద్ధాయము కల
వాడగుటచే విచారమునుకలవాడై యారాజు సాంబమూర్తిని ధ్యానించుచు నాపిల్ల
వానికి చిరాయువుఅని నామకరణముచేసిన వాడాయెను

శ్లో॥ ప్రాప్తేషుషోడశేవషేఽచింతామాపసభార్యకః । తతశ్చక్రే
విచారంస కష్టలబ్ధోహ్యాయుంసుతః ॥ స్వసమీపేకథంమృత్యు దక్షిష్ట
వ్యోదుఃఖిదోస్యతః । కాశీంప్రస్థాపయామాస మాతువేనసమంవిభుః ॥

తా ॥ అపిల్ల వానికి పదియారు సంవత్సరములురాగానే మృత్యువు సమీపిం
చినదనే యభిప్రాయముచే తాను భార్యయువిచారగ్రస్తులై తపస్సులు, వ్రతములు
మొదలగువానిచే విశేష ప్రయాసము వలన ఈపిల్ల వాడు మనకుగలిగెనుగాదా అట్టి
వానికిమృత్యువు మనయెదుటనే సంభవించినయెడల నట్టి దుఃఖమును భరింపజాల
మని తలచినవాడై యారాజుతన కుమారుని మేనమామతోకూడ కాశీపట్టణము పంపు
టకు నుద్దేశించెను.

శ్లో॥ భ్రాతరంప్రాధికాయామాస రాజపత్నీయశస్వినిః । ధృత్వా
కార్పటకంవేషం కాశీంప్రతినుతినయ ॥ మృత్యుంజయఃప్రాధికాతోస్తి
పుత్రాధికాంతుమయాపురా । ప్రేషయిష్యామివిశ్వేశ యాత్రాధికాం
చజగత్పతేః ॥ తస్మాన్నేయస్సతోమేద్య పాలనీయశ్చయత్నతః । ఇతి
శృత్వాస్వసుర్వాక్యం స్వశ్రియేనసమంయయా ॥

తా ॥ అట్టిసమయములో రాజుభార్యతన సహోదరుడుతో చెప్పుచున్నది
ఓతమ్ముడా! నీకాశికావది మోసుకొనివెళ్లేవాని వేషముధరించినవాడవై నాకుమా
రుని కాశీపట్టణమునకు తీసుకొనివెళ్లుము పూర్వము సంతానము కొఱకు కాశీవిశ్వ
ేశ్వరుని ప్రాధికాంచితిని ఇప్పుడు నీమెనల్లునకు ఆయదాకాయము సమీపించినది

కాబట్టి జగద్రక్షకుండైన యాచిత్వశక్తురుని దశకానాథకమై యీపిల్ల వానిని తీవ్ర
కొనివెల్లి సమస్తవిధముల పిల్ల వానిని రక్షించుమని చెప్పిన తోబుట్టువుమాటలను
విని వానిమేనమామ పిల్ల వానిని తీసుకొని కాశీకివెళ్లెను.

శ్లో॥ దినానికతిచిద్గచ్ఛన్నానందనగరంయయా । తత్త్రైరాజా
వీరసేనో నామ్నాసర్వసమృద్ధిమాన్॥

తా ॥ అప్పుడు వారిద్దరుకలసి కొన్నిదినములకు ఆనందనగరమును పట్టణము
నకువెల్లిరి ఆపట్టణపురాజు సమస్తైశ్వర్యములతో గూడి పీఠసేనుడనుపేరుచే ప్రసిద్ధి
కెక్కియుండెను.

శ్లో॥ తత్కన్యామంగళగౌరీ సర్వలక్షణసంయుతా । వయోమధ్య
గతారమ్యా రూపలావణ్యశాలినీ॥

తా ॥ ఆరాజయొక్క కుమార్తె మంగళగౌరీయను పేరుగలదియు సౌంద
ర్యాది సమస్తలక్షణములుగలిగి యౌవనముతోగూడి మిక్కిలిమనోహరముగా ప్రకా
శించుచుండెను.

శ్లో॥ ఉపమానానిసర్వాణి తుచ్ఛీకృత్యోదయంగతా । నగరో
వవనేరమ్యే సఖీభిఃపరివారితా॥

తా ॥ ఆచిన్నది పద్మము, చంద్రుడు, మొదలగు సౌందర్యమునకు పోల్చు
బదులస్తువులన్నిటిని తిరస్కరించి మిక్కిలిసౌందర్యముకలిగి పేరుగల నొకప్పుడు
పట్టణమునకు సమీపమున నుండు ఉద్యానవనములో తనచెలికత్తెలతో నాడుకొను
చుండెను.

శ్లో॥ తతస్తావపిసంప్రాప్తౌ చిరాయుర్భాతులశ్చనః । విశ్రాంతిం
ప్రాపతుస్తత్ర తాసాందశకనలాలసా॥

తా ॥ ఆనంతరము చిరాయువు, ఆయనమేనమామయు. నిద్దరు నలసటకెండి
మాగాకాయౌవము దీర్చుకొనునిమిత్తమాయాద్యాన వనములోనికివని యాశ్రీలను
జూచుచుండిరి.

శ్లో॥ క్రీడంతీనాంవినోదేన కుపితాతత్రకాచన । ఉవాచరాజ
తనయాం సారంజేత్యతిదుర్వచః॥

తా || అచ్చటవిసోదాధాముగా నాడుకొనుచుండెడి యాశ్రీలలోనొకత
యాటలయందు లోపముచే రాజుకుమార్తెను ఓసిరండా! అనికతివముగా బలికెను.

శ్లో|| శృత్యాతదశుభంవాక్యమువాచనృపనందినీ! అయోగ్యం
భాషనేత్వంకిం మత్కులేనైవతద్విధా||

తా || ఇట్లుపలికిన అశుభమైన మాటను ఆరాజు కుమార్తె విని ఓచెలియా!
నీవు అయోగ్యమైన మాటపలికితివి మావంశమున అయోగ్యమైన వైధవ్యమాట
పుట్టదు.

శ్లో|| పృసాదాన్మంగలాగౌర్యాస్తద్వృతస్యప్రభావతః! మత్కు
రాదక్షతాయస్య పృపతివ్యంతిమూఢాని || వివాహేనచిరాయుస్సాన్వ
డల్పాయురపిచేత్సహి | తతస్సమస్తాస్తాః కన్యా స్వస్వం వేశ్యాయ
యుస్తదా ||

తా || మంగళ గౌరవేవియునుగృహమువలన గౌరవేవియొక్క ప్రతమహిమ
వలనను నావివాహ కాలమందు నా చేతిమీదుగా తరంబ్రాలు యెవరు కిరస్సున
నుంచ బడునో అట్టివాడు అల్పాయుర్దాయము కలవాడై నను చిరకాలము జీవిం
చును అని రాజకుమార్తె పలికెను పిమ్మట నా శ్రీలందరు వారివారి గృహములకు
వెళ్లిరి.

శ్లో|| తస్మిన్నేవదినేరాజ కన్యాయాఃపాణిపీడనే | రాజ్ఞోబాష్టి
కదేశస్య దృఢవమాభిధస్యవై || సుకేతునామేపుత్రాయ దాతుంసా
నిశ్చితాభవత్ | సుకేతురవ్యవిద్యశ్చ కురూపోబధిరస్తథా || తతస్తేమం
త్రయామాసు ధేయోన్యోద్యవరఃపరః | అథసిద్ధేవివాహేతు సుకేతు
స్తత్రగచ్ఛతు||

తా || ఆ రాజ కుమార్తె యొక్క వివాహ విషయములో మొదట బాష్టి
దేశపు రాజయిన దృఢవర్మ యొక్క కుమారుడు సుకేతువు యను వానికి నిశ్చయించి
చిరి పిమ్మట విచారించగా సుకేతువు చదువురానివాడును వికారయాపుగలవాడును
చెవిటివాడును అయియున్నందువలన మఱియొక వరుని విచారించి పెండ్లి చేయవల
యును పిమ్మట సుకేతువు వచ్చినను వచ్చుగాక యని నిశ్చయించుకొనిరి.

శ్లో|| తతశ్చిరాయుషంగత్వా యాచిరేమాతులంప్రతి | దేయో
స్సృభ్యమయంబాలః కార్యసిద్ధిహినోభవేత్ || పరోపకారతుష్టిహీన్

ధర్మోనా స్వర్గోభువి! మాతృల స్తద్వదశ్శృత్వా చాంతహృత్వా మనా
హ్యభూత్ ।

తా ॥ అనంతరము చిరాయువు నకు నిన్వ దలచిన వారై యాతని మేన
మామవద్దకు వచ్చి ఓయీ ! మీపిల్ల వానిని మాకు నిచ్చిన యెడల నా కుమార్తెను
ఆ పిల్ల వానికిచ్చి వివాహము చేయుదును నాకార్యము సానుకూలమగును భూమిలో
పరోపకారముతో నమాన మగు ధర్మము లేదు అని పలుకగా నా మాటలను మేన
మామ విని తనమనస్సులో సంతోషమునొందెను.

శ్లో॥ పూర్వంశ్యతంచోపవనే కన్యావాక్యము నేనయతో । ఏకవా
రంతథావ్యాహ యుష్మాభిర్యాచ్యతేకథం॥ వస్త్రాలంకరణాదీని యూచ్యం
కార్యస్యనాథనే । నవరోయాచ్యతేక్వాపి దీయతేగౌరవాద్ధివః॥ వివా
హంసాధయామాసు ర్నిత్యాతత్రచిరాయుషమ్ । సప్తపద్యాదికేజాతే
రాత్రౌగౌరీహరాంతికే ॥

తా ॥ పూర్వ ముద్యాన కనములో ఆ చిన్నది పలికిల ప్రకారము గానే
యిప్పుడే పెండ్లి చేయుదమని తనమనస్సులో ననుకొని వచ్చి యో రాజా ! కార్య
సానుకూలము కొఱకు వస్త్రములను ఆభరణములను యాచింతురు గాని పిల్ల వానిని
యాచింప నవసరములేదు మీయందుగల గౌరముచే పిల్ల వానినిచ్చెదనని చెప్పి యా
చిరాయువును రాజుగారి యింటికి దీపికొని వెళ్లగా వివాహ విధిసంతయుచేసి యా
రాత్రి పార్వతీ పరమేశ్వరుల సన్నిధానమందు సప్త పదములు మొదలగు నవియు
గావించి సంపూర్ణనొందిరి.

శ్లో॥ సహస్రామంగళాగౌర్యా సుప్తోహషఃసమన్వితః । తద
హ్నిషాడశాబ్దాని సమాప్తానిచిరాయుషః॥

తా ॥ ఇట్లు వివాహము సంపూర్ణమైన పిమ్మట నా చిరాయువు సంత
ష్టంత రంగుడై యా రాత్రి తాను భార్యయు శయన గృహమునందు శయనించిరి.
అదినముతో చిరాయువునకు పదియారు సంవత్సరములు సంపూర్ణమైనవి.

శ్లో॥ నిశీధేనర్పరూపేణ కాలస్తత్రసమీయివాక్ । తదంతరే
భూపసుతా జాగృతాదైవయోగతః॥ సాదదర్శమహానర్పం చక్రంపేథ
అభివ్యసా । ధైర్యంకృత్వాతదాబాలా పూజయామాస సోరగం ॥

తా || యిట్లు యా దంపతులిరువురు నిద్రించు చుండగా నభరాత్రియందు పిల్లవానిని జంపుటకు మృత్యుదేవత గొప్పసర్పాకారమును ధరించివచ్చెను ఇంతలో దైవయోగము వలన ఆ చిన్నది మేల్కొని యాపామును జూచి భయపడి కొంత వడికి దైర్యము తెచ్చుకొని యాపామునకు పూజగావించెను.

శ్లో || ఉపచారైష్టాడశభి ర్దుగంపాతుంద దాబహు । పార్థియా మాసతంసర్పం దీనవాణ్యాచతుష్టువే || యయాచేమంగళాగారీ కడిపేయ ప్రతము త్రమమ్! జీవాన్యేపతి రేతస్మాచ్చిరంజీవే త్తదాకురు || ఏతస్మిన్నంత రేసర్పః కరకేప్రవివేశహ । కంచుక్యాన్వీయయాసాతు చక్రేతస్మృఖబంధనమ్ ||

తా || యిట్లు షోడశోప చారములచే పూజగావించి యాసర్పముద్రాగుటకు విశేషముగా పాలునిచ్చెను, మిక్కిలి దీనమగు మాటలతో విశేషముగా నా సర్పమును ప్రార్థించెను ఓ మంగళగారి ! నీవ్రతమును తప్పక జేసెదను నా పెనిమిటి యీ సర్పగండము తప్పించి చిరకాలము జీవించు నట్లుగా జేయుమని గారీ దేవిని యాచిన్నది ప్రార్థించగా సంతలో ఆ సర్పము ఒక గిన్నెలో ప్రవేశించిగా నా చిన్నది తన రెవికను దీసి సర్పము బయటకు రాకుండు నట్లుగా గిన్నె మూతికి జాట్టువేసెను.

శ్లో || ఏతస్మంతరేభర్తా అంగమోటసపూర్వకమ్ । జాగృత శ్చాబ్రవీద్భార్యాం క్షుధామాంబాధతేప్రియే || మాతుస్సకాశంగత్వా సాచానయామాస పాయసమ్ । లడ్డుకాదిచ తద్దత్తం బుభుజేప్రీత మానసః ||

తా || యింతలో పెనిమిటి కొంచెము శరీరమునకు బాధకలిగి మేల్కొంచి యోప్రియారాలా! నాకు ఆకలియగుచున్నది తినుటకు నేమైనను తెమ్మనియడుగగా చిన్నది తల్లివడ్డకువెల్లి పరమాన్నము, లడ్డులూ, మొదలగునవి తెచ్చి పెనిమిటికి విశ్వగా నాతడవిభుజించి కంతసించిన వాడాయెను.

శ్లో || పాస్తతూలసకాలేతు తద్దస్తాన్మృద్రికాపతత్ । తాంబూలం భక్షయిత్వాతు ప్రసుప్తఃపునరేవసః ||

తా || అనంతరమారకుడుచేయి కడిగికొనుచుండగా నాతనిచేరినండి యుంగర మొకగిన్నెలోపడెను అనంతర మారకుడు తాంబూలము వేసికొని తిరిగి నిద్రపోయెను.

శ్లో॥ తతస్సాకరకంత్వక్తు మగచ్ఛత్తువిధేర్గతేః । హారకాంతిం
బహిష్కృత్యాస్త్యా స్ఫురంతవిస్తయంయయోః । దృష్ట్వాఘటస్థంతంహారం
స్వకంరేచదధారసా । కించిన్నిశావశేషేతు మాతులస్తం వినాయసః॥

తా ॥ అనంతరమాచిన్నది యాగిన్నెనుతీసికొని పెట్టుటకురాగా బైవరళ
ముచే ముత్యాల హారముయొక్క కాంతి బయటికి కనుపించగా నాశ్చర్యమునొంది
యాగిన్నెముతికి జుట్టియున్న రవికెను దీసివేసి యందులోనున్న హారమునుతనకంత
మునందు ధరించెను పిమ్మట తెల్ల వారుజామున పిల్ల వాని మేనమామవచ్చి యాపిల్ల
వానిని దీసికొనిపెళ్లెను.

శ్లో॥ తత స్తేవరపక్షియా స్సుకేతుంతత్రచానయన్ । దృష్ట్వా
తంమంగళగౌరీ ఉవాచాయంసమేపతిః॥

తా ॥ అనంతరము శుకేతుసంబంధీకులు శుకేతువుని తీసుకొనివచ్చి నీపెని
మిటిని తీసుకొని వచ్చితిమని యారాజు కుమార్తెయగు మంగళగౌరీతో బల్కుగా
నామె యితను నాపెనిమిటికాడని తిరిగిజవాలుచెప్పెను.

శ్లో ॥ తామూచుస్తేతతస్సర్వే కిమిదంభాషసేశుభే! పరిచాయ
కమస్తీహకించితే తద్వదస్వనః॥

తా ॥ ఓచిన్నదాన! ఇతను నీపెనిమిటికాడకుటకు నీకేమైన గుర్తుయండిన
చెప్పమని వారందఱుపలికిరి.

మంగళగౌర్యవాచ! శ్లో॥ మేదత్తంయేనరాత్రౌచ నవరత్నాం
గుళీయకమ్ । అస్యాంగులాతన్నిషీప్య పశ్యధ్వంపరిచాయకమ్ ॥

తా ॥ మంగళగౌరీ చెప్పుచున్నది నాపెనిమిటి రాత్రితన ప్రేలియందుండు
ఉంగరమునాకిచ్చెను ఆవుంగరము యీసుకేతువు ప్రేలికిపెట్టియాడవలయును.

శ్లో ॥ పత్యాదత్తోస్తిమేహారో రాత్రౌతద్రత్నీసంచయః । కీదృ
శోనేనవాద్యో సాప్రసిషీరవరాన్నితమ్॥

తా ॥ అనేకరత్నములతో గూడినహారము రాత్రి నాపెనిమిటి నాకిచ్చెను
అహారమునుగుట్టిచియు గుర్తులను చెప్పవలెను.

శ్లో ॥ కించామ్రీసేచనంరాత్రౌ తత్సంకుంకుమాన్నితం । ఊరౌ
మేవరత్నేతచ్చ సర్వేపశ్యతమాచిరమ్॥

తా || మరియుమామిడిచెట్టుప నీళ్లుపోయటయకలదు మరియుకుంకుమతో నలంకరింపఁబడిన యాయన పాదమునాతోడయందు నుంచినప్పడుగుర్తు గానుండెను అదియును మీరందఱు చూడవచ్చును.

శ్లో || కించరాత్రోభాషణాది భక్షణాదిచయత్కృతమ్ | తదనే సచవక్తవ్యం తదాస్యాన్మేపతిస్వయమ్ ||

తా || మరియు రాత్రినాలోయేయేమాటలను సంభాషించెనో యేయేపదా భాషలులను భక్షించెనో అదిఅంతయునీసుకేతువు యదాభాషముగాజెప్పి నేని యితను నాకుపెనిమిటియని నిశ్చయముగా నొప్పుకుందునని మంగళగారిపల్లెను.

శ్లో || ఏవంశ్రుత్వాతుతద్వాక్యం సాధుసాధ్వితచాబ్రువత్ | ఏక స్యాపినయోభూత్త దాసరైర్నిషేధితః ||

తా || ఇట్లు ఆమంగళగారి పల్లెఁగా నామాటలను వారంబుని యీమె చెప్పినమాటలు బాగుగానున్నవని వారందఱు నొప్పుకొన్న వారై యాసుకేతువున దుగగా నొక్కగుర్తునైనను జెప్పలేకపోయెను అప్పుడు ఆమెకు సుకేతువుపెనిమిటి కాడని

శ్లో || తదాతేవరపక్షీయా జగ్ముస్స ర్వేయభాగతమ్ | జనతో మంగళాగౌర్యా శ్శృతకీర్తిఃకురుద్వహః || అన్నపానాదికం సత్త్రిం చకారసుమహామనాః | వరపక్ష్యవృత్తాంత శ్రుతఃకణోకపకణః || స్వరూపస్యకురూపత్వా దానీతఃకశ్చనాదృతః | స్థావరూమాససాధేతు కన్యాంజననికావృతాం ||

తా || అనంతరము సుకేతువుని దీసికొని యాయనసంబంధీకులు వారిండ్లకు వెళ్లెరి పిమ్మట మంగళగారియొక్క తండ్రియు వరుడేకాధి పతియునగు పుత్రకీర్తి మహారాజు నిర్మలమైన మనస్సులవదై అన్నపానాదులను సర్వజనులను సగునట్టి సత్త్రిపునేర్పాటుజేసెను ఇట్లుండగా సుకేతువును తీసికొనివచ్చి మంగళగారికి పెని మిటియనుటయు నామెతనపెనిమిటి సుకేతువు కాడనుటలన వారులిరిగి వెల్లి పోవు టయు నామంగళగారిని యామెతండ్రి మేడయందుంచుటయు నిట్టి సమాచారము లను వివాహముజేసికొనిన చిరాయువు నాతని మేనమామయని నితరులవలన వినివ వారైరి.

శ్లో॥ ఏవంగతేహాయనేతు యాత్రాంకృత్వా సమాతులః ।
చిరాయఃప్రేయయాత్రత్ర కింజాతమవలోకితమ్॥

తా ॥ ఇట్లు సంవత్సరమైనపిమ్మట చిరాయువునాతని మేనమామయు కాశీ
యాత్రను జేసికొనినవారై మంగళగోయొక్క శృతాంతమేమైనదో తెలిసికొనవల
యునని యచ్చటకువచ్చిరి.

శ్లో॥ తంసాజాలాంతరాదృష్ట్వా లోకే త్రరముదాన్వితా । పిత
రౌకథయామాన మమభ రాసమాగతిః ॥ సుహృద్గణం సమాహూయ
పూర్వోక్తం పరిచాయకమ్ । దృష్ట్వాసర్వమపిహ్యస్మై దదౌకన్యాం
శుచిస్మితమ్॥

తా ॥ ఆచిరాయువు వచ్చుటచే నామేడయందు తెరచాటునుండిమాచివిశే
షమైన యానందముకలదై నన్ను వివాహముజేసికొనిన పెనిమిటివచ్చెనని తల్లిదండ్రు
లతోజెప్పఁగా నప్పుడు తండ్రితన స్నేహితులందఱిని పిలిపించి పూర్వమునుకేతువు
నడిగినరీతిగానే యాచిరాయువునుకూడ కొన్నిగుర్తులను జెప్పునగానే యన్నిగుర్తు
లను జెప్పెను అందువలన సంతోష మవముగై యాచిన్నదానిని చిరాయువునకు
వత్సగించిరి.

శ్లో॥ శిష్టైః పరిణయోత్సాహం కారయూమాసభూపతిః । వస్త్రా
న్యాభరణాదీని సేనామశ్వాః గజాన్ప్రధాన్ ప్రస్థాపయామాన స్సహ
దత్వాన్యదపిభూరిశః । పత్న్యసహచిరాయు ససమాతులేనసమన్వితః॥
స్వపురం సేనయాసాధకం జగామకులనందనః । శృత్వాజనముఖా త్రస్య
చాగతంపితరాపుభౌ । విశ్వాసంవేభత్సరైవ న్యాత్కథం దై వమన్యథా॥

తా ॥ పిమ్మటబంధువులు పెద్దలు మొదలగువారితోగూడి యారాజుకల్యాణ
ముహూర్తములను గావించియల్లుకు వస్త్రములు, ఆభరణములు, సేనలు, గుఱ్ఱములు
ఏనుగులు, రథములు, మొదలగునవి కానుకలుగానిచ్చి పంపగా నాచిరాయువును
తనభార్యను మేనమామను తీసికొని చతురంగబల సమేతుడై మహానైభవముతో
నింటికివచ్చుచుండెను ఈవార్తనుజనులందఱిని యాతనితల్లిదండ్రులతో జెప్పఁగానిని
సదచారునికత్సరముకంటె పెక్కువడివిండని భగవంతుడే చెప్పియుండగా దానికిః
శ్రద్ధితరేతముగా నెట్లుజీవించియుండునని నమ్మకపోయిరి.

శ్లో॥ ఏతస్మిన్నంతరేప్రాప్తః పితోగ్రంథికమేవసః | పపాతపాద
యోర్భక్త్యా పితోగ్రీస్నేహపరిప్లుతః॥ మూర్ధ్నవహ్రూయతం పుత్రం
పరమాంశుదమాపతుః॥

తా ॥ ఇంతలో నాచిరాయువు తల్లిదండ్రుల వద్దకువచ్చి మిక్కిలిభక్తిగల
వారై వారిపాదములకు వందనమాచరింపగా వారునువిశేషమైన ప్రేమగలవారై
లేవదీసి తొడలయందు కూర్చుండబెట్టుకొని శిరుస్సుమార్కొనిముద్దాడి పరమానంద
మొందిరి.

శ్లో॥ స్నుమాపిమంగళగౌరీ శ్వశురావ్రణరామసా | అంకేని
వేశ్యతాంశ్వశ్రూః ప్రప్రచ్ఛోవంతమంజసా॥

తా ॥ పిమ్మటకోడలగు మంగళగౌరియు నత్త మామలకు నమస్కరింపగా
నామెతొడలయందు కూర్చుండ బెట్టుకున్నవారై జరిగినవృత్తాంతము నంతయుశీఘ్ర
ముగా తెల్పుమనిరి.

శ్లో॥ స్నుమాపిమంగళగౌర్యా వ్రతమాహాత్యముత్తమంకథ
యామాసతత్సర్వం యథావృత్తంమహామునే॥

తా ॥ ఓ మునీశ్వరుడా! అకోడలును మంగళగౌరీదేవియొక్క శ్రేష్ఠమైన
వ్రతమునాచరించుటయు నావ్రతమహిమచే తనపెనిమిటి యొక్కగండము తప్పిపో
తుటయు మొదలగువృత్తాంతము నంతయు సవిస్తరముగాజెప్పెను,

శ్లో॥ ఇత్యేతత్కథితంతుభ్యం మంగళగౌరికావ్రతమ్ | యఏత
చ్ఛృణుయాత్కిశ్చి ద్యశ్చాపి పరికీర్తయేత్ | మనోరథాస్తస్య సర్వే
సిద్ధ్యంత్యత్రనసంశయః॥

తా ॥ ఓ మునీశ్వరుడా! ఈప్రకారము జరిగియుండెడి మంగళగౌరీ వ్రత
మును సవిస్తరముగా విను విప్పితిని శోచబట్టి యెవడికథనువినునో చదువునో అట్టి
వారుకోరిన కోరికలన్నియు పొందగలరు ఇందువిషయమై సంక్షేపములేదు.

నూతనవాచ ॥ శ్లో॥ సనత్కుమారమిశ్యేవం కథయామాస
ధూజః | సచానందంపరంవేధే శృత్వాకార్యకరంవ్రతమ్॥

తా ॥ ఓ శానకాదిమునులారా! ఈప్రకారము సాంబమూర్తి మంగళగౌరీ
దేవియొక్క వ్రతవిధానము నంతయు సనత్కుమారునితో జెప్పగానిది కోరికల

నొసగునదియగుటచే నాననత్కుమారుడు మిక్కిలియానందము నొందెనని నూతనము
శీర్ష్యుడుచెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర ననత్కుమార సంవాదే
శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే మంగళగారి వ్రత
కథనంనామసప్తమోధ్యాయః స్సమాప్తః.

అథ అష్టమోధ్యాయః

ఈశ్వరఉవాచ ॥ శ్లో॥ బుధగుర్వారధోవక్ష్యే వ్రతంపాపప్రణా
శనమ్ | యత్కృత్యాశ్రద్ధయావర్త్యః పరాంసిద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥

తా ॥ పాంబమూర్తి చెప్పచున్నాడు బుధ గురు వారముల సంబంధముగ
వ్రతములను జెప్పెదనువినుము సమస్త పాపములను పోగొట్టునట్టి యావ్రతములను
శ్రద్ధగానాచరించిన పుణజుడు విశేషమైన కార్యసిద్ధిని పొందగలడు.

శ్లో॥ ప్రజాపతిశ్చితరశ్మిం ద్విజరాజేభ్య పేచయత్ | సకదా
చిద్గురోర్భార్యాం తారానామ్నీదదర్శహ ॥ రూపయావన సంపన్నాం
లావణ్యమదగర్వితామ్ | మోహితోరూప సంపత్త్యా కామబాణవశం
గతః ॥ స్వగృహేస్థాపయిత్వాతు బలాత్సబుభుజేచతామ్ | ఏవంబహు
తిథేకాలే గతేవుతోబభూవహ ॥

తా ॥ పూర్వముబ్రహ్మదేవుడు చంద్రుని ద్విజరాజులని యేర్పాటుజేసెను
అటువంటి చంద్రుడు ఒకానొక సమయంబున రూపము, లావణ్యము, యౌవనము,
మొదలగు గుణములచే సమస్తస్త్రీలను మించియున్నదియు తారలనుపేరుచే బ్రసిద్ధి
కెక్కియున్న గురుభార్యను చూచినవాడై దానిసౌందర్యా తిశయమువలన మోహ
ముజెంది యామెను తనయింటికి తీసికొనివెళ్లి యామెతో కొంతకాలము సంభోగిం
పగానామెయందు చంద్రునివలన నొకపుట్టుడుదయించెను.

శ్లో॥ బుధోవిద్వాన్మూపశాలీ సర్వలక్షణసంయుతః | అన్యే
షయైగురువత్సం జ్ఞాతవాశశినద్భుని | యయాచేదేహిమేభార్యం

త్వంకథం గురుతల్పగః । గురుతల్ప కృతాత్పాన్నిష్కృతిస్తే కథం భవేత్ ॥

తా ॥ అపిల్లవాడు సప్తమలక్షణములుగలవాడును మాపమువిద్య మొదలగు వానిచే ప్రకాశించు బుధుడుఅను పేరుచేసినది కక్కియుండెను ఇట్లుండగా బృహస్పతి తనభార్యను వెదకుచురాగా తారను చంద్రునియింట జూచి మోచంద్రుడా నేనునీకుగురువునకదా నాభార్యనునీవు తీసుకొనిరాతగునా గురుభార్యతో సంభోగించినవానికి పాపముల్పితములేదుగదా.

శ్లో ॥ మహాపాతకసంయోగే కథంతేబుద్ధిరాదృతా । గుప్తమే వప్రయచ్ఛేమాం గురుభార్యాంమమప్రియాం ॥

తా ॥ ఓ చంద్రుడా! ఇట్టిమహా పాతకము జేయుటకు నీకుబుద్ధి యేలాగు కలిగినది కాబట్టి నీకు గురుభార్యయు నాకు ప్రియరాజునగు తారను ఎవరికిని తెలియకమునుపే నాకిమ్ము.

శ్లో ॥ ప్రాయశ్చిత్తంచరహసి కృత్యావిలకజోభవ । నోచేదింద్ర సమీపేతే అగనంకథయామ్యహం ॥

తా ॥ నీవుచేసినపాపమునకు రహస్యముగా నేప్రాయశ్చిత్తము జేసికొనిపతి క్రుడవుగయ్యి అలాగున నీవుచేయనియెడల నీవుచేసినఅపరాధమును జేవేంద్రునితో తెప్పెదను.

శ్లో ॥ ఇత్యేవంబహుభోగోపి నదదాతాం కలంకితః । తదాదేవ సంభాంగత్వా కథయామానగీష్పతిః ॥

తా ॥ ఈప్రకారము బృహస్పతి యనేకవిధములుగా జెప్పినప్పటికియోచం ద్రుడు తారయందుగల మోహముచే తారనివ్వలేదు అప్పుడుబృహస్పతి జేతనభవ తెల్ల యీవుత్రాంతము జేవేంద్రునితో నీవిధముగాజెప్పెను.

శ్లో ॥ చంద్రదేణమేహ్యవహృతా భార్యాతాంనదదాతినః । దేవ రాజోనిశక్రత్వం దావసియాత్వదాజ్ఞయా ॥

తా ॥ ఓయింద్రుడా! నాభార్యను చంద్రుడపహరించెను నేనుతెల్ల నాభా క్యనునాకిమ్ముని ప్రాధికంచిన నివ్వలేదు కాబట్టి నీవు జేతకులకంటికిని వ్రుభువు గనుక నీయాజ్ఞ ప్రకారముగా నాభార్యను నాకిచ్చుకట్లు జేయవలయును.

శ్లో॥ నోచేత్త్వాంతత్కృతంపాపం సంక్రమిష్యత్వ సంశయమ్ ।
రాజారాష్ట్రకృతంపాపం భుంక్తేశాస్త్రవినిర్ణయాత్ ॥

తా ॥ ఆలాగు నీవు చేయుచుండల చంద్రుడుచేసిన పాపము నీవుపొందగలవు
నిందువల్ల ననగా లోకము లో ప్రభువు పాపపుణ్యములను విచారించిదుష్కృతములను
చేసినవారికి తగినవిధవిధించవలయును అట్లుచేయనిచో ఆదేశవానుల పాపములను
రాజుపొందగలడని సాస్త్రమునిధికారణచేసి చెప్పుచున్నది.

శ్లో॥ దుర్బలస్యబలంరాజా పురాణేష్వితిభణ్యతే । ఇతిశ్రేత్వా
గురోర్భాగ్యం చంద్రమాహూయ వాసవః ॥ ఆజ్ఞాపయా మానరుమా
దేహిభాగ్యం గురోర్విధో! అన్యదారాభి గమనం సమహా పాతికంభ
వేత్ ॥ గురుదారాభిగమనం మహాపాతక సంజ్ఞితం । తస్మాచ్ఛంద్ర
గురోర్భాగ్యం దేహిభాగ్యమవిచారయన్ ॥

తా ॥ మరియు బలములేనివానికి రాజేబలమని పురాణములయందు చెప్పుదు
చున్నది అని యీవిధముగా బృహస్పతి చెప్పిన మాటను దేవేంద్రుడువిని మిక్కిలి
కోపముగలవాడై చంద్రునిపిలిపించి యిట్లుచెప్పెను ఓచంద్రుడా! ఇకరథభార్య
తో సంభోగము చేసినను విశేషపాపములేదు గాని గురుభార్యసంభోగము మహా
పాపము కాబట్టి నీవువిచారించక బృహస్పతికి తారనిమ్ము.

శ్లో॥ దేవేంద్రవచఃశ్రత్వా నిశావతిరథాబ్రవీత్ । దాసేయత్వ
దాజ్ఞయాభాగ్యం పుత్రంనై వదాదామ్యహమ్ ॥

తా ॥ ఇట్లు చెప్పిన దేవేంద్రుని మాటలను చంద్రుడువిని చెప్పుచున్నాడు
ఓదేవేంద్రా! నీయాజ్ఞనుసారముగా బృహస్పతికి తారనిచ్చెదను గాని కుమారుడగు
ముదునియివ్వను.

శ్లో॥ మత్సకాశాశ్శుతోబాతో మమైవభవయ్యుగ్యతః । గీష్పతి
స్వాహమతోభూతతస్సంశయితాన్సురాః ॥ తతస్సేనిర్ణయంచక్రిర్యాతా
జానాతిచాంగజమ్ । పప్రచ్ఛస్తేతదాతారాంకేనాయంగర్భాహితః ॥
సత్యంవదన్యకళ్యాణి సమిద్యావక్తుమహాకసి । తదాలజ్ఞాన్వితాతారా
జౌరసాయంవిధోన్మృతః ॥

తా ॥ నావలన కుమారుడుకలిగెను కాబట్టి నావద్దనే యుండవలెనని చం
క్రియచెప్పెను నావలనకలిగెను కాబట్టి నావద్ద యుండ వలయునని బృహస్ప

తియననెను ఇట్లుభయులు వివాద పడుచుండగా దేవతులకు సంజేహంకలిగి యందు విషయమై యధార్థము తల్లికి తెలిసియుండును కాబట్టి యామెనడిగి నిధాకరణచేయదలచినవారై తారనుటలచి యోతారా! ఈపిల్ల వాడెవరివలన సంభవించెనో విజయచెప్పుమని దేవతులడుగగా నప్పుడుతారస్థిగుణజెంది యాపిల్ల నాడుచంద్రుని వలన నేకలిగెనని తారపలికెను.

శ్లో॥ గీష్పతేఃక్షేత్రజశ్చాతో యోగ్యస్యైతస్యదీప్యతాం ।
శాస్త్రతస్తేవిచార్యాధ దదుశ్చంద్రాయతంబుధమ్॥

తా॥ బృహస్పతి క్షేత్రమునందు బుట్టినవాడు గనుకను చంద్రునకునవ్రనుడు గనుకను ఎవరికినివ్వ వచ్చుననిశాస్త్రము విచారించి బుధుని చంద్రునకు నిప్పించిరి.

శ్లో॥ తదాఖన్నంగురుంధృష్ట్యా దదా దేవావరంతయోః । గచ్ఛన్యత్వంచంద్రగృహం తవాప్యస్తినుతోహ్యయమ్॥ చంద్రస్యగీష్పతేశ్చాయం గ్రహత్వంయాత్యసౌసుతః॥

తా॥ అప్పుడు దేవతులు బుధునిచంద్రునకు నిప్పించగా బృహస్పతి చిన్న బోయిననునస్సు గలవాడాయెను అప్పుడు దేవతులిట్లు చెప్ప మన్నార బుధుడనీవు చంద్రునింటికి వెళ్లుము అయిననుబుధుని విషయములో బృహస్పతిని చంద్రునకును శ్రుతసంబంధముకలదని నుడివిరి.

శ్లో॥ అన్యచ్ఛాపిసురాచార్య గృహణేషంవరంశుభమ్ । యః కరిష్యతిమేధావీ మిలిత్వా యువయోర్వ్రతమ్ । తస్యన్యైత్యకలాసిద్ధి స్సత్వంసత్వంనశంశయః॥

తా॥ ఓ బృహస్పతి మఱియొకటి చెప్పెదవినము నిన్నుబుధుని మీయుభయులను గుఱించియుకలిపి వ్రతముజేసిన వానికిను స్తమైన కార్యసిద్ధులు గలుగును సత్యము సంజేహములేదు.

శ్లో॥ శ్రావణేమాస సంప్రాప్తే శంకరస్యమహాప్రియే । బుధగుర్వోర్వాసరయో ర్వేకరిష్యంతి పూజనమ్॥ నైవేద్యం దధిథ క్రేన సాధనే మూలకంభవేత్ । యువయోర్మూర్తి మాలిఖ్య స్థానభేదాత్పూజితే॥

తా || సాంబమూర్తికి ప్రియకరమగు శ్రావణమాసముతో నెవడైనను బుధగరు వారములయందు బుధుని బృహస్పతి యాకరములను మంటపమునందు వేరు వేరుగా పూజచేసి పెరుగుతో మిళితమైన యన్నమును ముల్లంగి కూరయు నివేదనము చేసినయెడల ఫలమును పొందగలడు.

శ్లో || బాలాందోమోపరిస్థానే లిఖిత్వా పూజయేద్యది | సపుత్రం లభతే దీర్ఘాయుషం సర్వగుణాన్వితమ్ ||

తా || పిల్లలుతికిగి సంచరించునట్టి గృహమునందు వీరిప్రతిమలనుంచి పూజించినయెడల సమస్తగుణ సంపత్తి కలవాడు దీర్ఘాయువును కలుగునట్టి పుత్రులను పొందును.

శ్లో || కోశాగారే లిఖిత్వా తు పూజయేద్యది మానవః | తస్య కోశావివర్ధకం తే క్షీయం తేనకదాచన ||

తా || ధనకొట్లయందు ప్రతిమనుంచి పూజించిన యెడల ఎప్పుడు ధనము క్షీణింపక వృద్ధి పొందుచుండును.

శ్లో || పాకాగారేపాకవృద్ధి ర్దేవాగారేతుతత్కృపా | శయ్యాగారేపూజనేతు స్త్రీవినియోగో నకహించిత్ || ధాన్యాగారే ధాన్యవృద్ధి రేవంత తత్ఫలం లభేత్ | సప్తపాకాణిక్మత్వైవం తతశ్చోద్యాపనంచరేత్ ||

తా || వంటయింటియందుంచి ప్రతిమలను పూజించినయెడల పాకవృద్ధియు దేవతాగృహముందు జరిగినయెడల దేవతుల యనుగ్రహమును, కలుగును పడకయింటియందుంచి పూజించినయెడల భార్యవియోగమెన్నడును సంభవింపదు ధాన్యకొట్లయందుంచి పూజించినయెడల ధాన్యవృద్ధి కలుగును మరియు నేయేకొరికల నుద్దేశించి పూజించిన నవియన్నియు సఫలమగును ఇట్లు యేడుసంవత్సరములు నాత్రత మాచరించి పిమ్మట యుద్యాపనము చేయవలయును.

శ్లో || అధివాస్యాహ్నిపూర్వస్మి న్రాత్రౌజాగరణంచరేత్ | సువణకప్రిమాంకృత్వా పూజయిత్వా యథావిధి | ఉపచారై స్సౌడకభిస్తతోహూమం సమాచరేత్ | తిలైరాశ్లేశచరుణా తద్దైవచసమిచ్చయైః | అసామాగాశ్వత్థమయై స్తతఃపూర్ణాహుతించరేత్ | స్వర్ణే

యమాతులావైవ భోజనీయా ప్రియత్నః ॥ బ్రాహ్మణో న్యోజయే
దన్యా న్భుంజీతస్వయ మేవచ । ఏవంకృతేన ప్రవవకం సర్వాన్మా-
మానవాత్మనూత్ ॥

తా ॥ ఒక బంగారపు ప్రతిమను జేయించి దానికిపగలు పాడకోపచారము
లచే బూజించి రాత్రిజాగరణముచేసి మరునాడుదయము ప్నానముజేసి పరిశుద్ధుడై
యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనముచేసి నవ్వులు, నెయ్యి, అన్నము, ఉత్తరేణి, తావి, సమిధలు
మరియు సితరసమిధల చేతను యథావిధిగా హోమముజేసి యనంతరము పూజాకా-
హుతిగావించి బాధువులను మేనల్లుడు మేనమామ మొదలగు వారిని ఇతరబ్రాహ్మ-
ణులను భుజింపజేసి తానును భుజింపవలయును ఇట్లు యేడు సంవత్సరములు ప్రత-
మును జేసినవారు సమస్తకోరికలను పొందగలరు.

శ్లో॥ విద్యాకామనయాకుర్యా ద్వేదశాస్త్రాధిక విద్యవేత్ ।
బుధతాంప్రతందద్యాత్ గురుస్తుగురుతాంఽథా ॥

తా ॥ విద్యనుకోరి వ్రతమును జేసినయెడల వేదశాస్త్రాధికములను తెలిసిన
వాడగును బుధుని పూజించుటవలన గౌరవముకలవాడు వగును.

సనత్కుమారఉవాచ ॥ శ్లో ॥ భగవన్యత్త్వయాప్రోక్తం భో
జ్యోస్వసీయ మాతుతా । ఏతన్నిమిత్తంకథయ యదివక్తుం తమం
భవేత్ ॥

తా॥ ఓభగవంతుడా! మేనమామను మేనల్లుని భుజింపజేయవలయునని చెప్పి-
తివి దానిని చెప్పటకు వీలుండునేని దానికితారణము సహేతుకముగా చెప్పవల-
యును అనిసనత్కుమారుడడిగెను.

ఈశ్వరఉవాచ ॥ శ్లో ॥ పురాకాచిద్విజన్మానా దీనాస్వసీయ
మాతుతా । దరిద్రావర్యటంతౌతా పుదరాధకంకృతశ్రమా ॥

తా ॥ సాంబమూర్తి చెప్పచున్నాడు ఓమునీశ్వరా! పూర్వకాలమున
త్రాహ్మణులును దీనులు దరిద్రులునై యుదరపోషణార్థకమై చాలాకష్ట పడుతుండె-
డి మేనమామ మేనల్లుడును యిద్దరుకలరు.

శ్లో ॥ కస్మింశ్చిన్నగరేరమ్యే గతౌధాన్యం ప్రయాచితుష్
గృహేగృహే వశ్యతాంతౌ శ్రావణేమాసిరద్వితమి ॥

తా || వారిద్దరు ఒకానొకనమయంబున శ్రావణమాసములో నొకమనోహరముగు పట్టణమునకు యాచనచే ధాన్యమును సంపాదించుటకు వెళ్ల గానాయూరిలో ప్రతిగృహమంగును బుధ గురు శారవ్రతములనే జూచుచుండిరి.

శ్లో || చిత్తద్వారప్రవేశితైర్ద్యువ/సహస్రకుశ్చ/చిత్ | అన్యోన్యంతేతదాతత్ర విచారంచక్రతుశ్చిరాత్ | వాసరాణాంతం సర్వేషాం వ్రతంసర్వత్రద్విత్యే | బుధగురోర్విస్తాతస్మా దావాభ్యాం తద్యతం శుభమ్ || అనుష్ఠీయంయతిశ్చస్తీ తస్మాక్తర్తవ్యమాదరాత్ | విధ్యజ్ఞానాత్పరంతస్య సంశయంప్రావతుఃపునః ||

తా || అప్పుడు వారిట్లుయనుకొనిరి అన్ని వారములను గుఱించి వ్రతములను జూచితిమి కాని బుధగురువారవ్రతముల నెచ్చటను జూడలేదు ఇక్కడ ప్రతియింట నాచరించు చుండిరి కొంచెట్టి మనమును శ్రేష్ఠంబగు సీవ్రతమునాదారముతో నాచరింపవలయునని యన్యోన్యమనుకొనిరి గాని యావ్రతవిధానము దెలియక సంభేదము కలవారైరి.

శ్లో || తావత్తన్యానిశాయాంతం స్వప్నాభూద్విధిదర్శనః | తదాచక్రతుఃపశ్చాత్పరాంసంపదమావతుః | ప్రత్యహం వృద్ధిగాచాభూత్సంప తిస్సర్వగోచరా | ఏవంకృత్వాసప్తవషణం పుత్రపౌత్రాది సంయుతో || సాక్షాద్భూతోబుధగురూ వరంచదదతుస్తయోః | యువాభ్యామావయోరన్యస్మా ద్వ్రతమేతత్ప్రవర్తితం ||

తా || అప్పుడారాత్రియందు భగవంతుని యనుగ్రహమువలన స్వప్నములో నావ్రతవిధాన మంతయు గోచరమయ్యెను అప్పుడు వారిరువురు వ్రతము నాచరించినవారై విశేషముగు నైశ్వర్యము నొందిరి ఆసంపత్తియును దినదినము వృద్ధియగుచుండెను ఇట్లు యేడుసంవత్సరము లాచరించిన వారలై పుత్రులు పౌత్రులు మొదలగు సమస్త సంపత్తులు కలవారైరి. బుధగురు వారవ్రతముల నాచరించి భూలోకములో న్యాపింపజేయుటవలన బుధుడును బృహస్పతియు సంతసించి వారికివ్రత్యక్షమై వరములనొసగిరి.

శ్లో || ఏవమారభ్యతస్మాద్యః కరిష్యతిశుభంవ్రతం | స్వప్రీయమాతుతాతేన భోజనీయాప్రియత్నతః | ఏతద్వ్రతప్రభావేన సర్వసిద్ధిఃపరాభవేత్ | అంతేచాస్మల్లోకవాసో యావచ్ఛుండ్రదివాకరాః ||

తా || ఓమునీశ్వరా! ఇట్టి వృత్తాంతముజరిగినది కాఁబట్టి యిదిమొదలుకొని బుధగురు వారవ్రతముల నాచరించు వారు మేనమామను మేనల్లుని ముఖ్యముగా భుజింప జేయవలయునని బుధగురువులు చెప్పిరి ఈవ్రతము నాచరించుటవలనకమస్త కోరికలనుపొంది జన్మానంతరమున నాలోకమునకువచ్చి సూర్యచంద్రులుండు నంత కాలము నాలోకములో నివసించురు.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాస మాహాత్యే ఈశ్వర

ననత్కుమారసంవాదే బుధగురువారవ్రతకథనంనామ

అష్టమోధ్యాయ స్సమాప్తః

అథ నవమాధ్యాయ ప్రారంభః

ఈశ్వరఉవాచ || శ్లో || అతిపరంప్రవక్ష్యామి శుక్రవారకథా నకమ్ | యచ్ఛ్రీత్యాశ్రద్ధయామర్యో ముచ్యతేసర్వసంకటాత్ ||

తా || పాంబమూర్తి చెప్పుచున్నాఁడు ఇకముందు అమృతముతో నమాన మగు శుక్రవారకథను చెప్పెదవనుము ఏమనుచున్నదై నను శ్రద్ధగా నాకథను వినిన వాడు నమస్త కష్టములవల్ల ను విముక్తుడగును.

శ్లో || అత్రైవోదాహరంతీమ మితిహాసంపురాతనమ్ | మశీలో నామరాజాసీ త్పాండ్యవంశసముద్భవః || బహుప్రయత్నశీలోపి హ్యప త్యంతైవచాప్రవాక్ | తస్యభార్యాసుకేశీతి నామ్నాసర్వగుణాన్వితా ||

తా || ఓమునీశ్వరా! ఇందునుగుఱించి పూర్వముజరిగినయొక కథను తెప్పెదను వినుము పూర్వము పాండ్యవంశములోబుట్టిన ముళలనెడు రాజుకలడు ఆయనసంతా నము లేనివాడై వ్రతములు, తపస్సులు, మొదలగు నెన్నిప్రయత్నములు చేసినను సంతానము కలుగ లేదు ఆరాజునకు నమస్తగుణ యుక్తరాలగు ముకేశియను భార్య కలదు.

శ్లో || అపత్యంనయదాలేభే మహాచింతామసావసా | స్త్రీస్వభా

వాత్తదావస్త్రి ఖండానిప్రతిమాసికే॥ బధోవ్యవరంజహచ్ఛక్రే మహా
సాహసమానసా । అన్వైషమయద్గభిణీంసా స్వప్రసూత్యనుసారిణీమ్ ॥

తా ॥ ఆరాజభార్యయు తనకుసంతానము లేకపోవుటచే మిక్కిలివిచారము
కలదియగుచు శ్రీస్వభావముచే నొకసాహస కృత్యమును చేసెను అది యేదియనగా
తననడుమునకు గుడ్డ పీలికలు జాట్టుకొని తానుగభణముతో నున్ననట్లునటియింపుచు
ప్రతిమాసమునకును అధికముగా నుండులాగున జాట్టుకొనుచు గభణముకూడవెరుగు
చున్నట్లు దెలియపరచుచు తనతోకూడ ప్రసమించుటకు సమానవెలుకులిగి యధా
భణముగా గభణముతోనున్న శ్రీయైచ్చట నుండునాయని వెతకుచుండెను.

శ్లో ॥ భావినాదై వయోగేన గృహిణీతిర్పురోదనః । గర్భిణ్యా
సీత్తదారాజ్ఞః పత్నీకపటకారిణీ॥ ప్రసూతికారిణీంకించి తత్కృత్యేనా
న్యయోజయత్ । దత్వాబహుధనంబస్యై సూతికాయై రహూగతా॥
రాజాచక్రేపుంసవనం తద్దైవానవలొభనమ్ । సీమంతోన్నయనేకాలే
మహాహవకాసమన్విత॥

తా ॥ ఇట్లుండగా దైవవశమున యారాజగారి పురోహితుని భార్యయు
గభణము కలదాయెను అప్పుడు కపటకృత్యమును చేయదలచినదగుచు మంత్రసానిని
వలచి దానికికొంత ద్రవ్యమునిచ్చి తాను చేయదలచిన కార్యమునందు నియమించి
తానంతఃపురమున నుండెను అప్పుడు ఆరాజ తనభార్యనిజముగా గభిణియనియే
తలచి మిక్కిలిసంతోషము కలవాడై పుంసవనము సీమంతము మొదలగు కృత్యముల
నాయాకాలముల యందుచేసెను.

శ్లో ॥ తస్యాఃప్రసూతిసమయం శృత్యాసావితధాకరోత్ । ఆద్య
గర్భవతీయస్మా త్సాపురోధఃకుటుంబిని ॥ ఆజ్ఞాప్రసూతికాకృత్యేసూతి
కావచనేస్థితా । తాంసూతికాంవంచయంతీచక్రేతన్నేత్రీ బంధనమ్॥
ప్రేషయామానతంపుత్రం సారాజమహిషీంప్రతి । కన్యచిద్ధస్తతశ్శీఘ్ర
మజ్జాతమపి కేనచిత్ ॥ రాజ్ఞీగృహీత్వాతంపుత్రం ప్రసూతాస్మీత్యఘో
షయత్ । పురోధస్త్రీనేత్రబంధం మోక్షయామాసనూచికా॥

తా ॥ అనంతరము పురోహితుని భార్యకు ప్రసవ సమయమురాగానే యా
కాత్తన రాజభార్యని మంత్రసానినివలచి కొంతకపట యాతోచనచేసి దానితో

చెప్పిపంపగా నామంత్రసాని వురోహితు నింటికివెల్లి యాయన భార్యతో నీలాగున చెప్పుచున్నది యో యమ్మా నీకుయిది మొదటిప్రసవ మగుటవలన నీవుచాలకష్టపడెదవని తలచి రాజాభార్యనన్ను పంపించగా వచ్చితిని నీవు ముఖప్రసవ మగులాగున జేసెదననిచెప్పి నీవుమాచుచుండిన బాధను నహింప జాలవుగాన కండ్లకు గుడ్డకట్ట వలయునని గుడ్డ కట్టి ప్రసవైన పిమ్మట పుట్టిన మగపిల్లవానిని యెరుగితిని తెలియనీయక రహస్యముగా తానునిమించియున్న యొకమనుషిద్వారా రాజాగారిభార్యకద్ద మనంపి పిమ్మట నాబాహ్యునిభార్య కండ్లకుగట్టిన గుడ్డ నూడదీశెను ఆరాజాగారి భార్యయు నాపిల్లవానిని తీసుకొని జేనుప్రసవమైతి నని ప్రకటనచేసెను.

శ్లో॥ సహాసితం మాంసపిండం తస్యైప్రదర్శయచ్చనా । విస్మయాచైవభేదంచ స్వయంచక్రేతదగ్రతః ॥ కిమిర్వమిదంజాతం పత్యాకార్యంచశాంతికమ్ । సంతితిర్నాస్తీచేన్మాస్తు న్యదిప్త్యాజీవితాస్మిభాః । పరంసంచయితాసానీ త్రప్రసవస్సర్వచింతనాత్ ॥

తా ॥ ఈబ్రాహ్మణునిభార్య నిజముగా ప్రసవించియుండగా శిశువుఅచ్చట లేనందుకు నీలాగున మంత్రసాని మాయాపాయము జేసినది అది యేమనగా తాను వచ్చునప్పుడు లేచిన మాంసపు ముద్దనుకనపరచి అమ్మా నీకు జనియించినది యీ మాంసపుముద్దయే యేమినిదురదృష్టము సరియైనశిశువునుజనియింపలేదు ఇట్లు జరిగినందుకు నీపెనిమిటిచేతగిన శాంతిని యొనర్చుము సంతానము లేకపోయినను పోనిమ్ము దైవవశముచే నీవైవను బ్రతికితివి అంతేచాలును అనియారీతిగామంత్రసాని యాశ్చర్యము విచారము కలదానివలె కపటముగా నటియించెను ఆబ్రాహ్మణునిభార్యయు తనకుగలిన కొన్నిప్రసవగుర్తులచే నామంత్రసాని మాటనమ్మక సందేహించెను.

శ్లో॥ రాజాశ్రుత్వాపుత్రజన్మ జాతకర్మాద్యకారయత్ । గజానశ్వాకరధాంత్యైవ బ్రాహ్మణేభ్యోనదాస్యమః ॥ బద్ధాన్కారాగృహే సర్వా న్మోచ మానహహమికతః । మాతకాంతేనామకర్మసంస్కారా స్సర్వతోకరోత్ । చక్రేప్రియవ్రతఇతి నామపుత్రస్యభూమిపః ॥

తా ॥ అనంతరమారాజు తనకే పుత్రుడు కలిగినదెడు మాటవిని సంతోషము కలవాడై యాశిశువునకుజాతకర్మ మొదలగుక్రియల నాచరించిబ్రాహ్మణులకు వీనుగులు, గుట్ట ములను, రథములను, గోవులను, పెండ్లిబంగారము, మొదలగునవ. శ్లో

దానములను చేసి యెరసాలలోనుంచబడిన ఖైదీలను విడిపించి పురుడు పెల్లి నవీయ్యట నానుకరణమొనరించి యాపిల్ల వానికి ప్రియవతుడని పేరుపెట్టెను.

శ్లో॥ శ్రావణమాసేనుంప్రాప్తే పురోఘోదయితాసతీ । జీవంతికాంశుకృవా రే పూజయామాస భక్తితః ॥ కుడ్యేవిలిఖ్య తన్మూర్తిం బహుబాలగుమన్వితామ్ । పుష్పమాలిక యాపూజ్య పంచదీపై రదీపయతే ॥ గోధూమపిష్టసంభూతై స్తానభక్షయతస్వయామ్ । అక్షతాం శ్చైవచిక్షేవయత్ర మే బాలకోభవత్ ॥ తత్రత్వయారక్షణీయో జీవంతికరుణాణకావే । ఇతిప్రాధ్యక్షకథాంశుత్వా నమశ్చక్రేయధావిధి ॥

తా॥ అనంతరమా బ్రాహ్మణునిభార్యమంత్రసాని చేప్పినమాటలకు నమ్మక తన్ను మోసపుచ్చినదని దలచి శ్రావణమాసములో జీవంతికాదేవి వ్రతును చేయనిశ్చయించి యామాసము రాగానే యొక గోడమీద జీవంతికా దేవియొక్క యాకారమును మరికొన్ని బాలల యాకారములను లిఖించి పుష్పమాలికలతో బూజించి గోధూమపిండితో నైదు జ్యోతులనుచేసి వెలిగించి పాడవోపచార పూజల గావించి నివేదనము చేసి దయాసముద్రురాలవగునో జీవంతికాదేవి! నాపిల్ల వాడెక్కడనుండినను జానిని నీవురక్షింపుచుండుమని ప్రాధికాంచి దేవిమీద నక్షతల నుంచి యధావిధిగా ప్రదక్షిణ నమస్కారములనుచేసి కథనువిని పూర్వముతాను వెలిగించిన నైదుజ్యోతులను భక్షించెను.

శ్లో॥ జీవంతికావ్రనా దేన దీఘాకాయుర్బాలకోభవత్ । రరక్ష తమహారాత్రం దేవీతన్మాతృగౌరవాత్ ॥

తా॥ ఇట్లు ఆ బ్రాహ్మణునిభార్య చేసినవ్రతమువన జీవంతికాదేవి యనుగ్రహించి రాత్రుం బగళ్లును పిల్ల వానికి శేమియు నరిష్టము సంభవించునందా రక్షింపుచుండెను.

శ్లో॥ ఏవంకాలేగతేరాజా కాలధర్మ ముపేయివాన్ । పితృభక్తోధతత్పుత్ర శ్చక్రేతత్సాంపరాయికమ్ ॥

తా॥ ఇట్లు కొంతకాలము జరిగినపిమ్మట వారాజు మృతినొందగాతండ్రియందు శ్చక్రికలగిన వాడై యాపిల్ల వాడు ఆరాజునకు పరలోక కృత్యముల నన్నియు చేసెను.

శ్లో || ప్రియవ్రతోభిషిక్తోభూ దాశ్రేయమంత్రపురోహితైః! పాలయిత్వాప్రజారాజ్యం భుక్త్వాగృహకతిచిత్సమాః ||

తా || తండ్రి పోయిన పిమ్మట మంత్రులు, పురోహితులు, మొదలగు వారు కుమారుడగు ప్రియవ్రతునకు పట్టాభిషేకము గావించగా నాతండును ననురాగము ప్రజలకు ననురాగము కలవాడై పాలించుచు కొన్ని సంవత్సరములు రాజ్యము చేసెను.

శ్లో || పిత్రర్హస్యవిమోక్షాయ గయాంగంతుంప్రచక్రమే! రాజ్యభారమమాత్యేషు స్థాప్యప్రధేషుభక్తితః ||

తా || ఇట్లు కొంతకాలము రాజ్యముచేసి తండ్రియొక్క దళమును తీర్చుకొనుటకు గయలో పిండమువేయ దలచిన వాడై వృద్ధులను, యోగులగుమంత్రులకు రాజ్యము వప్పగించెను.

శ్లో || రాజభావంపరిత్యజ్య వేషంకాషాటికందధే! నూర్గమధ్యే క్వచిత్పుర్యాం కన్యచిన్మహామేధినః! చక్రేవాసంగృహేతస్య ప్రసూతాగృహిణీత్యభూత్ | పురావస్త్యాః పంచమేహ్ని తత్పుత్రాః పంచమారితాః ||

తా || ఆనంతర మారాజు తనరాజువేషమునువిడిచి కాటియారకు వెళ్లేవాని వేషము నవలంబించి కొంతదూరమువెళ్లే గా నొకగ్రామములో నొకగృహస్థునింట నొకదినమున నుండెను ఆగృహస్థుని భార్యయు ప్రసవించి యాదినమునకు నైదుదినములాయెను ఆగృహస్థుని భార్యయు ఇదివరలో నైదు పర్యాయములు ప్రసవించుటయు ప్రసవించి యైదుదినముందు వచ్చియును బాలగ్రహమువచ్చి పిల్లవానినిజంతుటయు ప్రతి ప్రసవమునకు జరుగుచుండెను,

శ్లో || తదాపిపంచమదిన మాసీ తత్రనృపోగతః! రాత్రౌసుప్తే నృపేషష్ఠీ జాలం నేతుంచమాగతా || జీవంత్యావారితాసాతు నృపముల్లంఘ్యమావ్రజ | షష్ఠీనిషేఢాబ్జీవంత్యా సాజగామయధాగతా ||

తా || ఆరాజు వెళ్లినదినము ప్రసవించిన దినమునకు నైదుదినములయందు తటవలన పూర్వము వలెనే పిల్లవానిని జంతుటకు రాజు నిద్రించు చుండగా షష్ఠియును బాలగ్రహమువచ్చినది అప్పుడు జీవంతికాదేవి వచ్చియచ్చట ప్రియవ్రతుడను

రాజుపరుండి యున్నాఁడు అయినను అతిక్రమించి నీవువెళ్ల కూడదు అనిజీవంతికా దేవి యాటంకపెట్టగా ఆబాలగృహము పిల్ల వానిని జంపక తిరిగివెళ్లెను.

శ్లో॥ జీవితంపంచమదినే బాలంలేభేగృహాధిపః । ఏతత్ప్రభా
వఃప్రాయోయం పార్థయూమాసతంస్యపమ్॥

తా ॥ పూర్వముప్రతి ప్రసవమున నైదవదినమండే శిశువు మరణించుటయు నిష్పడుఅవిధముగా జరుగక జీవించియు జూచి యిదియంతయుమనయింటికి వచ్చిన యీరాజుగారి మహిమయనితలచి యిట్లుపార్థికింప మొదలిడిరి.

శ్లో॥ రాజన్నద్యతనేచాహ్ని తవవాసోస్తుమేగృహే । తవప్ర
సాదాన్యేబాలష్టయంజీవితఃప్రభా॥

తా ॥ ఓరాజా! యీదినమందు మాగృహంబున నివసించి వెళ్లవలయును ఏలననగా ఇదివరలో ప్రసవించిన నైదవదినమందు పిల్ల వాడు మరణించుచుండెను ఈప్రకారమైదు పర్యాయములు జరిగెను ఇప్పుడు అఱవపిల్ల వాడు రాత్రికమురు మా గృహంబున నివసించి యుండుటచే నరిష్టమును జెందక సుఖముగా జీవించుచున్నాడు అనియాగృహస్థులు రాజునుప్రార్థించిరి.

శ్లో॥ ఏవంసంప్రార్థితస్తేన ఉవాచకరుణానిధిః । తతోగతో
గయాంరాజా పశ్యత్రఃపిండపాతనే॥ విష్ణుపాదేతత్రకించి ద్దత్వాశ్చర్య
మభూతదా॥ పిండస్యగ్రహణాథకంహి నిస్సృతంతకురద్వయమ్॥పరం
విస్మయమాపన్న స్సంశయంప్రపభూపతిః । బ్రాహ్మణానుమతఃపశ్చా
త్పిండంవిష్ణుపదేదదా॥

తా ॥ ఇట్లు రాజును స్తుతించుటగా నారాజు యిదియంతయు నీశ్వరుని యనుగ్రహమేకాని నాశక్తికాదనిచెప్పి గయకు వెళ్లి విష్ణు పాదమునందు పిండము వేయగా నాపిండమును గ్రహించుటకు రెండుచేతులు సాచబడెనుఅదిజూచి రాజు ఆశ్చర్యమును పొంది నందేహము కలవాడై యచ్చట కర్మను చేయించుచుండెడి బ్రాహ్మణుని ఇదియేమి యాశ్చర్యముగా నున్నదని యడుగగా నాబ్రాహ్మణుండు తిరిగి పిండమువేయమనిచెప్పెను ఆరాజుతిరిగి పిండమువేసెను.

శ్లో॥ పప్రచ్ఛబ్రాహ్మణంకంచిత్ జ్ఞానిసంసత్వవాదినం । శచా
హాబ్రాహ్మణస్తస్మై పితృద్వయకరావిమా॥ కిమిదంత్యద్దుపేగత్వా

మాతే) పృచ్ఛనదిష్యతి । తతశ్చింతా తురోదుఃఖః హృదినానావి
చారయత్ ।

తా ॥ అనంతరమారాజ సత్యసంఘమను జ్ఞానియైన యొక బ్రాహ్మణునితో పిండమకొఱకు రెండుచేతులు సాచబడుటయను వృత్తాంతమును జెప్పఁగావని యిద్దరుతండ్రిలకు బుట్టిన వానికి నీవిధముగా జరుగును. దీని యజాధికము నీతల్లికి తెలియును కానయింటికి వెళ్లి నిజము తెలిసి కొనుమని యాబ్రాహ్మణుఁడు చెప్పఁగా వనియు రాజుమనస్సున దుఃఖముకలవాడై విశేషముగా విచారపడెను.

శ్లో ॥ యాత్రాంకృత్యాతత్రయాభో యత్రాసాజీవితశ్శిశుః ।
తదాపిపంచమదిన మాసీత్యైవప్రసూతికా ॥ ద్వితీయోవ్యగ్రవత్పుత్రో
రాత్రోషష్ఠినమాగతా । పునశ్చజీవంతికయా నిషిద్ధాసాబ్రవీచ్ఛతామ్ ॥
ఏతస్యావశ్యకంకింఠే ఏతస్మాత్రాచకింఠతమ్ । క్రియ జేహీయత స్త్వంచ
ఏనంరక్షస్యహర్నిశమ్ ॥

తా ॥ ఇట్లు ఆరాజయాత్రలన్నియు నేవించుకొని తిరిగియింటికి వెళ్లుటకు బయలుదేరుసరికి కొన్ని సంవత్సరములు పట్టెను తిరిగిపూర్వపు మార్గమునేవచ్చుచు పూర్వందిగిన బ్రాహ్మణుని యింటికివచ్చెను అప్పుడును ఆబ్రాహ్మణుని భార్యపున వించిన యెదుదినములాయెను రెండవకుమారుడు కలిగెనుపూర్వమువలెనే షష్ఠియను బాలగ్రహము పిల్ల వానిని జంతుటకు రాగానే జీవంతికయను దేవతవచ్చి యాటంక పరచెను అప్పుడు బాలగ్రహము జీవంతికనడుగు చున్నది ఏమిసేను ఎన్నిపర్యాయములు పిల్లలను జంతుటకు వచ్చి నప్పటికి నాటంక పరచెదవు ఈరాజా విషయమై యింతప్రేమయేల ఈశనితల్లి యేమిరత మాచరించినదని యడిగెను.

శ్లో ॥ షష్ఠీవాక్యమితిశ్చత్వా జీవంతీప్రాహసుస్మితా । తన్నిమిత్రే
నిశినప్త్యం జాగ్రదాసీన్మృషాస్వప్నానంవాదముధ యోరాజా శుశ్రా
వసకలంతదా । శ్రావణేభ్యగవారేతు ఏతస్మాతామమార్చనే ॥

తా ॥ ఇట్లు పలికిన షష్ఠీవాక్యమును విని జీవంతికచెప్పుచున్నది నీరథయూ యమాట్లాడు చుండగా వారాజునిద్రపోవు వానివలె వీరి మాటలను విను చుండెను అప్పుడు జీవంతికచెప్పిన జేమనగా ఈరాజాయొక్క తల్లి శ్రావణమాసములో శుక్ర వారమునందు నన్ను పూజింపుచుండును.

శ్లో॥ వృశస్యనియమంసర్వం కురుతేతంవదామితే । పరిదత్తే
సవనసం జూరితింకంచుకంతిథా ॥ సదారయతితద్వణం కాచకంకణ
కంకరే । కదాపినోల్లంగయతి లిండులయోశనోగళమ్ ॥ నైవగచ్ఛత్యధ
స్తాచ్ఛూహరిత్పల్లవమండపమ్ । కృతలస్యచశాకంనానాశ్నాతి హరివణక
తః॥ సర్వమేవమమప్రీత్యై మారయిష్యామి మాసుతమ్ । శ్రుత్వా
సర్వంనృపఃప్రాత జాగామస్వపురంప్రతి॥

తా ॥ ఆ చిన్నది వ్రత మాచరింపుచు చేసెడి నియమములను చెప్పెదను
వినుము, అకుపచ్చ వణకముగల బట్టను రవికను ధరియింపదు, అట్టి వణకముగల
గాజులను తొడుగుకొనదు, బియ్యం కడిగిన నీళ్లను దాటదు అకు పచ్చనిచిగుళ్లతో
శేర్పరచిన మంటపము క్రిందుగా దూరి వెళ్లదు, పచ్చని వణకము కలుగుట వలన
అకుకూరలను భక్షింపదు, ఈ ప్రకారము సమస్తము నాకు ప్రీతికరముగాజేయును
కాఁబట్టి ఆపిల్లవాడిని చంపకుండా రక్షించెదను, యిట్లు జీవంతిక బాల గ్రహము
తోను చెప్పిన మాటలను వినెను తర్వాత రాజు ఉదయమున లేచి తన పట్టణము
నకు తాను వెళ్లెను.

శ్లో॥ ప్రత్యుద్గతాగరికా దైశికాస్సర్వవహిః । పప్రచ్ఛమా
తరంరాజా త్వయాజీవంతికావ్రతమ్ ॥ క్రియతేతుకథంమాత నవేద్మీతి
చసాబ్రవీత్ । నాద్దున్యార్థంతు యాత్రాయాం బ్రాహ్మణాంశ్చసువా
సిసిః॥ ఇచ్చన్మహాభోగయితేం వ్రతంచాపిపరీక్షితం । సువాసినిభ్యో
వస్త్రాణి కంచుక్యఃకంకణానిచ॥ ఆగంతవ్యంభోఽనాథకం సర్వాభీరాజ
సద్దని । తతఃపురోధసఃపత్నీ తత్రదూతమువాచహా॥

తా ॥ యిట్లు రాజు తన పట్టణమునకు వచ్చు సరికి ఆ పట్టణమున నుండు
వారు ఆ చుట్టు ప్రక్కల వారు వందరు సేదరుగా వచ్చియింటికి తీసికొని వెళ్లిరి.
అనంతరము ఓ తల్లి! నీవు జీవంతికా వ్రతమును చేసితివా యని రాజు అడుగగా
నేను చేయలేదని తల్లి చెప్పెను అప్పుడు పరీక్షించి వ్రతమును జేసిన వారిని తెలిసి
కొన దలచిన వాడై రాజు కౌశీయాత్ర చేసికొని వచ్చెనుగాన దానికి సుఫలంగా
బ్రాహ్మణులకు సమారాధన జేసి బ్రాహ్మణులకు వస్తువులను సువాసిని స్త్రీలకు
చీరలను రవికలను కంకణములను నీచ్చునుగాన అందరును రావణసేవదని చాటింపు
చేయుగా నప్పుడు పురోహితునిభార్య దూతతోనట్లుచెప్పెను.

శ్లో॥ హరిద్వణకాంఘ్రయాకించి ద్ధృవ్యతేనకదాచన॥ దూతా
నివేదయామాస రాజేతస్యాఃప్రభాషితమ్॥

తా॥ ఓయీ! ఎప్పుడును ఆకు పచ్చని వణకముగల వస్తువులను నేను ధరి
యింపనని యాదూతతో చెప్పగా నామాటను విని దూత రాజుతో బ్రాహ్మణుని
భార్య చెప్పిన మాటలన్నియు చెప్పెను.

శ్లో॥ రాజాసర్వంరక్తవణకం తస్మైసంప్రేషయచ్ఛుభమ్ ।
అంగీకృత్యచతత్సర్వం సాపిరాజగృహంయయా ॥

తా॥ అప్పుడు రాజు ఆ బ్రాహ్మణుని భార్యకు పెర్రని వణకముగలవస్తు
వులను పంపగా నవితీసికొని రాజు గారి గృహమునకు వెళ్లెను.

శ్లో॥ పూర్వద్వారేతండులానాం దృష్ట్యాతౌలనజంజలం । మం
టపంచహరిద్వణకం దృష్ట్యాన్యద్వారతోయయా ॥

తా॥ అప్పుడు రాజు పరీక్షార్థము తూర్పు వాకిటను ఆకుపచ్చని చిగుళ్లు
మొదలగు వానితో మంటపమును కట్టించి యా వాకిటనే వియ్యము కడిగిన నీళ్లు
పోయించగా నాపురోహితుని భార్య యానీళ్లను త్రొక్కి యామంటపము గుండా
వెళ్లుటకు నిష్ఠములేక మఱియొక ద్వారముగుండా లోపలికి వెళ్లెను.

శ్లో॥ రాజాపురోధనఃపత్నీం నత్వాపప్రచ్ఛచాఖిలమ్ । నిమిత్తం
నియమస్యాస్య సాప్రోవాచవ్రతంభృగౌ ॥

తా॥ యిది యంతయు రాజు చూచి యా బ్రాహ్మణుని భార్యకు నమస్క
రించి ఆకు పచ్చని రంగుల వస్తువులను ధరించక పోవుటయు వడితి నీళ్లను దాట
కుండుటయు మొదలగు నియమములను నీ వేల నవలంబించితి వని యడుగగా నేను
కుక్రివారము నందు జీవంతికా వ్రతమును చేయుదును గనుక పూర్వముచెప్పిననియ
మముల నవలంబించితి నని యామె చెప్పెను

శ్లో॥ తింస్రప్త్యాతుగిదాత్మ్యంతం ప్రసృతౌ తత్ప్రయోధరా ।
రాజాసంతంసిషిచితు ధాకరాభిస్సర్వతిస్తనౌ ॥

తా॥ మఱియు నారాజును చూడగానే యా పురోహితుని భార్యయొక్క
వ్రతముల కలన పాలు సగివించు చుండెను.

శ్లో॥ గమూయాంకర్మయ్యగ్నేన దేవ్యాస్సంవాదితస్తదా! స్తన
యోఃప్రస్రవాచ్చైవ రాజాప్రత్యయమాపసః! పాలికామాతరంగత్యా
వప్రచ్ఛవినయాన్వితః! మాభైర్మాతర్భూహినత్యం నృతాంతింతును
జన్మనః ॥

తా ॥ గయలో పిండమును గ్రహించుటకు రెండు చేతులు సాచుట వలనను
జీవంతిక యొక్కయు బాలగ్రహము యొక్కయు సంభావణ వలనను తన్నుచూడ
గానే పురోహితుని భార్యకు పాలు స్రవించుట వలనను నమ్మకముకలిగి పెంపుడు
తల్లి యొద్దకు వెళ్లి వినయముతోగూడి యొత్తల్లి! నీవు భయవడవద్దు నాజన్మ మెటు
వంటిదో సత్యముగా చెప్పమని రాజు అడిగెను.

శ్లో॥ శ్రుత్వాసుకేశిసిప్రాహ యథాతథ్యేవసర్వతః । హృష్టో
భూత్వానమశ్చక్రే పితరాస్వస్యజన్మదౌ ॥ సంవత్యా వధా యామాస
తౌపరాంముదమాపతుః! ఏకస్మిద్దివసేరాజా జీవంతీంప్రాధా యోన్నిశి॥
జీవత్యయంజన్మదోమే గమూయాంచకరాకథమ్ । తదాస్వప్నగతాదేవీ
ప్రాహసంశయరాశకమ్ ॥ మయాత్వత్ప్రియాయాధేయం మాయాం
కృత్వానసంశయః ॥ ఏతత్తేనర్పయాఖ్యాతం శ్రావణేభ్యగువాసరే ।
ఏతద్ద్రవ్యమనుష్ఠాయ సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥

తా ॥ యిట్లు రాజు పలుకగా నా మాటలను విని రాజుగారి భార్య యగు
సుకేశిని తాను చేసిన కపట కృత్యమునంతయు యధాధముగా జెప్పిన అప్పుడు
రాజు నంతసించి తనయొక్క జన్మకు కారణ భూతులయిన తలి తండ్రు లకు మన
స్సున నమస్కారము గావించి యా తలితండ్రులకును విశేషముగ భవ భాగ్య సంప
త్తుల నొసగగా వారును మిక్కిలి సంతోషించిరి, అనంతర మొకనాటి రాత్రిజీవం
తికా జేచి మనస్సున భావించి యొత్తల్లి! ఈ బ్రాహ్మణుని భార్య నా యొక్క
జన్మకు కారణమై యుండగా నిట్లు రెండవ వారికి కూడ నాకు తలితండ్రు లనుగా
నేల జేసితి వని తలపగా నా రాజు యొక్క స్వప్నములో జీవంతికా జేరి కనబడి
నీకు మేలు చేయు నిమిత్తమై యిదియంతయునామాయచే జేయబడినదని చెప్పి యా

రాజాయొక్క సందేహమును పోగొట్టెను కాబట్టి యో మునీశ్వరా! శ్రావణ శుక్ర
వారమున జీవంతికా వ్రతమును చేయువాడు సమస్త శోరికలను పొందును.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

(శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే శుక్రవారజీవంతికా

వ్రత కథనం నామ సవమోధ్యాయః

సృ మా ప్తః.

అథ దశమాధ్యాయ ప్రారంభః

ఈశ్వరశ్చవాచ ॥ శ్లో॥ అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి మందవారవిధిం
తవ! సనత్కుమారయత్కృత్వా మందత్వంనై వజాయతే ॥

తా ॥ సాంఘమూర్తికా చెప్పచున్నాడు, ఓసనత్కుమారా ఇక ముందు శని
వారవ్రత విధిని చెప్పెదను వినుము అవ్రతము నాచరించుటచే మాంద్యము పోయి
చురుకుగానుండును.

శ్లో॥ శ్రావణేమాసిదేవానాం త్రియాణాంపూజనంశనా । నృ
సింహస్యశేషేష్టైవ అంజనీనందనస్యచ॥

తా ॥ శ్రావణమాసములో శనివారమునందు నృసింహమూర్తి, శనైశ్చరుడు,
అంజనేయులు అను ముగ్గురియొక్కయు పూజను కేయవలయును.

శ్లో॥ కుడ్యేస్తంభేధవాలిఖ్య నృసింహప్రతిమాంశుభాం । హరి
ద్రాయుక్చందనేన లక్ష్మ్యసహ జగత్పతిమ్ ॥ సంపూజ్యనీల వృష్ణేశ్వ
రకైః పీతైశ్చశోభనైః । నైవేద్యంఖచ్చదీపగంజ్ఞం ణాంకంకుంజారసం
జ్ఞితమ్ ॥ స్వయంచైవతదశ్చీయా ద్భాగ్యాణాంజైవభోజయేత్ । తిల
తైలంఘృతస్నానం నృసింహస్యప్రియంభవేత్ ॥

తా ॥ గోడమీదగాని స్తంభముమీదగాని జగత్ప్రభుతగు నృసింహమూర్తి
యొక్క పృథిమను లక్ష్మీదేవిప్రతిమను పసుపుకలిపిన నుంచుగంధముతో తిభింబించి
శుభప్రదములగు నల్ల నివుమ్మములు, యెఱ్ఱనివుమ్మములు, మొదలగువానిచే బూజించి

ఖడ్జికాయలు, చిక్కెరములు, నివేదన జేసి ఆపిండివంటకములనే తాను అనుభవించవలయును బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలయును నూనెతోను నేతితోను అభ్యంగనము జేయుట నృసింహమూర్తికి ప్రియమగును.

శ్లో॥ శనై శ్చరదినేతైలం ప్రశస్తం సర్వకర్మసు । అభ్యజ్యత్రాహ్మణాం స్తద్వత్సువాసి న్యస్తుతైలతః ॥ స్వయమభ్యజ్య చన్నయాత్కుటుంబసహితశ్చనా । మాషాన్నంచప్రకర్తవ్యం ప్రీతాతినరకేసరీ ॥

తా ॥ శనివారమునందు అన్ని కర్మలయందును నూనె యోపయోగించుట ముఖ్యముకాఁబట్టి బ్రాహ్మణులకు మువాసిని స్త్రీలకును నూనెతో నభ్యంగముజేయించవలయును శనివారమునందు తానును కుటుంబ సహితముగా నూనెతో నభ్యంగనము చేయవలయును గారెలతోకూడ యన్నమును నివేదన చేసినయెడల నృసింహమూర్తి సంతోషించును.

శ్లో॥ ఏవంచతుషకావారేషు శ్రావణేమాసితద్రవమ్ । కుర్వతస్తస్యసదనే లక్ష్మీః స్థిరతరాభవేత్ ॥ ధనధాన్యసమృద్ధిశ్చ అపుత్రః పుత్రవాన్భవేత్ । ఇహలోకేసుఖంభుక్త్వా అంతేవై కుంతమాపునయాత్ ॥

తా ॥ ఈప్రకారము శ్రావణమాసములో నాలుగుశనివారములయందు వ్రతముచేసినయెడల వానియింట లక్ష్మీదేవి స్థిరముగా నివసించి యుండును ధనము, ధాన్యము, సమృద్ధిగానుండును పుత్రులులేనివాడు పుత్రులుకలుగువాడగును ఈలోకంబున సమస్తసుఖముల ననుభవించి యంత్యకాలమందు మోక్షమునొందును.

శ్లో॥ దిగ్వాప్యసిచసత్కీర్తి నృకసింహస్యప్రసాదతః ! ఏతత్తే కథితంసామ్య నృసింహవ్రతముత్రయమ్ ॥

తా ॥ నృసింహమూర్తి యనగ్రహమువలన పది దిక్కులయందు వ్యాపించునట్టి కీర్తిగలవాడగును ఇదిశ్రేష్ఠమైనది కాఁబట్టి నృసింహ వ్రతమును నీకుజెప్పింపి.

శ్లో॥ ఏవంశనివీణనయా కలశవ్యంతిచ్ఛృణువ్యభో । ఖంజరి బ్రాహ్మణమేకతై తదభావేతుకంచన ॥ అభ్యజ్యతిలతైలేనన్నావయేదుష్టవారిణా । నృసింహా క్తేనచాన్నేనభోజయేచ్ఛ్రద్ధయాన్వితః ॥

తా ॥ ఈప్రకారముగానే శనై శ్చరుని యొక్కయు పీఠికారకు చేయదగిన వ్రతమును జెప్పెదమను ఒకకుంటి బ్రాహ్మణునిగాని లేకకుంటిలేని బ్రాహ్మణునిగాని తిరుకొనినచ్చినవృలనూనెతో తలంటి వేడిసిగ్లుపాసి స్నానముచేయించవలెను.

శ్రద్ధ గలవాడై నృసింహ వ్రతము నకు చేసిన పదార్థములనే చేసి భుజింప చేయవలయును.

శ్లో॥ తై లంఘోహంతిలాన్ధ్రామా న్దద్యాత్కజలమేవచ ! శనై శ్చరప్రీణనాయ శనిశ్చేప్రీణతామితీ॥

తా ॥ శనై శ్చరుండు నాయందు దయగలవాడుగా నుండవలయునని శనిసంతోషించుట కొరకు నువ్వులనూనె, యినుము, నువ్వులను, మినుములు, కంబళి, పీట్ల నుదాన మియ్యవలయును.

శ్లో॥ శనై శ్చరస్యాభిషేకం తిలతై లేన కారయేత్ । పశ్యన్తా అక్షతాస్తస్య పూజనేతిలయాషయోః॥

తా ॥ నువ్వులనూనెతో శనై శ్చరనకు నభిషేకము చేయవలయును శనిని పూజించుటకు నువ్వులను, మినుములను, అక్షతలునుగా నుపయోగింప వలయును.

శ్లో॥ ధ్యానంతస్యచవత్సౌమి శృణుష్వావహితోమునే । శనై శ్చరఃకృష్ణవర్ణా మందః కాశ్యపగోత్రీజః ॥ సౌరాష్ట్రదేశ సంభూత స్సూర్యపుత్రో వరప్రదః । దండకృతిమండలేన్యా దింద్రనీలసమద్యుతిః ॥ బాణబాణానదధరశ్శూల భృగ్వప్రవాణానః । యమాధిదై వత శ్చైవ బ్రహ్మప్రత్యధిదైవతః ॥ కస్తూర్యగురుగంధస్సన్య త్రభాగుగ్గులు ధూపకః । కుసురాన్నప్రియశ్చైవం విధోస్యపరికీర్తితః ॥

తా ॥ ఓమునీశ్వరుడా! ఈశనై శ్చరుని ప్రార్థనజేయు విధానమునుజెప్పెదను సావధానమునై వినుము నల్ల నివర్ణముగలవాడును, మెల్ల గా నడచువాడును, కాశ్యపగోత్రుడును, సౌరాష్ట్రదేశాధిపతియు, నూర్యుని కుమారుడును, వరములనిచ్చువాడును, దండకార మండలంబున నుండువాడును, ఇంద్రనీల మణులతోనమానకాంతిగలవాడును, బాణములను ధనుస్సును ధరించువాడును, శూలమును ధరించువాడును, గద్దవాహనము గలవాడును అధిదైవతయముడును, ప్రత్యధిదైవత బ్రహ్మయగలవాడును, కస్తూరి అగరు మిళితమైనగంధమును పూసికొనినవాడును, గుగ్గులముధూపముగా గలవాడును, పులకమునందు ప్రీతిగలవాడునగు శనై శ్చరుడు నన్ను నక్షించుగాకయని ధ్యానముజేయవలయును.

శ్లో॥ ప్రతిమాపూజనేచాస్య కార్యలోహమయీశుభా! అస్యోద్దేశేనపూజాయాం దానంకృష్ణంద్విజోత్తమ ॥

తా॥ ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! శనై శ్చరుని పూజించుటకు యినుపప్రతిమ చేయుచుటయుఖ్యము శనిని యుద్దేశించి పూజించునప్పుడు నల్ల ని వస్తు వులను దానమియ్యవలయును.

శ్లో॥ కృష్ణవస్త్రయుగందద్యా ద్దద్యాదాంకృష్ణవత్సకామ్ ఏవం సంపూజ్యవిధిన త్ప్రాధికాయేచ్ఛస్తువీతచ॥

తా॥ రెండునల్ల ని వస్త్రములను, నల్ల ని ఆవును దూడను, దానమియ్యవలయును ఈప్రకారము యథావిధిగా పూజించి ప్రాధికాంచ వలయును స్తోత్రమును జేయవలయును.

శ్లో॥ యః పునర్నవ్పరాజ్ఞాయ నలామపరితోషితః । నిజందదామహారాజ్యం నమేసారిః ప్రసీదతు ॥

తా॥ రాజ్యభ్రష్టుడైన నలమహారాజు పూజింపఁగా సంతోషించి తిరిగి నలమహారాజునకు స్వకీయమైన రాజ్యమువచ్చునట్లుగా చేసిన శనై శ్చరుఁడు నన్ను అనుగ్రహించుగాక.

శ్లో॥ శనింసీలాంజనవ్రఖ్యం మందచేష్టాప్రసారిణమ్ । ఛాయామార్తాండసంభూతం తంనమామిశనై శ్చరమ్ ॥

తా॥ నల్ల నికాటుకవంటి యాకారము గలవాడును మెల్ల ని నడకచే సంచరించు వాడును నూర్యుని వలన ఛాయాదేవియందు వ్రట్టిన వాడునగు శనై శ్చరునకు నమస్కారము చేయుచున్నారము.

శ్లో॥ నమస్తేకోణసంస్థాయపింగలాయనమోస్తుతే । ప్రసాదం కురు దేవేశ దీనస్యప్రణతస్యచ॥

తా॥ కోణములయందు నుండువాడును పింగలవణము గలవాడు నగుయో శనై శ్చరుడా! నీకు నమస్కారము చేసెదను దీనుడనై నీకు నమస్కరించితిని గాన నాయం దనుగ్రహము కలవాడగుము.

శ్లో॥ ఏవంస్తుత్యా ప్రాధికాయిత్యా ప్రణమేచ్ఛ పునః పునః । పూజనేవై దికోమంత్ర శ్చంకోదేవీరితీహవై ॥ త్రైవిణానాంచ శూద్రాణాం నామమంత్రః ప్రక్షీర్తితః । యఏవంవిధినా మందం పూజయేత్సునమాహితః ॥ తదీయంతు భయః తస్య న్యస్పేషినభవిష్యతి । ఏష

మేతద్వతంవిప్ర యేకరివ్యంతిమాసవాః ॥ వాసరేవాసరేప్రాప్తే శ్రావణేమాసిభక్తితః తేషాంశనైశ్చరకృతః పీడాలేశోపిసోభవేత్ ॥

తా ॥ యీ ప్రకారము స్తోత్రము ప్రాధికానచేసి మాటిమాటికి నమస్కరింప వలయును బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య లనెడు మూడు వర్ణముల వారును పూజించు నప్పుడు (శంసోదేవీ రభిష్టయే) అను వేదోక్త మంత్రముచే పూజింప వలయును కూడులు శనైశ్చర నామమంత్రముచే పూజింపవలయును స్థించిత్రము కలవాడయి యీ ప్రకారముగా శనైశ్చరుని పూజించిన వానికి స్వప్నమం దైనను శని వలన భయము కలుగదు ఓ బ్రాహ్మణుడా! యీ ప్రకారము శ్రావణ మాసములో ప్రతి శనివారమునందును భక్తితో పూజించి శనైశ్చరుని గురించిన తతమును చేయువానికి శనైశ్చరుని వలన గలిగే అరిష్టములు కొంచెమైనను కలుగవు.

శ్లో॥ ప్రథమేవాద్వితీయేవా చతుర్థేఽపంచమేపివా | సప్తమే చాష్టమేవాపి నవమేద్వాదశేపివా ॥ జన్మకేశేస్థితోమందః పీడాంశ కురుతేనదా | శమగ్నిరితిమంత్రస్య తత్ప్రసాదేఽపామరః ॥ ఇంద్రానీల మణేర్దానం ప్రదద్యాత్తస్యతుష్టయే | అతఃపరం ప్రవత్యౌమి హనుమ త్తుష్టయేచిధిమ్ |

తా ॥ తన జన్మరాశియందు గాని అది యెడలు రెండింట నాలుగింట ఐదింట ఏడింట ఎనిమిదింట తొమ్మిదింట పండ్రెండవ స్థానము, యీ యెప్పటికైన స్థానముల యందు శని యున్న యెడల పీడను కలుగ చేయును ఆ శనైశ్చరుడు సంతోషించి పీడను పోగొట్టుటకు (శమగ్నిః) అను మంత్రముచే జపముచేసి యింద్రానీల మణిని దానమిచ్చిన యెడల శనిసంతోషించి పీడను పోగొట్టును యిక ముందు అంజనేయు అకు ప్రీతికరమగు పూజావిధిని జెప్పెను.

శ్లో॥ శనివాచే శ్రావణేచ అభిషేకంసమాచరేత్ | రుద్రమం త్రేణతైలేన హనుమత్ప్రీణనాయచ |

తా ॥ శ్రావణ మాసములో శనివారము నందు రుద్ర నూక్తము జెప్పుచు నూనెతో నభిషేకము చేసినయెడల అంజనేయులు సంతోషించును.

శ్లో ॥ తైలేమిశ్రితసిందూర లేపంతస్యగమర్పయేత్ | జపాకు సుమమాలాభి రర్కమాలాభిరేవచ ॥ మాలాభిర్మాందరాభిశ్చ వట కానాంతధైవచ | పూజయేదంజనీపుత్రం తథాన్యైరుపచారకైః ॥ యథా

విధియథావిత్తం శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితః । జపేద్ద్వాదశనామాని హను
మత్ప్రీతయేబుధః॥

తా ॥ నూనెలో సిందూరము కలిపి సవర్పించవలయును దాసాన పుష్పమా
లికలు, జిల్లేడుపువ్వుల మాలికలు, మందారపువ్వుల మాలికలు, వజ్రములు మొద
లగు వానిచే పూజింపవలయును, మఱియు శ్రద్ధాభక్తులు కలవాడై తపశక్తి కాలది
బుడగోప చారములచే పూజించిన ఆంజనేయులు సంతసించును మఱియు విద్యాం
కుడు ఆంజనేయద్వాదశ నామములను జపింపవలెను.

శ్లో॥ హనుమానంజనీనూను ర్వాయుపుత్రో మహాబలః । రామే
ష్టఃఫాల్గునశుభః పింగాక్షో మిత్రవిక్రమః ॥ ఉదధిక్రమణశ్చైవ సీతాశోక
వినాశకః । లక్ష్మణప్రాణదాతాచ దశగ్రీవస్యదర్శహా ॥ ద్వాదశై తాని
నామాని ప్రాతరుత్రాయయఃపఠేత్ । నాశుభంజాయ తేతస్య సర్వసం
వత్ప్రజాయతే ॥

తా ॥ హనుమాన్, ఆంజనీనూను, వాయుపుత్రః, మహాబలః, రామేష్టః,
ఫాల్గునశుభః, పింగాక్షః అమిత్రవిక్రమః, ఉదధిక్రమణః, సీతాశోకవినాశకః, లక్ష్మణ
ప్రాణదాతా, దశగ్రీవదర్శహా, అని చెప్పబడు ఆంజనేయుని పండ్రెండు నామము
లను ప్రాతః కాలంబున పఠియించువానికి నశుభము కొంచమైనను కలుగదు వానికి
సమస్తసంపదలు కలుగుచున్నవి.

శ్లో॥ శ్రావణేమందవారేతు ఏవమారాధ్యవాయుజమ్ । వజ్రతు
ల్యశరీరస్స్యా దరోగోబలవాన్పర ॥

తా ॥ శ్రావణమాసములో శనివారమునందీ ప్రకారముగా ఆంజనేయులను
పూజించిన మనుష్యుడు వజ్రముతో సమానమగు శరీరము గలవాడను రోగము లేని
వాడును బలవంతుడునగును.

శ్లో॥ వేగవాన్కార్యకరణే బుద్ధివై భవభూపితః । శత్రుస్సం
క్షయమాప్నోతి మిత్రవృద్ధిఃప్రజాయతే ।

తా ॥ విశేషమగు బుద్ధిగలవాడై మిక్కిలిచురుకుగా కార్యములను సాధిం
చును శత్రువులు నశించెదరు మిత్రులు వృద్ధినిొండెదరు.

శ్లో॥ వీర్యవాన్కిర్తిమాన్తైవ ప్రసాదాదంజనీజనేః । ఆంజ
నేయాలయేలక్షం హనుమత్కవచంపఠేత్ ॥ అణిమాద్యష్ట సిద్ధీనాం

సాధకస్వామితామియాత్ । యక్షుర్క్ష సభేతాలా దర్శనా తస్యవే
గతః॥ పలాయంతేదశదిశః కంపితాభయవిహ్వలాః ॥

తా॥ ఆంజనేయుల యన్యుహములన కీచికాగల వాడును, పరాక్రమవంతు
కును నగునా, మఱియు నాంజనేయుని యాలయము నందు గూర్చుండి ఆంజనే
యుని కపటము అక్షుపర్యాయములు పారాయణ చేసిన వాడు అణిమాద్యష్ట సిద్ధులు
కలిగి ప్రభువగును, వానిని చూడగానే యక్షులు, రక్షులు, భేతాళములు, పిశాచ
ములు మొదలగునవి భయంనొంది గడగడ వడకుచు వేగముగాపారిపోవును.

శ్లో॥ అశ్వత్థాలింగనంచైవ అశ్వత్థస్యచపూజనమ్ । మంద
ఖన్నేనకలకావ్య స్సశ్శోకశ్వత్థస్యస త్రయమ్ । శనావాలింగనంతస్య సర్వ
సంపత్సమృద్ధిదమ్ । పూజనంసప్తవారేషు తత్రాప్రిశ్రావణైశ్చకమ్ ॥

తా॥ ఓ సనత్కుమారుడా! శనివారమునందు రావి చెట్టునకు పూజచేయు
టయు ప్రదక్షిణము చేయుటయు మంచిది బుద్ధిమాంద్యము కలవాడు ముఖ్యంగా
చేయ వలయును యిట్లు ఏడు వారములు రావిచెట్టు నకు ప్రదక్షిణలుచేసిన యెడల
సమస్తసంపదలు కలుగును శ్రావణమాసములో చేసిన మిక్కిలి ముఖ్యము.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే ఈశ్వర

సనత్కుమార సంవాదే శనివార వ్రతకథనం నామ

దశమోధ్యాయ స్సమాప్తః

అథ ఏకాదశాధ్యాయప్రారంభః

సనత్కుమారఉవాచ ॥ శ్లో॥ వారవ్రతానిసర్వాణి త్వత్తోదేవ
శృతానిమే । తవవాగమృతంపీత్వా తృప్తిర్భేదేవజాయతే ॥ శ్రావణే
సనమోమాసో నాస్యస్యః ప్రతిభాతిమే । అథాత స్తిథి మాహాత్మ్యం
కథయస్వజగత్ప్రభో ॥

తా॥ ఓ జగద్రీక్షతా! ఏడు వారములను గురించిన వ్రతములను నీవుచెప్ప
గానిందిని అమృత తుల్యములగు వాక్యము లెంత వినినను నాకు తృప్తి తీరలేదు

నీమాటల కలన శ్రావణ మాసముతోసమానమగు మాసము మఱియుకటిలేదని నాకు తోచుచున్నది. అందుకలన శ్రావణమాసములో తిథులయందుండు మహిమను కూడ విని కలయునని యున్నది కాబట్టి వాటి మహిమను కూడా చెప్పుమని సాంబమూర్తిని ససత్కుమారుడడిగెను.

ఈశ్వరఉవాచ ॥ శ్లో ॥ మాసాహంకార్తికశ్రేష్ఠ స్తస్మాన్నాఘఃపరోమతః। తతోపిమాధవశ్రేష్ఠ స్ససాశ్చపిహరిప్రియః ॥ విశ్వరూపేణచత్వారో మాసాశ్చైతేమమప్రియాః। ద్వాదశస్వపిమాసేషు శ్రావణశ్శివరూపకః॥

తా॥ సాంబమూర్తి చెప్పుచున్నాడు ఓ మునీశ్వరా! మాసములలో కార్తికము శ్రేష్ఠమైనది, దానికంటె మాఘమాస ముత్తమ మయినది దానికంటెవైశాఖ మధికమైనది మాఘకాశీవణము విష్ణు ప్రీతి కరమైనది నేను ప్రపంచ స్వరూపుడను కాబట్టి యీ నాలుగు మాసములు నాకు ప్రీతికర మైనవి, మఱియు పండ్రెండు మాసములలోను శ్రావణమాసము శివస్వరూపమైనది

శ్లో ॥ తిథయశ్శ్రావణేమాసి సర్వాశ్చవ్రతసంయుతాః। సాధాన్యత స్తథాపిత్యాం వచ్చికాశ్చిత్సతోభవాః॥

తా ॥ శ్రావణ మాసములో తిథు లన్నియు వ్రతములు కలవియే యగును విసము శ్రేణుస్సు నొసగునట్టి ప్రధానమగు కొన్నితిథులకు గుణించిచెప్పెదమను.

శ్లో॥ తిథివారవిమిశ్రంతు వ్రతంమాసేవదామితే। ప్రతిపచ్చావణేమాసి యదాసోమయుతాభవేత్ ॥ సోమవారస్తదాపంచ పతంత్యత్రహిమాసికే। రోటకాఖ్యంవ్రతంతరి కర్తవ్యంశ్రావణేనరైః ॥

తా ॥ ఈ శ్రావణమాసములో నేవారముతో నేతిథి గూడిన నే వ్రతమును జేయ కలయునో చెప్పెద వినుము శ్రావణ మాసములో సోమవారము పాడ్యమి యందు వచ్చిన యెడల నా మాసమునందైదు సోమవారములు వచ్చును కాబట్టి పాడ్యమి సోమవారంబున రోటకమును వ్రతమును మనుష్యులు చేయవలయున్నది.

శ్లో ॥ సాధకమాసత్రయంవాపి రోటకాఖ్యం వ్రతంభవేత్ ॥ లక్ష్మీవృద్ధికరంప్రోక్షం సర్వకామాధాసిద్ధిదమ్ ॥

తా ॥ అది మొదల మాడుమాసముల పదిహేను దినముల ఫల్యంతము రోట

కమను వ్రతమును చేయవలయును అట్లు చేసిన లక్ష్మీ పృథమసియు నమస్త కారికల నిచ్చుననియు చెప్పబడెను.

శ్లో॥ విధానంతస్యవత్సౌమి శృణుస్వావహితోమునే । శ్రావణస్యసి తేవత్ ప్రతిపత్సోమవాసరే ॥ ప్రాతస్సంకల్పయేద్విద్వాక్ కరిష్యేరోటకవ్రతం । అదారాభ్యనురశ్చేష్ట కృపాంకురుజగద్గురో ॥

తా ॥ ఓ మానీశ్వరుడా! ఆ వ్రతముయొక్క విధానమును చెప్పెదను సావధాన చిత్తముగలవాడనై వినుము వ్రతమును చేయదలచినవాడు శ్రావణశుద్ధపాడ్యమీ సోమవార ముదయమున యిది మొదలు ప్రారంభించి రోటక వ్రతమును జేసెదను ఓ జగద్గురువా ! నాయందు దయగలవాడగుమని ప్రార్థనచేసి సంకల్పము చేయవలయును.

శ్లో॥ దినేది నేప్రకర్యాయ పూజాదేవస్యశూరినః । బిల్వపత్రై రఖండైశ్చ తులసీపత్రకైస్తథా ॥ నీలోత్పలైశ్చైకమలైః కల్పారైః కుసుమైస్తథా । చంపకై ర్మాలతీపుష్పైః కువిందై రిర్కపుష్పకైః ॥ అస్త్యై ర్నానావిధైః శుష్పై ఋతుకాలోద్భవైశ్శుభైః । ధూపై దీపైశ్చ నై వేద్యైః ఫలై ర్నానావిధై రపి ॥ నై వేద్యమర్చయేన్ముఖ్యం రోటకానాంవిశేషతః । కర్తవ్యారోటకాఃపంచ పురుషాహారమానతః ॥ ద్వాతు విప్రాయదాతవ్యా ద్వాభ్యాంనై భోజనంమతమ్ । ఏకోదేవాయదాతవ్యో నై వేద్యాధాంసదాబుధైః ॥

తా ॥ భగ్నమాగాని మారేడు దళములు, తులసీ దళములు, నల్ల కలువలు, పద్మములు, ఎర్ర కలువలు, సంపంగి పువ్వులు, జాజి పువ్వులు, గోరింట పువ్వులు, జిల్లేడు పువ్వులు, మఱియు ఆఋతువుయందు కలిగెడు శుభప్రదములగు నితరపుష్పములు మొదలగు వాని చేతను సాంబమాతికాః నిత్యము పూజచేసి ఘాత దీపముల నొసగి యనేక విధములగు ఫలములను నిరేదన చేయవలయును మఱియు పురుషుడు భుజించు నట్టి యాహార పరిమితి గల ఐదు రొట్టెలను చేసి వానిలో నొకటి తేవునకు నివేదనచేసి రెండు రొట్టెలను బ్రాహ్మణున కిచ్చి రెండు రొట్టెలను తాను భక్షింపవలయును.

శ్లో॥ శేషపూజాంవిధాయూధ అమృతాం దద్యాద్విచక్షణః । రంభాఫలంనారికేళం జంబీరంబీజపూరకం ॥ ఖజూరీకర్కటీద్రాక్షా నారిం

గామాతులుంగకమ్ । అక్షోటకంచదాడింబం యచ్చాశ్యదృతుసం
భవమ్ ॥ తత్తత్ఫలానిదేవామ యథాశక్త్యానివేదయేత్ ॥

తా ॥ మిగిలిన పూజనంతయు చేసి యఘ్నమును విడువవలయును నివేదన
చేయుటకు అరటిపండ్లు, కొబ్బరికాయలు, నిమ్మపండ్లు, మాడిఫలములు, ఖజాజీర
పండ్లు, దోసపండ్లు ద్రాక్షపండ్లు, నారింజపండ్లు, జానుపండ్లు, శవన పండ్లు, దాని
మ్మపండ్లు మొదలగునవి ఆ ఋతువునందు సంభవించిన ఫలము లన్నియు నివేదనకు
నుపయోగింప వలయును.

శ్లో ॥ ప్రశస్తమఘ్నకాద నేస్యా తస్యపుణ్యఫలంశ్రుణు ॥ సప్త
సాగరపర్యంతాం భూమిందత్వాతుయత్ఫలమ్ ॥ రత్నాలసమవాప్నోతి
ప్రేతంకృత్యావిధానతః ॥ పంచవక్షాంప్రకర్తవ్య మతులంధనమీప్సుభిః ॥

తా ॥ అఘ్న ప్రదానము చేయుట ఘ్న మైనది అందు వలన కలిగదు
పుణ్యఫలమును చెప్పదవినము సప్తసముద్రముల పర్యంతముండునట్టి భూమినిదాన
మిచ్చిన ఫలమున్నయధావిధిగా ప్రతముచేసినందువలన పొందును, మఱియు విశేష
ముగు ధనమును కోరువాడీప్రతము నైదు సంవత్సరములు చేసిన యెడల సంపూర్ణ
భవవంతు డగును.

శ్లో ॥ పశ్చాదుద్యాపనంకుర్యా ద్రోటకాఖ్యవ్రతస్యతు ॥ ఉద్యా
పనేతుకర్తవ్యా హేమరూప్యాచరోటకా ॥

తా ॥ అనంతర్ధముద్యాపన చేయవలయును రోటక ప్రతమునకు నుద్యాపన
చేయునప్పుడు బంగారముతోను వెండితోను రెండురోటకములను చేయించవలెను.

శ్లో ॥ పూర్వేద్యురధి వాస్యాధ ప్రాతహోమామం సమాచ
రేత్ ॥ సర్పిషాశివమంత్రేణ బిల్వపత్రైశ్చశోభనైః ॥

తా ॥ పూర్వ దినమున మంటపారాధనము చేసిన మరునా డుదయమున శివ
సంబంధముగు మంత్రముచే నేతితోటి శుభప్రదములగు మారేడుదళములతోటిహోమ
మునుచేయవలయును.

శ్లో ॥ ఏవంక్యతేన తేతాత సర్వాన్కామా సవాప్నుయాత్ ॥
సనత్కుమారివత్క్యమి ద్వితీయాంప్రేతంశుభమ్ ॥ యత్కృత్యాశ్రద్ధ
యామర్త్యో లక్ష్మీవాన్పుత్రవాన్సవేత్ ॥ ఔదుంబరాభిదంశైవ తద్రక్ష
తంపాపనాశనమ్ ॥

తా || ఓ గవత్కుమారుడా! ఈ ప్రకారము రోటక వృతమునకు నుద్యాపన చేసిన యెడల సమస్త కోరికలను పొందును నతియు విదియయందు జేయ తగిన తియు శుభప్రస మగునదియు పాపములను పోగొట్టు నదియు నై న ఔదుంబరమును వ్రతమును చెప్పెదను ఆ వ్రతమును శ్రద్ధతో చేసిన మనుజుడు లక్ష్మీ సంపన్నుడును పుత్రులు గలవాడగును.

శ్లో|| శ్రావణేమాసిసంపాప్తే ద్వితియామాంశుభేతిధాః|ప్రాత స్సంకల్ప్యవిధివ ద్రవ్యతంకుర్యాద్విచక్షణః||

తా || శ్రావణమాసము రాగానే శుభప్రదమగు విదియయందు నుదయమాన ప్నానముచేసి పరిశుద్ధుడై సంకల్పించి వృతముచేయవలయును.

శ్లో|| నారీవాధనరోవాపి పాత్రంస్యాత్సర్వసంపదామ్ | సాక్షా దుదుంబరపూజ్య స్తదభావేతుకుడ్యకే| లిఖిత్వాపూజయే త్రత్ర చతు భిశార్నామమంత్రితైః | ఉదుంబరనమస్తుభ్యం నమస్తే హేమపుష్పక|| సజంతుఫలయుక్తాయ సమోరక్తాండశాలినే | త్రాధిదేవ శేషాజ్యే శివశ్చక్రస్థైః||

తా || యీ వ్రతమును చేసిన పురుషుడుగాని, స్త్రీగాని, సమస్తసంపదలను పొందును. ప్రత్యక్షముగా మేడి చెట్టు సంభవించిన యెడల దానికి పూజ చేయవలయును లేనియెడల గోడయందు దాని చూడమును లిఖించి నాలుగు నామములచే పూజించ వలెను. అవి యేవియనగా, ఉదుంబర, హేమపుష్పక, జంతుఫల, రక్తాండశాలి, అను నామములచే పూజింపవలయును దానికి అధిదేవతలగు శివుని శుక్రని ఆ ప్రకారముగానే పూజింపవలెను.

శ్లో|| స్త్రియంస్త్రింశత్ఫలస్యస్య గృహీత్వాభాగమాచరేత్ | ఏకాదశభాగ్నానాయ దద్యాత్సాంవంతిదైవతే|| తావంతిస్వయమగ్నీయా నాన్నహారస్తు తద్దినే | శివంశుక్రంచ సంపూజ్య రాత్రౌభాగరణంచరేత్ ||

తా || ముప్పదిమాడు పండ్లను తీసుకొనివచ్చి మూడు భాగములు చేసి పద కొండుపండ్లు దేవతకు నివేదన చేయవలెను పదకొండు పండ్లు బ్రాహ్మణునకు దాన మియ్యవలయును. పదకొండు పండ్లు తాను భుజింపవలయును గాని యా దినమున

నన్ను తనకొడదు మఱియు శివుని శుక్రుని పూజించి యా రాత్రి యంతయుజాగరణము చేసి గడపవలయును.

శ్లో॥ ఏవంకృత్వావ్రితంతాత వసాణ్యేకాదశైవతు! వశ్చాదుద్యావనంకుర్యాద్వ్రతసంపూణాః పేతవే॥

తా॥ ఓ మునీశ్వరా! యీ ప్రకారము పడకొందు సంవత్సరములు క్రతము చేసి యనంతరము వగిర సంపూర్ణికొఱవ నుద్యాపనము ముఖ్యముగా చేయవలెను.

శ్లో॥ ఉదుంబరస్సవణాన ఫలపుష్పదళాన్వితః । తత్రసంపూజయేద్విద్వాచ్ఛ్రుతిమేశివశుక్రియోః ॥ ప్రితహాకమం చరేచ్ఛైవ ఉదుంబరఫలైశ్శుభైః । కోమలైరల్పమాత్రైశ్చ సంఖ్యయా ష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ఉదుంబరసమిద్భిశ్చ తిలైరాజ్యైశ్చ హోమయేత్ । ఏవంస మాప్యహోమంతు ఆచార్యంపూజయేత్తతః॥

తా॥ ఆకులు, పువ్వులు, కాయలు, కలుగు నట్లుగా బంగారముతో మేడి చెట్టును చేయించి యాప్రతిమను శివ శుక్రల ప్రతిమలను పూజింపవలయును మరు నాడుదయమున మేడి పండ్లతోను లేక మృదువైన చిన్న కాయలతో గాని నూట యెనిమిది పర్యాయములు హోమము చేయవలయును మఱియు మేడి సమిధలతోను నువ్వులు నేటి మొదలగు వానితో హోమముచేసి సంపూర్ణికొనించించి పిమ్మట నాచార్యుని పూజించ వలయును.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణానోభిజయేత్పశ్చాచ్ఛతంశక్తాదశాధవా! ఏవం వ్రితేకృతేవత్స ఫలంయత్సావ్యచ్ఛృణుష్వతత్ ॥ బహుజంతు ఫణోవృక్షో యథాయం సాధకస్తథా । భవేదనేకసుతవాన్వం శవృద్ధిస్తథా భవేత్ ॥

తా॥ అనంతరము శక్తి యున్న యెడల నూరు గురు బ్రాహ్మణులకు గాని లేక పదిమందికిగాని భోజనము పెట్టవలెను ఓచిన్నవాడా! ఈ ప్రకారము క్రతము చేసినందువలన గలిగెడు ఫలమును వినుము, మేడి వృక్షము విశేష ఫలములు గల దగుచు నన్ని కర్మలకు పెట్టుపయోగించునో ఆ ప్రకారముగానే యశేక పుత్రులు కలిగి వంశవృద్ధికలవాడగును.

శ్లో॥ హేమపుష్పైర్యథావృక్ష స్థూలక్షీప్రదోభవేత్ | అద్యా
వధికసస్యాపి ప్రతమేతత్ప్రకాశితమ్ || గోప్యాన్దోష్యతరంచైవ తవాగే
కథితంమయా | నైవాత్రసంశయఃకారోఽభక్త్యాచైతద్వ్రతంచరేత్ ||

తా || మేడి వృక్షము బంగారము వంటి పుష్పములచే ప్రకాశించి నట్లుగా
యీ వృక్షమును చేసినవారు లక్షీ సంపన్నులై యుందురు యింత వరకు యీ వ్రత
మును నెవరికిని తెలియ పరచలేదు మిక్కిలి రహస్య మయిన యీ వ్రతమును నీవు
యోగ్యుడవై వందున నీకోక్కనికే జెప్పితిని నీవు యెంతమాత్రము సంకయింపకధర్మ
గల వాడవై ముఖ్యముగా నీ వ్రతమును చేయు మని సాంబమూర్తి సనత్కుమారుని
తో చెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే వ్రతి వద్రోటకవ్రత

ద్వితీయోదుంబర వృత కథనంనామైకా

దశోధ్యాయస్సమాప్తః.

అథ ద్వాదశోధ్యాయ ప్రారంభః

ఈశ్వర ఉవాచ || శ్లో || అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి స్వణాగారీ
ప్రతంశుభమ్ | శ్రావణేశుక్లవక్షేతు తృతీయాయాంవిధాత్మజ ||

తా || సాంబమూర్తి చెప్పచున్నాడు ఓ సనత్కుమారుడా ! ఇక నుండు
శుభప్రదమగు స్వణాగారీ వ్రతమును చెప్పెదను వినుము అవృతము శ్రావణశుద్ధదియ
యందు చేయవలయును

శ్లో || ప్రాతస్సన్నాత్వానిత్యకర్మ కృత్వాసంకల్పమాచరేత్ |
పార్వతీశంకరాపూజ్యో షోడశైరువచారకైః ||

తా || ఉదయమున స్నానం చేసి సంధ్యావందనాది నిత్య కృత్యములను నెర
వేర్చుకొని సంకల్పము చేసి పార్వతీ పరమేశ్వరులను షోడశోప చారములచే పూజ
చేయవలయును.

శ్లో || దేవదేవసమూగచ్చ పౌగళకాయేహంజగత్పతే | ఇమాం
మయాకృతాంపూజాం గృహాణసురిత్రమ ||

తా || పృథంచము నకు ప్రభుత్వము దేవతలలో నుత్తముడవు నగు యో
సాంబమూర్తి! నేను చేయునట్టి పూజను గ్రహించుము నేతేయు పూజాగ్ధమునకు
వచ్చి నివసించును ప్రాధింపవలెను

శ్లో || వాయునానిప్రదేయాని దంపతీభ్యస్తుపోడశ | భవార్కాశ్చ
మహాదేవ్యా వ్రతసంపూణాహితవే ||

తా || మహాదేవి యగు పార్వతీ దేవి యొక్క తృప్తి కొఱపను ప్రకంసం
పూరిత నొందుటకును పదహారు వాయునములను దంపతుల కొఱప నివ్వవలెను

శ్లో || ప్రీతియేద్విజవర్యాయ వాయునం ప్రదదామ్యహమ్ |
థానాబోడశవక్వాన్నై ర్వైణుపాతాగ్రేపోడశ || కుర్యాద్వస్త్రాదిధిర్యు
తా నాహూయద్విజదంపతీ || వ్రతసంపూర్ణ తాధకాంతు బ్రాహ్మణేభ్యో
దదామ్యహమ్ | స్వలంకృతాస్సువాసిన్యః పాతిప్రత్యేనభూషితాః |
మమకార్య సమృద్ధ్యధికం ప్రతిగృహ్లాంతు శోభనాః || ఏవంపోడశవ
పూజాని అష్టాచత్వారివాపునః | ఏకవక్షాంతు సద్యోవా కృత్యాచో
ద్యావనంచరేత్ ||

తా || బ్రాహ్మణులు సంతోషించుట కొఱప వాయునముల నిచ్చుచున్నా
నని సంకల్పించేసి బ్రాహ్మణులను విలచి వేపుడు వియ్యం పదహారు పిండికంటలతో
నిండియున్నవియు నూతన వస్త్రములతో జుట్టబడినవియు పదహారు వెదురు పాత్ర
లను ప్రకం సంపూరిత నొందుటకు సర్వాలంకార భూషితులును పరివ్రతలు నగు
మహాసిద్ధి ప్రీతికు నిచ్చుచున్నాను నా కార్య సమృద్ధి నిమిత్తమై వారు గ్రహిం
తురుగాక యని నివ్వ వలయును. యిట్లు పదహారు సంకర్షణములు గాని యెనిమిది
సంవత్సరాలు గాని, నాలుగు సంవత్సరాలు గాని, ఒక్కసంవత్సరంగాని, తత్కా
లమందుగాని, చేసి విమృట నుద్యాపనం చేయవలెను

శ్లో || పూజాంతేచకథాంశ్మత్వా వాచకంసంప్రీపూజయేత్ ||

తా || పూజ చేసిన పిమ్మట కథను చెప్పిన వానిని పూజింపవలెను,

సనత్కుమారఉవాచ || శ్లో || కేసచీణాంవ్రతమిదం మాహా
త్మ్యంచాస్యకీదృశమ్ | ఉద్యావనంకథంకార్యం తత్సర్వంపదమప్రభో ||

తా || ఓ స్వామీ ! యీ వ్రతమును పూర్వంచేసిన వారెవరు దీని మహిమ యెటువంటిది ఉద్యాపనంచేయు విధ మెట్టిది దీనివంతయు సవిస్తరంగా చెప్పమని సాంబమాత్రిని సనత్కుమారుడడిగెను.

శ్లో || సాధుస్పృష్టం మహాభాగ కథయామితవాగ్రతః । స్వర్ణగౌరీవ్రతం నామ సర్వసంపత్కరం నృణామ్ ।

తా || సాంబమాతా చెప్పుచున్నాడు ఓ మునీశ్వరా ! నీవు చేసిన వ్రత్తు యోగ్యంగానున్నది కాంచెట్టి దాని వివరమంతయు నీకు చెప్పెదను విశవలయున, స్వర్ణగౌరీవ్రతం మనుష్యులకు సమస్త సంపదలనిచ్చును.

శ్లో || పురానరస్వతీతీరే సువిలాఖ్యామహాపుత్రీ । తత్ర శంధ్రవృభో నామ రాజానీధ్యదోపమః ॥

తా || పూర్వ కాలంబున సరస్వతీ నదీతీరంబున మువిలమను నొక పట్టణం కలదు ఆ పట్టణంబున మిచేరునితో సమాన సంపదగల చంద్ర ప్రభుడను నొక రాజు గలడు,

శ్లో || తస్మాస్తారూపలావణ్యే సౌందర్యస్మరవిభ్రమే । మహాదేవీ విశాలాఖ్యే ద్విభార్యేకమలేక్షణే ॥ తయోః ప్రియతరాజ్యేష్టాతస్మాసీన్నృపతేర్మతా । సుకదాచిద్వనంబేజే మృగయాసక్త మానసః ॥ సింహశాదూలవారాహ వనమాహించకుంజరాకా । హత్వాబభ్రామ తృష్టార్త స్సరాజావిపినం మహతే ॥

తా || ఆ రాజు నకు సౌందర్యంచే మన్మథుని తిరస్కరించు నట్టి రూపలావణ్యం కలవారును, పద్మముల వంటి శీత్రములు కలవారును, మహాదేవి విశాల యను పేర్లుగల యిద్దరు భార్యలుకలరు వారిరువురులో పెద్దభార్య యందు మిక్కిలిప్రేమ గలవాడై యుండెను, ఆ రాజు యొకనాడు వేటాడుట యందాసక్తి గలవాడయి యడవికి వెళ్లి కూర్చున్నప్పుడు ముగ్ధులగు సింహములను, పెద్దపులులను, అడవి పందులను, అడవి దున్నలను, ఏనుగులను, సంహరించి యిలసినవాడై దప్పికచే పీడింపబడి జలం నిమిత్తమై యాయడవి నంత యుదిరిగెను.

శ్లో || చక్రకారండవాకీణాం చ చరికపికాకులమ్ । ఉత్సుల్ల ముల్లికాజాతి కుముదోత్పలమండితమ్ ॥ అపూర్వమవనీశోసా దదర్శా మ్మరసాంసరః । సమాసాద్యసరస్తీరం పీత్వాజలమను త్రమమ్ ॥ భక్త్యా

గౌరీమర్చయంతం దదర్శాప్సరసాంగణమ్ । కిమేతదితిప్రచ్ఛ రాజా
రాజీవ లోచనః ॥

తా ॥ పద్మకులవంటి నేత్రములుగల యారాజు యిట్లు వనమంతయు తిరు
గగా చక్రవాకములు, కారండవములు, తుమ్మెదలు, కోయిలలు, మొదలగు పక్షు
లతో వ్యాప్తమైనదియు, వికసించిన పద్మములు, మల్లెలు, బాజాలు, తెల్ల కలువలు,
నల్ల కలువలు, మొదలగు పుష్పములతో నిండియున్నదియు మనోహరమగు నొకదేవ
కుల కొలను కనుపింపగా దానివద్దకు వేగి జలమును పానముచేసి యొడ్డున భక్తితో
పార్వతీ దేవిని పూజింపు చున్న యప్సరస్త్రీలను జూచి మీరు చేయుచున్న వ్రత
మేమి యని యా స్త్రీలనడిగెను.

శ్లో ॥ స్వణాగౌరీవ్రతమిదం క్రియతేస్మాభి రుత్త మమ్ । సర్వ
సంపత్కరంనృణాం తత్కురుష్యన్మహాత్తమమ్ ॥

తా ॥ ఓ రాజా! మేము చేయునది స్వణాగౌరీ వ్రతము శ్రేష్ఠమైనది మను
ష్యులకు సమస్త సంపదల నొసగును కాబట్టి నీవును ఈ వ్రతమును చేయుమని యా
స్త్రీలు చెప్పిరి.

రాజోవాచ ॥ శ్లో ॥ విధానంకీదృశంచాత్ర కింఫలంవిస్తరాస్మమ్ ।
తాడీచుర్యోషితస్సర్వా స్వతీయూయాంనభోయుజి । కర్తవ్యంవ్రతమే
తద్ధి స్వణాగౌరీతినంజ్ఞితమ్ । పార్వతీశంకరాపూజ్యై భక్త్యాపరమా
యాముదా ॥

తా ॥ యీ వ్రతము నేవిధిగా చేయ వలయును చేసినందు వలన ఫలమేమి
కలుగును దీనినంతయు సవిస్తరముగా చెప్పమని రాజు ప్రశ్నచేయగా నప్సరస్త్రీలు
చెప్పుచువ్చారు క్రావణ మాసములో తదియదినంబున యీ స్వణాగౌరీవ్రతమును
చేయవలయును యీ వ్రతమునందు పార్వతీ పరమేశ్వరులను మిక్కిలి భక్తి కలిగి
సంతోషముతోగూడి పూజింప వలయును.

శ్లో ॥ తోరకంపోడశగుణం బద్ధీయాద్దక్షిణేశకరే । నరోవామేతు
నారీణాం గలేవాబంధనమతమ్ ॥

తా ॥ అనంతరము పదహారు పోగులు పోసిన తోరమును మగవాడు వుడిచేతి
కిని అడవి యెడమ చేతికిని కట్టుకొన వలెను లేక తోరమును కంఠము నందైనను
ధరింపకచ్చును అని స్త్రీలు చెప్పిరి.

శ్లో || తత్కృత్యాసోపిజగ్రాహ వ్రతంనియమమానసః | గుణై
జ్జడభిర్యుక్తం దోరకందక్షిణేకరే || బధ్నామి దేవదేవేభి ప్రసాదం
కురుమేవ్రతం | ఏవం దేవ్యావ్రతంకృత్యా ఆజగామనిజంగృహమ్ ||

తా || ఆనంతర మారాజ నియమముగల మనస్సుతో గూడిన వాడై యా
స్వరాజగారి వ్రతమును చేపి పడవారు పోగులుగల తోరమును వుడిచేరి || కట్టుకొని
జేవకులలో నుత్తమ రాలువగు యో గారి నీ వ్రతమును చేసి తోరమును గట్టుకొం
టిని కాఁబట్టి నాయుండు ననుగ్రహము కలదానివగు మని ప్రాధికాంచి వ్రతమును
పూర్తిచేసి యింటికి వెళ్లెను.

శ్లో || పప్రచ్ఛదోరకంహస్తే దృష్ట్వా జ్యేష్ఠాతికోపనా | త్రోటయి
త్యాచచిత్తేవ బాహ్యాశుష్కతరూపరి || నకర్తవ్యంనకర్తవ్య మితిరా
జ్ఞివదత్యపి | తేనసంపృప్తమాత్రేణ తరుఃపల్లవితోభవత్ ||

తా || ఆ రాజింటికి వెళ్ల గానే వుడిచేతినున్న తోరమును జూచి పెద్దభార్య
మిక్కిలి కోపము కలదగుచు రాజు వలదు వలదన్నను వినక రాజుచేతినుండెడి తోర
మును త్రెంచివేసి యింటికి వెలుపల నుండెడి యెండిన చెట్టు మీద పారవేయగా
నాచెట్టుకుతోరము తగిలినమాత్రములోనే యాచెట్టు చిగుళ్లు పువ్వులుకలదాయెను.

శ్లో || తద్దీప్తీయాతతోదృష్ట్వా విస్మయాకులితాభవత్ | తత్ర
స్థందోరకంఛిన్నం గృహీత్వా సాబబంధహః | తతస్తస్మాన మానమా
హాత్మ్యా తృత్యుఃప్రియతరాభవత్ ||

తా || యిదియంతయు రెండవ భార్య చూచి మిక్కిలి యాశ్చర్యముకలదై
వ్యాకులము జెంది తెగిపోయి అక్కడ పడియున్న తోరమును తీసుకొని తనహస్త
మును కట్టుకొనగా ఆ వ్రత మహిమ వలన ఆరెండవ భార్యయందు మిక్కిలి శ్రేమ
గలతా దాయెను,

శ్లో || జ్యేష్ఠావ్రతాపచారేణ సాత్యక్తాఃఖతావనమ్ | ప్రయా
యాసామహాదేవీం ధ్యాయంతీమనసాచహ || ముసీనామాశ్రమేపుజ్యే
నివసంతీక్వచిత్క్వచిత్ || నివారితామునివరై ర్గచ్ఛసాపేయధానుఖం |
ధావంతీవివినంఘోరం నిర్విణ్ణానిషసాదహ ||

తా || వ్రతము నుల్లంఘన చేయుటచే రాజు కోపించి పెద్దభార్యనుబెడలు
కొట్ట గా నామె యడవులయందు దిరుగుచు జేచిని ప్రాధికాంచుచు నక్కడక్కడ

కనపడిన మునుల యాశ్రమము లకు పోగా వారు ఓ పాపాత్మురాలా! యడవులం
తేలతిరిగిదవు యింటికి పొమ్ము అని పలికినప్పటికి వివేక మహాఘోరమగు నాయడవి
యందే తిరుగుచు నలసి విచారపడుచు నొకచోటున కూర్చుండెను.

శ్లో॥ తతః సత్కృపయా దేవీ ప్రాదురసీ తదగ్రహః । తాంద్ర్య
ప్రొదండపద్భూమా నత్వా స్తుత్వా స్మృష్టసియా ॥ జయదేవీన మస్తు
భ్యం జయభక్తవరప్రదే ! జయశంకరవామాంగే జయమంగళమం
గళే॥ తతో భక్త్యావరంబభ్యా గౌరీమభ్యర్చ్యయద్రవతమ్ । చక్రేతస్య
ప్రభావేన భర్తాతాంచనయద్గుహమ్ ॥

తా॥ అనంతరము గౌరీదేవి యా రాజయొక్క భార్యయందు దయ కలిగి
యెడుట ప్రత్యక్షముకాగానే యా రాజ భార్య గౌరీ దేవియూచి సాష్టాంగ దండ
ప్రణామము చేసి ఓ దేవి! భక్తవరదే! శంకరవామాంగే! మంగళమంగళే నీకు నను
స్కారము అని యీ ప్రకారము పూర్తిధానించి యా గౌరీ దేవి వలన స్వర్ణాగౌరీ
త్రతమును దెలిసికొని భక్తితో యధావిధిగా నాచరింపగా గౌరీదేవి సంతోషించి
తరముల నిచ్చెను అనంతరమామె యింటికి వెళ్ల గా వ్రతమహిమచే తనభర్తా తిరిగి
జన్మయింటి ఘోరమౌని పూర్వము వలెనే ప్రేమతో నుండెను,

శ్లో॥ తతో దేవ్యాః ప్రసాదేన సర్వాన్కామా నవాపనా । తతః
స్తాభ్యాం స్మరారాద్యం చక్రే సర్వసమ్మద్ధిమాన్ ॥ అంతే శివపదంపాప
కాంతాభ్యాం సహితో నృపః॥

తా॥ అనంతరమారాజ పెద్దభార్య గౌరీ దేవియొక్క యనుగ్రహము వలన
సమస్త కోరికలను పొందెను యిట్లు ఆ రాజ యిద్దరు భార్యలయందు సమానప్రేమ
గలవాడయి సమస్త సంపదల ననుభవించి కొంతకాలము రాజ్యము చేసి అత్యంత
మందు నాయిద్దరు భార్యలతోగూడ కైలాసము చేరెను.

శ్లో॥ యశ్శోభనం వ్రతమిదం కురు తే శివాయాః కుర్యాన్మమప్రి
యతః తో భవితాచగోర్యాః । ప్రాప్య శ్రియం సమధికాం భువి శత్రుసం
ఘ్నం నిజకాంత్య నిర్మలవదం సుశివస్యయాతి॥

తా॥ ఓ మనీశ్వరడా! ఈభవదనుగు నీ స్వర్ణాగౌరీ వ్రతమును చేసినవాడు
గాకును గౌరీదేవిని ప్రియమైన వాడగుచు విశేషమగు సంపదను పొంది శత్రువుల
సంఘాతి జయించి శ్రేష్ఠంబగు శివుని నివాసస్థానమైన కైలాసమును చేరుదురు.

శ్లో॥ ఏతస్యోద్ధాపనవిధిం సావధానమనాత్మ్యం । శుభేతిధా
శుభేవారే చంద్రేతారాబలాన్వితే॥ మండపేష్టదశేపద్మే కుంభంభాన్వో
పరిన్యసేత్ । పూణకపాత్రంతామ్రమయం పలపోడశనిర్మితమ్ । తిల
పూణకంతత్ర డివీ శంకరప్రతిమేన్యసేత్ । శ్వేతవస్త్ర యుగచ్ఛన్నం
శ్వేతయజ్ఞోపవీతినమ్ ॥ వేదోక్తేనప్రతిష్ఠాచ కర్తవ్యాహియధావిధి ।
సమ్యక్పూజాంతుసంపాద్య రాత్రోజాగరణంచరేత్ ॥

తా ॥ ఓ మనీశ్వరుడా ! యీ స్వణకౌరీ వ్రతమునకు నుద్ధాపన విధాన
మును కెప్పదను సావధానముతోవినుము యోగ్యమైనతిథి వారములు గల దినమందు
తారాచంద్ర బలయుక్తముగా నుండు నప్పుడు చేయదలచినవాడై మంటపము నే
ర్పరచి యష్ట దశములుగల పద్మమును లిఖించి నచ్చట ధాన్యమును రాశిగా బోసి
దాని పయిన పడవారు నవటాకుల యెత్తుగల రాశి కలశమును నువ్వులతోనింపించి
యందుంచి దానిపైని పార్వతీ పరమేశ్వరుల ప్రతిమలనుంచి వేదోక్తమంత్రములచే
నానానా నాదులనుగావించి రెండు తెల్లని వస్త్రములను యజ్ఞోపవీతముల నుంచి
యధావిధిగా పూజనంతయు గావించి యారాత్రి జాగరణము చేయవలెను.

శ్లో॥ ప్రాతః పూజాంతతఃకృత్వా తతోహూమం సమాచ
రేత్ । గ్రహ హూమంపుర కృత్వా ప్రధానంజుహూయాత్తతః ॥

తా ॥ ఆనంతరము మరునాడుదయమున ప్రాతఃకాలపూజగావించి ముందు
గానవగ్నిహ హూమముచేసి పిమ్మట ప్రధానదేవతకు హూమము చేయవలెను.

శ్లో॥ తిలాశ్చయవసంమిశ్రా ఆజ్యేనచపరిష్ఠితాః । ద్రవ్యప్ర
ధానేసంఖ్యాతు సహస్రమధవాశతమ్ ॥ ఆచార్యంపూజయేత్పశ్చాద్వ
స్త్రిలంకారధేనుభిః । వాయునానిచదేయాని బ్రాహ్మణాంశ్చైవ భోజ
యేత్ ॥ దంపతీన్భోజయేచ్ఛైవ సంఖ్యయాపోడశైవతతు! భూయసీందక్షి
ణాందద్యా త్వస్యవిత్రానుసారతః! బంధుభిస్సహభుంజీతి హోతాత్వవ
సమన్వితః ॥

తా॥ నువ్వులు వియ్యము నెయ్యి కలిపి హూమంచేసి ధనవంతుడుగానుండె
నేనివిశేషముగాచేయవలెను లేక వెయ్యిపర్యాయములుగాని నూరుపర్యాయములుగాని
హూమము చేసిన పిమ్మట నాచార్యు నకు వస్త్రములు ఆభరణములు ఆవులు మొద
లగువానినిపూజించినిచ్చిపడవారుగరుడంపతులకు, వామనదానమిచ్చిపిమ్మటబ్రాహ్మ

జులనుభుజింపజేసి తనశక్తికొలిది వారికివిశేషదక్షిణల నిచ్చియానందముతోగూడిన వాడై బంధువులతో గూడ యనంతరము తాను భుజింప వలయునని సాంబమూర్తి సనత్కుమార మునీశ్వరునితో చెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే ఈశ్వర

సనత్కుమార సంవాదే తృతీయాతిథౌ స్వణాగారి

వ్రతకథననామ ద్వాదశోధ్యాయ స్సమాప్తః

త్రయోదశోధ్యాయపారంభః

సనత్కుమారఉవాచ॥ శ్లో॥ కేనవ్రతేనభగవన్నా భాగ్యమతు లాభవేత్ । పుత్రపౌత్రధనైశ్చ శ్వర్యం మనుజస్సుఖమేధతే । తస్మేవద మహాదేవ వ్రతానాముత్తమంవ్రతమ్॥

తా॥ ఓ భగవంతుడా! మహమ్మయ జేవ్రతమునుచేసిన అమితముగు సౌభాగ్య మును పుత్రులను పౌత్రులను ధనమును విశ్వర్యమును పొందునో వ్రతములో శ్రేష్ఠం బగు నటువంటి వ్రతమును జెప్పమని సనత్కుమారుడు సాంబమూర్తి నడిగెను.

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ అస్తిదూర్వాగణవతే ద్రవ్యతంత్రైలోక్య విశ్రుతమ్॥ భగవత్యాపురాచీణాం పార్వత్యాశ్రద్ధయాసహ । సరస్వ త్యామహేంద్రేణ విష్ణునాధనదేనచ॥ అన్యైశ్చ దేవైర్మునిభిర్గంధర్వైః కింసరైస్తథా । చీణామేతద్ద్రవ్యంసరైః పురాభూన్మునిసత్తమమ్॥

తా॥ సాంబమూర్తి చెప్పుచున్నాడు, ఓ మునీశ్వరుడా! దూర్వాగణవతి యను నొక వ్రతము మూడు లోకముల యందు ప్రసిద్ధి కెక్కి యున్నది ఆ వ్రతము పూర్వంబున పార్వతీదేవి, సరస్వతి, ఇందుగ్గుడు, విష్ణువు, కువేరుడు, మొదలగువారిచే శ్రద్ధతో చేయబడినది మఱియు నితర దేవతలు, మునీశ్వరులు, గంధర్వులు, కింక రులు మొదలైన వారిచేతను నాచరింపబడి యున్నది.

శ్లో॥ చతుర్థీయాభవేచ్ఛుద్ధా సభోమాసినుపుణ్యదాతస్యాం వ్రతమిదంకుర్యాత్సర్వపాపాఘనాశనమ్॥

తా || శ్రావణ మాసములో చవిత్ర విధ మొదలగు దోషములు లేక పూజా ముగానుండునది పుణ్య ప్రదమైనదిగాన ఆదినంబున సమస్తపాపములను పోగొట్టు నట్టి దూర్వాగణపతి వ్రతమును చేయవలయును.

శ్లో || గజాననంచతుర్ధ్యాకాంతు ఏకదంతవిపాటితమ్ | విధాయ హేమ్నావిఘ్నేశం హేమపీతాన నేస్థితమ్ || తథా హేమమయీదూర్వా తదాధారేవ్యవస్థితమ్ | సంస్థాప్యవిఘ్నహర్తారం కలశేతామృభాజనే || వేష్టి తేర క్తవ స్త్రీణ సర్వతోభద్రమండలే | పూజయేద్ర క్తకుసుమైః పత్రికాభిశ్చవంచభిః || అపామాగళాంకమీదూర్వా తులసీపత్రకై స్తథా | అన్వైస్సుగంధైః కుసుమై ర్యథాలబై స్సుగంధిభిః ||

తా || ఒక్కదంతము పెరికి వేయుటచే నొక్కదంతముతో నొప్పు చుండెడి విఘ్నేశ్వరుని యొక్క బంగారపు ప్రతిమను బంగారపు పీతము నందుండు నట్లుగా అట్టి పీతమును బంగారపు గరికెలుమీద నుండునట్లుగాను చేయించి యట్టి విఘ్నే శ్వరుని ప్రతిమను ఎర్రని వస్త్రములచే బాట్టబడిన రాగి కలశము నందుంచి యాకళ శము సర్వతోభద్రునినెడు మండలమును లిఖించి జానియందుంచవలెను అనంతరం ఎర్రని పుష్పములతోను ఉత్తరేణి, జమ్మిగరిక, తులసి దళములు, మొదలగు నైదు విధములగు పత్రములచేతను మఱియు నితర మయిన శుభాసనగల పుష్పముల చేతను పూజింపవలెను.

శ్లో || ఫలైశ్చమోదకైః పశ్చాదుపహారం ప్రకల్పయేత్ | యథా వదుపచారైశ్చ పూజయేద్దిరిజానుతమ్ ||

తా || అనంతరము ఫలములు ఉండ్రాళ్లు భక్ష్యములు మొదలగు నవి ఫల హార ములుగా సమర్పించి యథా విధిగా పోడకోప చారముల చేతను వినాయకుని పూజ చేయ వలయును.

శ్లో || ప్రతిమాయాం స్వర్ణమయ్యాం నిర్మితాయాం యథావిధి | ఆవాహయామివిఘ్నేశ మాగచ్ఛతుకృపానిధిః ||

తా || బంగారపు ప్రతిమయందు వినాయకుని యథా విధిగా నావాహనం చేసితిని కాఁబట్టి దయా సముద్రుడనగు విఘ్నేశ్వరుడు వచ్చి యీ ప్రతిమ యందు నివసించు గాక.

శ్లో || రత్నస్యాతమిదం హైమం సింహాసనమనుత్తమం | ఆననార్థమిదందత్తం ప్రతిగృహ్ణాతువిశ్వరాట్ ||

తా || రత్నస్థితమైన యీ బంగారపు సింహాసనమును, కూర్చుండుటకు నుంచెలిసి కాఁబట్టి విఘ్నేశ్వరుడు గ్రహించుగాక

శ్లో || ఉమాసుతనమస్తుభ్యం విశ్వవ్యాపిస్సనాతన । విఘ్నా ఘుంఛిందినకలం మమపాద్యందదామితే ||

తా || పార్వతీదేవి కుమారుడును విశ్వవ్యాపకుడవును ననాతను డవు నగు యో విఘ్నేశ్వరా ! నా సమస్త విఘ్నములను పోఁగొట్టుము నీకు పాద్యము నిచ్చుచున్నాను గ్రహింపుము.

శ్లో || గణేశ్వరాయ దేవాయ ఉమాపుత్రాయ వేదనే । అఘ్నశామేతప్రియచ్ఛామి గృహాణథ గవన్తమ ॥ వినాయకాయ శూరాయ వరదాయ నమో నమః । ఇదమాచమనీయం తే దదామి ప్రతిగృహ్యతాం ||

తా || దేవుండును పార్వతీ దేవి కుమారుడును బ్రహ్మ స్వరూపుండు నగు గణాధిపతికి నఘ్నశామము నిచ్చుచున్నాను ఓ భగవంతుడా ! నీవు గ్రహింపుము శూరుండును వరుడుడునగు వినాయకునకు నమస్కారము ఓ వినాయకా నాచేనివ్వబడు యీ అచమనమును నీవు గ్రహింపుము.

శ్లో || గంగాదీసర్వతీర్థభ్యా మయాప్రార్థితాయ యాహృతమ్ । స్నానార్థకం తేమయాదత్తం గృహాణసురపుంగవ ॥ సింధూ రేణయథా లక్ష్మ కుంకుమైరంజితం మయా । వస్త్రయుగ్మమిదందత్తం గృహాణత్వం నమోస్తుతే ॥

తా || దేవోత్తమా ! గంగాది సమస్త నదులను ప్రార్థించి తీసికొనిరాబడిన జలమును స్నానార్థక మిచ్చితిని కాఁబట్టి గ్రహింపుము సింధూరము కుంకుమచే నలంకరింప బడిన వస్త్రముల నిచ్చితిని కాఁబట్టి యో వినాయకా నీకు నమస్కారముచేసెదను గ్రహింపుము.

శ్లో || లంబోదరాయ దేవాయ సర్వవిఘ్నానహారిణే । ఉమాంగ మలసంభూత చందనం ప్రతి గృహ్యతాం ॥ అక్షతాశ్చ సురశ్రేష్ఠ రక్ష చందనచర్చితాః । మయానివేదితాభక్త్యా గృహాణసుర సత్తమ ॥

తా || దేవుండును సమస్త విఘ్నములను పోఁగొట్టు వాడును లంబోదరుడు గగు పార్వతీదేవి కుమారునకు గంధము నిచ్చితిని కాఁబట్టి గ్రహించుగాక ఓ దేవో

త్రమా ! ఎర్రని గంధముతో మిక్కిలము లగు వత్తులను భక్తితో నిచ్చి తిని కాఁ బట్టి వానిని గ్రహింపుము.

శ్లో॥ సంపక్తైః కేళీనైః ప్రజాపాకునామగుంఘ్రైః । గౌరీపు
త్రంత్రాజయామి వ్యసీతమయమోచరి॥ అనుగ్రహాయోకానాం దాన
వానాం పథాయచ అవతీణక స్కుందగురు ధూళపంగృష్టాతువై మదా॥

తా॥ సంపంగి పుష్పములు, మొగలి పుష్పములు, దాసాని పుష్పములు, మొదలగు వానిచే పార్వతీదేవి కుమారుని పూజచేయుచుంటిని కాఁబట్టి నాయందు ననుగ్రహించుచుగాక, లోకములను రక్షించుటకును రాక్షసులను సంహరించుట కును నవతరించిన కుమార స్వామికినన్నయగు వినాయకుడు నాచే నివ్వబడిన ధూప మును సంతోషముతో గ్రహింపుగాక.

శ్లో॥ పరంజ్యోతిః ప్రకాశాయ సర్వసిద్ధిప్రదాయచ । దీపంతు
భ్యంప్రదాస్యామి మహాదేవాత్మ సేవమః॥ గణానాం త్యేతి నై వేద్య
మర్పయేన్మౌదకాదికమ్ అన్నంచతుర్విధంచై వ పాయసంలడ్డుకాదికమ్॥

తా॥ పరంజ్యోతి స్వరూపుడును సమస్త సిద్ధుల నిచ్చు వాడును మహాదేవ స్వరూపుడతడు నీకు దీపమును సమర్పించు చున్నాడను, కుడుములు పరమాన్నం లన్ని మొదలగు భక్ష్య ములతో గూడిన నాలుగు విధము లగు నన్న ముతో గూడ (గణానాంత్యా) అనుమత్యం జెప్పి నీకు నివేదనం చేయుచున్నాను.

శ్లో॥ కర్పూరేలాదిసంయుక్తం నాగవల్లీదళాన్వితమ్ । తాంబూ
లంతేప్రదాస్యామి ముఖవాసాధకమాసరాత్ ॥

తా॥ ౧. వినాయకా! కర్పూరం, అవంగములు, ఏలకులు, పోకచెక్కలు, తమలపాకులు మొదలగు వానితో గూడిన తాంబూలమును ముఖము నందు గుఱాన నకొలకు నాదరముతో నీకునిచ్చుచున్నాను

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః । దక్షిణాంతే
ప్రదాస్యామి న్యూతః శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ గణేశ్వరగణాధ్యక్ష గౌరీ
పుత్రగజానన । వ్రతంసంపూర్ణతాయాశు త్వగ్రహదాదిభానన ॥

తా॥ ౨. వినాయకా ! బ్రహ్మ యొక్క స్పృహకుమం దున్నదియు నగ్నికి కారణమైన బంగారపు దక్షిణ నిచ్చు చుంటిని కాఁబట్టి నాకు శాంతిని కలుగఁజేయును పార్వతియొక్క కుమారుడును ఏనుగు ముఖము కలవాడును గణాధిపతియును

నగు యోవిఘ్నేశ్వరా! నీ యనుగ్రహము వలన నే చేసినవ్రతము సంపూర్ణముయినది యగుగాక,

శ్లో॥ ఏవంసంపూజ్యవిఘ్నేశం యధావిభవవిస్తరైః । సోపస్కరంగణాధ్యక్ష మాచార్యాయ నివేదయేత్ ॥

తా ॥ యీ ప్రకారము తనశక్తికొలది విఘ్నేశ్వరుని పూజించి యవిఘ్నేశ్వర ప్రతిమను అక్కడ నుంచ బడిన యావత్తు దృవ్యముతో కూడ ఆ చార్యునకు దానపూర్వకముగా సమర్పించవలెను.

శ్లో॥ గృహాభగవద్రహ్మగణరాజంసదక్షిణం । ఏతత్త్వద్వచనాదద్య పూర్ణతాంయాతుమేవ్రతమ్ ॥ ఏవంయః పంచవరాణి కృత్వాద్వాపనమాచరేత్ । ఈప్సితాకలభతేకామా ద్వేహం తేశంకరంపదమ్ ॥ యద్వావర్షత్రయంకుర్యా త్సర్వసిద్ధి మవాప్నుయాత్ । ఉద్వాపనంవినాయస్తు కరోతివ్రతముత్రమం ॥ సర్వంనిష్ఫలతాంయాతి యథావిధ్యపి యత్కృతిమ్ । ఉద్వాపన దినేప్రాప్త స్తస్మిన్ సన్నానం సమాచరేత్ ॥

తా ॥ భగవత్స్వయాపూజనము నో బ్రాహ్మణోత్తమ! దక్షిణ సహితముగా నేనిచ్చునట్టి విఘ్నేశ్వరప్రతిమను గ్రహింపుము మితచన ప్రకారముగానే చేసిన వ్రతము సంపూర్ణము నొందు గాక యని దాన మివ్వ వలయును, యీ ప్రకారమైదు సంవత్సరములు వ్రతము చేసి పిమ్మట నుద్వాపనము చేసిన యెడల నీ లోకంబున నమస్తకకోరికల ననుభవించి దేహాంతమందు కైలాసమును బొందును లేకమాడు సంవత్సరములు చేసినను నమస్తక కోరికలను పొందును, ఉద్వాపనం చేయకవ్రతము మాత్రమునే చేసిన యెడల వాడు యథా విధిగా చేసినను వ్రతము నిష్ఫల మగును, కాబట్టి యుద్వాపన దినమునం దుదయమున నూనెతో తలంటి పోసుకొన వలెను.

శ్లో॥ హేమ్నఃపలాత్తదర్ధార్ధా త్కృత్వాగణపతింబుధః । పంచగవ్యైస్తుసంస్నాప్య దూర్వాభిస్తుపపూజయేత్ ॥

తా ॥ విద్వాంసుడు నవతూతు గాని, దానిలో సగముగాని, నాల్గ వంతు గాని, బంగారముతో విఘ్నేశ్వర ప్రతిమనుచేయించి పంచ గవ్యములతో స్నానం చేయించి గరికెలు యెడలగు వానితో పూజింపవలెను.

శ్లో॥ మంత్రైస్తుదశభిర్భక్త్యా శ్రద్ధయాసహితోనరః॥ గణాధీశ
నమస్తుభ్య ముమాపుత్రాఘనాశన॥ వినాయకేశపుత్రేతి సర్వదిద్ధిప్ర
దాయకః॥ ఏకదంతేభవ క్రేతి॥ తథామూషకవాహన॥ కుమారగురవే
తుభ్య మితి నామపదైఃపుధక్॥ పూర్వేద్వ్యురధివాస్యైవ ప్రాతహోఽ
మంగమాచరేత్॥ దూర్వాభిర్మోదకైశ్చైవ గ్రహహోమపురస్కరం॥
పూణాహుతింతతోహుత్వా చాచార్యాదీకప్రపూజయేత్ ॥

తా॥ ముందు చెప్పబడెడు పదిమంత్రిములచేతను ప్రతి మనుష్యుడును శ్రద్ధగా
పూజింపవలెను, గణాధీశ, ఉమాపుత్ర, అఘనాశన, వినాయక, ఈశపుత్ర, సర్వ
సిద్ధి ప్రదాయక, ఏకదంత, ఇభవక్త్ర, మూషక వాహన, కుమారగురో, నీకు నమ
స్కారము అని యీ పది నామములచేతను వేరువేరుగా పూజింపవలయును. పూర్వ
దినమునందు మంటపారాధనముచేసి పురుషా దుదయమున గరికలు కుడుములు మొద
లగు వానిచే గ్రహములకు ప్రధాన దేవతలకును హోమముచేసి యనంతరం పూర్ణా
హుతిని గావించి పిమ్మట నాచార్యుడు మొదలగువారిని పూజింపవలెను.

శ్లో॥ గాంసవత్సాంఘటోద్ధీంచ దద్యాద్విత్తానుసారతః॥ ఏవం
కృతేవ్రతేవత్స సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥

తా॥ ఓ చిన్నవాడా! కడవతో సమానముగు పొదుగు గలదియు దూడగల
దియు నగు ఆవును గోదానమును, మఱియు తన శక్తి కాలది నితర దానము లను
చేయవలయును యిట్లు కృతమును చేసిన యెడల సమస్తకొరికలనుపొందును.

శ్లో॥ మదీయప్రియపుత్రస్య ప్రతేనాహంచతోషితః॥ భువిద
త్వాసర్వభోగం దదామ్యేంతేచసద్గతిమ్ ॥

తా॥ నాకు ప్రియమైన కుమారు డగుట వలన గణపతి వ్రతం చేయుటచే
తను సంతోషించి భూలోకము నందుండు నంతకాలము నమస్త భోగముల నిచ్చి
యంత్య కాలమునకు కైలాస మిచ్చెదను.

శ్లో॥ యథాశాఖాప్రశాఖాభి దూర్వావృద్ధిగతాభవేత్॥ తద్దైవ
పుత్రపౌత్రాది సంతతిర్వృద్ధిగామినీ॥

తా॥ దూర్వములు వాటివాటికి శాఖలచే నేరితిగా వృద్ధి పొందునో అరితి
గానే దూర్వాగణపతి వ్రతమును చేసినవాడు పుత్రులు పౌత్రులు మొదలగు సంతా
నంచే కంకవృద్ధి గలవాడగును.

శ్లో॥ ఇత్యేతత్కథితంగుహ్యం దూర్వాగణపతివ్రతమ్! శ్రీష్ఠా
చ్యేష్ఠతరంచైవ కర్తవ్యంసుఖమీప్సుభిః॥

తా॥ ఓ మనీషునా! ఈశ్వరశానుండు వట్టిదిగా మిక్కిలి శ్రేష్ఠం
బయిన దూర్వాగణపతి శ్రవణమూస గీతం చెప్పింది యిట్టి ప్రకారం సుఖము పడే
దీనిని పారందరు వాచరింపవలయును,

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమూస మాహాత్మ్యే ఈశ్వర
సనత్కుమార సంవాదే దూర్వాగణపతివ్రతకథనం
నామ త్రయోదశోధ్యాయ స్సమాప్తః

అథ చతుదశోధ్యాయ ప్రారంభః

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ అతిఃపరంప్రవత్యైమి శ్రావణేశుక్లపత్
కే! పంచమ్యాయచ్చ కర్తవ్యం తిచ్చృణుష్యమహామునే ।

తా॥ సాంబమూర్తిఁ చెప్పచున్నాడు, ఓ మనీషురా! యిక ముందు శ్రావణ
శుద్ధ పంచమీ దినంబున చేయవలసిన వ్రతంచెప్పెదను,

శ్లో॥ చతుర్థ్యామేక భుక్తంతు నక్తంస్యా త్పంచమీదినే ।
కృత్వాస్వణమయంనాగ మధవారాప్యసంభవమ్ । కృత్వాదారుమ
యంవాసి అథవామృత్యయంతుభం । పంచమ్యామచయే దృక్త్వా
నాగంపంచఫణాన్విశమ్ । ద్వారస్యాభయతోలేఖ్యా గోమయేనవిషో
ల్పణాః । పూజయేద్విధివచ్చైవ దధిదూర్వాంకురై శ్శుభైః ॥ కరవీరై
ర్కాలతీభిజాతాః పుష్పైశ్చచంపకైః । తథాగంధై రక్షతైశ్చ ధూపై
దీపై ర్మనోహరైః ॥

తా॥ చవితియందు నొక్కసారి భుజించి పంచమీదినంబున రాత్రి భుజింప
వలయును బంగారంతోగాని వెండితోగాని కొయ్యితోగాని మట్టితో గాని యైదు
నడకలొక సర్పం శేర్పరచి దానిని పంచమీ దినంబున పూజింప వలయును మఱి
యైదు ద్వారమునకు రెండు ప్రక్కలను విషముతో నధికంగా నుండు శర్పములను

గోమయంతో లిఖించి గరిక చిగుళ్లు కరవీర పుష్పములు, గన్నేరు పుష్పములు, జాజిపువ్వులు, గంపంగి పువ్వులు, గంధం, అక్షతలు. మొదలగు వానిచే పూజించి ధూప దీపాదుల నివ్వవలయును,

శ్లో || బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాత్పురమోదక పాయసైః |
అనంతంవాసుకింశేషం పద్మనాభంచకంబలమ్ | తథాకర్కటకంనామ
నాగమశ్వతథాష్టమమ్ | ధృతరాష్ట్రంశంఖపాలం కాళీయంతక్షకంతథా ||
హరిద్రయాచందనేన కుడ్యేనాగకులాధిపాః | సకలద్రాక్షిణ్యసంలిఖ్య
పూజయేత్తునుమాదిభిః ||

తా || అనంతరము పెయ్యి, పరమాన్నము, కుడుములు, మొదలగు వానిచే బ్రాహ్మణులను భజింపచేయవలయును మఱియు అనంతరము వాసుకి, శేషుడు, పద్మ నాభుడు, కంబలుడు, కర్కటకుడు, నాగుడు, ధృతరాష్ట్రుడు, శంఖపాలుడు, కాళీయడు, తక్షకుడు, మొదలగు సర్వరాష్ట్రులను మఱియు నితరసర్పములను గోడ యందు పసుపుతోటి మంచిగంధముతోటి యాకారములను లిఖించి పుష్పములు మొదలగు వానిచే పూజింప వలయును.

శ్లో || వల్మీకేపూజయేన్నాగా న్దగ్ధంచైవహి పాయసేత్ |
ఘృతాయుక్తశర్కరాది యథేష్టంచార్పయేద్బుధః ||

తా || పుట్టయందు పూజచేసి దానిలోనుండు సర్పములు త్రాగుటకు పాలు పోయవలయును మఱియు శేతితో మిళితమైన పంచదార మొదలగు మధురపదార్థముల నిష్టమైనట్లుంచవలయును

శ్లో || లోహపాత్రేపోలికాది సకుర్యాత్తద్దినేనరః | గోధూమ
పాయసంకుర్యాత్సైవేద్యాధాంతుభక్తిః ||

తా || ఆదినంబున పోలీలు మొదలగునవి చేయగూడదు యినుము పాత్రను వాడగూడదు నివేదనకు పరమాన్నమును భక్తితో నుంచవలయును

శ్లో || భజితాశ్చణకాశ్చైవవీరహయాయావనాలికాః | అర్పణీ
యాశ్చనర్వేభ్య స్వయంచైవతుభక్షయేత్ ||

తా || వేయించిన శనగలును బియ్యమును జొన్నలును సర్పములకు నివేదన చేయవలయును వానినే తాను భజింపవలయును

శ్లో || బాలకేభ్యోర్వణీయాశ్చ దృఢాదంతాభవంతిహి | వర్షే
కస్యసమీపేతు గాయనంవాద్యసేవచ || స్త్రీభిఃకార్యం భూమితాభిః
కార్యైశ్చైవోత్సరోమహాః | ఏవంకృతేకదాచిచ్ఛ సర్పతోనభయం
భవేత్ ||

తా || అనివేదన చేయబడిన శనగలు మొదలగువానిని పిల్లలకు పెట్టవలెను,
వానిని భుజించిన పిల్లలు దంతపుష్టి గలవారగుదురు మరియు స్త్రీలు అలంకరించు
కొని పుట్టవద్ద సంగీతము పాడుటయు వాద్యములను వాయించుటయు విశేషమహా
త్సవములను జరుపుటయు చేయవలయును యిట్లు చేసిన యెడల వానికి నెప్పటికిని
సర్పముల వలన భయము కలుగబోదు

శ్లో || అన్యచ్చశ్రుణు మాద్విప్ర లోకానాంహిత కామ్యయా | కథ
యిష్యామికించి త్రై తచ్చృణువ్వమహామునే ||

తా || ఓ మునీశ్వరుడా ! ప్రపంచమునకు మేలు కొఱకు మఱియొక సంగ
తిని నీకు తెలియ పరచెదను దానినివినుము.

శ్లో || నాగదష్టోనరోవత్ ప్రాప్యమృత్యుంవ్రజత్యధః | అథో
గత్వాభవేత్సహా స్తస్మాదిహవ్రతంచ రేత్ ||

తా || ఓ చిన్నవాడా! సర్పముచే కరణబడినవాడు మృత్యువునొంది యథో
గతుడై తిరిగి సర్పముగా బుట్టును కాఁబట్టి యట్టి వోషము లేమియు పొందకుండు
టమగాను నాగపంచమీ వ్రతమును చేయవలెను

శ్లో || పూర్వోక్తవిధినాసర్వ మేకభుక్తాదికారయేత్ | నాగని
ర్మాణపూజాది విప్రైస్సహతథాదరాత్ ||

తా || కాఁ బట్టి పూర్వము జెప్పిన రీతిగా ఒక్కసారి భుజించుటయు
బ్రాహ్మణులతోగూడ గర్వపూజ గావించుటయు చేయవలెను

శ్లో || ఏవంద్యాదశమాసేషు మాసిమాసివ్రతంచరేత్ | పంచ
మ్యాంశుక్లవక్షస్య పూణేశానంవత్సరేపునః || బ్రాహ్మణాంశ్చ యతీం
వైవ నాగానుద్దిత్య భోజయేత్ | ఇతిహాస విదేవాగం కాంచనంరత్న
చిత్రితమ్ || గాంచదద్యా త్వవత్సంవై సర్వోపస్కర సంయుతమ్ |
స్వర్ణశృంగీంరావ్యఖురాం బహుక్షీరప్రదాయినీమ్ ||

తా || ఈ ప్రకారము పండ్లెండు మాసములలో పృథి మాసము నందును ప్రతమాచరింపవలయును సంవత్సరము పూర్తికాగానే కుక్క పక్ష పంచమిదిసంబున సర్పముల తృప్తికొఱకు బ్రాహ్మణులను యతీశ్వరులను బుజింప చేయవలెను, కథలను వినిపించిన వానికి రత్నములతో గూర్చబడినబంగారపు నాగపృతిమను, దూడ గలదియు బంగారపు కోమ్యలు గలదియు పెండి డెక్కిలు గలదియు విశేషముగా హులు నిచ్చునదియు నైన గోవును వానవిద్యనుయును

శ్లో || దానకాలేపరద్యోహి స్మరన్నారాముణంవిభుమ్ || సర్వ గంసర్వదాతార మనంతమపరాజితమ్ || యేకేచిన్నేకులేసర్ప దప్తాః ప్రాప్తావ్యాధోగః || ప్రతదానేనగోవింద ముక్తిభాజో భవంతుతే || ఇత్యుచ్చార్యాత్మతైర్ముక్తం సితచందనమిశ్రితమ్ || వాసుదేవాగ్రతో భక్త్యా తోయేతోయంవినిక్షిపేత్ ||

తా || దానమిచ్చు సమయంబున సమస్తమును వ్యాపించినవాడును సమస్తము నిచ్చువాడును ఎవనిచే జయింపబడని వాడును నగు భగవంతుని స్మరింపుచు నిట్లు చెప్పవలెను ఓ భగవంతుడా ! నావంశంబున సర్పదప్తులై మృతికొంది యధోగతులయియుండిరేని వారందరు నిప్పుడు నే జేసిన వ్రత పృథావముచే ముక్తి నొందుదురు గాకయని చెప్పి మంచి గంధముతో కలిపిన యక్షతల నుదకముతో నూడభక్తి పూర్వకముగా భగవంతు నెదుట నుదకములో విడువవలెను

శ్లో || అనేనవిధినాసర్వే నేమరిష్యంతివామృతాః || సర్వతస్తేష్వ భియాస్యంతి స్వర్గంనునిసత్తమమ్ ||

తా || యీ ప్రకార ప్రతమాచరించినయెడల నిదివరలో మృతినొందిన వారు ముందు మృతి నొందెడి వారును సర్పముల వలన భయము నొందక స్వగళమును పొంద గలరు

శ్లో || ఏవంసర్వాన్సముద్ధృత్య కులజాన్ములనందన | ప్రయాతి శివసాన్నిధ్యం సేవ్యమానోష్పరోగజైః | విత్తశాత్యవిహీనోయ స్సర్వ మేతన్మలంభేత్ ||

తా || ఓ మనీష్యుడా ! ఈ ప్రకారము తన వంశస్తుల నందరిని తరింప జేసి తానును అప్సర స్త్రీలచే సేవింపబడుచు శివలోకమును పొందును తనకు శక్తి కొలది లోభింపక వ్రతమును చేసిన వాడు పూర్వం చెప్పబడిన ఫలమునుపొందును,

శ్లో॥ సక్తేనభక్తిసహితా స్మితపంచమీషుయే వ్రాజయంతిసు
భగావ్ కుసుమోపహారైః । తేషాంగృహేష్వ భయదాహిభవంతి
సర్పాహషాన్ నివృతామణముయూఖవివిభాసితాంగాః ॥

తా॥ భక్తి కలవారై శుక్లపక్షపంచమీలయందు సర్పములను పుష్పములచే
పూజింపుచు నక్తభోజనము చేసిన వారియొక్క గృహముల యందు భయము నెంత
మాత్రము కలుగ నీయక సర్పములు మణుల కాంతులతో ప్రకాశింపుచు సంతోష
ముతో తిరుగుచుండును.

శ్లో॥ ప్రతిగ్రహాయేచకుర్యు గృహదానస్య బాడభాః ॥ ప్ర
యాంతిసర్పతాం తేపి ఘోరాంభుక్త్వాతుయాతనామ్॥

తా॥ యీ వృతము నాచరింపని బ్రాహ్మణులు గృహదానమును స్వీకరిం
చినయెడల విశేష సరకము ననుభవించి సర్పయాతులగుదురు

శ్లో॥ అంతకాలేచయేకేచి న్నాగహత్యావశాదిహ । మృతా
పత్యాఅపుత్రావా భవంతిమునిసత్రుమ్ ।

తా॥ యెవరై నను సర్పములనుజంపిలేని వారు మృతినొందినపిమ్మట రెండవ
జన్మమునందుపుట్టిన సంతానమునకించువారుగాని పుత్రులులేనివారుగాని కాగలరు.

శ్లో॥ కార్పణ్యవశతస్త్రిణాం సర్పతాంయాంతి కేచన । విక్షేపా
న్మృతవాదాచ్చ కేచిత్సపాఢభవంతిహి॥

తా॥ స్త్రీలయందు కార్పణ్యముగా నున్నట్టివారును ఆక్షేపణలను చేసిన
వారును అధము పలికినవారును సర్పములుగా పుట్టుదురు

శ్లో॥ అన్యైశ్చాపినిమిత్తైశ్చ సర్పతాంయాంతిమానవాః । ఉపా
మాయంవినిదిశ్చ స్స ర్వేషాంవిష్కృతౌపరః ॥

తా॥ మఱియు నితరములగు ననేక కారణముల వలన సర్ప స్వరూపము
లుగా పుట్టెదరు కాబట్టి ఆట్టి సమస్తదోషములకును ఈచెప్పబడినవ్రతము విక్కిలి
ప్రాచీన్చిత్తముగా చెప్పబడెను

శ్లో॥ విత్తశార్య విహీనేన కృతాచేన్నాగ పంచమీ । తద్ధితా
ధాంహరింశేషః సర్వనాగాధి పోవిభుమ్ ॥ బద్ధాంజలిః ప్రాధాన్యతే
వాసుకిశ్చసదాశివం । శేషవాసుకివిజ్ఞప్త్యా శివవిష్ణుప్రసాదితో ॥ మనో
రథాంస్తస్యసర్వా న్కురుతః పరమేశ్వరా । నాగలోకేతు తానోగ్ధా

స్ఫుక్త్వాతువివిధాస్పహూకా || తతోవై కుంతమాసాద్య కై లాసంవాపి
శోభనమ్ | శివవిష్ణు గణోభూత్వా లభతేపరమంసుఖమ్ ||

తా|| ద్రవ్యలోపం లేకుండా నాగపంచమీ వ్రతమును చేసినయెడల సమస్త
సర్పములకు నధిపతిలగు శేషుడును వాసుకియు సంకృప్తులై వ్రతము చేసిన వానికి
మేలు చేయుట కొఱకు దోసిలి పట్టుకొని ప్రభువులగు విష్ణుమూర్తిని సాంబమూ
ర్తిని ప్రాధికంచెదరు శ్రవణమాస సార్వభౌములగు శివేశ్వరులు శేషవాసుకులవిజ్ఞా
పనచే సంకుప్తాంత రంగులై సమస్త శోరికల నొసగు చున్నారు యిట్లు వారొసగిన
సమస్తశోరికల నివాసాకంబున ననుభవించి పిమ్మట నాగలోకమున కేగి నచ్చట
పంభవించిన సమస్తభోగముల ననుభవించి యనంతరం మంగళ ప్రదములగు వైకుం
టము కైలాస లోకములకేగి నచ్చట శివ విష్ణువులకు భృత్యగణములతో చేరి సేవ
చేయుచు ననంతరం పరమసుఖకరమగు ముక్తిసొందెదరు.

శ్లో|| ఏత త్రైకధితంవత్సి నాగానాంపంచమీవ్రతమ్ | అతఃపరం
కిమన్యత్త్వం శోతృమిచ్ఛసితద్వద||

తా || ఓ చిన్నవాడా ! యిట్టి శ్రేయస్కరమగు నాగపంచమీ వ్రతమును
నీకు కప్పితని మఱియు నింతకంటె మఱియుకరతం లేదయైనను నీవు వినదలచితి
వని దాని నడుగుము చెప్పెదను అని సాంబమూర్తి సనత్కుమారునితో చెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాస మాహాత్యే ఈశ్వర

సనత్కుమార సంవాదే నాగపంచమీవ్రతకథనం

నామ చతుర్దశశోధ్యాయ స్సమాప్తః

పంచదశోధ్యాయ ప్రారంభః

సనత్కుమారఉవాచ|| శ్లో|| శుక్రమాశ్చర్యజనకం నాగానాం
పంచమీవ్రతం | షష్ఠ్యాంకథాయదేవేశ కింప్రతంకీదృశీవిధిః|| ఈశ్వర
ఉవాచ || శ్లో|| శుక్లపక్షేశ్రావణేతు షష్ఠ్యాంకార్యం ప్రతంశుభమ్ |
నూపాదనాఖ్యంవిప్రేంద్ర మహామృత్యువినాశనమ్ ||

తా || ఓస్వామీ ! ఆశ్చర్యమును కలుగజేసెడి నాగపంచమీ త్రతమును వింటిని ఇక నుందు వస్త్రీ తిథియందు శేత్రతమును చేయవలయునో యేవిధిగాచేయవలయునో దానిని చెప్పుమని సనత్కుమారుడడుగగా సాంబమూర్తిఁ చెప్పించు న్నాడు, ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! శ్రావణసృష్టియందు నూపాదనమనే త్రతమును చేయవలయును అవ్రతమును చేసిన యెడల అపమృత్యువు తొలగుటయే గాక మహామృత్యువైనను తొలగిపోవును.

శ్లో|| శివాలయేగృహేవాపి శివసంపూజ్యయత్నతః । నూపాదనస్యనైవేద్యమర్పయేద్విధిసంయుతః॥

తా || శివాలయమునందుగాని తన గృహమునందుగాని శివుని యథావిధిగా పూజించి పప్పు అన్నమును నివేదన చేయవలెను.

శ్లో|| ఆమ్రస్యలవణంశాకం సాధనేపరికల్పయేత్ । నైవేద్యస్యపదార్థైశ్చ వాయవంబ్రాహ్మణస్యచ ॥

తా || ఉప్పుకలిపిన మామిడికాయ కూరను దానికి సాధనముగా నుపయోగింపవలయును ఏ పదార్థములు జేవునకు నివేదకము చేయుచున్నారో ఆ పదార్థములనే బ్రాహ్మణులకు వామనమివ్వవలయును.

శ్లో|| యవతద్విధిహకుర్యాత్తస్యపుణ్యమనంతకమ్ । అక్షైరోదాహరంతీమ మితిహాసంప్రరాతినమ్॥

తా || యీ విధముగా త్రతమును చేసినవానియొక్క పుణ్యము విశేషముగా నుండును యిందును గుఱించి పూర్వము జరిగిన కథయొకటి కలదు దానిని జెప్పెదను సావధానముగా వినుము.

శ్లో|| రాజానీరోహితోనామబహుకాలమప్రవాణః । పుత్రాధీనతపక్ష్పకేమహత్పరమదారుణమ్॥

తా || పూర్వకాలమున రోహితుడను రాజు కలడు అయినను చాలాకాలము వఱకు సంతానం లేక పోవుటచే పుత్రులను పొందవలయుననే కోరికచే మిక్కిలి ఘోరమైన తపస్సుచేసెను,

శ్లో|| ప్రారబ్ధేనాస్తితేపుత్రో బోధితోపినవేధసా । నిర్బంధాన్ననివృత్తోభూత్తపసస్సోతిలాలసః ॥

తా || యిట్లు తపస్సు జేయగా బ్రహ్మదేవుడు ప్రత్యక్షమై యోరాజా! నీవు దేవిన పూర్వ కర్మలో పుమారుడు కలుగు నట్టి యోగ్యతలేదు కాబట్టి తపస్సును చాలింపుమని యెంత చెప్పినను వినక సంతానమును పొందవలయుననే కోరికచే తపస్సును చాలించలేదు,

శ్లో || తతస్సంకటమాపన్నో వేధాః ప్రాచురభూత్పునః | పుత్రో దత్తస్తవమయా వ్యాల్పాయుస్సభవిష్యతి ||

తా || యిట్లు తీవ్రముగ తపస్సుచేయుటచే కష్టముతోచి బ్రహ్మదేవుడు పిరిగి ప్రత్యక్షమై యోరాజా! నీవు పుత్రునిచ్చితిని కాని యాతడు త్వరలోనే మృతినొందును అని బ్రహ్మదేవుడు చెప్పెను

శ్లో || పత్నీ రాజామృత్రయేతాం వంధ్యాత్వంతుగమిష్యసి | అపుత్రీత్వావవాదశ్చ అలమిత్యేవజాతుతామ్ || తతోబ్రహ్మవరాత్పుత్రో హషకోక పరోధవత్ | జాతకర్మాది సంస్కారాం శ్చక్రేరాజాయధాదిధి ||

తా || అనంతర మారాజా రాజాగారిభార్యయు నీ విధముగా నాలోచించిరి సంతానము లేకుండుటచే పుత్రులు లేరనియు గొడ్డురా అనియు లోకులు చెప్పుకొందురు పుట్టి గతించినప్పటికి ఆట్టి యపవాదకలుగదు గాన స్వల్పాయుర్దాయం కలిపాడయినను పుత్రు నిమ్మని వారు కోరగా నాప్రకారమే బ్రహ్మదేవుడు పుత్రు నొసగెను, ఆ పుత్రుడు కలిగినందు కలన సంతోషమును, అల్పాయుదాయవంతుడగుటచే విచారమును కలిపాడై యారాజా పుట్టిన పిల్ల వానికి జాతకర్మాది సంస్కారముల నన్నియు యధావిధిగా చేసెను

శ్లో || రాజ్ఞీ సాదక్షిణానామ రాజాచై వసరోహితః | శివదత్త ఇతిప్రేమ్ణాచక్రతుర్నామతస్యతౌ ||

తా || దక్షిణమును పేరుగల రాజాగారి భార్యయు రోహితుడను రాజును ఆ పుట్టిన పిల్ల వానికి శివదత్తుడను పేరుపెట్టిరి.

శ్లో || ఉపసితశ్చతనశ్చ రాజాతుభయచేతసా | వివాహానచ కారాశ్చ భూమిపాలోమృతేర్భూతౌ ||

తా || అనంతర మారాజా పిల్ల వానికి కయస్సురాగానే ఉపనయనముమాత్రం చేసెను అల్పాయుదాయము కలుగుటచే మృతినిొందు ననే కారణముచే నితనికి వివాహము చేయలేదు.

శ్లో॥ తదా ఘోషశవపేతసా మరణం ప్రాప్తపుత్రకః । చింతా
మాపవరాం రాజా బ్రహ్మచారీ మృతిం స్మరక॥ యేషాం కులే బ్రహ్మచారి
నిధనం ప్రాప్నుయాద్యది । తత్కులంక్షయ మాయాతి సోపిదుర్గతిమా
పతేత్ ॥

తా ॥ అనంతర మా పిల్ల వాడు పదియారవ సంవత్సరము నందు మరణము
నొందెను ఎకని వంశములో బ్రహ్మచారిగా నుండి మరణమునొందునో వానివంశము
అంతరించుటయే గాక అట్టివాడును దుఃఖాతి నొందును అని యారాజు తన కుమా
రుడు బ్రహ్మచారిగా నుండి మృతినొంది నాడని మిక్కిలి దుఃఖము నొందెను.

సనత్కుమార ఉవాచ ॥ శ్లో ॥ దేవదేవ జగన్నాథ పరిహారో
స్తివానవా । అస్తిచేచ్ఛవదస్వాద్య దోషశాంతిర్వదాభవేత్ ॥

తా ॥ దేవదేవుండవును జగత్సృజువునగు యోసాంబమూర్తి ! యిట్టి దోషం
పోవుటకు పరిహార మేదైన నున్నదా లేదా, ఉన్నయెడల అటుకంటి దోష మేవిధ
ముగా నీవరిక్షించునో చెప్పవలయును

ఈశ్వర ఉవాచ ॥ శ్లో ॥ స్నాతశోబ్రహ్మచారిచ నిధనం ప్రాప్ను
యాద్యది । నయోజ్యశ్చైకవిధినా సంయోజ్యోతే పరస్పరమ్ ॥

తా ॥ ఇట్లు సనత్కుమార మునిశ్వరు డడుగగా సాంబమూర్తి చెప్పచు
న్నాడు ఓ మునీశ్వరా ! దీనికి ప్రతిక్రియను చెప్పెదను వినుము స్నాతక మైనవా
డును బ్రహ్మచారియు మృతినొందిన యెడల అక్షవివాహ విధిగా వివాహము చేసి
పరస్పరము కూర్చుకలెను

శ్లో॥ దేశకలాతుసంకీర్త్యా ముకగోత్రాదినామతః । వ్రతం నై
సర్గికంకుర్వే మృతస్య బ్రహ్మచారిణః ॥

తా ॥ దేశకాలములను స్మరించి మృతినొందిన బ్రహ్మచారి యొక్క గోత్ర
నామములను జెప్పి స్వభావసిద్ధముగు గోదానాది వ్రతవిధులనన్నియు యథాప్రకార
ముగా జరుపవలెను,

శ్లో॥ హేమ్నా భ్యుదయికంకృత్వా ప్రతిష్ఠాప్యచపావకమ్ । ఆ
ఘారాంతంచ సంపాద్య చతుర్వ్యాహృభిహుశవేత్ ॥

తా ॥ బంగారముతో నభ్యుదయ కర్మను చేసి యగ్ని హోత్రమును ప్రతి
ష్ఠించి ఆఘారాదిహోమమును గావించి పిమ్మట ధూరాదిచతుర్వ్యాహుతుల హోమ
మును చేయవలయును.

శ్లో॥ వ్రతపత్యగ్నయేచైవ వ్రతాన్తపానసత్ఫలమ్ । సంపాద
నాయవిశ్వేభ్యో దేవేభ్యశ్చహుషేష్ఫలమ్ ॥

తా ॥ బ్రహ్మ చర్యాశ్రమము యొక్క ఫలసిద్ధి కొరకు వ్రతాధి పతియగు
నగ్ని హోత్రునకు విశ్వదేవతలకు చెందు నట్లుగా నాజ్యముతో హోమమును
చేయవలయును.

శ్లో॥ తతస్విష్టకృతేహుత్వా హోమశేషం సమాపయేత్ ।
దేశకాలాపునస్స్మృత్యా కరిష్యేకవివాహకమ్ ॥

తా ॥ అనంతరము స్విష్టకృతుని పిమ్మట మిగిలిన హోమముల నన్నియు
పూర్తి చేయవలెను అనంతరము దేశకాలములను స్మరించి అక్కడ వివాహము చేసెద
నని సంకల్పముచేయవలెను,

శ్లో॥ హేమ్నాభ్యుదయకంకృత్యా అకళాశాఖాంశవంతథా ।
లిప్తాస్తైలవారిద్రాభ్యాం పీతనూత్రేణవేష్టయేత్ ॥

తా ॥ బంగారముతో నభ్యుదయకర్మను చేసి పిమ్మట జిల్లేడు కొమ్మున శవ
మును నూనెతోటి పసుపుతోటి తూసి పచ్చని చారముతో జాప్తవలెను.

శ్లో॥ పీతవస్త్రీన్యుగేనాపి అగ్నింసంస్థాపయేత్తతః । ఆఘారాం
తేఽగ్నయేచైవ వివాహవిధియోజకమ్ ॥ బృహస్పతయేకామాయ చతు
ర్వ్యాహుతిభిస్తథా ఆజ్యంస్విష్టకృత్ హుత్వాకర్మచైవ సంసమాపయేత్ ॥

తా ॥ రెండు పచ్చని వస్త్రములను కూడా చుట్ట వలయును అనంతరమగ్ని
హోత్రమును పులిపించి వివాహవిధ్యైక్తముగా నాఘారాదిహోమములనుచేసి అగ్ని
హోత్రుడు బృహస్పతి కాముడు మొదలగు దేవతలకు ధూరాది చతుర్వ్యాహుతుల
చేతను ఆజ్యముతో హోమముచేసి స్విష్టకృతును చేసి హోమాదికర్మలన్నియుసమా
ప్తిని పొందించవలెను

శ్లో॥ అర్కశాఖాంశవంచైవ దాహయేచ్ఛయథావిధిః । మృతస్య
మ్రుయమాణస్య వడబద్ధంవ్రతమాచరేత్ ॥

తా ॥ జిల్లేడు కొమ్మును శవమునుపిమ్మట దహింపవలెను ఈ విధానముమృతి
నొందిన వానికిని అప్పడు మృతినొందబోవువానికిని చేయవలయును, మృతి నొందిన
పిమ్మటనే దహింప వలయును యిట్లు ఆఱు సంవత్సరములు దీనికి సంబంధములగు
క్రియలనన్నియు యథావిధిగా జరుపవలయును.

శ్లో॥ త్రింశద్భ్యోబ్రహ్మచారిభ్యో దద్యాత్కౌపీన కాన్ నవాన్ ।
హస్తము త్రాణికణకమాతా దద్యాత్కృష్ణాజ్జనానిచ ॥ పాదుకాఛత్ర
మూల్యాని గోపీదందనమేవచ । మణిప్రవాహమాల్యంచ భూషణాని
సమర్పయేత్ ॥

తా ॥ అనంతరము నూతనములగు కౌపీనములకు, హస్తాభరణములు, కణక
భరణములు, కృష్ణాజినములు, పాదుకలు, గొడుగులు, మాలికలు, గోపీచందనము,
మణిసమాహములు, మణియు నితరాభరణములును, నూపుడినుండి బ్రహ్మచారులకు
వివ్వవలయును.

శ్లో॥ ఏవంకృతేవిధానేన విఘ్నంకోపినజాయతే । ఏవంశ్రుత్వా
బ్రాహ్మణేభ్యో రాజాహృదివ్యచారయత్ ॥

తా ॥ ఈ ప్రకారముగా జేసిన యెడల నేవిధమగు విఘ్నము కలుగదు,
ఓ మనీష్యరా! ఈ విధానము సంతయు నారాజు బ్రాహ్మణులు చెప్పగానిది యీ
విధముగా మనస్సున విచారపడెను.

శ్లో॥ భాతిమేక వివాహాయ మనుకన్వీనముఖ్యకః । నద
దాతిప్రమీతస్య కన్యాంకశ్చి ద్వధూంయతః ॥ అహంరాజాస్మిప్రదదే
రత్నానిచధనంబహు ॥ దదామితస్త్రియఃకశ్చిద్దాస్య తేస్యవధూంయది ॥

తా ॥ అర్కవివాహము రెండవ పక్షముగాని ముఖ్యమైనదికాదు, అయినను
జేయవలయు ననుపంటి నేని మృతినొందిన వానికి కన్య నెవ్వడును ఇవ్వదుగదా,
అయి నప్పటికి నేను రాజును కాఁబట్టి యెవడయినను ధనము నందు నపేక్ష కలిగిన
యెడల కన్య నిచ్చినవానికి కోరినంత ధనమునుగాని రత్నములనుగాని యిచ్చెదనని
రాజు దేశము నందంతటను ప్రకటన చేసెను.

శ్లో॥ విప్రఃకశ్చిత్పురేతస్మిన్నాసీద్దేశాంతరంగతః । తస్యపూ
ర్వమృతాయాస్తు భార్యాయాఃకన్యకాశుభా ॥ ఆసీద్ద్వితీయభార్యాతు
దుష్టచిత్తావిచారయత్ । సపత్నీ ద్వేషతశ్చాపి బహుద్రవ్యస్యలోభతః ॥
దశవషాంతం తాంబాలాం దీనాంమాతృవశంగతాం । సాపత్న్యమా
తాసాలక్షం గృహీత్వాప్రదదానుతాం ॥

తా ॥ ఇట్లుండగా నా పట్టణములో నొక బ్రాహ్మణునకు నొక కుమార్తె
కలిగిన పిమ్మట భార్య చనిపోయినది ఆబ్రాహ్మణుడునురెండవ వివాహముచేసికొని

కొంతకాలమునకు దేశాంతరమునకు లేచిపోయెను, యిట్టివద్ద రెండవ భార్యయు నవతి కూతురు నుండిరి, ఆ రెండవ భార్య దుష్ట స్వభావము కలది యగుటచే రాజు గారి ప్రగటనను విని నవతి కూతురు నంను ద్వేషము చేతను ధనమునందాశ చేతను పదిసంవత్సరములు కయస్సుగలదియు, బాలికయు, దిక్కులేనిదియు, తన స్వాధీనం లోనేయున్నదియు, తన నవతి కూతురును లక్ష దూప్యములను పుచ్చుకొని మృతి నొందిన వానికి వివాహం జేయుటకు గాను రాజుగారికిచ్చెను.

శ్లో॥ కన్యాంగృహీత్వానగ్నస్తే శ్మశానంసరితస్తతే । వివాహంచక్రతుచ్చైవ శచేననహకన్యకామ్॥

తా! అప్పడారాజు ఆబ్రాహ్మణ కన్యకను తీసికొని వెళ్లి నదీతీరమువద్దనుండు శ్మశానప్రదేశమునకు శవముతోగూడ తీసికొనివెళ్లి యచ్చటనాకన్యకకును శవము నకునువివాహము చేసిరి

శ్లో॥ భోజయిత్వా విధానేన దగ్ధుంసముపచక్రతుః । తతస్సాకన్యకాపృచ్ఛ త్కిమిదంక్రియతేజనాః॥

తా ॥ యిట్లు విధి ప్రకారముగా వివాహముచేసి యాచిన్నదానిని భుజింప చేసి పిమ్మట నాశవమును దహించుటకు ప్రయత్నముచేయుచుండగా నోజనులారా మీరు చేయబోవునది యిదియేమిటి యని యాచిన్నది యచ్చట నుండు మనుష్యులను ఆహ్వానించి,

శ్లో॥ తతస్తేదూఃఖతాఃప్రోచు దశహ్యతేయంపతిస్తవ । తతఃప్రోవాచసాభీతా రుగతీబాలభావతః॥

తా ॥ అనంతర ముక్కడ నుండు వారందఱాచిన్నదాని యవధకు దూఃఖాక్రాంతులై యాచిన్నదానా నీపెనిమిటిని దహింపబోవు చున్నారు అనిచెప్పగా నాచిన్నది భయపడి పిల్ల యగుటచే నేడ్చుచు యిట్లుపలుకుచున్నది

శ్లో॥ పతిఃకిందహ్యతేమేసా దగ్ధునైవదదామ్యహమ్ । గచ్ఛధ్వంగహితాస్సర్వే క్షిప్తామ్యత్రాహమేకితా॥

తా ॥ నాపెనిమిటి నెందు నిమిత్తము దహింప వలెను అలా నేను దహింప నివ్వను మీరందఱుకలసి వెళ్ల వలయును యిచ్చటనే నొక్కదాననుండును,

శ్లో॥ పత్యానహగమిష్యామి ఉత్తివశియదాహ్యసా । దృష్ట్యా తస్మాస్తునిర్బంధం కరుణాదీనచేతనః । ప్రారబ్ధవాదినోవృద్ధాః కేచిత్తత్రైవమూచిరే॥

తా॥ నా పెనిమిటి యెప్పుడులేచునో అప్పుడు నా పెనిమిటితోకూడా లేచి వెళ్లెదను అని యీశ్రవకారము నిర్వంధముగా చూట్లాడు చుండెడి యా చిన్నదాని పట్టుదలను చూచిన కొందరు వృద్ధులు ఆమెయొక్క ప్రారబ్ధమును గురించి యిట్లు చెప్పకొనిరి.

శ్లో॥ అహోకింవాభావికర్మ జ్ఞాయతేనై వకస్యచిత్ । దీనపాలఃకృపాశుశ్చ భగవాన్కింకరిష్యతి । నిరాశ్రితాచక న్నేయం మాత్రస్సాపత్న్యభావతః ॥ విక్రీతాస్యాదతోదేవః కదాచిత్పాలతోభవేత్ । అతోస్మాభిరకక్రీయం దగ్ధుంచాయంతభావః । అతోస్మాభిశ్చగంతవ్యం సర్వేషాంఞ్చయేయది । సంమతైశ్చివంతుసర్వేపి గతాస్తేనగరంప్రతి ॥

తా॥ యెంత యాశ్చర్యముగానున్నది ఈ చిన్నదానియొక్క కర్మమునుందు యేవిధముగా జరుగబోవునో యెవరికిని తెలియదుగదా దీనులను పాలించువాడును దయగల వాడునగు భగవంతుడేమి చేయునోగదా, యీ చిన్నదానికి వాధారహితములేదు, నవతిరల్లి ద్వేషముకలదియగుచు నిరాశానకమైన అందుకలన వెప్పుడైన నీచిన్నదానికి భగవంతుడే రక్షకుడగును మన మీ శత్రువును దహించుటకు సాధ్యంకాకయున్నది కాబట్టి మన మందరికి నిష్టమైన యెడల యింటికి వెళ్లదమేయత్తమును, అని యీ ప్రకారము వారందరు నాలోచించి ఆ శత్రువును కష్టకను ఆ శృణానములో విడిచి యింటికిజనిరి.

శ్లో॥ సై కాశివంసార్వతీంచ స్మరతీభయవిహ్వలా । అజానంతీబాలభావా త్కిమేతదితివిహ్వలా॥

తా॥ ఆ చిన్నదియు నొంటరిగానుండుటవలనను చిన్నతనమగుట వలనను ఈ జరిగిన దంతయు సాకల్యముగా తెలియని దైభయభ్రాంతు రాలయి యేమియు లోచక సార్వతీపరమేశ్వరులను భక్తిపూర్వకముగా మనస్సునధ్యానింపుచుండెను.

శ్లో॥ తస్యాస్సంస్మరణాద్దైన్యా త్సర్వజ్ఞాసార్వతీశివో । కరుణాపూర్ణాహృదయా తత్రాజగ్దురురంజనా॥

తా॥ దీనురాలగు ఆ చిన్నది స్మరణచేయుట వలన సమస్తమును తెలిసిన వారలగు ఆసార్వతీ పరమేశ్వరు లందఱుతో గూడిన మనస్సుగల వారయి శిష్యుముగా నచ్చటకువచ్చిరి.

శ్లో॥ వృషామాథాతుతౌదృష్ట్యా దంపతీతేజసానిధీ । ననామ
దండవద్భూమా నజానంత్యపిదైవతే॥

తా॥ యిట్లు భృవభవాహనమునెక్కి మిక్కిలికాంతిలో ప్రకాశించెడియా
పార్వతీ పరమేశ్వరులను చూచి వీరు జేతతులని నిజము తెలియకపోయినను వారికి
సాష్టాంగదండ పృణాముముచేసెను,

శ్లో॥ ఆశ్వాననంపరంలేభ ఆగతాసంగతి స్త్రితి॥ ఉవాచచపతిః
కింమే జాగృతోనైవజాయతే॥

తా॥ పూర్వ మెవరును లేకుండుటచే భయపడుచుండెడి యాచిన్నది యిప్పు
దెవరో సహవాసముగా నుండుట తటస్థించిన దని ధైర్యం కలదియగుదు నాపెని
మిటి మెళుకువ గలవాడయి లేచుటలేదు యేమికారణమని యాచిన్నది పార్వతీపర
మేశ్వరుల నడిగెను.

శ్లో॥ ప్రసన్నాబాలభావేన దయయాచపరిప్లుతౌ । ఊచతుస్తే
జనన్యాస్తు వ్రతంసూపాదనాభిదమ్॥వ్రతంసంకల్ప్యసతిలం గృహీత్యా
న్యప్రయచ్ఛమే । బ్రూహియన్మజ్జనన్యాస్తి వ్రతంసూపాదనాభిదమ్॥
కృతంతస్యప్రభావేన ఉత్తిష్టతుపత్తిర్మయ । తయాకృతంతథాసర్వం శివ
దత్తస్తనోత్తిరః॥

తా॥ ఆ చిన్నది యేమియు తెలియని బాలదశయందు నుండుటచే దయగల
వారై పార్వతీ పరమేశ్వరులను గ్రహించి ఓ చిన్నదానా పూర్వము నీతల్లి నూ
పాదనమును వ్రతమునాచరించినది, నీవు సంకల్పముచేసి నువ్వులు ఉదకము చేతిలో
నుంచుకొని నా తల్లి చేసిన నూపాదన వ్రతఫలమును నీకు ధారపోయుచున్నాను
కాబట్టి స్మృతిగలవాడవై లేచుగాకయని యుదకమును వదలిపెట్టుమా యని వారు
చెప్పగానాచిన్నదియు నావిధముగానే చేసెను వెంటనే పెనిమిటియగు శివదత్తుడు
లేచి కూర్చుండెను.

శ్లో॥ ఉపదిశ్యవ్రతంతస్యా స్తదాంతదశాథతుశ్చినౌ । శివదత్త
స్తుప్రప్రచ్ఛ కాత్వంక్వేహాగతోస్మహమ్॥

తా॥ అనంతరము పార్వతీ పరమేశ్వరు లాశ్రత విధానమంతయు నాచిన్న
దానికి చెప్పి యదృక్కులైరి పిమ్మట శివదత్తుడా చిన్నదానిని చూచి నీవెవరవు నే
నిచటకు రావడమునకు కారణమేమని యాచిన్నదానినడిగెను.

శ్లో॥ సాచాహకించిద్వృత్తాంతం రాత్రిశ్చాపి గతాభవత్ ।
ప్రాతర్నదీతీరంగతా జనారాజ్ఞేవేదయత్ ॥ రాజన్మతీస్సుషా
చైవ నదీతీరేవత్పితః । ప్రామాణికేభ్యోశ్రుత్వాసా హవశాలోఽఘో
త్రరంయయా॥

తా॥ ఆ చిన్నదియు జరిగిన కృతాంతము సంతయు జెప్పెను అనంతరము
తెల్ల వారగానే యుదయమున నదిలోన్నా నముచేయుటకు వచ్చిన మనుష్యులందరు
నచ్చట బ్రతికియున్న రాజపుత్రుని చూచి యిండ్లకువెళ్లి ఓ రాజా నీ కుమారుడు
బ్రతికినవాడయి కోడలుతో కూడ నదీతీరమందు సంచరించు చున్నారు అని ప్రజలు
చెప్పగా విని కొంతనటకు సందేహము గలవాడై యుండగామరి కొందరు తనకు
విశ్వాసము కలవారు చెప్పగా నమ్మకము కలవాడగు నమిత మగు సంతోషమును
పొందెను,

శ్లో॥ హవశాభేరీంవాదయన్ నదీతీరంసమాయయా । జవాశ్చ
ముదితాస్సర్వే ప్రశశంసుజనాధిపమ్ ॥ రాజనతఃకాలగృహం పుత్రస్తే
పునరాగతః! ప్రశశంసన్సుషాంరాజా కిమహంశస్య తేజనైః ॥ దురదృ
ష్టోధమశ్చాహం ధన్యేయంసుభగాన్నమా! ఏతత్పుణ్యప్రభా వేదాపుత్రో
యంజీవితోమమ ॥ ఏవంసుషాంసుసంభావ్య రాజాబ్రాహ్మణ సత్త
మామ్ ॥ పూజయామాసవిభవై దాశసమాసపురస్కరమ్ ॥

తా॥ అనంతర మారాజా భేరీమొదలగు వాద్యములను మ్రోయింపుచు నదీ
తీరమునకు మిక్కిలి సంతోషముతో వెళ్లెను ప్రజలందరును సంతోష చిత్తులగుచు
ఓ రాజా! మృతినొందిన నీ కుమారుడు బ్రతుకుటవలన నీవు మిక్కిలియదృష్టవంతు
డవు అని రాజును పొగడిరి. అప్పుడు రాజు చెప్పుచున్నాడు నేను యదృష్టవంతు
డనని మీరు చెప్పట సరియైనది కాదు నేను దాభాశాగ్ర్యుడను హినుడను, ఈ నా
కోడలు మిక్కిలి పుణ్యురాలు, ఈమెయొక్క పుణ్యమహిమచేత నే నా కుమారుడు
బ్రతికెను, అని రాజు కోడలను ప్రశంశచేసి బ్రాహ్మణులకు పాడక మహాదానముల
చేసి వూజించెను,

శ్లో॥ బహిర్నీతిప్రమీతస్య పునర్గామప్రవేశనే! విధింబ్రాహ్మ
ణసందిష్టం శాంతికం విధినాచరత్ ॥

తా॥ మృతినొందుటచే శవమునకు చేయు సుత్రాంతక్రియలన్నియు జేసి
శ్మశానమునకు తీసికొని పోగా తిరిగి బ్రతుకుట వలన నింటికి వచ్చువాని! చేయ

దగినకాంతి హోమాదిక్రియ లన్నియు బ్రాహ్మణులు చెప్పగావిని యారాజయథా విధిగా క్రియలనన్నియు చేసెను,

శ్లో || ఏత త్తేకధితంవత్స వ్రతంనూపాదనాభిదమ్ | పంచవర్షాణి కృత్యైత త్పశ్చాదుద్యాపనం చరేత్ ||

తా || ఓ మునీశ్వరా! ఇట్టి ఫలము కలది కాఁబట్టి యీనూపాదనమువ్రత మును నీకు జెప్పితిని ఈ వ్రతము నైదు సంవత్సరములు చేసిన పిమ్మట నుద్యాపనము చేయవలయును

శ్లో || వ్రతిమాంసార్వతీశశ్య చార్చయేత్పృథివానరే | ప్రాత హోమామంప్రకుర్వీత చరుణామ్రదలైస్తథా || నైవేద్యంవాయనం చైవ వ్రితోక్తవిధినాచరేత్ | పుత్రీంచిరాయుషంలభ్యా చాంతేజివ పురంవ్రజేత్ ||

తా || ఉద్యాపన విధాన మెద్దియనగా నుపహారముతో పార్వతీ పరమేశ్వరుల ప్రతిమను చేయించి దానిని నిత్యము పూజింపుచు అన్నముతోను మామిడాకులతోను ప్రాతః కాలంబున హోమము చేయుచు వ్రత విధానములో జెప్పఁబడిన రీతిగా దేవతకు నైవేద్యమును బ్రాహ్మణునకు దానమునిచ్చుచు యథావిధిగా వ్రతమును నాచరించిన యెడల చిరకాలము జీవించునట్టి పుత్రుని బడసి యంత్యకాలం నకు కైలాసంచేరున అని సనత్కుమారునితో సాంబమూర్తిఁచెప్పెను,

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే నూపాదన వృత్తి

వ్రత కథనంనామ పంచదశో

ధ్యాయ స్సమాప్తః.

షోడశోధ్యాయ ప్రారంభః.

ఈశ్వరఉవాచ ॥ శ్లో ॥ అతఃపరంప్రవక్ష్యామి శీతలానస్తమి
వ్రతమ్ । శ్రావణేశుక్లపక్షేతు సప్తమ్యామాచరేద్వ్రతమ్ ॥

తా ॥ సాంబమూర్తి చెప్పచున్నాడు, ఓ మునీశ్వరా! ఇక ముందు శ్రావణ
శుద్ధ సప్తమిదినంబున చేయవలసిన శీతలానస్తమి యను వ్రతమును గుఱించి చెప్పెదను
సావధానముగా వినుము

శ్లో ॥ కుడ్యేలిఖత్వావాపీంతు తథాసలిలదేవతాః । సప్తసంఖ్యా
దివ్యరూపా అశరీరిణసంజ్ఞికాః । బాలద్యయంతానాః పురుషత్రయ
సంయుతా । అశ్వశ్చవృషభశ్చైవ శిబికానరవాహనా ॥ పూజావాదే
వతానాంస్వాత్మోడతైరుపచారకైః । దధోద్దనస్యనైవేద్యం సాధనే
కర్కటిఫలమ్ ॥

తా ॥ గోడయందు దిగుడుబావి యాకారమును దానిలోదివ్యరూపులును అశ
రీరులను పెరుగల జలాధి దేవతల నేడు గురును లిఖించ వలయును మఱియు నిద్దరు
బాలురు ముగ్గురు పురుషులతో గూడి యున్నట్లు యొక స్త్రీ ప్రతిమను లిఖించవల
యును ఒక గుఱ్ఱమును ఒక యెద్దును మనుష్యులచే వహింపబడు నొక సవారిని లిఖి
యించి ఏమ్యట జలాధి దేవతలను షోడశోప చారములచే పూజించి దోసపండువ్యం
జనముగాచేసి పెరుగుతోకలిపిన యన్నమును నివేదన చేయవలయును,

శ్లో ॥ ద్విజాయవాయనందద్యాన్నైవేద్యస్యపదాధకైః । సప్త
వషాణిశ్చత్రైవం సువాసిన్యశ్చసప్తవై ॥ ప్రత్యబ్ధంభోజనీయాస్సుప్తః
వశ్యాదుద్యాపనంచరేత్ । వాదేవతానాంప్రతిమా ఏకస్మిన్స్వణక
పాత్రకే ॥ బాలేనసహితాఃపూజ్యాస్సాయంపూర్వేహ్నిభక్తిః । ప్రాత
పూజామంచచరుణా గృహహోమపురస్సరమ్ ॥ వ్రతమేతత్పురా
చీణాం ఫలితంచతథాశ్రుణు । సారాష్ట్రదేవేనగర మాసీచ్ఛోధన
సజ్జితమ్ ॥

తా ॥ ఏ పదాధకములను నివేదన చేయుచున్నారో ఆ పదాధకములనే
బ్రాహ్మణునకు వాయన మివ్వవలయును ఈ ప్రకారమేడు సంవత్సరములు వ్రత
మును చేయుచు ప్రతిసంవత్సరము నందు నేడుగురు సువాసిని స్త్రీలకు భోజనము
పెట్టవలయును ఆనంతరము సుద్యాపనము చేయవలయును బాలురులతోగూడి యున్న

ట్లుగా నిర్మింపబడిన జలాధిదేవత ప్రతిమలను ఒక బంగారపు పాత్రయందుంచి ఉదయమున సాయంకాలంబున భక్తితో పూజింప వలయును నవగ్రహములకు ముందుగాను తర్వాత ప్రధాన దేవతలకును అన్నము మొదలగు వానితో పాత్రః కాలంబున హోమము చేయవలయును యీ ప్రకారముగా వ్రత మాచరించి ఫలితమును పొందిన వారిని చెప్పెదను వినుము పూర్వకాలంబున సారాస్త్రిదేశమునందు శోభనమును నొక పట్టణముకలదు,

శ్లో॥ తత్రాసీద్ధనికఃకశ్చి త్వర్వధర్మపరాయణః । సవావీఖనయామాస నిజశ్రేణిజశ్రేణవనే॥

తా॥ ఆ పట్టణమందు సమస్త ధర్మములయందు శాస్త్రగతియొక ధనవంతుడుకలడు అయిన జలము నెచ్చటనులేనట్టియుజనసంచారము లేని యడవియందు సమస్త జీవరాసులకు నుపయోగ మగునట్లుగా నెప్పుడును జలముతో నిండి యుండవలయునను భావముతో దిగుడు బావులు మొదలగువానిని త్రవ్వించెను

శ్లో॥ పాదమాగ్జంశుభాంరమ్యాం బహుద్రవ్యవ్యయేనసః । పశూవాంజలపానాయ అపియోగ్యం దృఢాశ్శభిః ॥ బద్ధాంచిర స్థాయీంచ బహిఃప్రాంతేద్రుమైర్ముతం । ఆరామంకారయామాస శ్రాంతపాంధనుఖాయచ॥

తా॥ విశేషముగా ధనమును ఖచ్చపెట్టి గట్టిరాళ్లతో నడచుటకు సుఖముగా నుండునట్లు కాలిత్రోవలను పశువులు నీరు త్రాగుటకు తోట్లను మాగ్జంశు లకునాయాసమును పోగొట్టునట్టియు బహుకాలము నుండ దగిన తోటలను అచ్చటచ్చట మాగ్జానమిషములో నేర్పఱచెను,

శ్లో॥ పరంశుష్కంజలంతత్ర నలబ్ధంబిందుమాత్రకమ్! ప్రయాసోమేవృథాకాతో ద్రవ్యంచవ్య యితంచృథా ॥ ఇతిచింతా పరశ్చాసీద్ధనికోధనదాభిధః । రాత్రౌతత్రైవసుప్త్యాప స్వప్నేతం జలదేవతా॥ ఆగత్యకథయామాసు శ్శుణూపాయంజలాగమే । దాస్యసేయదితేపాత్రం బలిమస్మాకమాదృతః ॥ తదైవవాపికేయంతే జలపూణాభవివ్యతి! దృష్టైవంగృహమాగత్య పుత్రతాయకథమిచ్ఛతి॥

తా॥ ఈ ప్రకారము ధర్మ కార్యములను చేసినప్పటికి నెచ్చట నొక్కరిం దువై నను జలము సంభవించలేదు, అప్పుడు వ్యాకులము కలవాడై నా ఆయాగము

శ్రీధర్మ మైనది, నా సామ్యంతయు శ్రీధర్మముగా ఖర్చు అయినది గదా యని ధనము
డను పేరుగల ఆధనవంతుడు విచారించి యారాత్రి శుచులనే నిద్రించగా జలదేవ
తలు ఆయన స్వప్నములో కనబడి యాధనవంతుడా! నీవు శ్రద్ధించిన బావులలో
నీరు పుట్టుటకు నుపాయమును జెప్పెదను వినుము నీవు మాయందు భక్తికలవాడవై
నిమనమును మాకు బలిగానిచ్చితేనే నీవు శ్రద్ధించిన బావి యొప్పుడును జలంబో
నిండియుండునని చెప్పి యదృశ్యులైరి, ఆధనికుడును యిటువంటి స్వప్నమును జూచి
యింటికివచ్చి అంతయు కుమారునితో చెప్పెను,

శ్లో॥ ద్రవిణోనామతత్పుత్ర స్సోపిధర్మపరాయణః । శ్రుణుష్వ
మమవత్సస్య భవాన్యజ్జనకోయతః ॥ తత్రాప్యేతద్ధర్మకార్యం కింవిచా
ర్యమిహత్వయా స్థావరశ్చాస్తిధర్మోయం సత్వరంచనుతాదికమ్ । అల్ప
మకాల్యం మహావస్తు లాభోయందుర్లభంకీయః । శీతాంశుశ్చైవచం
డాంశుర్వర్తతేతనయామయ ॥ శీతాంశుర్నామజ్యేష్ఠోయం బలిదేశ
యోవిచారతః । మంత్రోయంసర్వభాస్త్రిభిజ్ఞాతవ్యోనైవభోవితః ॥

తా ॥ ఆయనయొక్క కుమారుడును ద్రివిణుడను పేరుగల వాడును ధర్మం
వందాసక్తి గలవాడుగానుండెను యిట్లు తండ్రిచెప్పిన వృత్తాంతము విన్నవాడై
కుమారుడు చెప్పుచున్నాడు ఓ తండ్రీ! నేను నీకు కుమారుడ నగుటచేత నీమాటను
తప్పక వినవలయును, మఱియు నీవు చేయునటువంటిది ధర్మకార్యము నీవు విచా
రింప వలెదెను, ధర్మము కాశ్యతముగానుండును పుత్రులు మొదలగువారు సకలచెడి
వారు కాబట్టి నశించునట్టి స్వల్పవస్తువునిచ్చి కాశ్యతముగా నుండునటువంటిధర్మ
మును సంపాదించుట మిక్కిలిదుర్లభమైనదిగదా గాననాకు చంద్రుడు నూర్యడు
అనుపేరుగల యిద్దరు కుమాళ్లు కలరు వారిలో పెద్ద వాడగు చంద్రుని నీవు సంజే
హింపక బలిగా వివ్వ వలయును యిట్లు మనము చేసెడి యాలోచనను సమస్తవిధ
ముల స్త్రీలకు తెలియనివ్వకూడదు,

శ్లో॥ ఉపాయస్తత్రమత్పత్నీ గభీణీవర్తతేధునా । అసన్నవ్రస
వాచైవ యాస్యతిస్వపితుర్నపే ॥ ప్రనూత్సధాంకనిష్ఠోసౌ తయాసహ
గమిష్యతి । తదాకార్యమిదంతాత నిర్విఘ్ననభవిష్యతి ॥

తా ॥ తల్లికి తెలియకుండునట్లుగా నుపాయమును జెప్పెదను వినుము నా
భార్య యిప్పుడు గర్భవతియై ప్రసవించుటకు సిద్ధముగా నున్నది. కాబట్టి ప్రవిం
చుటకు తండ్రిగారియింటికి వెళ్లును అప్పుడు చిన్నకుమారుడును నూర్యడు తల్లితో

హడా వెన్నును. అప్పుడు మనము చూచించిన కార్యమునకు వెటువంటి విఘ్నము కలుగదు అని కుమారుడు తండ్రితో జెప్పెను.

శ్లో॥ ఇతిశృత్వాపుత్రీవాక్యం పితాతంసతుతోషహా । ధన్యో
సిపుత్రధన్యోహం త్వయాపుత్రేణపుత్రవాక్ ॥

తా ॥ యిట్లు కుమారుడు చెప్పిన మాటలను తండ్రివిని మిక్కిలిసంతోషించి యోపుత్రకా నీవు చారాధన్యుడవు నేనును మిక్కిలి ధన్యుడను నీవంటి యోగ్యమైన సంతానము కలుగుట చేత నే నేను పుత్రులు కలవాడనైతి నని తండ్రి కుమారుని మెచ్చుకొనెను,

శ్లో॥ ఏతన్నంతరేతస్యా స్సుశీలాయాఃపితృర్గృహాత్ । ఆకారణం
సమగమ త్రదాసాచజగామహా॥ జ్యేష్ఠోస్మాకంసమీపేస్తు కనిష్ఠోనీయ
తాంత్యయా । సాతదై వసతీచక్రే భర్తృశ్వశురవాక్యతః ॥

తా॥ యింతలో ఆయన భార్యయగు కుశీలను ప్రసవమునకు తీసికొని వెళ్లుటకు తండ్రిగారి యింటివద్దనుండి వర్తమానమురాగా అప్పుడు ఆమెతోనిట్లుచెప్పిరి పెద్దకుమారుడు మావద్దనే యుండును చిన్నకుమారుని మాత్రము తీసుకొని వెళ్లవలయునని పెనిమిటియుమామగారును చెప్పగా పతివ్రతయగు నాచిన్నది వీరి యాలోచనను తెలియనది కాఁబట్టి యా ప్రకారమే పెద్దకుమారుని విడిచి చిన్నకుమారుని తీసుకొని వెళ్లెను,

శ్లో॥ తదాతౌపుత్రపితరా తైలేనాభ్యశ్చబాలకమ్ । స్నాపయి
త్వాసువస్త్రైశ్చభూషణైస్సమలంకృతం ॥ పూర్వాపాథావారుణక్షే
ప్తావమూమాస తుర్మదా । వాప్యవా దేవతాస్తుష్టా భవంత్యితిస
మూచతుః ॥

తా॥ అనంతరము తండ్రియు కుమారుడును శీతాంశుడను పిల్ల వానికి నూనెతోటితలంటి స్నానముచేయించి మంచి వస్త్రములచేతను ఆభరణములచేతను నలంకరించి యా నూతివద్దకు తీసుకొని వెళ్లి జలాది దేవతలు సంతోషింతురు గాకయని యానూతిలో పాతిపెట్టిరి.

శ్లో॥ తదై వవాపీపూణాభూ త్సుధాతుల్యేనవారిణా ! ఉభౌ
గృహంజగ్మతుస్తా హషణోకసమన్వితౌ ॥

తా॥ అప్పుడు వెంటనే ఆ నూనిలో నమృతముతో సమానముగు జలముపుట్టి నిండి యుండెను పిమ్మట నా తండ్రి కుమారు లిద్దరు యింటికివెల్లి పిల్ల వానినిబలి యిచ్చుటచే విచారమును, నూతిలో జలము పుట్టుటచే సంతోషమును కలవారైరి.

శ్లో॥ సాసుశీలాపితృక్షేపే సూత్రీపుత్రంతృప్తయకం । మాస త్రయోత్తరంగేహం నిజంగంతుంచసిర్గతా ॥ వాసీసమీపంప్రాప్తాశౌ వాపీంపూణాకం నదశకాహా విస్మయం పరమంప్రాప్త తత్రస్నానంచ కారహా ॥

తా ॥ అనంతర మాపిల్ల వానికల్లి యగు గుకీల తండ్రి గారి గృహమునందు ప్రసవించినది మూడవ కుమారుడు కలిగెను, పిమ్మట తన యింటికి మూడవ మాసము నందు ప్రయాణమై వచ్చుచుండగా దారిలో తన మామగారు త్రవ్వించిన బావిలో జలముపుట్టి సంపూణాకా నిండియుండుట చూచి మిక్కిలి యాశ్చర్యమును పొంది యాబావిలో స్నానముచేసెను.

శ్లో॥ శ్వశురస్యప్రయాసోమే సాధకకర్షధనవ్యయః । తద్దినే సప్తమీచాసీ చ్ఛ్రీవణేశుక్లపక్షకే॥ సుశీలాయావ్రతంచాసీ చ్ఛీరలా సజ్జితమీశుభమ్ । సాతత్రీపాకమకరో దోదనంచానయద్దధి ॥ వార్దేవ తాశ్చసంపూజ్య దధన్నంకకాటీ ఫలమ్ । నైవేద్యం కల్పయామాస దత్వావిప్రాయవాయనం॥

తా॥ యీ నూతి క్షయమై వా మామగారియొక్క యాయాసము ధనవ్యయము పథలమైనదని యాచిన్నది సంతోషించినది ఆ దినము శ్రావణశుద్ధ సప్తమి యగుటచే నాదినంబున శ్రేయస్కరముగు కీరలా వ్రతమును చేయదలచి వంటచేసి కొని అన్నమును పెరుగును తీసికొనివచ్చి జల దేవతలను పూజించి పెరుగు కలిపిన యన్నమును దోసపండును నివేదనముచేసి ఆ పదార్థమునే బ్రాహ్మణునకు వాయనము యిచ్చెను.

శ్లో॥ స్వయంతదేవబుభుక్షే సహితాస్సహవాసభిః । తతోయో జనమాత్రింతు తస్యాగ్రామోబభూవహా॥

తా ॥ ఆ పదార్థములనే తాను తనతోకూడ నుండువారను భుజియించి యింటికి ప్రయాణమై వచ్చుచుండగా వచ్చటికి యాచిన్నదానియొక్క గ్రామము ఒక యమడమార ముండెను.

శ్లో॥ తతస్సానిగతాచానీ దారుహ్యశిభికాశుభామ్ । బాలక
ద్వయసంయుక్తా తదాతాజలదేవతాః॥ ఊచుః పరస్పరంచాస్యాః పుత్రో
దేయోయతోనయా । అస్మాకం వ్రతమాచీణాం ప్రజ్ఞాచవిహితా
వరా॥ ఏతద్వ్రతప్రభావేన నూతనోదీయ తేనుతః । పూర్వజాతోయది
గ్రాహ్యా హ్యస్మత్ప్రసక్యకింఫలమ్ । విసజాయామాసురితీ త్యక్త్వా
నోన్యన్యందయాలవః । మాతరం దర్శయామాసు ర్వాప్యానిప్రాసక్య
బాహ్యతః॥

తా॥ అనంతర మాచిన్నది యిద్దరు కుమార్తెలతో కూడుకొని నవారీ పెక్కి
పెళ్లుచుండగా జలదేవతలీపృథ్వీకారము తమలోతాము యిట్లుసంభాషించిరి ఈ చిన్న
దియు మనయందు భక్తికలదియగుచు మనసంబంధమగు శీతలాన ప్రమీత్రతము నాచ
రించినది ఈ పెనిమిటి చేతను మానుచేతను స్థాపించబడిన పెద్ద పిల్ల వానిని మనము
తీసికొని నూతనముగా మఱియొక పిల్ల వానిని మనము యిచ్చినప్పటికి ఈవ్రతప్రభా
వము మనము సంతోషించుటయు సంతమాత్రముకనుపడదు కాబట్టి మొదటగా
తండ్రి తాతలచే స్థాపింప బడిన పిల్ల వానినే యివ్వవలయునని నిశ్చయించి దయా
స్వభావము గల యా జలదేవతలు ఆబావినుండి పిల్ల వానిని బయటికి తీసి పెళ్లుచుం
డెడి తల్లి యగు నుశీలను ఆపిల్ల వానికి నగపరచిరి.

శ్లో॥ అథావత్సుప్తతోమాతృ స్మృతరిత్యాహ్వాన్నిశుః । సం
శ్చృత్యపుత్రీశబ్దంసా పరావృత్యావలోకయత్ ।

తా॥ అనంతర మాపిల్ల వాడు ముందు పెళ్లుచుండెడి తల్లి వెంట వెనుక పరు
గత్తుకొని పెళ్లుచు ఓ తల్లియని పిలువగా ఆ ధ్వని తనపెద్దకుమారుని ధ్వనిగాతలచి
వెనుకకు తిరిగి చూచెను.

శ్లో॥ దృష్ట్వాసానందనంనీయం చకితాసాభవద్భుది । స్థాప్యాం
కేమూర్ష్యకావప్రూయ కించిత్ప్రచీచ్ఛనోనుతమ్ ।

తా॥ యిట్లు వెనుక వచ్చుచుండెడి తనకుమారునాచిన్నదిజూచి మనస్సున
భయపడినవై తనతోడయందు గూర్చుండబెట్టుకొని శిరస్సునముద్దాడి యేదోకొంచె
ముతనకుమారులతో నిట్లుపలుకుచున్నది.

శ్లో॥ విభేష్యతీర్తిబుధ్వాసా హృదయేత్వన్యచింతయత్ । తస్మా

రై ర్యదివాసిత స్తహ్యకాలంకారవాన్మధం॥ పితౄర్యదివాసితో మో
క్షీతశ్చపునఃకథం॥ చింతాసముద్రేమగ్నస్య ర్నహసంబంధినోజనాః॥
ఇత్యేవంచితయంతీనా నగరద్వారమాపనా । జనాశ్చకథయామాను
స్సుశీలాచసమాగతా॥

తా ॥ ఆ పిల్ల వాడు భయపడిన వాడుగా నుండుటను తలచి యోకుమారా
నీవు సర్వాభరణములచే నలంకరింప బడియుంటివి దొంగలెత్తుకొని వెళ్లి యుండిరా
యేమి? లేక పితాచడులు నిన్నుతీసుకొనిల్లినవాయేమి? వాళ్ల నలన శేవిధముగావిడి
పించుకొని వచ్చితివి, మన బంధువులందరు విచారచిత్తులై యుండిరి యేమి కారణం
అని పిల్ల వాని నడుగుచు వ్యాకులము కలదియై పట్టణ సమీపము నకు రాగా సుశీల
వచ్చుచున్నదని యా గ్రామములో కొందరు వెళ్లి యామె పెనిమిటితోను మామ
తోను చెప్పిరి,

శ్లో॥ శ్రుత్వాతుపితృపుత్రౌతౌ పరాంచింతామవాపతుః॥ కింవ
దివ్యతిచాస్మాక మస్మాభిర్వాకిముచ్యతామ్॥

తా ॥ ఈ జనులు చెప్పినవార్తను విన్నవారై తండ్రియు కుమారుడును సుశీల
వచ్చిన పిమ్మట తన పెద్దకుమారుని సంగతి నడిగిన యెడల నామెతో శేమి చెప్పు
దుమాయని చింతాకాంతులయిరి,

శ్లో॥ ఏతస్మిన్నంతరేప్రాప్తా పుత్రీత్రయీసమన్వితా । జ్యేష్ఠం
దృష్ట్వాతుతంబాలం శ్వశురశ్చపతిశ్చరః॥ ఆశ్చర్యంపరమంప్రాప పరా
ముదమవాపచ॥ త్వయాకింపుణ్యమాచీణాం వ్రతంవాపిశుచిస్మితే॥

తా ॥ ఇంతలో ఆ సుశీల ముగ్ధుడు కుమారులతో కూడా వచ్చెను ఆప్పుడు
పెనిమిటియు మామగారును తల్లితో కూడా వచ్చిన పెద్దపిల్ల వానినిజూచి యాశ్చ
ర్యమును మిక్కిలి సంతోషమును పొంది యామెతో నిట్లు పలికిరి, ఓ చిన్నదానా!
నీశేమి పుణ్యమాచరించితివి శ్రేయస్కరమగు శేత్రతమాచరించితివి.

శ్లో॥ పతివ్రతాసిధన్యాసి పుణ్యవత్సపిభామినీ । మాసద్వయం
తుసంజాత మకస్మాన్నాస్త్యభూచ్ఛిశుః॥ సచత్వర్యాపునర్లభో వాపీ
పూణాకపిచాభవత్ । ఏకపుత్రాగతేతస్త్వ మాగతాసిత్రయాన్వితా॥

త్వయోద్ధృతంకులంసుభ్రు కింత్యాంస్తామిశుభాననే! శ్వశు రేణస్తుతైవం
సా పత్యాప్రేష్టాచవీక్షితా॥ శ్వశ్రాచానందితోవాచ పుణ్యమార్గస్య
సర్వకః ॥

తా॥ ఓ దిన్నదానా ! నివు పతివ్రతవు, ధన్యురాలవు, పుణ్యురాలవు, మన
పెద్దపిల్ల వాడు ఆకస్మాత్తుగా రెండుమాసములనుండి యేమికారణము చేతనో మాకు
కనుపించుటలేదు అటువంటివాడు యేకారణము చేతనో నీతోకూడ వచ్చుటచేతిరిగి
చూడకలిగితిమి మన దిగుడుబావి నీళ్లతో నిండియుండెను నీ విక్కడనుండి పుట్టినిం
టికి వెళ్లు నప్పుడు ఒక్క రెండవకుసుమారనే తీసుకొని వెళ్లితివి యిప్పుడు ముగ్గురు
కుసుమార్లతో గూడ వచ్చితివి, ఓ యోగ్యురాలా నీ వలనమావంశ మంతయు తరించి
వది, అని యీశ్వరకారము కొడలను మామగారు స్తుతించెను పెనిమిటియు దయా
స్వభావము కలవాడయి భార్యను ప్రేమించెను యిట్లు వారు సంతోషించినవారై
తనయొక్క సుకృతమును గురించి యడుగగా తానుచేసిన శీతలావ్రతమాహాత్మ్యము
నంతయు చెప్పెను.

శ్లో॥ ప్రాపుస్యర్వేసి చానందం భుక్త్వాభోగాన్య క్షేప్సితాః ।
ఇత్యేతత్కథితంవత్స శీతలానప్తమీవృతం॥

తా॥ యిట్లు సుశీల చెప్పినమాటలనువిని వారందఱు సంతోషమును పొంది
ఇహలోకమున సమస్తసుఖముల ననుభవించి జన్మాంతమున మోక్షముపొందిరి, కాఁ
బట్టి యో మనీశ్వరా! యిటువంటి వ్రథావము కలదిగనుక శీతలానప్తమీవ్రతమును
చెప్పితిని,

శ్లో॥ దధ్యోగనంశీతలంచ శీతలంకకకటిఫలమ్ ॥ వాపీజలంశీత
లఁతు శీతలాశ్చాపి దేవతాః । తాపత్రయస్యసంతాపా చ్ఛీతలావృతి
నస్తతః॥ అతో హేతోస్సప్తమీయం శీతలేతియథాధికా॥

తా ॥ పెరుగుతో కలిపిన యన్నము చల్ల నైనది దోసపండును చల్లని గుణ
మునిచ్చును బావిజలమును చల్లనై కవి జలాధిదేవతలును చల్లనై నవారుకొబట్టి తాప
త్రయములనెదు అగ్నిహోత్రముచే దహింపబడెడు మనుష్యునకు యీ శీతలావ్రతము
వలన జలముచే నగ్నిచల్లారిపోవునట్లు తాపత్రయములు నశించిపోవును గాన యీ

శీతలాసప్తమీవ్రతము సాధకాక మైన పేరుగలది అని సాంబమూర్తి సనత్కుమార
మునీశ్వరునితో చెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే శీతలాసప్తమీ

వ్రత కథనంనామ షోడశో

ధ్యాయ స్సమాప్తః.

అథ సప్తదశోఽధ్యాయ ప్రారంభః.

ఈశ్వరఉవాచ || శ్లో || అథవక్ష్యామిదేవేశ పవిత్రారోపణంశు
భమ్ | సప్తమ్యామధివాస్యాథ అష్టమ్యామర్పయేత్తుతత్ ||

తా || సాంబమూర్తిః చెప్పచున్నాడు, ఓ మునీశ్వరుడా! శ్రేయస్కరమగు
పవిత్రారోపణవ్రతమును చెప్పుచున్నాను వినుము సప్తమీ దినంబున ప్రారంభించి
అష్టమీదినంబున సమాప్తిచేయవలసినదిగా శాస్త్రమునందు జెప్పబడెను

శ్లో || పవిత్రంకారయేద్యస్తుతస్యపుణ్యఫలంశ్రుణు | సర్వయజ్ఞ వ్రతండా
సంసర్వతీధాభిషేచనమ్ || ప్రాప్నుయాన్నాత్రసందేహో యస్మాత్సర్వ
గతాశివా | నాధనోనచదుఃఖాని నపీడావ్యాధయాపిత || నభయంశత్రు
జంతస్య నగ్రహైఃపీడ్యతేక్వచిత్ | సిద్ధ్యంతిసర్వకార్యాణి అల్పానిచ
మహాంతిచ ||

తా || పవిత్రారోపణ వ్రతమును జేయువాని యొక్క ఫలమును జెప్పెదను
వినుము సమస్తయజ్ఞముల చేసినఫలమును సమస్తతీర్థముల యందు స్నానముచేసిన
ఫలమును సమస్త దానముల చేసినఫలమును పొందుచున్నాడు ఇందులో నెంతమా
త్రము సందేహము లేదు పార్వతీదేవి సమస్తజీవములందును వ్యాపించి యున్నందు
వలన జేయఁదగినది ఈ వ్రతము జేసినవానికి ధనము లేకపోవుట, దుఃఖములు, పీడ
రోగములు, శత్రువుల వలన భయము సంభవించుదు అట్టివానికి నెప్పుడును గ్రహ
ముల పీడయు కలుగదు వానియొక్క కార్యములు కొద్దివయినను గొప్ప వయినను
సిద్ధించుచున్నవి.

శ్లో॥ నాతఃపరతరంవత్స అన్యత్పుణ్యవివృద్ధయే । సరాణాంచ
స్పృశాణాంచ స్త్రీణాంచైవవిశేషతః॥ సౌభాగ్యజనసంతాత తవస్నేహః
త్ప్రికాశితం శ్రావణేశుక్ల సప్తమ్యా మధివాన్త్యవిధానతః॥ సర్వోపస్క
రసంయుక్తో దేవ్యాంసద్భక్తిహంశ్చసః । సర్వాణిపూజాద్రవ్యాణి గంధ
పుష్పఫలానిచ॥ నైవేద్యాన్వివిధాంచైవ వస్త్రాన్యాభరణానిచ॥ సంపా
ద్యశోధయేదేతాః ప్రాశయేత్సంచగవ్యకం॥

తా॥ ఓ చిన్నవాడా! సమస్త ప్రజలకు నింతకంటే పుణ్యమును వృద్ధిపొం
దించునట్టి వ్రతము మరియొకటిలేదు స్త్రీలకు ముఖ్యముగా సౌభాగ్యమును కలిగిం
చును, ఇదిసీయందు పేరుమచ్చే ప్రకటనచేసి చెప్పబడుచున్నది కాంచెట్టి యో మన
శ్వరా! కాళికాశుక్ల సప్తమిదిసంబున ప్రారంభించి గౌరీదేవియందు భక్తి కలవా
రలయు సమస్త సాధన దృక్పథముల సమూహముకొని గంధము పుష్పములు ఫలములు
మొదలగు పూజా దృక్పథముల నన్నియు సంపాదించి యశేక విధములగు నైవేద్య
పదార్థములను వస్త్రములు ఆభరణములు మొదలగుకానిని సంపాదించిభక్తిపఞ్చచి
పిమ్మట తాను పంచగవ్యములను ప్రాశన చేయవలయును,

శ్లో॥ చరుణాదిగ్బలిందద్యా త్కార్యంచైవాధివాసనమ్ । ఛాధ
యేత్సద్వైర్యస్తైః పక్షైశ్చైవతత్పవిత్రకమ్ ।

తా॥ అన్నముతో నవ్వు దిమ్మలయందును బలులనుంచి గౌరీదేవి నావాహన
జేసి ఆధివాసము జేయవలయును శుభ్రముగు నూతనవస్త్రములచేతను పవిత్రములగు
మామిడిచిగుళ్లు మొదలగు వానిచేతను పవిత్రమును జుట్టవలయును

శ్లో॥ దేవ్యాస్త్రస్థూలమంత్రేణ శతవారాభిమంత్రితం । స్థాప
యేత్పురతోదేవ్యా స్సర్వశోభాసమన్వితమ్ ॥

తా॥ దేవియొక్క మూలమంత్రముచే నూలు పర్యాయములు పవిత్రము నభి
మంత్రించి సమస్త శుభముల నొనగూడు నట్లుగా నలంకరించి దేవియొక్క ముందు
నుంచవలయును.

శ్లో॥ దేవ్యాస్త్రమండపంకృత్వా రాత్రౌజాగరణంచరేత్ । నల
సర్తకవేశ్యానాం కుసలాన్వివిధాన్దణాః॥ కారయేద్వాద్యగీతాదీ స్సృ
త్యవిద్యా విశారదాః । ప్రత్యుపేవిధివత్సృత్వా దిగ్భోజ్య దద్యా
త్పునర్బలీః॥

తా॥ దేవతకు మంటపము శేర్పరచి శేర్పరులగు వేశ్యలు సర్తకులు మొదలగు వారిచే నాట్యము గీతము వాద్యము మొదలగునవి మనోహరముగా నుండునట్లు జేయించి యారాత్రియంతయు జాగరణముచే కొలత్కేపముచేసి పొత్తఃకౌలంబున యధావిధిగా న్నా నాది నిత్యకృత్యముల నెరవేర్చి తిరిగి యెనిమిది దిక్కు లందును భూతబలి నుంచవలెను.

శ్లో॥ దేవీంసంపూజ్యవిధిన త్ప్రియోభోజ్యాస్తథాద్విజాః। పవిత్రమర్పయేద్దేవ్యా ఆచావంతేచదక్షిణామ్ ॥ యథాశక్త్యాభవేద్వత్సనియమఃకార్యసాధకః । స్త్రియోఽమృగయాపానం రాజ్ఞావజ్యం ప్రియత్నతః॥

తా॥ పిమ్మట దేవతను యధావిధిగా పూజించి స్త్రీలకును బ్రాహ్మణులకును భోజనము పెట్టవలయును పవిత్రమును దేవతకు నర్పణ జేయవలయును అదియందు సంతమందు సతశక్తికొలది దక్షిణనుంచవలయును ఓమునీశ్వరా! కృతమునాచరించు వానియొక్క నియమములను జెప్పెదను వినుము, స్త్రీలయందు నభిలాష, జూదమాడుట, నేటాడుట, మద్యపానము మొదలగునవి రాజులు విడువవలయును.

శ్లో॥ స్వాధ్యాయశ్చద్విజాచార్యైర్నకార్యంకషణాంకృషేః। వణిగ్భిర్నచవాణిజ్యం సప్రపంచదిరానివా॥ అధవాత్రీణిచైకంవాదినంతస్యాధకమేవవా। దేవ్యావ్యాపారఆసక్తిః కర్తవ్యాసతితంహృది॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు స్వాధ్యాయము చేయగూడదు వైశ్యులు వ్యవసాయం వర్తకము చేయగూడదు యిటువంటి నియమము ఏడు దినములుగాని యైదుదినములుగాని మూడు దినములుగాని వక్కదినముగాని లేక నాలుగు జాతులుపర్యంతముగాని నియమము జరుపవలయును ఎల్లప్పుడు దేవతాపూజా వ్యాపారమువంటే తన మనస్సున కోరికనుంచవలెను

శ్లో॥ సకరోతివిధానేన పవిత్రారోపణంబుధః । తస్యసాంవత్సరీ పూజా నిష్ఫలామునిసత్రమ॥

తా॥ ఓమునీశ్వరా! విద్వాంసుడయినవాడు పవిత్రారోపణ ప్రత్యేకము చెప్పిన రీతిగా చేయకుండేనేని సంవత్సర పర్యంతము జేసిన పూజ అంతయునిష్ఫలమగును.

శ్లో॥ తస్మాద్భక్తిసమాయుక్తైర్నరైశ్చేపిపరాయణైః | వషేకా
వషేకప్రకర్తవ్యం పవిత్రారోపణంశుభమ్॥

తా॥ కాబట్టి శుభముల నొసగునటువంటి పవిత్రారోపణ వ్రతమును దేవ
ధ్యానానుక్తులై భక్తికలవారలగుచు ప్రతిసంవత్సరమును తప్పకచేయుచుండవలెను.

శ్లో॥ కకాటకగతేసూర్యే తథాసింహగతేపివా | అష్టమ్యాం
శుక్లపక్షస్య దద్యాద్దేవ్యాపవిత్రకమ్ ॥ ఏతస్యాకరణేదోషో నిత్యమే
తత్ప్రకర్తవ్యమ్ ॥

తా॥ సూర్యుడు కకాటరాశియందు గాని సింహరాశియందు గాని ప్రవే
శించియుండగా శుక్ల పక్ష అష్టమియందు వ్రతమునుచేసి పవిత్రమును దేవతకుసర్వణ
చేయవలయును ఈ వ్రతమును చేయనియెడల నిశ్చయముగా దోషముసంభవించును.

సనత్కుమారఉవాచ॥ శ్లో॥ దేవదేవమహాదేవ పవిత్రంయత్త్వ
యోదితం | నిర్మితవ్యంకథంస్వామి తద్విధింవదసర్వశః ॥

తా॥ దేవకులకు దేవుండవగు నోసాంబమూర్తి నిచేత చెప్పబడిన పవిత్ర
మనునది యేవిధముగా చేయవలయునో దాని విధానము సంతయు సవిస్తరముగా
చెప్పమని సనత్కుమారుడడిగెను,

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ హేమతామ్రతౌమయావ్యై స్సూత్రైః
కాశేయపట్టజైః | కుశైఃకాశైశ్చకార్పాసై బ్రాహ్మణ్యైక రిత్తైశ్చ
భైః॥ కృత్వాత్రిగుణితంసూత్రం త్రిగుణీకృత్యసాధయేత్ | తతోత్త
మంపవిత్రంతు వస్త్యాసహశతత్రిభిః॥సప్తత్యాసహితంద్వాభ్యాం శతా
భ్యాంసుధ్యమంస్సృతిమ్ | సాశీతినాశతేనైవ కనిష్ఠంతత్సమాచరేత్ ॥

తా॥ సాంబమూర్తి చెప్పమన్నాడు, బంగారము వెండి రాగి మొదలగు
వానితో సూత్రములు చేయవలయును, లేకపట్టుదారముతో చేయవలయునులేకప్రత్తి
తోచేయవలయును లేక దర్భరెల్లతోనై నా చేయవలయును బంగారము మొదలగు
లోహములతో చేయని పక్షమునందు ప్రత్తితో చేయుట మంచిది, ప్రత్తితోచేయని
పక్షమునందు బ్రాహ్మణునిచే దారము తీయించి యా దారమును మూడు మడుపులు
మడచి యామడచిన దారమును తిరిగి మూడుమడుపులు మడువవలయును యిట్లుపవి
త్రమునకు నుపయోగించుదారము మొదటగా 3౬౦ మూడువందల ఆరువది బెత్తల

పొడుగుగలిగి యుండుటచుఖ్యము ౨౭౦ రెండువందలదెబ్బదిబెత్తల పొడుగు కలిగి యుండుట రెండవపక్షము ౧౦౦ నూటయెనుబది బెత్తల పొడుగుగలిగి యుండుట మూడవపక్షము. కాఁబట్టితనశక్తినిసరించి చేయవలయును,

శ్లో॥ ఉత్తమంతశతగ్రంధి పంచాశద్గ్రంధిమధ్యమం । పవిత్ర కంకనిష్ఠంస్యా త్పత్తింశద్గ్రంధిశోభనమ్॥

తా॥ ఆ పవిత్రమునకు నూరు ముడులుండుట చుఖ్యము యాభై ముడులుండుట మధ్యమము ముప్పదియారు ముడులుండుటకనీసము,

శ్లో॥ అధవాంగగుణైర్వేదై ద్వాకభ్యాంచద్వాద శతోపివా । చతుర్వింశద్ద్వాదశాప్త గ్రంధిభిర్వాపవిత్రకమ్॥

తా॥ నాలుగు వేదములను వడంగవిద్యలచే హెచ్చింపగా ఇరువది నాలుగు సంఖ్యగలవియగును లేక రెండువందలైండ్లు యిరువది నాలుగుయగును కాఁబట్టి అటువంటి యిరువది నాలుగు ముడులు గాని పందెండు ముడులుగాని యొనిమిదిముడులు గాని పవిత్రమునకునుండునట్లుచేయవలయును,

శ్లో॥ అధచాష్టోత్తరశతం చతుఃపంచాశ దేవహి । సప్తవింశతి రేవైవం శ్త్యేష్టమధ్యకనీయసమ్॥

తా॥ లేక మఱియొక పక్షమున నూటయొనిమిది ముడులు చుఖ్యము యాభై నాలుగు మధ్యమము, యిరువదియేడు కనీసము,

శ్లో॥ అధమంనాభి మాత్రంస్యా దూరుమాత్రీంతు మధ్యమం । ఉత్తమంజానుమాత్రీంత త్పవిత్రీస్యప్రమాణకమ్॥

తా॥ యిక పవిత్ర ప్రమాణ మెంతయునగా శిరస్సు మొదలు నాభి వరకు నుండువంత పొడవుగలది హిసము, తొడలు వరకు నుండునటువంటి పొడవు మధ్యమము, మోకాళ్ల వరకు నుండునటువంటి పొడవుగలది యుత్తిమము, యిటువంటి ప్రమాణము ముడివేసిన పిమ్మట నుండవలెను,

శ్లో॥ రంజ్యాస్సర్వాఃకుంకుమేన పవిత్రగ్రంథయశ్శుభాః । దేవీం పూజ్యపురోభాగే సర్వతోమండలేశుభే॥ కలశేవేణుపటలే పవిత్రాణి నిధావయేత్ । త్రినూత్రాంత్రాంబ్రహ్మవిష్ణిశా నావాహ్యచతతశ్శుణు॥ సవనూత్రాంత్రాంత్రాంకారం సోమింవహ్నింవిధితథా । నాగాంశ్చద్రరవీ శాంశ్చ విశ్వేదేవాంశ్చస్థాపయేత్॥

తా || శ్రేయస్కరములగు ఆ పవిత్రములకు పయబడిన ముడుల నన్నింటిని కుంకుమచే కలంకరింపజేసి శోభస్కరముగు ఆ మండపమున దేవతకుండు భాగమున నుంచవలయును అది ఏవిధముగాననగా ఆ పవిత్రముల నొకకలశమునందుంచి యా కలశమును వేణుపాత్రయం దుంచవలయును మొదట మూడు ఆవృత్తులుగా నుండు సూత్రము నందు బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుల నావాహనము చేయవలయును తొమ్మిది ఆవృత్తులు గలుగుదానియందు 1 ఓంకారము, 2 చంద్రుడు, 3 ఆగ్ని, 4 బ్రహ్మ 5 ఆదిశేషువు, 6 చంద్రుడు, 7 సూర్యుడు, 8 ఈశానుడు, 9 విశ్వదేవతలు, యీ తొమ్మిండుగురు నధిదేవతలను తొమ్మిదిగోగులందు నావాహనముజేయవలెను.

శ్లో|| అతఃపరంప్రవక్ష్యామి స్థాస్థాగ్రంధిషు దేవతాః | క్రియా చపారుషీవీరా విజయాచాపరాజితా || మనోన్మనీజయాభద్రా ముక్తిరీ శాతధైవచ | ప్రణవాదినమోంతైశ్చ నామభిర్గ్రంధిసంఖ్యయా || ఆవ ర్త్యమ్నానైరావాహ్య పూజయేచ్ఛందనాదిభిః | ధూపితం ప్రణవేనాభి మంత్ర్యదేవైశ్చ సమర్పయేత్ ||

తా || యింక ముందు పవిత్రమునకు పయబడిన ముడులయందు నావాహనము చేయవలసిన దేవతలను చెప్పెదనువినుము క్రియా, పారుషీ, వీరా, విజయా, అపరా జితా, మనోన్మనీ, జయా, భద్రా, ముక్తిః, ఈశా, యాచెప్పబడిన దేవతల నావా హనము చేయవలయును, యీ నామములకు మొదట నోంకారమును, చివర నమః పదమును చేర్చవలయును అదియేవిధముగాననగా, ఓం క్రియాయైనమః, ఓం పారు ష్టైనమః, వీరాయైనమః, విజయాయైనమః, అపరాజితాయైనమః, మనోన్మనైనమః జయాయైనమః, భద్రాయైనమః, ముక్తయైనమః, ఓం ఈశాయైనమః, యీ ప్రకారం నామముల పదింటిని యుచ్చరింపుచు పదిముడులు అయినపిమ్మట తిరిగి క్రియమొద లగు నామములనే చెప్పుచు ఆ పవిత్రమునకుండు ముడుల ననుసరించి ఆవృత్తిగా చెప్పవలయును,

శ్లో|| ఏత జ్ఞేకధితం దేవ్యాః పవిత్రా రోపణం శుభమ్ | అన్యేషాం చైవ దేవానాం ప్రతిపత్నీభృతివ్యపి || పవిత్రా రోపణం కార్యం దేవతా స్తావదామితే | ధనదశ్శీస్తథాగారి గణేశస్సమరాధ్యుః || భాస్కర శ్చండికాంతాచ వాసుకిశ్చతథవశాయః | చక్రపాణిహ్యకాంతశ్చ శివః కఃపితర స్తథా || ప్రతిపత్నీభృతిష్వేతాః పూజ్యాస్తిధిషు దేవతాః | ముఖ్యాయా దేవతాయాస్తు పవిత్రా రోపణంత్విదమ్ |

తా॥ ఓ మునీశ్వరా పవిత్రాగ్రోపణమగుటించి చెప్పితిని యకముండుపాద్య మిమొదలు పాణామి వఱకు పదునైదును అమావాస్యతోకూడా పదునారు తిగుల యందు నావాహనము చేయతగిన దేవతలను చెప్పెదను వినము కువేరుడు, లక్ష్మీ, గౌరి, వినాయకుడు, సోముడు, బృహస్పతి, సూర్యుడు, చండిక, అంబ, వాసుకి, సప్తముఖులు, విష్ణువు, అనంతకుడు, శివుడు, బ్రహ్మ, పితృదేవతలు, ఈ పదియారు నధిదేవతలను పాద్యమి మొదలుగా నాయ తిథులయందు నాయాదేవతల నావాహనముచేసి పూజింపవలయును పవిత్రము సర్వణచేయుటముఖ్యదేవతకేచేయవలయును.

శ్లో॥ తనంగ దేవతాయాస్తు త్రిసూత్రంస్యాత్పవిత్రకమ్ ।

తా॥ యితర దేవతలకు నర్పించు పవిత్రమునకు మూడు పోగులు గలదిగా నేర్పరచ వలయును

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ అతఃపరంప్రవత్స్యామి కర్తవ్యంనవమీ దినే। శ్రావణమాసివిప్రేంద్ర పక్షయోరుభయోరపి॥ కుమారీనామికా డుర్గా పూజనీయాయథావిధి । కుర్యాన్నక్తవ్రతంతత్ర ష్టిరంమాషిక భోజనమ్ ॥

తా॥ సాంబమాతా చెప్పుచున్నాడు, ఓ మునీశ్వరా! యకముండునవమి యందు చేయతగినవ్రతమును చెప్పెదనువినము శ్రావణమాసములో రెండుపక్షముల నవముల యందును కుమారీయను పేరుచే జెప్పబడు దుర్గాదేవిని యథా విధిగా పూజించిన క్తవ్రతము చేయుచు రాత్రివరకునుండి పాలునుగాని తేనెను గాని భక్షించి యుండవలయును.

శ్లో॥ ఉపవాసపరోవాస్యా న్నవమ్యాంపక్షయోర్ద్వయోః। కు మారీవేతినామ్నావై చండికామర్చయేత్సదా॥

తా॥ లేకమేమియు భక్షింపక విరాహరుడుగానై ననుండవలయును రెండు నవములయందు దుర్గాదేవిని కుమారియను నామముచే నావాహనముచేసి పూజింప వలయును.

శ్లో॥ కృత్వా రావ్యమయీంభక్త్యా దుర్గాంవై సావ నాశనమ్। కరవీరస్య పుష్పేస్తు గంధైరగరు చందనైః ॥ ధూపేనచదశాంగేన మోదకై శ్చాపిపుజయేత్ । కుమారీంభోజయేత్పశ్చాత్ ప్రియోవి ప్రాంశ్చభోజయేత్ ॥

శ్రీవణమాస మాహాత్మ్యం

తా || పాపములను హరింపజేయునట్టి దుష్టాచారములకు ప్రతిమను వంశ
తోను చేయించి యీ ప్రతిమను గొన్నేరు పువ్వులతోను అగరు మొదలగు సుగంధ
ద్రవ్యములు కలసిన మంచి గంధముతోను పది విధములగు సుగంధ ద్రవ్యములు గల
ధూపముతోను తుడుములతోను, పూజింపకలయును అనంతరము పెండ్లి కాని కన్య
కకు భోజనము పెట్టి పిర్దుట బ్రాహ్మణులు సువాసినీస్త్రీలను భుజింపజేయవలెను.

శ్లో|| భుంజితవాగ్యతఃపశ్చాద్బిల్వపత్రకృతాశనః | ఏవంయః
పూజయేదుగాఙ్గం శ్రద్ధయా పరమాయుతః || సయీతిపరమం స్థానం
యత్ర దేవోగురుస్థితః | ఏతత్తేనవమీకృత్యం కథితంవిధినందన || సర్వ
పాపప్రశమనం సర్వసంపత్కరంనృణామ్ | పుత్రపౌత్రాదిజనక మంతే
సద్గతిదాయకమ్ ||

తా || అనంతరము తాను యితర సంభాషణల నేమియు చేయక మానముగల
వాడై మారేడుదళములను భక్షించియుండవలయును ఈవ్రతారము మిక్కిలి శ్రద్ధ
గలవాడై యెవడు దుగాఙ్గదేవిని పూజించునో అటువంటివాడు సమస్తమైనవారికి
గురువగు భగవంతుడుండు నెత్కొప్పస్థానమునకేగును కాబట్టి బ్రహ్మమానసపుత్రు
డవగు యోగునత్కుమారి మునీశ్వరా! సమస్తపాపములను పోగొట్టువదియు, మను
ష్యులకు సమస్త సంపత్తుల నిచ్చువదియు, పుత్రులు పౌత్రుల కలిగించు వదియు,
చివరకు మోక్షమునొసగువదియు నగు ఈ నవమీవ్రత సంబంధముగు కృత్యమునంత
యును నీకు సవిద్యరముగా చెప్పితినిని సాంబమాతీ! సనత్కుమార మునీశ్వరు
నితో జెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే లష్టమ్యం దేవీపవిత్రాః

వణంనామనవమ్యాం కుమారీ పూజనంనామ

సప్తదశోధ్యాయ స్సమాప్తః.

అష్టాదశాధ్యాయ ప్రారంభః.

సనత్కుమారఉవాచ॥ శ్లో॥ భగవన్నార్వతీనాథ భక్తానుగ్రహ
కారక! కథయస్వధయాసింధో మాహాత్మ్యంక్షతమీతిథేః॥

తా॥ పార్వతీదేవికి పెనిమిటియు భక్తులన శుగ్రహించువాడు దయాళును
ద్రుడవు నగు యోధగవంతుడా! దశమీతిధియొక్క మహిమను చెప్పవలయునని సన
త్కుమారుడు సాంబమాతీకనడిగెను.

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ శ్రావణేశుక్లపక్షేతు దశమ్యాంప్రారభే
ద్యతమ్। ప్రతిమాసేదశమ్యాంతు శుక్లాయాంవ్రతమాచరేత్॥ ఏవం
ద్వాదశమాసేషు కృత్వావ్రతమనుత్తమమ్। నభిశ్యుక్ల దశమ్యాంతు
తతడిద్వాపనంచరేత్॥

తా॥ సాంబమాతీక చెప్పుచున్నాడు, ఓ మునీశ్వరా! ఈ దశమీవ్రతము
శ్రావణశుద్ధ దశమీయందు ప్రారంభించి పండ్రెండు మాసములలోను ప్రతిశుక్ల దశ
మీయందును చేయుచురిగి శ్రావణము రాగానే శుక్ల దశమీ యందు శ్రేష్ఠులగు ఈ
వ్రతమునకు నుద్వాపనము చేయవలెను,

శ్లో॥ రాజ్యాశయా రాజపుత్రః కృష్యధాన్యకృషీవలః। వాణి
జ్యధాన్యవణిక్పుత్రః పుత్రాధాన్యగుర్విణీతథా॥ ధర్మాధాన్యకామసిన్ధ్య
ధాన్యలోకఃకన్యావరాధిణః। యష్టుకామోద్విజవరో రోగ్యారోగ్యా
ధాన్యమేవచ॥ చిరప్రవసితేకాంతే పత్నీతస్యాగమాయుచ॥ ఏతేష్వన్యే
షుకర్తవ్యమాశావ్రతమిదంతథా॥

తా॥ క్షత్రియుడు రాజ్యాపేక్షచేతను వ్యవసాయ దారుడు కృషవసాయము
నిమిత్తము, వైశ్యుడు వర్తకనిమిత్తం, గర్భిణీస్త్రీ పుత్రుల నిమిత్తం, సర్వజనులు
ధర్మాధాన్యకామముల కొరకును, పెద్దల కొని చిన్నది మంచి వరుడు సంభవించుట
కొఱకును, బ్రాహ్మణుడు యజ్ఞముచేయు కొఱకును, రోగవంతుడు ఆరోగ్యము
కొఱకును, పెనిమిటి దూరభేదమువెల్లి బహుకాలమువరకు రాకుండినయెడల శిష్యు
ముగా వచ్చునిమిత్తం వానిభార్యయు, యీ ప్రకారం ఎవరెవరు ఎట్టికోరికలవార
లయియుందురో వారివారి కోరికల సఫలముకొఱకు యీ దశమీ వ్రతమును సమస్త
మైనవారును ముఖ్యంగాచేయవలయును,

శ్లో॥ యస్మాన్మన్యభ వేదాధికః కార్యం తేనతదావ్రతం । నభ
శ్మక్ల సశమ్యాంచస్మాత్వాసంపూజ్యదేవతాం॥ సక్తమాశాసుపూజ్యా
వై పుచ్చపల్లవచందనైః॥ గృహంగణాలేఖయిత్వా యవపిష్టతకేనవా॥
స్త్రీరూపాధిదేవస్య శస్త్రవాహనచిహ్నితాః । దత్వాఘృతాక్తంనై
వేద్యం పృథగ్దీపాంశ్చదాపయేత్॥

తా॥ ఎవనికి నెట్టి పీడకలుగునో అట్టి పీడలు తొలగుట కొరకు చేయవల
యును, శ్రావణశుక్లదశమియందు స్నానముచేసి పరిశుద్ధుడై శుభ్రవస్త్రములనుధరించి
ఆయాదిక్కుల నధిదేవతులకు పూజచేయు నిమిత్తం రాత్రి వరకు నుపవాసము చేసి
వాకిలి మందర బియ్యపుపిండి బుక్కాయి మొదలగు వానితో నష్ట దిక్కులకు నధి
దేవతలను శస్త్రములు వాహనములు మొదలగు వానితోగూడి కొని యున్న వారిని
గాస్త్రీవిగ్రహములను శిఖియించి వేరువేరుగా దీపములను పెలిగించి శేతితోమిశ్రిత
మగునన్నము మొదలగు వానిని వేరువేరుగానివేదనం చేయవలెను,

శ్లో॥ ఫలానికాలజాతాని తతః కార్యం నివేదయేత్॥ ఆశాన్సాన్స
శాన్సదాసంతు సిద్ధ్యంతమే మనోరథాః॥ భవతీనాంప్రసాదేన సదా
కల్యాణమస్త్యి॥ ఏవంసంపూజ్యవిధివ ద్దత్వావిప్రాయదక్షిణామ్॥ అనే
సక్రమయోగేన మాసిమాసిసదాచరేత్॥

తా॥ ఆయాకాలములయందు సంభవించిన ఫలములను నివేదన చేయవలెను.
దిక్కులన్నియు శోభస్కరములుగా నుండుగాక నాయొక్క శోరికలు సఫలము
లగుగాక, ఓ దేవతులారా! మీయనుగ్రహము వలన నెల్లప్పుడు మాకు శుభము
కలుగుచుండుగాకయని ప్రార్థించి దిక్కులకునధిదేవతులను యధావిధిగా పూజించి
బ్రాహ్మణులకు భోజనముపెట్టి దక్షిణ తాంబూలాదుల నియ్యవలయును యీప్రకారము
సంవత్సరమువఱకు ప్రతిమాసము నందును చేయుచు ఓ మునీశ్వరా! విష్ణుట
సుద్యాపనమును యధావిధిగా చేయవలయును,

శ్లో॥ సావణీకః కారయేదాశాః రాస్యాఃపిష్టతకేనవా॥ జ్ఞాతి
బంధుజనైస్సాథకం స్నాతస్సమ్యగలకృతః॥ పూజయేద్భక్తి యుక్తేన
చేతసాదశదేవతాః॥ సావయేత్క్రమయోగేనమంత్రైరేభిర్గృహంగణైః॥

తా॥ దిక్కులయొక్క అధిదేవతల ప్రతిమలను బంగారముతోగాని పెండితో
గాని జేయించవలయును శక్తిలేని పక్షమున బుక్కాయితోనైన వేయవలయును,

అనంతరము స్నానము చేసి పరిసృజితై సర్వాభరణములచే నలంకరింపబడి వాకిలి ముందర భాగమున దళదేవతలనావాహనముచేసి భక్తితో కూడిన ముసమ్మగలనాడై క్రమముగా దళదేవతలను ముందు చెప్పబోయెడి మంత్రములచే నావాహనము చేసి పూజింపవలయును.

శ్లో॥ త్వయినన్నిహితశృంగి స్సరాస్సరనమస్కృతః! స్వామీ చభువనస్యాస్య ఐంద్రీదిదేవతేనమః॥

తా॥ ఓ తూర్పుదిక్కు! దేవతలచేతను రాక్షసుల చేతను నమస్కరింప బడునట్టియు మాడుబోకములకు ప్రభువగు దేవేంద్రుడు నీదిక్కునందు నెల్ల స్వతు నివసించియుండెను అట్టితూర్పుదిక్కునకు నమస్కారము,

శ్లో॥ ఆగ్నేఃపరిగ్రహచాశే త్వమాగ్నేయీతివర్యతే । తేజో రూపాపరాశక్తి రతస్త్వంవరదాభవ॥

తా॥ ఓ యాగ్నేయదిక్కు! నీవు అగ్నిహోత్రునిచే పరిగ్రహరింప బడితివి కాఁబట్టి ఆగ్నేయమని చెప్పబడితివి అందువలన తేజోరూపిణివై పరాశక్తివైతివి కాఁబట్టి నేను శోరినవరముల నిత్తువుగాక.

శ్లో॥ ధర్మరాజస్సమాశ్రిత్య లోకాన్సయమయత్యసా । తేన సంయమనీచాసి యామ్యేనత్కామద భవ ॥

తా॥ ఓ దక్షిణదిక్కు! యమధర్మరాజు నీదిక్కుయందు నుండి లోకములను శిక్షించుచున్నాడుకాఁబట్టి సంయమని అనేపేరుగల దానివైతివి నాయొక్క శోరికల నిత్తువుగాక.

శ్లో॥ ఖడ్గహస్తాతివిక్రాంతా నిర్ఋతిస్థానమాశ్రితా । తేనైర్ఋతిరూపాసి త్వమాశాంపూరయస్యమే॥

తా॥ ఓ నిర్ఋతిదిక్కు! హస్తమనంతు ఖడ్గము కలవాడై సరాక్రమించుచు నిర్ఋతియను రాక్షసునిచే నధిష్ఠింప బడితివి కాఁబట్టి నీవు నిర్ఋతియని చెప్ప బడితివి అటువంటి నీవు నామనమ్మన నుండు సమస్త శోరికలను సఫలము చేయుదువుగాక.

శ్లో॥ త్వయ్యాస్తేభువనాధారే వరుణోయాదనాంవతిః । కాగ్యా ధకాంతుమథర్మాధకాం వారుణిప్రవదాభవ॥

తా॥ ఓ పశ్చిమదిక్కు! నీవు భువనములకు నాధారమైనదానవు జలజంతువులకు, ధిజీవతయకు ఎరుణ దెవుడు నీదిక్కునం దుండెను కాబట్టి అట్టి నీవు నాయొక్క సర్వము కొఱకును కార్యసిద్ధి కొఱకు ననుకూలమైన దానవగుదువుగాక.

శ్లో॥ అధిష్ఠితానియస్మాత్త్వం వాయురాజగదాదిరా । వాయుద్యేష్టమౌ శ్శాంతం నిర్ద్వయచృమమాలయే॥

తా॥ ఓ వాయువ్యదిక్కు! జగదాధారుడైన వాయువుచే నధిష్ఠింపబడితివి కావున నీవు నిత్యము నాగృహమునందు నివసించి శుభముల నొసగుచుండుము

శ్లో॥ ధరాధిపాధితిస్తాసి ప్రఖ్యాతాత్వమహూత్తరా । నిగుత్రరాధవాహ్మసు దత్వాసర్వోచునోరథమ్॥

తా॥ ఓ ఉత్తరదిక్కు! నీవువజేయచే నధిష్ఠింపబడి ప్రసిద్ధికెక్కితివి కావున నీవు నాయొక్క కోరికల నొగగి మమ్ములకు మఱియొక కోరిక లేనివాళ్లను గాచేయవలయును.

శ్లో॥ ఐశానిజగదీశేన శంభురాత్వమలంకృతా । పూరయన్విశుభేదేవి వాంఛితానిచమోనమః॥

తా॥ ఓ యీశాన్యదిక్కు! జగత్ప్రభువగు సాంబమూర్తిచే నధిష్ఠింప బడితివి శుభముల నొసగు నట్టి యోదావీ ! నీకు నమస్కారము చేసెదను నా కోరికలను నొసగుము

శ్లో॥ సర్వణాకోపరిగతా సర్వదాత్వంశివప్రదా : సనకాద్వైతః పరివృతా మాంత్రాహిత్రాహిసర్వదా॥ నక్షత్రాణిచసర్వాణి గ్రహస్తారాగణస్తథా । నక్షత్రసూతరోయాశ్చ భూతప్రేతవిరాయకాః॥ పూజతాస్తుమయాధక్త్యా భక్తిప్రణవచేతనా । సర్వేయమేష్టసిద్ధ్యధాం భవంతుప్రవణాస్సదా॥

తా॥ ఓ యూర్ధ్వదిక్కు ! ఎల్లప్పుడు శుభముల నొసగు దానవును సనకాది మునీశ్వరులతో కూడి యుండు దానవు నైతివి, ఎల్లప్పుడు నన్ను రక్షింపు చుండుము నీయందు నివసించు నటువంటి ఆశ్వని మొదలగు నిరుపదియేడు నక్షత్రములును మూర్ఖుండు మొదలగు నవగ్రహములును యితరములగు నక్షత్ర సంఘములును ఆనక్షత్రములకు తల్లులును మఱియు భూతములు ప్రేతలు పిశాచములు వినాయకులు మొదలగు జ్యోతిగణములనన్నియు భక్తితోనూడిన మనస్సుగలవాడనయి పూజిం

పుచుంటిని కావున అవియన్నియు నెల్లప్పుడు నాయొక్క యష్టసిద్ధి కోరిన సన్ని
తులయి యుండుగాక,

శ్లో॥ భుజంగమకులేనత్వం నేవితాసియతోహ్యధః । నాగాంగ
నాభినహితా తుష్టాభవమమాద్యవై ॥

తా॥ భూతలము మొదలు పాతాళమువరకు నుండు యో అఘోరికా ! నీవు
సర్పకులముచే నేవలంపబడుచుండివి నీవు నంతోష్ఠమైన మనఃకుగలదానవై సర్పస్త్రీ
లతోగూడినదానవగుచు నాయొక్కకోరికల నొసగును

శ్లో॥ ఏభిర్భుంతైస్సమభ్యర్చ్య పుష్పదూపాదినాతతః । అలం
కారాంశ్చవాసాంసి ఫలానిచనివేదయేత్ ॥

తా॥ ఈ ప్రకారము నధః మునిచ్చు మంత్రములచే పదిదిక్కులను పుష్పము
లును ఘృతం మొదలగు వానిచే పూజించి అనంతరం అలంకారములు వస్త్రములు
ఫలములు మొదలగువానిని యాచనకలకు సమర్పించవలయును,

శ్లో॥ తతోవాద్యాదినాదేన గీతనృత్యాదిమంగళైః । నృత్యతీ
భిర్వరస్త్రీ భిజాగరేణనిశాంసయేత్ ॥

తా॥ అనంతరము వాద్యములు మొదలగు వానియొక్క ధ్వనులచేతను నుగీ
తము నాట్యము మొదలగు మంగళధ్వనులచేతను నాట్యమునందు నేర్పుగలమనోహరు
లగువేశ్యల నాట్యముచేతను ఆరాత్రియంతయు జాగరణముచే గడపవలెను,

శ్లో॥ కుంకుమాక్షతతాంబూల దానమానాదిభిన్నఖం । అశివా
హ్యచతాంరాత్రిం పాషణాయుక్తేనచేతసా ॥ ప్రభాతేప్రతిమాఅర్చ్య
బ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ । అనేనవిధినాకృత్వా తమ-వ్యవ్రజిపశ్య
చ॥ భుంజీతమిత్రైస్సహిత స్సుహృద్భృధుజనేనచ । ఏవంయః కురుతే
తాత దశమీవ్రతమాదరాత్ ॥ సర్వాన్మామానమహ్నోతి మనసోభి
మతానరః । స్త్రీభిర్విశేషతఃకార్యం వ్రతమేతత్సనాతనమ్ ॥

తా॥ సంతోషయుక్తమైన మనఃకుగలవారలై కుంకుమ ఆక్షతలు తాంబూ
లములు మొదలగువాని నిచ్చుట ఈ మొదలగు సత్కారములచే నారాత్రి సంతయు
వెళ్లబుచ్చి తెల్లవారినపిమ్మట ఆప్రతిమలను తిరిగి పూజించి బ్రాహ్మణునకు దాన
మియ్యకలయును యీ ప్రకారము వ్రతమాచరించి యుక్కడనుండు పెద్దలకు నమ
స్కారముచేసి తమార్చణగోరి పిమ్మట స్నేహితులు బంధువులు పెద్దలు మొదలగు

వారితోగూడి భుజింపవలయును, ఓ చిన్నవాడా! ఈప్రకారము దశమీ వ్రతమును శ్రద్ధతో చేసినవాడు తనమనస్సునకోరిన సమస్త కోరికలను పొందును పురాతనమగు యీదశమీవ్రతమును స్త్రీలు ముఖ్యముగాచేయవలయును.

శ్లో॥ పాణివగేశా యతోనార్య శృద్ధాకామపరాయణాః ।
ధన్యంయశస్యమాయుష్యం సర్వకామఫలప్రదమ్ । కథితంచమునిశ్రేష్ఠ
మయావ్రతమిదంతవ । నానేనసదృశంచాన్య ద్వితమస్తిజగత్త్రయే॥

తా॥ స్త్రీలు ముఖ్యముగా చేయుటకు హేతువేమనగా సమస్త ప్రాణిసమూహములయందు ధర్మాతి కార్యముల జేయుటయందు స్త్రీలు మిక్కిలి శ్రద్ధ గలవారలయి యుందురు అందువలన స్త్రీలు తప్పకజేయవలెను, ఓ మునీశ్వరా! విశ్వరథము నొసగునదియు కీర్తిక నిచ్చునదియు ఆయుస్సు నిచ్చునదియు సమస్తకోరికల నొసగునదియు కాబట్టి యీదశమీవ్రతమును నీకు జెప్పితిని మూడులోకముల యందును దీనితో సమానమగు వ్రతము మఱియొకటిలేదు,

శ్లో॥ యేమాసవావిధిజప్తుంగవ కామకామా స్సంపూజయంతి
దశమీషు సదాదశాశాః । తేషామశేషనిహితా హృదయస్థకామా
నాశాః ఫలంతికిమిహస్తి బహూతితేన॥

తా॥ బ్రహ్మమానస పుత్రులలో శ్రేష్ఠుడవగు యోసనత్కుమారా ! ఈ వ్రతము యిట్టిది అట్టిది అని విశేషముగా చెప్పవలసరములేదు ఎవరయినను కోరికల నశేషించి ప్రతిశుక్ల దశమి యందును పది దిక్కులను పూజింతురో వారియొక్క హృదయమందుండెడి సమస్తకోరికలను దిక్కులు సంతసించియిచ్చును,

శ్లో॥ మోక్షప్రదానేనాయాసో నాత్రీకార్యావిచారణావ్రతం
చానేనసదృశం సాధూతంసభవిష్యతి॥

తా॥ ఓ మునీశ్వరా యీవ్రతము మోక్షము నొసగు విషయములో గుల భముగా నొసగును, యీ విషయములో విచారణ యెంతమాత్రముచేయనక్కరలేదు దీనితో సమానమగు వ్రతము యిది వరకు నెక్కడను జరిగియుండలేదు యిక ముందు

నెక్కడను జరుగబోదు అని యీ ప్రకారము సాంబమూర్తికి సవత్తుమార మునీశ్వరునితో జెప్పెను,

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాసమాహాత్మ్యే ఈశ్వర

ననత్కుమార సంవాదే ఆశాదశమీవ్రత కథనం

నామ అష్టాదశోధ్యాయ స్సమాప్తః

అధైకోనవింశోధ్యాయ పారంభః.

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ అధవత్స్యేనభోమాసి పక్షయోరుభయోరపి॥ ఏకాదశ్యాంతయత్కృత్యం తచ్ఛ్రవ్యమహామునే॥

తా॥ సాంబమూర్తికి చెప్పెనున్నాడు, ఓమునీశ్వరా, యికముందు శ్రావణ మాసములో రెండుపక్షములయందు వచ్చునటువంటి యేకాదశులందు చేయవలసిన కృత్యమును చెప్పెదను సావధాన మనన్నుగలవాడవై వినుము.

శ్లో॥ నకస్యచిన్మయాభ్యాతం గుర్యామేతిదను త్రమమ్॥ మహాపుణ్యప్రదంనత్స మహాపాతకనాశనమ్॥ వాంఛితాధికప్రదంనవ్రాణాం శ్రుతంపాపాపహరకం॥ శ్రేష్ఠవ్రతానాంసర్వేషాంశుభమేకాదశీవ్రతం॥

తా॥ ఓ చిన్నవాడా, శ్రేష్ఠంబైన యీయేకాదశీవ్రతము నిదివరలోనెవరికిని నేను చెప్పియుండలేదు రహస్యముగానున్నది కాఁబట్టి యీ యేకాదశీవ్రతము విశేషముగు పుణ్యమునిచ్చునదిగాను మహాపాతకములను నశింపుచేయునదిగాను మనుష్యులకు కోరిన కోరికల నిచ్చునదిగాను ఉపపాతకముల నన్నింటిని నశింపుచేయునదిగాను శ్రేష్ఠంబగు వ్రతముల నన్నింటిలోను గొప్పదిగాను శుభముల నొసగునదిగాను సమస్తమైన మహాముఖలచేతను జెప్పబడెను,

శ్లో॥ తత్రైహంసంప్రవక్ష్యామి సమాహితమనాశ్శృణు॥ దశమ్యాముషసిన్నాత్వా కృతసంధ్యాదికశ్శుచిః॥ ప్రాప్త్యాజ్ఞాంవేదవిదుషః పురాణజ్ఞాన్జితేంద్రియాః॥ సంపూజ్యజేవజేవేశం షోడశైరుపచారైః॥ ఏకాదశ్యాంవిరాహార స్థిత్యాహమపరేహని॥ భోక్ష్యామిపుండరీకాక్ష శరణంమేధవాచ్యుత॥

తా || కాఁబట్టి యోమునీశ్వరా, యీ ఏకాదశీ వ్రతమును నీకు జెప్పెదను సావధాన చిత్తముగలవాడవై వినుము దశమిదినంబున ప్రాతఃకాలంబున స్నానము చేసి పరిశుద్ధుడై సుంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యముల పెరవేర్చుకొని వేదమును జదివిన వారు పురాణమును తెలిసినవారు యింద్రియములను జయించినవారు యీ మొదలగు గత్సరుషుల వలన ననుజ్ఞ గొని జేసేదేవుండగు భగవంతుని పోడఁబోవచారముల చేత వూడించి పద్మములవంటి నేత్రములుగల యోనారాయణమూర్తి యాదినంబున ఏకభుక్తంబును ఏకాదశీదినంబున నుపవాసంబునుజేసి ద్వాదశీదినంబున భుజించెదను ఓ భగవంతుడా నన్నరక్షింపుమని ప్రార్థించవలెను,

శ్లో|| కుర్యాచ్చనియమంవత్స గురుదేవాగ్నిసన్నిధౌ | తద్దినే భూమిశాయీస్యా త్కామశ్రోధవివజితః ||

తా || ఓ చిన్నవాడా! ఈ మాడు దినములయందు నియమముగానుండి గురువులు దేవతలు అగ్నిహోత్రము వీరిసన్నిధానమునందే నివసించుచు కామ శ్రోధాది దుష్టగుణములను విడిచి కాంతస్వభావముగల వాడగుచు యీ మాడు దినములనుండును భూమినుంజే పరండవలయును,

శ్లో|| తతఃప్రభాతేవిమలేకే శవార్పితమాససః | శ్రీధరేతితదా వాక్యో యుప్రస్థలనాదిభు || పాఖంజాదిభిరాలాపం దశకానంశ్రవణం తథా | త్యజేద్దినత్రయంవత్స వ్రతంకై వల్యకారణమ్ ||

తా || ఓ చిన్నవాడా! అనంతరము ఏకాదశినా డుదయమున లేచి విష్ణువు నందు చిత్తముగలవాడై తుమ్మినను దగ్గిరను శ్రీధర శ్రీధర అని స్మరణ చేయుచు పాపండులు మొదలగు వారిని చూచుట వారితో సంభాషించుట వారి మాటలను వినుట ఈ మొదలగువాటిని మాడు దినములు విడిచి ముక్తికి కారణముగు ఏకాదశీ వ్రతమును చేయవలయును,

శ్లో|| తతోమధ్యాహ్నసమయే నద్యదావిమలేదలే | స్నానం కుర్యాజ్జితకోఢః పంచగవ్యపురస్సరమ్ || అదిత్యాయనమస్కృత్య శ్రీధరంశరణంవ్రజేత్ | స్వవరాచార విధినా కృతకృత్యో గృహం వ్రజేత్ ||

తా || అనంతరము మధ్యాహ్న కాలంబున నదులు మొదలగు పవిత్రములగు జలంబున స్నానముచేసి శ్రోధాదిదుర్గుణములనువిడిచి పంచగవ్యప్రాశనచేసి సూర్యు

నకు నమస్కారము చేసి భగవంతుని శరణు పొంది తన కులాచార సంబంధముగ కృత్యములను నెరవేర్చి యింటికిరావలెను.

శ్లో॥ పూజయేచ్ఛీధరంతత్ర శ్రద్ధాభక్తిపురస్కరమ్ । పుష్పై ధూపైస్తథాదీపై ర్నైవేద్యైర్వివిధైరపి॥

తా॥ అనంతరము శ్రద్ధాభక్తులతో గూడిన వాడై పుష్పములు ధూపములు దీపములు అనేక విధములగు నైవేద్యములు మొదలగు వానిచే శ్రీధరుని పూజించ వలయును.

శ్లో॥ గీతవాద్యైఃకథాభిశ్చ జాగరంతారయేన్నిశే । కుంభంసం స్థాపయిత్వాతు రత్నగర్భంసకాంచనమ్ ॥ ఛాదితంవస్త్రయుగ్మేనసీత చందనచదిశతం । ప్రతిమాం దేవదేవస్య శంఖచక్రిగదాభతామ్॥ కృత్వాయదావత్సంపూజ్య ప్రభాతేవిమలేనది । ద్వాదశ్యాం కృతకృ త్యస్తు శ్రీధరేతిజపేచ్ఛుధః॥ పూజయేద్దేవదేవేశం శంఖచక్రిగదాధరం । విప్రాయదద్యాత్కలశం హేమదక్షిణయాన్వితమ్॥

తా॥ ఒక కలశమునకు మంచిగుంధము పూసి దానికి గూతనముగు రెండు తన్త్రములను జాటి దానిలో రత్నములు బంగారము నుంచి శంఖము చక్రము గద మొదలగు నాయుధములచే నొప్పబడుచుండెడి విష్ణుమూర్తి ప్రతిమను పూర్వమందు చెప్పబడిన కలశమునందుంచి యధావిధిగా పూజించి యారాత్రి యంతయు సంగీ తము వాద్యములు హరికథా కాలక్షేపములు మొదలగు వానిచే జెల్లబుచ్చి ద్వాదశి నాడు తెల్ల వార గానే లేచి స్నాన సంధ్యావందనాది నిత్య కృత్యముల నెరవేర్చి శ్రీధరునియందే చిత్రముగలవాడై యా ప్రతిమను తిరిగి పూజించి దక్షిణలో గూడ యాకలశమును ప్రతిమను ఆచార్యునకు జానమియ్యకలయును,

శ్లో॥ విశేషాన్నవసీతంతు తిత్రదేయంద్విజాతయే । శ్రీధరః ప్రీయతామేద్య శ్రియంపుష్టాత్మను తమామ్॥ ఇత్యుచ్చార్యమునిశ్రేష్ఠ సమభ్యర్చ్యజగన్గురమ్ । సంభోజ్యవిప్రీమ ఖ్యాంశ్చ దద్యాచ్ఛక్వాతు దక్షిణమ్ ॥

తా॥ ఓ మనీశ్వరా! శ్రీధరుడు గంతోషించుగాక నాకు విశేషముగనైశ్వ ర్యమునిచ్చుగాక యని ప్రార్థించి జగత్ప్రభువగు విష్ణుమూర్తిని పూజించి నవసీ తము మొదలగు నవన్నియు బ్రాహ్మణునకు నిచ్చి మఱియు నితరులగు బ్రాహ్మణు లకుకూడ భోజనము పెట్టి తనశక్తికొలది దక్షిణ నియ్యవలయును.

శ్లో॥ భృత్యాదీన్భజయిత్వా తు యవసంగోఽషుదావయేత్ ।
స్వయంభుంజీతచ తిత స్సుహృద్భంధుననున్వితః॥

తా॥ అనంతరము భృత్యులు మొదలగు వారికిని భోజనము పెట్టి గోవులకు పచ్చిక మొదలగు మేతవేసి అనంతరము స్నేహితులు బంధువులు మొదలగు వారితో గూడి తాను భుజింపవలెను,

శ్లో॥ ససత్కుమారకథితస్తే శుక్లకాదశీవిధిః । ఏవమేవసభో
మాసి కృష్ణాయా మపిసాధయేత్॥

తా॥ ఓ ససత్కుమారా! ఈ ప్రకారము శ్రావణశుక్ల ఏకాదశీ వ్రతము చెప్పబడినది యీ ప్రకారముగానే శ్రావణ మాసములో బహుళ ఏకాదశియందును వ్రతము చేయవలయును,

శ్లో॥ అనుష్ఠాసంతుల్యమేవ దేవనామ్నివరంభిదా! జనాదకానః
ప్రియతాంమే వాక్యమేతదుదీరయేత్॥

తా॥ రెండు యేకాదశులయందును కృత్యములు సమానమే గాని నామములు మాత్రము వేరు అది యేవిధముగా ననగా శుక్ల పక్ష యేకాదశియందు పూజించి నప్పుడు శ్రీధరుడనియు బహుళ పక్షయేకాదశియందు పూజించునప్పుడు జనాదకాను డనియు పూజింపవలయును,

శ్లో॥ శుక్లాయాంశ్రీధరోదేవః కృష్ణాయాంతుజనాదకానః। ఏత
త్తేనమ్యగాఖ్యాత ముభయైకాదశీవ్రతమ్॥

తా॥ శుక్ల పక్షంబున శ్రీధరు డనియును, బహుళ పక్షంబున జనాదకాను డనియు విష్ణుమూర్తిక వేరువేరు నామముల చెప్పబడుచున్నాడు కాబట్టి యీవిధ మగు రెండు యేకాదశీ వ్రతములను నీవు చక్కగా విమర్శించి చెప్పితిని.

శ్లో॥ నానేనసదృశంపుణ్యం సభూతంస భవిష్యతి। ఇదంత్యయా
గోపనీయం స దేయమప్తమానసే॥

తా॥ దీనితో సమానమగు పుణ్యవ్రతము ఇదివరకు నెక్కడను లేదు యిక ముందును కలుగబోదుకావున యిది నీవు రహస్యముగానుంచుము దుష్టస్వభావులకు తెప్పఁ గూడదు,

ఈశ్వరఉవాచ ॥ శ్లో॥ అథవత్సామి ద్వారశ్శాన్తం పవిత్రారో
పణంహరేః । ఉక్తఃప్రాయోవిధిర్దేవ్యాః పవిత్రారోపణేతవ ॥ విశేషః

యశ్చ తం వత్సే సావధానమనాశ్చుభం । అత్యాధికారీసందిష్ట స్తంశ్రుణుష్వ వదామి తే ॥

తా ॥ ఓ మునీశ్వరుడా, యిక ముందు ద్వాదశి యందు విష్ణువును గుఱించి పవిత్రారోపణ వ్రతమును చెప్పెదనుమినుము, ఈ పవిత్రారోపణ విషయమై యిది వరకు దేవీ సంబంధముగు పవిత్రారోపణమునకు చెప్పబడినట్లుగానే కృత్యము లన్నియును సమానము దీనియందు గల విశేషములు మాత్రము చెప్పెదను సావధానమున న్నుగల వాడవై వినుము దీనియందు వ్రతము చేయుటకు తగిన అధికారి విషయమును గుఱించి చెప్పబడినది కావున దానిని గుఱించి చెప్పెదను,

శ్లో ॥ బ్రాహ్మణః శ్రుతియోవైశ్య స్తథా స్త్రీశూద్రా వీవచ । స్వధర్మావస్థితాస్స ర్వే భక్త్యా కుశ్యుః పవిత్రీకమ్ ॥

తా ॥ బ్రాహ్మణుడు శ్రుతియుడు వైశ్యుడు స్త్రీలు శూద్రులు అందఱును తమ ధర్మములయందుండ వారలై భక్తితో కూక కొని యాపవిత్రారోపణ వ్రతమును జేయవచ్చును,

శ్లో ॥ అతో దేవీ పితృమంత్రేణ ద్విజో విష్ణోర్ని వేదయేత్ । స్త్రీశూద్రాణాం నామ మంత్రో యేన సంపూజయేద్ధరమ్ ॥

తా ॥ విష్ణువును గుఱించి పవిత్రమునర్పించునప్పుడు బ్రాహ్మణుడు అతో దేవీ అను మంత్రమును చెప్పి నర్పింపవలయును స్త్రీలు శూద్రులు విష్ణువుయొక్క పేరును చెప్పి పవిత్రమునర్పింపవలయును,

శ్లో ॥ కద్రుద్రాయేహి మంత్రేణ ద్విజశ్శంభోర్ని వేదయేత్ । స్త్రీశూద్రాణాం నామ మంత్రో యేన సంపూజయేద్ధరమ్ ॥

తా ॥ శివుని గుఱించి పవిత్రారోపణ వ్రతవిషయములో కద్రుద్రాయ అను మంత్రమును చెప్పి బ్రాహ్మణుడు పవిత్రమునర్పించవలయును శివుని నామములను చెప్పి స్త్రీలు శూద్రులు పవిత్రమునర్పించవలయును,

శ్లో ॥ కృతేమణిమయంకార్యం త్రేతాయాం సేమ సంధవం । పట్టజం ద్వాపరేనూత్రిం కార్పాసంతుకలాశ్చుతం ॥

తా ॥ కృతయుగములో మణులతో గూర్చబడిన పవిత్రమును త్రేతాయుగములో బంగారపు పవిత్రమును, ద్వాపరయుగములో పట్టుపవిత్రమును, కలియుగములో ప్రత్తిసంబంధముగు పవిత్రమును నర్పణచేయవలెను,

శ్లో॥ యతిభిర్దాససంకార్యం పవిత్రారోపణంశుభమ్ । కృతా
నిచిపవిత్రాణి వైణవేపట్టలేశుభే॥ సంస్థాప్యశుభ్రవస్త్రీణాం పితౄణాం
తోన్యనేత్ ॥ క్రియాలోపవిధానాథాం యుత్వయాపి హితంప్రభో ॥
మయైయుక్తియతే దేవ తవతుష్ట్యై పవిత్రీకం॥ నమేవిఘ్నోభవేద్యేవ
కురురాధదయంమయి॥

తా॥ ఈ పవిత్రారోపణము యతిశ్వరులు మనస్సునందే చేయవలయును,
యీ పవిత్రీయులను వెదురు పాత్రయందుంచి శుభ్రముగు నూతన వస్త్రములచే గప్పి
యోద్రభువా, నేను పాత్రను వస్త్రముచే గప్పివరితిగానే నావ్రత లోపముల నన్ని
యును గప్పము, నీవు సంతసించుటకు ఈ పవిత్రారోపణ వ్రతమును చేసితివి ఓ
స్వామీ నాయందు దయగలవాడనై నేచేయు వ్రతమునకు విఘ్నము కలిగింపకుము
అని ప్రార్థించవలెను

శ్లో॥ సర్వభాసర్వదా దేవ మమత్వంపరమాగతిః । ఏతత్పవిత్రో
హంత్యాంత తోషయామిజగత్పతే॥

తా॥ ఓ దేవా, మెల్లప్పుడు సమస్త విధములచే నీవే నాకుదిక్కు ఓస్వామీ
నేను యీపవిత్రస్వరూపుడనై నిన్ను సంతోషింపజేయువాడనగుదును,

శ్లో॥ కామకోపాదయోగ్యేతే నమేస్త్వర్వ్రతఘాతకాః । అద్య
ప్రభృతిదేవేశ యావత్స్వాద్యాఃకాకందినం॥ తావన్త్రయ్యయాకా
ర్యా త్వద్భక్తస్యనమోస్తుతే॥

తా॥ ఓ స్వామీ! వ్రతమునకు విఘ్నముకలిగించెడి కామము శ్రోధముమొద
లగు దుగుణములు నాకు కలుగ నీకుకుము యిది మొదలు సంవత్సరము పూర్తి
అగుపర్యంతము నీవునన్ను రక్షింపుము నీకుననుస్కారముచేసెదను,

శ్లో॥ దేవసంపాద్యకలశే పాత్రీ వేణుమయేశుభే॥ సంస్థితస్య
పవిత్రస్య కుర్వాత్పాదకానమాదృతిః । సంవత్సరకృతార్చాయాః పవి
త్రీకరణాయభోః॥ విష్ణులోకాత్పవిత్రాద్య అగచ్ఛేహనమోస్తుతే॥

తా॥ యీ ప్రకారము దేవతను ప్రార్థించి వెదురుచే నిర్మింపబడిన శోభ
స్కరముగు పాత్రయందుంచబడిన పవిత్రము నిట్లుప్రార్థించ వలెను, ఓ పవిత్రమా
నేను సంవత్సరపర్యంతము చేసిన పూజను పవిత్రము చేయు కొఱకు నిప్పుడు విష్ణు
లోకమునుండివచ్చితివి నీకుననుస్కారము,

శ్లో॥ విష్ణుతేజోద్భవంరమ్యం సర్వపాపప్రణాశనం । సర్వకామ
ప్రదం దేవ తవాంశేధారయామ్యహమ్॥

తా॥ ఓ స్వామీ! విష్ణు తేజస్సువలన కలిగినదియు మనోహర మయినదియు
సమస్తపాపములను పోగొట్టునదియు సమస్తకోరికల నొసగునదియు యీ పవిత్రము
నీశరీరమందుంచెదను,

శ్లో॥ ఆమంత్రితోసి దేవేశ పురాణపురుషోత్తమ । అతస్త్వాం
పూజయిష్యామి సాన్నిధ్యంకురు తేనమః । ని వేదయామ్యహం తుభ్యం
ప్రతరేతత్పవిత్రీకమ్॥

తా॥ ఓ స్వామీ నారాయణమూర్తీ! నిన్ను పూజించుట శోభకు ఆవాహన
చేసితిని కావున నీకు నమస్కారము చేసెదను వాకు ప్రత్యక్షమగును ప్రాతఃకాలం
బున యీ పవిత్రమును నీకు నర్పణచేసెదను,

శ్లో॥ తతఃపుష్పాంజలిందత్వా రాత్రౌజాగరణంచరేత్ । ఏకా
దశ్యామధివసేద్ద్యా దశ్యామర్చయేదుషః॥

తా॥ అనంతరం పుష్పాంజలినిచ్చి యారాత్రి జాగరణ చేయవలయును ఇట్లు
ఏకాదశినాడు ఆవాహనచేసి ద్యాదశినాడుదయంబున తిరిగి పూజింపవలెను,

శ్లో॥ గంధదూర్వాక్షతైర్యుక్తం సమాదాయపవిత్రకమ్ । దేవ
దేవనమస్తుభ్యం గృహేదేదంపవిత్రకం ॥ పవిత్రీకరణాధ్యాయ ఎవక్
పూజాఫలాయచ॥

తా॥ గంధం గరికలు అక్షతలు మొదలగు వానితో నలంకరింపబడిన పవి
త్రమును పుచ్చుకొని ఓ స్వామీ! నన్ను పవిత్రమును చేయుటకును సంకత్సరపర్యం
తము నే చేసిన పూజ సఫలమగుటకును నే నర్పణచేయు నటువంటి పవిత్ర మును
గ్రహింపుము,

శ్లో॥ పవిత్రంమాంకురుష్వాద్య యశ్చయోదుష్కృతంకృతం ।
శుద్ధోభవామ్యహం దేవ త్వత్ప్రసాత్సురేశ్వర ! మూలసంపుటితైర్మం
త్రైరేతైర్దద్యాత్పవిత్రకమ్॥

తా॥ ఓ స్వామీ ! నేనుచేసిన పాపమును పోగొట్టి నన్ను పవిత్రునిగాచే
యను, ఓ దేవతా సార్వభౌమా ! నీయనుగ్రహము వలన పరిశుద్ధుడ నగుదును అని

ప్రాధికాంచి మూల బీజాక్షరములతో సంపుటి చేయబడిన మంత్రములతో పవిత్రమును స్వామికి నర్పణచేయవలెను,

శ్లో॥ మహానై వేద్యకందత్వా సిరాజ్య పాదకాయే త్రతః ।
మూలమం త్రీణజుహుయో ద్వహ్నాసఘృతపాయసమ్ ॥

తా॥ మహానై వేద్యము సిరాజనము మొదలగునవి జరిపి పిమ్మట నగ్నిహోత్రమునందు మూల మంత్రముతో వేయి పరమాన్నము మొదలగు వానిని హోమము చేయవలయును,

శ్లో॥ వినజాయిత్యామంత్రేణ చానేనై వపవిత్రీకం । సాంవత్సరీంశుభాంపూజాం సంపాద్యవిధివస్త్రమ్ ॥ వ్రజేదాసీంపవిత్రీత్వం విష్ణులోకంవిసజ్జితం ఉత్తారణై బ్రాహ్మణేదదాన్ త్తోనోవాధవిసజ్జాయేత్ ॥ ఏతత్తేకధితంవత్స పవిత్రానోపణంసా దేః । ఇహలోకేసుఖంభుక్త్వా అంతేనై కుంరనూపుయాత్ ॥

తా॥ యీ మూలమంత్రంతోనే పవిత్రమునకు నుద్వాసన చెప్పి ఓపవిత్రమానంతర్గతపర్యంతం నేచేసివ్రాజను సఫలమగునట్లు చేసితివి నీవిష్ణుకు విష్ణులోకమునకు వెళ్లుము అనిచెప్పి యీ పవిత్రమును తీసి బ్రాహ్మణునికై నియ్యవలయును లేక యుదకంలోనై నా విడువ వలయును యీ విధమగు విష్ణుని గుఱించిన పవిత్రానోపణ శ్రతమును నీకు జెప్పితిని యీ వ్రతమును చేసివా రిహలోకమున సుఖముల నొంది యనంతరం మోక్షముకొందుదురు అని సనత్కుమారమునీకవ్యరసితో సాంబమూర్తి చెప్పెను,

ఇతి శ్రీస్కాండపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే ఉధయైకాదశీవ్రతకథనం

ద్వాదశీ వ్రతకథనంనామ ఏకోనవింశో

ధ్యాయ స్వమాప్తుః ।

అథ వింశోఽధ్యాయ స్మారంధః.

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ త్రయోదశీదినేకృత్యం కథయామితవా
గ్రతః॥ అత్రానంగఃపూజనీయో షోడశైరుపచారకైః ॥

తా॥ సాంబమూర్తిః చెప్పచున్నాడు, ఓ సనత్కుమారా ! త్రయోదశీదిన
మందు చేయదగిన విధానమును చెప్పెదనువినుము ఈ త్రయోదశీకృతమునందు షోడ
శోపచారములచే మున్యుని పూజింపవలయును.

శ్లో॥ అశోకైర్మాలతీపుష్పైః పద్మైర్దేవప్రియైస్తథా॥ కాసుం
భైర్వసులైః పుష్పైస్తపావై రపిమాదకైః ॥ రక్తాక్షతైః పీతగంధై
ద్రోణవై స్సాగంధికైశ్శుభైః ॥ పుష్టికాజనకైర్ద్రవ్యై రేతోవృద్ధి
కరైఃపరైః॥

తా॥ ఆశోకపుష్పములు, మాలతీపుష్పములు, పద్మములు, దేవప్రియపుష్ప
ములు, కుంకుమపుష్పములు పొగడపుష్పములు, మతీయు మత్తకకలి గింజెడు నితర
పుష్పములు, యెఱ్ఱని యక్షతలు, పచ్చనిగంధములు, శోభస్కరమగు ముగంధద్రవ్య
ములు, లలికరమగు ద్రవ్యములు, రేతమును వృద్ధి చేసేడు నితర ద్రవ్యములు, మొద
లగువానిచే మున్యుని పూజించవలయును.

శ్లో॥ నైవేద్యమర్పయేచ్చైవ తాంబూలం ముఖరోచకమ్ ॥
తాంబూలేయోజయేద్ద్రవ్యం చిక్కిణంక్రముఖంశుభం ॥ ఖాదిరంచూ
ణకంజాతి త్వచంజాతిఫలంతథా ॥ లవంగైలానారికేళ బీజస్యశకలం
లఘుమ్ ॥ స్వణకూర్మాణిపాత్రాణి కుర్పూరంకేసరంతథా॥ జాతానిమగ
ధేదేశే నాగవల్లిదళానిచ॥ శ్వేతవణానిపత్వాని జీవానిచదృఢానిచ॥
రక్తయుక్తానిదేయాని పీతయేశంబరద్విషః॥

తా॥ అనంతరము నైవేద్యము చేయవలయును పిమ్మట తాంబూలము నివ్వ
వలయును, తాంబూలములో నుండు ద్రవ్యము లేనియనగా చికిని పోకచెక్కలు,
కవిరియుండలు, జాడిపత్రి, జాడికాయలు, లవంగములు, ఏలకులు, యెండినకొబ్బరి
యొక్క చిన్న చిన్నముక్కలు, పచ్చకర్పూరము కుంకుమపువ్వు, మగధ దేశమందు
పుట్టినటువంటివియు బంగారువంటి వణకముకలవిగాని, తెల్ల నివణకముకలవిగాని,
యెర్రగా నుండునవి గాని, మృదువయినవియు దృఢమగు తమలపాపలతో కూడ
తాంబూలమును ముఖమునందు మహాసన శోభపనియ్యవలయును.

శ్లో॥ మాక్షికమలసారేణ నిర్మితాభిశ్చవత్తిభిః । నీరాజయేచి
త్రభవం పుష్పాంజలిమదార్పయేత్ ॥

తా॥ మైనముతో నిర్మింపబడిన వత్తులతో మన్మథునకు దీపమునిచ్చి పిమ్మట
పుష్పాంజలులను సమర్పింపవలయును.

శ్లో॥ ప్రాధకాయేన్నామభిస్తస్య తానితేకధయామ్యహం । సర్వో
పమానసౌందర్యః ప్రమ్యన్నాభ్యోహారేస్సుతః ॥

తా॥ ఆమన్మథుని నామములను స్మరించుచు ప్రాధకాన చేయవలయును
కావున ఆమన్మథుని నామములను నీకు చెప్పెదను సమస్తమైనవారికంటె నధికమగు
సౌందర్యము కలవాడును విష్ణుమూర్తిక భూరుడును ప్రమ్యన్నుడను పేరుగల మన్మ
థుడు నన్నురక్షించుగాక,

శ్లో॥ మీనకేతనకందర్ప కానంగామన్నధస్తథా । మారఃకా
మామాత్మసంభూతో ఝషకేతుర్మనోభవః ॥

తా॥ మీనకేతన, కందర్ప, అనంగ, మన్మథ, మార, కామ, ఆత్మసంభూత,
ఝషకేతు, మనోభవ, అను నామములచే జెప్పబడు మన్మథుడు నన్నురక్షించుగాక.

శ్లో॥ రతిపీనఘనోత్తుంగస్తనయోఃపత్రవల్లికా । యస్యవక్ష
సికస్తూర్యా శ్శోభతేపరిరంభణాత్ ॥

తా॥ రతిదేవి నాలింగనము చేసికొనుటవలన యామెయన్నతమగు కుచము
అందు కస్తూరిచే నతంరింపబడిన మకరికాపత్రరచనలు మన్మథుని వక్షస్తలంబునందు
చిహ్నితములై నవి అట్టిమనోహరుడగు నన్నురక్షించుచుండుగాక.

శ్లో॥ పుష్పధన్వశంబరాచే కుసుమేషోరతేఃపతే । మకరధ్వజ
పంచేషో మదనస్సరసుందర ॥

తా॥ పుష్పములు ధనస్సుగాగలవాడును, శంబరానురసకుశ్రువును, పుష్ప
ములు బాణములుగా గలవాడును, రతిదేవికి పెనిమిటియు, మకరము ధ్వజముగా
గలవాడును, అయిదు పుష్పములు బాణములుగా గలవాడును, మందరుడునగు మన్మ
థుడు నన్నురక్షింపుచుండుగాక.

శ్లో॥ దేవానాంకార్యసిద్ధ్యధికం శివక్షిప్తహుతాశన । పరోప
కారసీమానం ధ్వనయకాస్సేనకర్మణా ॥

తా॥ జేవతుల యొక్క కార్యమును సాధించుటకు నీవు సాంబమాతీక యొక్క తపోవిఘ్నజేయగా నిష్కర్మతీయశేత్రాన్నిచే శక్యముచేసెను కావున నీవు చేయునట్టి కృత్యములనన్నియు పరోపకారమునే చెప్పచున్నవి.

శ్లో॥ నిమిత్తమాత్రంవిజయే- వనందస్మదహాయతా । త్వన్మనో రంజనేశక్ర స్తిష్ఠ త్యేవదివానిశి॥

తా॥ నీకు యుద్ధమునందు శంకుడు సహాయమును మాటమాత్రముమేగాని నీవు స్వయముగానే జయంపగలవాడవు నీమనస్సును సంతోషపెట్టుటయందు దేవేంద్రుడు రాత్రంబగలును పుయత్నముచేయుచుండును,

శ్లో॥ స్వపదభ్రంశనేషిన్మా తపస్విభ్యోవిభేతినః । త్వదన్యత్సంభూనోన్యో విరుఘ్నేద్వధమాచనః ॥

తా॥ ఎందుకలననగా ఎవరైనను కతిమగు తపస్సుచేయగా తనయంద్రపద విని కోరుదురనే భయముచే వారి తపోవిఘ్నము చేయుటకు నెల్లప్పుడు నీ సహాయమును కోరుచుండును నీకంటెనితరమగు మఱియొకడు ధైర్యముకలవాడయి యొకడు సాంబమూర్తితో విరోధము పెట్టుకొగలవాడగును,

శ్లో॥ పరబ్రహ్మనందనమానంద దస్తదృతేత్రకః । మహామోహస్యసైన్యము త్వాదృశఃకో స్తివీర్యవాక్ ॥

తా॥ బ్రహ్మనందముతో సమానమగు ఆనందమును కలిగించుటయందు నీ కంటె నితరుడెవడునులేడు పుంపంచమును మోపింప చేయునట్టి సేనలలో నీతో సమానమగు పరాక్రమము కలవాడులేడు,

శ్లో॥ అనిరుద్ధపితాకృష్ణా తృజోఽశ్చసురప్రభుః । మలయాచల సంభూత చందనాగురువాసిలే॥

తా॥ అనిరుద్ధనకు తండ్రీయు కృష్ణమాతీకమాయడును జేవతులకు శ్రభువును మలయ పర్వతమువలన పుట్టిననుంచిగంధము అగరు మొదలగు వానిచే పరిమళించువాడవునై యుంటివి.

శ్లో॥ దక్షిదిజ్మాతరిశ్వా సహాయస్తేజగజ్జయే । శరత్సంధాం సశుద్ధిత్ర జగత్సజ్జానకారణ॥

తా॥ శరత్కాల చంద్రుడు సహాయముగాగల వాడును ప్రపంచోత్పత్తికి కారణుడనగు మోనున్నధుడా ! ప్రపంచమును జయించుటయందు మలయ మారుతము నీకుసహాయము,

శ్లో॥ నాథత్వదస్త్రం పరమ మమోఘమతిదూరగమ్ । మర్మ
చ్చిదామకరుణం రహితప్రకాశతః॥ సుకుమారం శ్రుతమపి నిస్సీమ
తోభకారణమ్ । స్వతంత్రస్వపదాధాన్య దశకనాదపిసాధకమ్ ॥

తా॥ ఓ స్వామి ! నీయొక్క బాణము మిక్కిలి గొప్పశియు వ్యధాము
కానిదియు మిక్కిలి దూరప్రదేశమునకైనను వెళ్లునదియు నెంత మాత్రమును దయ
లేకుండా మర్మములను నొప్పించునదియు నెచ్చటను అడ్డు లేనిదియు మృదువైనను
తన పేరును వినినంత మాత్రముననే యమితము మనోవ్యాధిని కలగించు నదియు
తనకు సమాన మగు పదాధాన్యమును చూచినంత మాత్రముననే పొందుటకు సాధన
మయి యుండును,

శ్లో॥ ప్రవృత్తిముఖ్యాలంకార స్సహాయేనజగజ్జయే । సర్వేత్రే
ష్టాస్త్యయాదేవా ఉపహస్యాదృతావిభోః॥

తా॥ ప్రపంచమును జయించుటకు మనుష్యుల యొక్క అలంకారమే నీకు
ముఖ్యమగు సాధనము ఓ ప్రభువా ! గొప్పవారగు నమస్త మైన దేవతలను నీవు
పరిహరించుచున్నావు-

శ్లో॥ బ్రహ్మకన్యాలంపటోభూ ద్భృందాసక్తోహరిస్సృతః ।
పరదారకళంకేన అస్పృష్టవృశ్చివోయతః॥ స్వశక్త్యామేవనిరతోబహు
కాలంవ్యవాయవాత్ । దుష్కర్మనిరతశ్చేంద్రో గౌతమస్యవభూంప్రతి ।
ద్విజరాజోగురోర్భార్యాం బలాదేవాపహరవాత్ । విశ్వామిత్రస్తపో
భ్రష్టః కింకినాకారిభూయసుః॥

తా॥ నీకు అందరును లోబడిరి అదియేవిధముగా నవగా బ్రహ్మదేవుడు తన
హతురుయందు వాంఛల వాడాయెను, విష్ణుయీతిక బృందయను స్త్రీ యందా
సక్తిగలవాడాయెను, సాంబమూతిక పరభార్య రతుడగుట కలవనే ఆయననున్న
శింపగూడదనిరి, మఱియు తనశక్తియందే బహుకాలము సంభోగము చేసెను, దేవేం
ద్రుడు దుష్టప్రవర్తకన కలవాడయి గౌతమమునీశ్వరుని భార్యతో సంభోగించెను,
ద్విజరాజురాజు అని చెప్పబడుచుండెడి చంద్రుడును తనగురువగు బృహస్పతియొక్క
భార్యను బలాత్కరముగానే తీసుకొని వెళ్లెను, విశ్వామిత్రమునియు అనేకపర్యాయములు
తపోభ్రష్టుడై యెట్టిదుష్కృత్యములుచేయలేదు-

శ్లో॥ ఉక్తాఃప్రాధాన్యత స్వేతే కింబహూతైఃసమాసద । విరలా
స్సంజిహ్వాకేస్మిన్ బ్రహ్మణావశవతిశానః॥

తా॥ ఓ మన్మథుడా! యీ మొదలగు కారినీ కొంచెంచే మాట్లాడును వారిని
జెప్పినది, విశేషముగా చెప్పవలయునని నమిలియేలేదు కావున నీవుష్ట బాణములకు
లోబడక జిలేంద్రియాలగువారు కొంచెముగానే యుందురు.

శ్లో॥ తస్మాత్ప్రసీదధగవాన్ కృత యాపూజయా సయా । పూజ
రిశ్శాన్వణేశుక్ల త్రయోదశ్యాం మనోభవః ॥ ప్రవృత్తీలం పటస్థాతి
వీర్యంపుష్టిందదాత్మేసా వివృత్తిమాగణియత స్సద్విచితారంహరత్యపి॥

తా॥ ఓ స్వామీ! అందువలన నేజేసిన యీపూజచే నీవునన్న అనుగ్రహిం
పుము శ్రావణశుక్లత్రయోదశియందు మన్మథునిపూజించినయెడల ప్రవృత్తిమాగణము
నందు కోరికగలవానికి వీర్యమును బలమునిచ్చుచున్నాడు, అపేక్షారహితునకు వికార
ములను పోగొట్టుచున్నాడు.

శ్లో॥ సకామస్యస్త్రియోరమ్యా పీనోత్తుంగపయోధరాః । శర
త్పుణకసుధారశ్చి వదనాఃకమలేక్షణాః॥ లంబాతిసీలకురళ స్నిగ్ధకేశ్య
స్సూనాసికాః । రంభోర్వాగు పగుల్పాచ గతినిజాతకుంజరాః । కానూగా
రాజితాశ్వత్థ పలాశాతిశోభనాః । బృహచ్ఛ్రోణ్యఃకంబుకంఠ్యో బృ
హజ్జఘనశోభితాః॥ బింబోప్త్యఃసింహ కప్త్యశ్చ నానాలంకారభూషితాః ।
మనోరమాదదాత్మేష స్సంతుష్టశ్శాన్వణేర్చయా ॥

తా॥ కోరికలు గలవాడై మన్మథుని శ్రావణమాసములో పూజించినయెడల
మన్మథుడు సంతోషించినవాడై యున్నతమగు మనములు కలవారును, శరత్కాల
మునందు సంపూర్ణుడగు చంద్రుని వంటి ముఖము గలవారును, కద్యమువంటి నేత్ర
ములు కలవారును, పొడవైన మృదులగు నల్లని పెంట్టుకలు ముంగురులు కలవా
రును, చక్కని ముక్కు కలవారును, అరటి క్షంబములవంటి తొడలు కలవారును,
రమ్యమగు పిక్కలు కలవారును, ఏనుగు నడకలను మించిన నడక గలవారును, రమ్య
ములగు రామియామలవంటి యోనులుకలవారును, పెద్దవియగు పిరుదులు కలవారును
శంఖమువంటి కంఠము కలవారును, చక్కని మెలచే ప్రకాశించువారును, వొండ
పండువంటి అధోగోష్ఠము కలవారును, సింహనడుమువంటి నడుముకలవారును, అపేక్ష
మగు అలంకారములచే ప్రకాశించువారును, మనోహరులగు స్త్రీలను భార్యలనుగా
సమకూర్చును.

శ్లో॥ శుక్లపక్షే త్రయోదశ్యాం దదాతి చ సుతా బహూన్ |
చిరాయః పోగుణాధ్యాంశ్చ సుఖరూపాన్ సుసంపత్తిన్ ||

తా॥ మఱియు శుక్లపక్ష త్రయోదశ్యుండు పూజించినయెడల చిరకాలం బీపించువారును, మంచిగుణములు కలవారును, సుందర రూపులును, యోగ్యులునగు అనేక పుత్రుల నొసగువాడగును.

శ్లో॥ కర్తవ్యం యత్రిదోదశ్యా మేతత్తేకధితం శుభం | అతః
పరంచతుదశ్యాం కర్తవ్యం శుభమనద ||

తా॥ ఓ మన్మథుడా! త్రయోదశ్యుండు చేయవలసినదియు శుభప్రదమగు కృత్యమును చెప్పితిని, యికముందు చతుదశ్యుండు జేయవలసిన కృత్యమును చెప్పెదను.

శ్లో॥ అప్తమ్యాంకధితం దేవ్యాః పవిత్రాలోపణత్రయే
న్నకృతంతహి చతుదశ్యాంతుకారయేత్ ||

తా॥ ఓ మనీష్యురడా! అప్తమియందు దేవిని గుఱించి పవిత్రాలోపణత్రయమును చెప్పితిని అప్పుడు అత్రయము చేయవలసి నట్లయిన యెడల చతుదశ్యుండు చేయవలయును.

శ్లో॥ పవిత్రంతుత్రినేత్రస్య చతుదశ్యాం సమర్పయేత్ | పవి
త్రసాధనం సర్వం దేవీవిష్ణుపవిత్రీవత్ ||

తా॥ చతుదశ్యుండు చేసినప్పుడు సాంబమూర్తికి పవిత్రము సర్పించవలయును పవిత్రవిధాన మంతయు దేవిని గుఱించియు విష్ణుని గుఱించియు చెప్పిన విధముగానే జరుపవలయును.

శ్లో॥ ఊహాః పరంప్రకర్తవ్యః పాగ్ధా వాదిషునామసు | శైవా
గమేషు యోగ్యైశ్చ జాబాలాదిషు యత్పరం ||

తా॥ ప్రాధికా నాదులయందు చెప్పవలసిన నామముల విషయమై శైవశాస్త్రములయందు జాబాలాదులచే తెప్పబడిన గ్రంథములందునున్న రీతిగా సమఱియు వాటికి ననుసరణగా తనమగలిగిన యూహాపరకారముగాను కల్పనచేసి చెప్పవలెను.

శ్లో॥ వికల్పాత్కల్పితస్తీహ విశేషస్తవదామితే | ఏకాదశా
ధవానూత్రై స్త్రింశతాచాప్తయక్తయా || పంచాశతావా కర్తవ్యం
తుల్యగ్రంధ్యంతరాలకం | ద్వాదశాంగుళమానాని తథాచాష్టాంగుళా

నిచ॥ లింగవిస్తారమనాని చతురంగులికానివా । అర్చయేచ్ఛివతుప్త్య
ధకం విధిఃపూర్వోక్తవవహి॥

తా॥ యిక్కడ కొంచెము విశేషముకలదు దానిని చెప్పెదను వినుము పద
కొండు పోగులుగాని ముప్పది యెనిమిది పోగులుగాని యేబది పోగులుగాని పవిత్ర
మునకు పోయవలయును. నూడులు సమాన యెడము కలుగు నట్లుగానే మూడివేయ
వలయును పండ్రెండు అంగుళములు గాని యెనిమిది అంగుళములు గాని నాలుగంగు
ళములుగాని పాడవుయందువట్టి లింగమును పూజింపవలయును శివుని సంతోషము
కొరకు పూజావిధియంతయు పూర్వము చెప్పబడిన రీతిగానే చేయవలయును -

శ్లో॥ ఫలాదిపూర్వమేవోక్త మంత్రేకైలాసమాప్నుయాత్ ।
ఏతత్త్రైకధితంవత్స కిమన్యచ్ఛోతుమిచ్ఛసి॥

తా॥ ఓ చిన్నవాడా! దీనికి కలుగు ఫలమంతయు పూర్వము చెప్పబడినవిధ
ముగానే కలుగును కాబట్టి యిదియంతయు నీకు చెప్పితిని మఱియు నేది యైనను
వినుటకు కోరిక కలిగిన యెడల దాని నడుగుము చెప్పెదము అని సాంబమాతా
ననత్కుమారునితో చెప్పెను-

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాసమాహాత్మ్యే ఈశ్వర

ననత్కుమారసంవాదే త్రయోదశీవ్రత చతురశీ

వ్రత కథనంనామ వింశోధ్యాయ

స్స మాప్తః

ఏకవింశోధ్యాయ ప్రారంభః.

ననత్కుమారఉవాచ॥ శ్లో॥ పాణకమాస్యా విధింబ్రూహి కృ
పారికృత్వాదయానిధే! మాహాత్మ్యంశృణ్వతాంస్వామిన్ శ్రవణేచ్ఛా
వ్రవధతే॥

తా॥ దయచేయుచుండవలసిన సాంబమూర్తిఁ బ్రావణశుద్ధపాణిమియించి చేయతిగన కృత్యమును నాయందు దయగలవాడవై చెప్పము నాకు వివరలయినది అట్టి కథిగియున్నదని సనత్కుమారుఁడు సాంబమూర్తిఁ నడిగెను-

ఈశ్వరఉవాచ॥ శ్లో॥ ఉత్సజనముపాకర్మ అధ్యాయానాం భవేదిహ । సౌమపూణామాఘపూణా అధవోత్సజనేతిధిః ॥

తా॥ సాంబమూర్తిఁ చెప్పచున్నాడు, అభ్యసించిన వేదములకును పాపకర్మయు ఉత్సజనయు చెప్పబడెను 2. పుష్కపాణిమి గాని మాఘపాణిమి గాని ఉత్సజన కొఱకు చెప్పబడెను కావున అట్టి తిథియందు దయనను చేయవలెను-

శ్లో॥ పౌషస్యప్రతిపద్వాపి మాఘమాసస్యవాభవేత్ । ఋతుం వారోహిణీసంజ్ఞ ముత్సజనకృతాభవేత్ ॥

తా॥ లేక పుష్కమాస పాడ్యమిగాని మాఘమాస పాడ్యమిగాని చెప్పబడిన తిథియై యుండెను లేక రోహిణీ నక్షత్రముక్త తిథియందైనను చేయవలెను-

శ్లో॥ అథవాన్యేషుకాలేషు స్వస్వశాఖాను సారతః । సహస్రయోగోయుక్తస్స దుత్సగప్రకృద్వయే ॥

తా॥ లేక వారివారి శాఖల ననుసరించిన కులాచార ప్రకారముగా ఉపాకర్మయును ఉత్సజనయును ఒక్కసారి గానే చేయుట యాచారము గూడకతిగి యుండి యున్నది-

శ్లో॥ అతోనభః పాణిమాస్యా ముత్సజన మిహేవ్యతే । ఉపాకర్మణిచైవంస్యా చ్చవణక్షాంతుబహ్వృచామ్ ॥

తా॥ అందువలన ఈశాన్రణమాస పాణిమియందే ఉపాకర్మయును ఉత్సజనయును చెప్పబడెను వాజసనేయిశాఖ ననుసరించిన వారికి ఉపాకర్మనుగుఱింగి శ్రవణ నక్షత్రము చెప్పబడెను-

శ్లో॥ చతుదశశ్యాంపాణిమాస్యాం ప్రతిపద్దివసేపివా । యత్ర వాశ్రవణక్షాంస్యా ద్భహ్వృచానాంతుతిద్ధినే ॥

తా॥ శ్రావణమాసములో చతుదశ పాణిమి పాడ్యమి ఈ మాడు తిథులలో శ్రవణ నక్షత్రముక్త తిథియందు వాజసనేయి శాఖయులు ఉపాకర్మ చేయుదురు-

శ్లో॥ యజ్ఞాపాణిమాసాన్త్యా త్సమగానాంతుమాస్త
భే॥ శుక్రగుర్వారస్తమయే ఉపాకర్మచరేత్సుఖం । ఆరంభఃప్రదమో
నస్యా దితిశాస్త్రవిదాంమతమ్ । గ్రహసంక్రాంత దుష్టేతు కాలేకా
లాంతరేభవేత్ ॥

తా॥ యజ్ఞాభీయలు శ్రావణపాణిమాసి యందు చేయుదురు సామవేదా
వలంబులు శ్రావణమాసములో హస్తానక్షత్రముతోగూడిన తిథియందు చేయుదురు-
గురుశుక్ర మూఢములయందును చేయుదురు- మొదటగా నుపాకర్మ మూఢములలో
చేయ గూడ దని శాస్త్రవేత్తల యభిప్రాయము మఱియు పాణిమాసి గ్రహణము
సంక్రాంతి మొదలగు వానిచే దోషముగలదగు నేని యీ దినము విడిచి మఱియొక
కాలమునందు చేయవలెను-

శ్లో॥ పంచమ్యాం హస్తయుక్తా రూం పూణాకాయాంవానభ
స్యకే॥ స్వస్వగృహ్యనుసారేణ ఉత్సజానముపాకృతిః॥

తా॥ శ్రావణమాసములో హస్తానక్షత్రయుక్త పంచమియందుగాని పూర్ణ
మియందు గాని తమ తమ కాఖిల ననుసరించి యుపాకర్మయు ఉత్సజానయు
చేయవలయును-

శ్లో॥ మలమాసేతుసంప్రాప్తే శుద్ధమాసితుసాభవేత్ । నిశ్యం
కర్మద్యయంచేదం ప్రత్యబ్ధనియమాచ్ఛరేత్ ॥

తా॥ శ్రావణమాసము అధికమాసము వచ్చెనేని శుద్ధశ్రావణ మాసములోనే
ఉపాకర్మచేయవలయును, ఉపాకర్మయు ఉత్సజానయు ననెడు రెండుకర్మలును
ప్రతిసంవత్సరమును ముఖ్యముగా చేయవలెను-

శ్లో॥ ఉపాకర్మసమాప్తాతు సంస్థితేషుద్విజాతిషు॥ అర్పణీయస్స
చాదీపో యోపిద్భిస్తత్రసంసది॥

తా॥ ఉపాకర్మను పూర్తిచేసి బ్రాహ్మణులు మార్పండి యుండగా నప్పు
డా సభయందు స్త్రీలు దీపదానం చేయవలెను-

శ్లో॥ ఆచార్యప్రతిగృహ్యతి దీపందద్వాద్విజాతయే । సౌవ
ణికరాజతేవాసి సాతేతామ్రమయేపివా । పృథ్వీమాత్రతు గోధూ
మాక దీపతద్విష్టసంభవమ్ । దీపసాత్రంసంవిధాయ జ్వాలయేత్తత్ర
దీపకమ్ ॥

తా॥ బంగారము పెండి రాగి మొదలగు వానిచే నిర్మింపబడిన పల్లెములో శేరు గోధుములనుంచి దానిపైని గోధుమసిండితో చేయబడిన ప్రమిదె మందుదీపము పెలిగించి యాగోధుములపై నుంచి దీపముతోగూడ యా పల్లెమును ఆచార్యుడు గ్రహించుగాకయని చెప్పి బ్రాహ్మణునకు దానమిచ్చువలెను.

శ్లో॥ ఆజ్యేనవాదత్రై లేన వర్తిత్రయసమన్వితమ్ । నదక్షిణం సతాంబూలం బ్రాహ్మణాయని వేదయేత్ ॥

తా॥ నెయ్యిగాని నూనెగాని యుంచి చూడు వత్తులుగల దీపమును పెలిగించి దక్షిణ తాంబూల ములతో గూడ ఆ దీపమును బ్రాహ్మణునకు దానమిచ్చువలయును-

శ్లో॥ దీపసంపూజ్యవిప్రంచ మంత్రమేత ముదీరయేత్ । నదక్షిణసతాంబూల స్సభాదీపోముము త్తమః॥ అర్చితో దేవదేవస్య మమ సంతమనోరథాః॥ సభాదీపప్రదానేన పుత్రపౌత్రాదికంకులమ్॥ సర్వం హ్యుజ్యతాంయూతి వధాతేయశ సానసా॥ స్వరంగనాభిస్సదృశంరూపంజన్మాంతరేలభేత్॥ సౌభాగ్యంచైవలభ తే భర్తృప్రియతరాభవేత్॥ ఏవంకృత్యాపంచవషణ్ణం తతడద్యాపనంచ రేత్ ॥

తా॥ దీపమును పెలిగించి యాదీపమును బ్రాహ్మణుని పూజించి యిట్లుచెప్పవలయును, దక్షిణతాంబూలముల సహితముగా శ్రేష్ఠంబగు ఈదీపమును భగవత్స్వరూపుండగు బ్రాహ్మణునకు యిచ్చుచున్నాను నాకోరికలన్నియు సఫలములగుగాక యని చెప్పి దీపదానము జేయవలయును- యిట్లు సభాదీపదానము చేయుట వలన పుత్రులు పౌత్రులు మొదలగు వానితోగూడిన వారలై వారిరంశమంతయు కీర్తిజేతను సమస్త సద్గుణములచేతను ప్రకాశించు నట్టి దగును - ఆస్త్రీలకు మఱియొక జన్మంబున వేరతా స్త్రీలతో నమానముగు సౌందర్యము కలుగును చిరకాలమునువాసివీత్యము పెనిమిటికి ప్రేమతోగూడిన ప్రియురాలుగా నుండును యిట్లు అయిదు సంవత్సరము లీప్రకారముగా చేసి పిమ్మట సుద్యాపనము చేయవలెను-

శ్లో॥ విప్రాయదక్షిణాందద్యా ద్యభాశక్త్యాచభక్తిః । సభాదీపస్యమాహాత్మ్య మేత త్రేకధితంశుభమ్॥

తా॥ భక్తికలది యగుచు బ్రాహ్మణునకు తనశక్తి కొలదియు దక్షిణనియ్యవలయును ఓ మునీశ్వరుడా! ఇట్టి ఫలము నొసగునది కాబట్టి శ్రేయస్కుర మగు దీని మహిమనంతయు జెప్పితిని-

శ్లో॥ శ్రావణాకర్మసంస్థాచ తస్యామేవనిశ్చిన్మతా తస్మై
రంసర్పబలి స్తత్రై చవిధీయతే॥

తా॥ శ్రవణా నక్షత్రము నడిచిన కర్మయు నారాత్రియే చేయవలయును పిమ్మట సర్పబలియు విధిపడెను-

శ్లో॥ ఇదంసంస్థాన్వయంకుర్యా త్యస్త్యగృహ్యామిపేక్ష్యచ ।
హయగ్రీవస్యావతార స్తస్యామేవతిథౌన్మృత్యుః॥

తా॥ యీ చెప్పబడిన రెండుకర్మలయొక్క విధానము వారివారి నూత్రము ననవరించి చేసికొనవలయును అతిథియంతేహయగ్రీవావతారమనియు జెప్పబడెను-

శ్లో॥ హయగ్రీవజయంత్యాస్తు అతోజ్యైవ మహూత్సవః॥
ఉపాసనావతాంతస్య నిత్యంసుపరికీర్తితః॥

తా॥ యీ దినమందు హయగ్రీవావతారము కలుగుట వలననే విశేషమహాత్సవము జరుగుచుండును ఈ మహాత్సవము హయగ్రీవమంత్రోపాసన కలవారు ముఖ్యముగా చేయుదురు-

శ్లో॥ శ్రావణ్యాంశ్రవణేపూర్వం జాతోహయశిరాహరిః । జగ
మసామవేదంతు సర్వకల్పినాశనమ్॥

తా॥ శ్రావణమాసములో శ్రవణానక్షత్రము ప్రవేశించగానే విష్ణుమూర్తి హయగ్రీవుడనే పేరుగలవాడై యుద్భవించి సమస్తపాపములను పొగొట్టునట్టిసామవేదమును గ్రహించెను-

శ్లో॥ సింధూనదీవితస్తాయాం ప్రవృత్తస్తత్ప్రళయంగమే । శ్రవణ
క్షేత్రతస్తత్ర స్నానంసర్వాథా సిద్ధిదమ్ ॥

తా॥ సింధూనది సముద్రము సింగమగు చోట హయగ్రీవావతారము కలిగినది కావున శ్రవణా నక్షత్రము వచ్చినప్పుడు అతీరంబున స్నానము చేసిన యెడల సమస్త కోరికలు ఫలించును-

శ్లో॥ తత్రసంపూజయేద్విష్ణుం శంఖచక్రగదాధరమ్ । శ్రోత
వ్యాన్యధసామాని పూజ్యావిప్రాశ్చసర్వాథా॥

తా॥ అక్కడను శంఖము చక్రము గద మొదలగు నాయుధములతో గూడిన విష్ణుమూర్తిని పూజింప వలయును సామవేదమును వినవలయును సమస్త విధముల చేతను బ్రాహ్మణులను పూజింపవలెను-

శ్లో॥ ప్రేతవ్యం చభోక్తవ్యం తత్రైవస్వజనైస్సహ । జలక్రీడా
చకర్తవ్య నారీభిర్భర్తృలబ్ధయే॥

తా॥ ఆక్కడనే తమబంధువులతోకూడ హయగ్రీవ సంబంధమును నాటపాట
అను జరిపి భుజింప జలయును తిరిగి జన్మమునందు యోగ్యమును పెనిమిటిని పొంద
గలందులకు స్త్రీలు జలక్రీడలు కూడ జరుపవలయును,

శ్లో॥ స్వస్వదేశేస్వస్వగృహే అపికుర్యాన్య హూత్సవమ్ ।
పూజయేచ్ఛహయగ్రీవం జపేన్యంత్రంచతంత్రుణు ॥

తా॥ మఱియు తమ తమ దేశమునందును తమ తమ గృహముల యందును
హయగ్రీవుని పూజించి విశేష మహోత్సవమును గూడ జరుప వలయును, మఱియు
మఱియు హయగ్రీవ మంత్రమును గూడ జపింపవలయును కాబట్టి దానిని చెప్పె
దను వినుము-

శ్లో॥ ప్రణవాదిభిర్నమశ్శబ్ద స్తోభగవతేఞ్చి । ధర్మాయచ
తుధ్యక్షాంతం యోజ్యచాత్మవిశోధనమ్ । పునరంతేనమశ్శబ్దో మంత్ర
శ్చాష్టాదశాక్షరః । సర్వసిద్ధికరశ్చాయం షట్ప్రయోగై కసాధకః॥ పుర
శ్చరణమేతస్య అక్షరాణాంతుసంఖ్యయా । లక్షంవాధనహసంవా కతా
తుస్యాచ్ఛతుగుణాం॥

తా॥ మొదటగా ప్రణవమును పిమ్మట నమశ్శబ్దము తర్వాత భగవతేధర్మా
య శ్రీహయగ్రీవాయ అనియు చివరను తిరిగి నమశ్శబ్దమును చేర్చవలయును ఇట్లు
చేర్చగా (ఓం నమో భగవతే ధర్మాయ శ్రీహయగ్రీవాయ నమః) అను నటువంటి
అష్టాదశాక్షరములు గల మంత్ర మేర్పడును ఈ మంత్రము గమస్త కార్య సిద్ధులను
చేయును షట్ పదమును చేర్చినయెడల ప్రయోగములయందు సుపయోగింపబడును,
యీ మంత్రమును అక్షరలక్షగాని యెన్నియక్షరములు కలవో అన్ని నేలుగాని పుర
శ్చరణను చేసిన యెడల యీకలియుగములో నాలుగురెట్లు ఫలముకలుగును,

శ్లో॥ ఏవంక్యతేహయగ్రీవ స్తుప్తస్సత్కామ దోభవేత్ । ఏత
స్యామేవపూణాఽయాం రక్షాబంధనమిష్యతే॥

తా॥ యీ ప్రకారము చేసినయెడల హయగ్రీవుడు సంతోషించిన వాడై
మంచి కోరికల నన్నియు ఫలింప చేయును యీ పాణామియందు నే రక్షాబంధన
మును నట్టిదియు జెప్పబడెను-

శ్లో॥ సర్వకోగోపకమనం సత్త్వాశుభవిదానమ్ । శ్రుత్యం
మునిశామూహం ఇతికోసంపురాతనమ్॥

తా॥ ఈ రక్షాబంధన మనునట్టి కర్మ నమస్త రోగములకు నమస్తఅశుభ
ములను నివారణ చేయును కావున యో మునిశ్వురుడా! నీనినిగుఱించి యొక యితి
హాసము కలదు దానిని చెప్పెదను వినుము.

శ్లో॥ ఇంద్రాణ్యాయత్కృతంపూర్వ మింద్రస్య జయశుద్ధయే ।
దేవాసురమభూద్యుద్ధం పురాద్వాదకవామికల్॥

తా॥ అది యిందుని జయము నిమిత్తమై శచీదేవి రక్షాబంధనము చేసినది
అది యేవిధముగాననగా పూర్వము దేవకులకును రాక్షసులకును పండ్రెండుసంవత్స
రములు యుద్ధము జరిగెను.

శ్లో॥ శక్రిందృష్ట్యా తదాశ్రాంతం దేవీప్రాహ నురేశ్వరమ్ ।
అద్యభూతదినం దేవ ప్రాతస్సర్వసంభవిష్యతి ॥ అహంరక్షాంవిధాన్యామి
తేనాజేయోభవిష్యసి । ఇత్యుక్త్వాపాణకమాన్యాంసా పాలోమీకృత
మంగళా ॥ బబంధదక్షిణేపాణౌ రక్షాంమోదప్రదాంతతః । బద్ధరక్ష
స్తతశ్శక్రః కృతస్య స్వయనోద్విజైః ॥ చుద్రావదానవాసకం క్షణాజ్ఞ
గ్యేపతాపవాక్ । వాసవోవిజయీభూతః పునరేవజగత్త్రయే॥

తా॥ అప్పుడు దేవేంద్రుడు అలసియుండగా వానిభార్య శచీదేవి పెనిమి
టిని జూచి యిట్లు పలుకుచున్నది, ఓ నాథా యాదినము భూతముల సంబంధమగు
దినము, యాదినమున ఆగినయెడల రేపు భేదమును అంతయు నీకుజయముకలుగును
నేను నీకు రక్షాబంధనమును చేసెదను అందువలన నీవు యితరులచే జయంప బడవు,
అని చెప్పి శచీదేవి పాణకమియందు దేవేంద్రునికి మంగళకృత్యములనుచేసి సంతో
షమును కలిగించు నట్టి కంకణమును వుదేచేతికి కట్టెను యిట్లు దేవేంద్రుడు కంకణ
మును కట్టుకొని బ్రాహ్మణులవలన దీవనలనొంది ప్రతాపము కలవాడై తిరిగిరాక్ష
సులకద్దకు వెల్లి వారితో యుద్ధముచేయగా ఒకక్షణములోనే వారిసోదించి మూడు
లోకములను జయించినవాడాయెను.

శ్లో॥ ఏవప్రభావోరక్షయాః కథిత స్తేమునీశ్వర । జయదస్కుభ
దశ్చైవ పుత్రోరోగ్యధనప్రదః॥

తా॥ ఓ మునీశ్వరుడా! కావున రక్షాబంధనము ఇటువంటి సామర్థ్యము కలదియేను మఱియు జయమును గుభమును పుత్రులను ఆరోగ్యమును ధనమును కలుగఁ జేయును.

సనత్కుమారఉవాచ॥ శ్లో॥ క్రియతే కేనవిధినా రక్షాబంధస్సు రోత్రను॥ కస్యాంతిధాకదాదేవ నశన్యేన క్షుమమాసి॥

తా॥ ఓ స్వామీ ఏతిధియందు ఏకాలంబున ఏవిధిగా రక్షాబంధనము చేయవలయునో దానిని చెప్పుచు.

శ్లో॥ యథాయథాహిభగవన్విచిత్రాణిప్రభాషసే! తథాతథా నమేత్పత్తి బహుహృదాశ్శృణ్వతఃకథా॥

తా॥ ఓ భగవంతుడా! అనేక అధగ్యములుకలవియు ఆశ్చర్య కరములగు కథలను నీవు చెప్పుచుండగా వానిని వినుట వలన నాకు యెంత వరకును తృప్తి తీరుటలేదని సనత్కుమారుడుచెప్పెను.

ఈశ్వరః ॥ శ్లో॥ సంప్రాప్తే శ్రావణేమాసి పాణకామాస్యాం దినోదయే! స్నానంకుర్వీతమతిమాన్ స్మృతిశ్చితివిధానతః॥

తా॥ సాంబమాతిక చెప్పుచున్నాడు ఓ మునీశ్వరా! శ్రావణ మాసములో పాణకామి నాడువయంబున లేచి శ్రుతిస్మృతుల ననుసరించు నట్లుగా స్నానము చేయవలయును.

శ్లో॥ సంధ్యాజపాదిసంపాద్య పిశ్యోద్దేవానృషీంస్తథా తర్పయి త్యాతతఃకుర్యాత్స్వీణకపాత్రవినిర్మితామ్ ॥ హేమసూత్రైశ్చసంబద్ధాం మాక్షికాదివిభూషితామ్॥ కాశేయతంతుభిఃకీర్ణైర్విచిత్రైర్మలవజ్రతైః॥ విచిత్రగ్రంథినంయుతాం పత్రగుచ్ఛైశ్చరాజితామ్ సిద్ధాద్ధాశ్చాక్షతైశ్చైవ గభికాతాంసుమనోహరామ్॥ సంస్థాప్యకలశంతత్ర పూణకపాత్రేతుతాంస్యసేత్॥

తా॥ సంధ్య జపము మొదలగునవి యాచరించి పితృదేవతలు ఋషులు మొదలగువారికి తర్పణచేసి బంగారపు తీగలతో గూడినదియు ముత్యములు మొదలగువానితో నలంకరింపబడినదియు, నిర్మల మయినదియు, విచిత్రములగు పట్టుదార ములతోగూడినదియు చిగురుటాముపుష్పగుత్తులు మొదలగువానినుండి విచిత్రముగాముడులుకు చేయబడినదియు, తెల్ల ఆవాలు అక్షతలు మొదలగు వానితో మిత్రమయినది

యను, మనోహరమైన కంకణమును ఒక బంగారపు కలశమును బియ్యముచేసిందించి దానిపైన యాకంకణమునుంచవలయును.

శ్లో॥ ఉపవిశ్యాననేరమ్యే సుహృద్భిఃపరివారితః | వేశ్యానర్తన గానాది కృతకౌతుకముంగళః || తతఃపురోధసాకార్యో రక్షాబంధస్సమం త్రకః || యేనబద్ధోబసీరాజా దానవేంద్రో మహాబలః తేనత్వామను బభ్రామి రక్షోమాచలమాచల ||

తా॥ మనోహరంబగు ఆననంబున హర్షుండి తన బంధుమిత్ర బ్రాహ్మణ సమేతుడై వేశ్యలు మొదలగువారిచే నృత్యము గీతము వాద్యము మొదలగు మంగళ ధ్వనులు జరుప బడుచుండగా మంత్ర సహితముగా పురోహితునిచే రక్షాబంధన మును చేయించు కొనవలయును, అప్పుడు చెప్పవలసిన మంత్రమేదియన గా ఓరక్షా బలవంతుడును రాక్షస శ్రేష్ఠుడగు బలిచక్రవర్తిః దేనిచే కట్టబడెనో అట్టినిన్నుకట్టు చున్నాను కావున కదలకుండా నుండుమనిచెప్పి కట్టవలెను-

శ్లో॥ బ్రాహ్మణైఃక్షత్రియైర్వైశ్యైశ్శూద్రైశ్చైవనాన్యమా నవైః | రక్షాబంధఃప్రకర్తవ్యో ద్విజాస్సంపూజ్యయత్నతః ||

తా॥ బ్రాహ్మణులు, క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు, మఱియు నితర జాతులు వారు సమస్త మయిన వారును తమతమ శక్తికొలదియు బ్రాహ్మణులను పూజించి రక్షాబంధనం చేయించుకొనవలయును.

శ్లో॥ అనేనవిధినాయ స్తు రక్షాబంధనమాచరేత్ | సగర్వదోష రహిత స్సుఖీసంవత్సరంభ వేత్ ||

తా॥ యీ ప్రకారముగా రక్షాబంధనము చేయించు కొనిన వాడు సమస్త దోషములను పోగొట్టుకొనిన వాడయి సంవత్సర పర్యంతము కలకును సుఖమును కలిగిన వాడయి యుండును.

శ్లో॥ యశ్చావణే విమలమాసీ విధానవిజ్ఞోరక్షా విధానమిద మాచర తేమనుష్యః | ఆస్తేసుఖేనవరమేణ సవషణ్మేకం పుత్రైశ్చ పౌత్రసహిత స్సమహృజ్జనశ్చ ||

తా॥ పవిత్రమగు శ్రావణ మాసములో యీచెప్పబడిన రక్షాబంధన విధినీ జరుపు కొనినవాడు సంవత్సర పర్యంతము విశేషముగు సుఖము కలవాడై పుత్రులు పౌత్రులు స్నేహితులు మొదలగు వారితోగూడి సమస్తసుఖముల నొందును.

శ్లో॥ భద్రామాంచనకర్తవోష్ట రక్షాబంధస్సుచివ్రతైః । బద్ధా
రక్షాచభద్రాయాం విపరీతఫలప్రదా॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు శ్రవణ మాచరించు వారు రక్షాబంధనమును భద్రతిధి
యందు చేయవలయును, భద్రతిధియందు రక్షాబంధనమును చేసిన యెడల క్షయిరీకఫల
మిచ్చును అని సాంబమాతీక ససత్కుమారునితో చెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాసమాహాత్మ్యే ఈశ్వర

ససత్కుమారసంవాదే ఉపాకర్మోత్సవకానశ్రవణకర్మ

సర్వబలి సఖాదీప హయగ్రీవజయంతీరక్షాబంధ

విధి కథనంనామ ఏకవింశోధ్యాయ

స్స మా త్తః॥

అథ ద్వావింశోధ్యాయ ప్రారంభః.

ఈశ్వరః॥ శ్లో॥ శ్రావణేబహుశేపతే చతుర్థ్యాకాంమునిసత్తమః ।
వ్రతంసంకష్టహరణం సర్వకామఫలప్రదమ్॥

తా॥ ఓ మునీశ్వరుడా! శ్రావణ బహుశ చవితి యందు సమస్త కోరికల
నివసనట్టి సంకష్టహరణమును వ్రతము కలదు అని సాంబమాతీక చెప్పెను,

ససత్కుమారః॥ శ్లో॥ క్రియతేకేనవిధినా కింకార్యంకించపూ
జనమ్ । ఉద్యాపనంకదా కార్యం తస్మైవదనువిస్తరమ్ ॥

తా॥ ఓ భగవంతుడా! యీ సంకష్ట హరణవ్రతము ఏప్రకారముచేయు
వలయునో యేయేక స్తుతులుకావలయునో యేప్రకారముగా పూజింపవలెనో ఉద్యా
పనము పెప్పుడు చేయవలయునో యిదియంతయు నవిస్తరముగా జెప్పుమని ససత్కు
మారుడు సాంబమాతీకని తిరిగి ప్రశ్న చేసి యడిగెను.

ఈశ్వరః॥ శ్లో॥ చతుర్థ్యాకాయాంప్రాతరుత్థాయ దంతదావన
పూర్వకమ్ । గ్రాహ్యంవ్రతమిదంపుణ్యం సంకష్టహరణంశుభమ్॥ నిరా

హారోస్థి దేవేక యావచ్చందోనయోభవేత్ । భావ్యామృతాదియ
త్వాత్వాం సంకష్టాత్తారయస్వమామ్॥

తా॥ పాంబమూర్తిః చెప్పచున్నాడు, ఓ మునీశ్వరా! శ్రావణమనమః పాత్యం
యందు సుదయంబున లేచి దంతధారనాది కృత్యములనుదీర్చి స్నానముచేసి పరిశుద్ధు
డయి యోసాస్వామీ! యీవినంబున పుణ్యప్రదమైనదియు శ్రేయస్కరమగు సంకష్ట
హరణక్రతూను చేసెదను చందోదయమగునంత పర్యంతము నిరాహారుడనై నిన్ను
పూజించి పిమ్మట భుజించెదను కావున నన్ను కష్టములనుండి తొలగింపుము.

శ్లో॥ ఏవంసంకల్ప్యవైధాత్యైః స్నాత్వాకృష్ణ తిలైశ్శుభైః ।
విధాయచాహ్నికంసర్వం వశ్చాత్పూజ్యోగణాధిపః ॥

తా॥ ఓ బ్రహ్మశ్రతుడా! యీ ప్రకారము ప్రాతఃకాలంబున సంకల్పము
చేసి వల్లనవుల నూనెతో అభ్యంగముచే స్నానముచేసి సంధ్యావందనము అగ్ని
హోత్రము వైశ్వదేవము మొదలగు పగటి కృత్యముల నెరవేర్చి పిమ్మట వినాయక
కుని పూజింపవలయును.

శ్లో॥ త్రిభిర్నామైస్తదధేక్షాన తృతీయాంశే నవాపునః । యథా
శక్త్యాభవాహ్నేమీం ప్రతిమాంకారయేద్భుజః॥

తా॥ త్రితమును చేయదలచినవాడు జ్ఞానసంపన్నుడై పదిహేను గురువంద
గింబుయొత్తు గల బంగారముతోగాని దానిలోనగముగాని మూడవతుండు బంగార
ముతోగాని లేక తనశక్తివనుసరించి బంగారపుప్రతిమను చేయించవలెను.

శ్లో॥ హేమాభావేతురావ్యేణ తామ్రేణాపియథాసుఖమ్ ।
సర్వదాదరిద్రేణ కర్తవ్యామృన్మయాశుభాః॥

తా॥ బంగారము లేనప్పుడు వెండితోగాని రాగితోగాని చేయించ వలెను,
అంతకును శక్తిలేక దరిదురుగానుండువాడు మట్టితోనైనను చేయవలెను.

శ్లో॥ విత్తశాత్యంనకర్తవ్యం కృతేకార్యంవినశ్యతి । రమ్యేష్ట
దళవద్భేతు కుంభంవస్త్రయితంస్యనేత్ । జలపూణకంపూణకపాతే
గణదేవం ప్రపూజయేత్ । షోడశైరుప చారైస్తు మంత్రైర్వైదిక
తాంత్రికైః ॥

తా॥ తనశక్తికొలదియు చేయవలయును గాని శక్తికలిగిన యెడల లోపము చేయకూడదు అలాచేసినయెడల తానుచేసినవార్యము వ్యభిచారులును కావున ప్రారంభమున అష్టదశములు గల సంసారమును పర్యవర్తించి యుడకముతో నిండింప బడిన పూణకాకము నుంచి దానియందు ఆపతిమనుంచి వేదోక్తమంత్రములచే పోదశోపచారిములతోను వినియమని పూజింపవలెను,

శ్లో॥ మోదకాన్కారయేద్విప్రీ తిలయుక్తాన్దశోత్తమాన్ ।
దేవాగ్రేస్థాపయేత్సంచ దశవిప్రాయదాపయేత్ ।

తా॥ ఓ బ్రాహ్మణుడా! నవ్వులతో గూడినవియు శ్రేష్ఠంబగు పదికుడు ములనుచేసి అయిదు కుడుములను స్వామికి నివేదనచేసి అయిదుకుడుములను బ్రాహ్మణునకు వాయన మియ్యవలెను,

శ్లో॥ పూజయిత్వాతులంవిప్రిం భక్తిభావేన దేవతమ్ । దక్షిణాంతుయధాశక్త్యా దత్వాచప్రాధాన్యేత్తతః ।

తా॥ భక్తికలవాడయి యా బ్రాహ్మణుని దేవతతో సమానునిగా దలంచి పూజించి తనశక్తికొలదియు దక్షిణనిచ్చి పిమ్మట ఈవిధముగా ప్రాధికంపకలెను.

శ్లో॥ విప్రవర్యసమస్తుభ్యం మోదకాన్స్తేదదామ్యహం । సఫలాప్వంచసంఖ్యాకాన్ దేవదక్షిణయాయతాన్ । అపదుర్ధరణాధాయ గృహాణద్విజనత్తమ్ । అబద్ధమతిరిక్తంవా ద్రవ్యహీనం మయా కృతం । తత్సర్వంపూణకాంతాయాతు విప్రీరూపగణేశ్వర । బ్రాహ్మణాన్భోజయేచ్ఛైవ స్వాద్వన్నేనయథాసుఖం॥

తా॥ ఓబ్రాహ్మణోత్తమా నీకు నమస్కారము చేసెదను ఓస్వామీ! పండ్లతోను దక్షిణతోను గూడిన అయిదు కుడుములను నీకు దానమిచ్చు చున్నాను అవి గ్రహించిన వాడవై ఆపత్తులవలన నన్ను తరింపజేయుము ద్రవ్యము లేని వాడనయి ట్టి వ్రతమును చేయుచుంటిని కావున బ్రాహ్మణ స్వరూపమును ధరించిన యో వినియమదా! దానినంతయు సంపూణకమునుపట్టుచేయుము అనిప్రాధికంచిపిమ్మట రుచిగల పదార్థములతో బ్రాహ్మణులకు భోజనం పెట్టవలెను-

శ్లో॥ చంద్రాయాఘ్నాంప్రదాతవ్యం శ్రుణుతస్మంత్రీమాదితః॥
క్షీరసాగరసంభూత సుధారూపనిశాకర । గృహాణాఘ్నాం మయాద

త్రం గజేశత్రీతివధాన । ఏవంకృతేది నేన ప్రకృష్టస్య ద్దనాధికాః ।
దదాణి వాంచితాగ్మామాం ప్రస్థా ప్రస్థితమాచరేత్ ॥

తా॥ అనంతరము చంద్రుని కుక్ష్యంబయ్యి వలెను అనుంత్రమును నొస-
రముగా వినుము పాలనవంద్రిక్షునును పుష్ప నవాడలైను అహ్మత వ్యవహారమున
యోచంగ్రదా! నేనిచ్చునటువంటి యభ్యుక్తమును గ్రహించుము నా కుక్ష్యంబయ్యును
వృద్ధిపొందింపును అనిచెప్పి యభ్యుక్తమియ్యి వలయును యీ ప్రకారముగా చేసిన
యెడల గజాధిపతివంతోషించినవాడయి కోరిన సమస్త కోరికల నొనగనుకావున
యీసంకప్త హరణ త్రతము నాచరించవలయును-

శ్లో॥ విద్యాధీశాలభ తేవిద్యాం ధనాధీశాలభ తేధనమ్ ॥ పుత్రా
ధీశాపుత్రమాప్నోతి మోక్షాధీశాలభ తేగతిమ్ । కార్యాధీశాకార్యమా
ప్నోతి రోగీరోగాద్విముచ్యతే ॥

తా॥ విద్యను కోరిన వాడు విద్యను, ధనమును కోరినవాడు ధనమును పుత్రు-
లను కోరినవాడు పుత్రులను, మోక్షమును కోరినవాడు మోక్షమును, కార్యములను
కోరినవాడు కార్యములను పొందును రోగము కలవాడు ఆరోగ్యం కలవాడగును-

శ్లో॥ ఆపత్సవ ర్తమానానాం నృణాంవ్యాకులచేతనాం । చింత
యాగ్రస్తమనసాం వియోగస్సుహృదాంతథా । సర్వసంకప్తహరణం
సర్వాభీష్టఫలప్రదమ్ ॥ పుత్రపౌత్రాదిజననం సర్వసంపత్కరంనృణామ్ ॥
పూజనేచజపేచైవ మంత్రితేకథయామ్యహమ్ ॥ తారోత్తరంనమశ్శ
బ్దం హేరంబంమదమోదితం ॥ చతుర్ధ్యకాంతం ప్రతస్తంచ సంకప్తస్య
నివారణమ్ ॥ స్వాహాంతంచవదేన్మంత్ర మేకవింతతివణాకమ్ ॥

తా ॥ ఆపత్తులతో గూడుకొనిన వారియొక్కయు మనోవ్యాకులము గల
వారి యొక్కయు చింతతో గూడిన వారియొక్కయు స్నేహితుల వియోగము గల
వారి యొక్కయు సమస్త కష్టములను తొలగించునదియు సమస్తకోరికల నిచ్చునది
యును పుత్రులను పౌత్రులను కలిగించునదియు మనుష్యులకు సమస్త సంపత్తులు
నొనగనటువంటి యీత్రమును ముఖ్యముగా చేయవలయును తూజచేయినప్పుడును
జపము చేయినప్పుడు ముపయోగింపవలసినమంత్రమును చెప్పెదనుమనము (ఓంనమో
భగవతే హేరంబాయ మదమోదితాయ నమస్వాహా) అనునటువంటిదియు నిరుపది
యొక్క అక్షరములు గల మంత్రమును పఠించిన యెడల సమస్త కష్టములును
తొలగి పోవును,

శ్లో॥ ఇంద్రాదిలోకపాలాంశ్చ సమంతాదర్శయేత్సుధీః। మోదకానాంప్రకారంచ అన్యంతేకధయామ్యహమ్॥

తా॥ ఇంద్రుఁడు మొదలగు అష్టదిక్పాలకులను అంతటను పూజింపవలెను, మరియు యింకొక విషయముగలదు అది కుడుముల సంబంధ మయినది దానిని నీకు చెప్పెదను వినుము-

శ్లో॥ పక్వముద్రితైర్మృత్వా మోదకాఘృతపాచితాః। అర్పణీయగణేశాయ నారికేళేనగర్భితాః॥

తా॥ పక్వముగు నుత్పలు కొబ్బరి బెల్లము కలిపి యదిపూజముగా లోపల పెట్టి పైన గోధుమపిండితో కప్పగా మండునట్లుజేసి నేతితో కండి యవి వినాయక పునకు నివేదన చేయవలెను-

శ్లో॥ తతోదూర్వాంకరాన్మృగ సేభిర్నామపదైఃపుధక్। పూజయేద్గణనాథంచ తానినామానివై శ్రుణు॥

తా॥ అనంతరము గరిక చిగుళ్లతో ముందుచెప్పబోయెడు ఈగజాధిపతి నామములను స్మరింపుచు వేరువేరుగా గణనాధుని పూజింపవలయును-

శ్లో॥ గజాధిపనమస్తేస్తు ఉమాపుత్రాఘృతాశన । ఏకదంతేభవక్రీతి తథామూషకవాహన ॥ వినాయకేశపుత్రేతి సర్వసిద్ధిప్రదాయక । విఘ్నరాజస్కందగురో సర్వసంకప్తనాశన ॥ లంబోదరగజాధ్యక్ష గౌర్యంగమలసంభవ । ధూమ్రకేతో బాలచంద్ర సిందూరామరర్దన॥ విద్యావిధానవికట శూర్పకణాతిచైవహి । పూజయేద్గణపంచైవ మేకవిశతినామభి॥

తా ॥ గజాధిప, ఉమాపుత్ర, ఆఘృతాశన, ఏకదంత, ఇభవక్త్ర, మూషకవాహన, వినాయక, ఈశపుత్ర, సర్వసిద్ధి ప్రదాయక, విఘ్నరాజ, స్కందగురో, సర్వసంకప్తనాశన, లంబోదర, గజాధ్యక్ష, గౌర్యంగమల సంభవ, ధూమ్రకేతో, బాలచంద్ర, సిందూర, అమర మదన, విద్యా విధాన, వికట, శూర్పకణా, నీప నమస్కారము అనిచెప్పి యీయిరువదొక్క నామముచేతను వినాయకుని పూజింపవలయును.

శ్లో॥ పౌర్ణమాశ్చతతోజేవం భక్తిసమగ్రసన్నధీః । విఘ్నరాజనమస్తేస్తు ఉమాపుత్రాఘృతాశన॥ యదుద్దిశ్యకృతంమేద్య యథా

శక్త్యా ప్రపూజనమ్ । తేనతుష్టో మమాద్యాశు హృస్థాన్మామాన్వీ
పూరయ ॥

తా ॥ అనంతరము దేవతను నిర్మలముగు బుద్ధి కలవాడగుచు భక్తి కలవాడై
ప్రాధికాంచకలయును ఓ విఘ్నరాజా! నీకు నమస్కారము చేసెదను ఉమాపుత్ర,
అఘనాశన, జేసిని శుఠించి నాశక్తి కొలదియు పూజించితి నో అటువంటి నాపూ
జచే గణాధిపతి గంతోపించినవాడై నామనస్సు యందుండెడి సర్వ కోరికలనిచ్చి
నామనోరథము సఫలముచేయుగాక-

శ్లో ॥ విఘ్నన్నాశయశేసర్వా నిష్ఠివిధోపస్థితాస్పహూకాత్ప్ర
త్రసా దేనకార్యాణి సర్వాణీహకరోమ్యహమ్ ॥

తా ॥ నా సంబంధమును నశేక విధములై న విఘ్నములను నశింపు చేయుము
నీ యనుగ్రహముచే నమస్కార్యములను చేయగలవాడనైతి-

శ్లో ॥ శత్రుజాంబుద్ధిరాశంచ మిత్రానాముదయంకరు! తతో
హేమామంప్రకుర్వీత తతమస్తోత్రరంతథా ॥

తా ॥ ఓవినాయకా! నాశత్రువులను నశింపజేసి మిత్రులను వృద్ధి చేయుము
అని ప్రాధికాంచి పిమ్మట నూటయెనిమిది పర్యాయములు హోమంచేయవలెను-

శ్లో ॥ మోదకైర్వాయనందవ్యా ద్వీతనంపూణా హేతవే ।
లడ్డుకైర్మోదకైర్వాపి సప్తభిః ఫలసంయుతం ॥ గజేశప్రీణ నాథాఽయ
బ్రాహ్మణాయదదామ్యహమ్ ॥ కథాంశృత్వాతతఃపుణ్యాం దద్యాద
ఘృతాప్రయత్నః ॥ చంద్రాయపంచవారంతు మంత్రేణానేనసత్తమః ॥
క్షీరోదాణావసంభూత అత్తిగోత్రసముద్భవ! గృహాణఘృతంమయా
దత్తం రోహిణ్యానహితశృణ్వా ॥

తా ॥ వినాయకుడు కీర్తినొందుట కొఱకును వ్రతము పూర్తికొందుట కొఱ
కును బ్రాహ్మణునకు శేష వాయనమిచ్చుచున్నానని ఏడు లడ్డులనుగాని బూర
లనుగాని ఫలములతోగూడ బ్రాహ్మణునకు వాయనమిచ్చి పిమ్మట పుణ్యప్రదమైన
కథనువిని ఓ మనీశ్వరడా! యీ ముందుచెప్పబోవు దానిచే చంద్రునకు నైదు
పర్యాయములు అఘత్యమియ్యకలయును అది యేవిధముగా ననగా పాలసముద్రము
నందు జన్మించిన వాడవును, అత్రిమహాముని వంశమునందు జన్మించిన వాడవునగు

యో దండ్రుడా! నీ భార్యయగు రోహిణీదేవితో గూడినవాడవై నేనిచ్చునటువంటి
యభ్యుక్తును గ్రహింపుమని చెప్పి యభ్యుక్తుమిడువనలెను-

శ్లో॥ తతఃక్షమాపయేద్దేనం శక్త్యావిప్రాంశ్చభోజయేత్ | స్వ
యంభుంజీతతచ్ఛేషం యదేవబ్రాహ్మణార్పితమ్॥

తా॥ అనంతరము భగవంతుని క్షమార్పణగోరి పిచ్చుట తనశక్తికొలదియు
బ్రాహ్మణులకు భోజనమువెట్టి మిగిలిన పదార్థమును బ్రాహ్మణుల వలన ననుష్ఠ
నాని తాను భుజింపవలెను-

శ్లో॥ సప్తగ్రాసాన్మానయన్తో న్యైశ్చక్రస్తుజుభానుభుమే ||
ఇత్థంకుర్యాద్ద్రిమాసేషు చతుర్వ్యవధిభావతః॥

తా॥ మానముకలవాడై ఏడు కలశములను భుజింపవలయును అందువలన
దృఢముగా నుండువాడు కావండే నేని తనకిష్టప్రకారము భుజింపవలెను ఈ ప్రకా
రము మూడు మాసములుగాని నాలుగు మాసములు గాని యధావిధిగా వ్రతమును
చేయవలయును-

శ్లో॥ ఉద్యావనంపంచమేతు కుర్యాద్ధీమాన్ప్రయత్నతః | సావ
ణాంవక్రతుండంచ శక్త్యాకుర్యాద్విచక్షణః॥

తా॥ విద్యాంనుడీప్రకారము వ్రతమాచరించి అయిదవ మాసములో నుద్యా
వనము చేయవలయును అందునిమిత్తమై తనశక్తికొలదియు బంగారపు వినాయక
ప్రతిమను చేయించవలయును-

శ్లో॥ పూర్వోక్తేనవిధానేన పూజయేద్భక్తిమాన్నరః | చంద
నేననుగంధేన పుష్పైర్నావావిధైశ్శుభైః॥

తా॥ అనంతరము పూజించువాడు భక్తికలవాడగుచు పరిమళించుచున్న
మంచిగంధముతోను శుభప్రదములగు అనేకవిధములగు పువ్వులతోను పూర్వము చెప్ప
బడిన ప్రకారముగా పూజచేయవలయును-

శ్లో॥ నారికేళఫలేనైవ దదాదభ్యుక్తాంసమాహితః | దద్యాద్భ
క్తాయోవిప్రాయ వాయనంఫలసంయుతమ్ || శూర్పసాయన సంయుక్తం
రక్తవస్త్రేణవేష్టితం | సావణాంగణపంత్సై దద్యాచ్చైవసదక్షిణం॥

తా॥ స్వస్తచిత్తుడై కొబ్బరిజలముతో నభ్యుక్త మివ్వవలయును అనంతరం
చేతులు పరమాన్నము ఫలములు మొదలగు వానితోగూడయెఱ్ఱిని వస్త్రముతో జాట్ల

బడిన బంగారపు వినాయక ప్రతిమను దక్షిణసహితముగా భక్తుడగు బ్రాహ్మణునకు
వాయన మిచ్చువలయును-

శ్లో॥ తిలాలామాధకందన్యా ద్వ్యతసంపూణకహేతవే! తతః
క్షమాపయేద్దేవం విఘ్నేశప్రీయతామితి॥

తా॥ తతము సంపూర్ణకాండపు తూమెడు సువ్యలస దానమిచ్చువల
యును అనంతరము విఘ్నేశ్వరుడు సంతోషించుగాకయుని క్షమాపణగోరవలెను-

శ్లో॥ ఇత్థముద్యాపనంకృత్వా సాయమేధఫలంలభేత్ | సర్వ
కార్యాణిసిద్ధ్యంతి మనోభిలషి తాన్యసి॥

తా॥ ఈ ప్రకారముద్యాపనము చేసినయెడల అశ్వమేధయాగము చేసి
ఫలము నొందును మఱియు మనస్సున కోరబడిన సమస్త కార్యములు సఫలమగును-

శ్లో॥ పూర్వకల్పేగ తేస్కందే పార్వత్యావై కృతంకిల! చతు
ష్వక్పిచమాసేషు మమవాక్యేనసత్తయి॥

తా॥ పూర్వకల్పంబున నేను చెప్పగా కుమారస్వామియు పార్వతీదేవియు
నాలుగు మాసములు చేసిరి-

శ్లో॥ పంచమేమాసిదృష్టస్తు కాతికేయోహ్యవణకాయా! సము
ద్రపానవేళాయాం హ్యగస్త్యేనపురాకృతం || త్రిషుమాసేషు విఘ్నేశ
ప్రసాదాన్సిద్ధిమాప్నః! షష్ఠానవిధివిప్రేంద దమయంత్యా కృతంత్య
దమ్! నలమస్వేషయంత్యాచ తతోద్వప్తోనలోభవత్ ||

తా॥ యిట్లు పార్వతియు కుమారస్వామియు చేయగా చూచి యగస్త్వరు
సముద్రపానము చేయదలచినప్పుడు అయిదవమాసమునందు ప్రారంభించిన వాడగు
మాడు మాసములు చేయగా విఘ్నేశ్వరుడనుగ్రహము కలవాడై సిద్ధిపొందెను
దమయంతి నలమసారాజును వెతకునప్పుడు యీ కృతం నారంభించి యార మాస
ములుచేయగా విఘ్నేశ్వరుని యనుగ్రహంబలన తిరిగి భర్తృపొందెను-

శ్లో॥ సీతేనిరుద్ధేబాణశ్య నగరంచిత్రలేఖయా | క్వగతః కేన
సితోసా విత్యభూద్యా కులస్సర్గః | ప్రద్యుమ్నంపుత్రశోకార్తం ప్రీ
త్యారుక్మిణ్యభావతి॥

తా॥ అనిరుద్ధుని చిత్రలేఖబాణాదురుని పట్టమునకు తీసికొనివెల్లినప్పుడుతండ్రి
యగుమన్మధుడు నాకుమారుని యెవరుతీసుకొనివెల్లిలో యెక్కడికి వెల్లెనో విచార
పడుచుండగా మన్మధుని కల్లియగు రుక్మిణీదేవి కుమారునితో నిట్లుచెప్పుచున్నది-

శ్లో॥ శుక్రిపుత్రప్రవక్ష్యామి యద్రవతం మామ కేగృహే । రా
క్షసేనపురానీతే బాలకేత్యయిఖండితే । త్వద్వియోగజదుఃఖేన హృద
యం మమదారితమ్ ॥ కదాద్రక్ష్యామ్యహంపుత్ర ముఖమత్యంత సుం
దరమ్ ॥

తా॥ ౧. పుత్రకా! నేను చేసిన క్రత ప్రభావమును చెప్పెదను వినుము నా
గృహంబున నీవు జన్మించి నప్పుడు శంబరాసురుడు వచ్చి నిన్ను, బాలడవై యుం
డగా యెత్తుకొనిపోయెను, అప్పుడు నీవినియోగముచే దుఃఖము వలన నామనస్సు
భేదింపబడెను మిక్కిలి నుందరుడగు నాకుమారునియొక్క ముఖము నెప్పుడుమాచె
దనాయని విచారపడితిని-

శ్లో॥ అన్యస్త్రీణాం సుతాన్ దృష్ట్వా మమచేతోవివీర్యతే । మమ
పుత్రోభవన్నాసా వయసామేనమానతః । ఇతిచింతాకులాయామే గతా
స్మగ్ధానిభూరితః । తతోయేదైవయోగేన రోమశోమునిరాగతః ॥

తా॥ ఇతర స్త్రీలయొక్క పుత్రులను జూడగా వయస్సుచేతనుగానీ శరీర
సౌందర్యము చేతనుగాని, నాకుమారుడీ విధముగానే యుండునని నామనస్సు పరి
తాపబడుచుండెను ఇట్లు కొన్ని సంవత్సరములు వెళ్లగా కొంతకాలమునకు వైర
యోగమువలన నావద్దకు రోమశమహాముని వచ్చెను.

శ్లో॥ తేనోపదిష్టంవిధివత్స ర్వచింతాహరంవ్రతం । సంకష్టాఖ్య
చతుర్థ్యాన్తు చతుర్వారంమయాకృతమ్ ॥ తత్ప్రసాదా త్వమాయా
తో హత్వాశంబరమాహవే । జ్ఞాత్వాచకురుపుత్రత్వం తతోజ్ఞాన్యసి
నందనమ్ ॥

తా॥ సమస్తచింతలను పోగొట్టునట్టి సంకష్ట చతుర్థికవ్రతమును ఆరోమశ
మునీశ్వరుడు నాకు చెప్పగా నేను నాలుగు పర్యాయములు యధావిధిగా చేసితిని.
అప్పుడు వినాయకుని యనుగ్రహము వలన యద్ధమునందు శంబరాసురుని నీవు
సంహరించినవాడవై తిరిగి మనగృహమునకు వచ్చితివి, కావున నీవును ఈక్రతవిధా
నము తెలిసికొనిన వాడవై చేసిన యేకల ని కుమారుడు యెక్కడనున్నదియు నీవు
తెలిసికొనఁగలవు,

శ్లో॥ ప్రమ్యమ్నేనకృతంవిప్ర గణనాధన్యతోషణమ్ । శ్రుతో
బాణాసురపురేనిరుద్ధోనారదాత్తతః ॥ గత్వాబాణాసురపురం యుద్ధం

కృత్వానువారణమ్ । కృతానురేతసాసాధకం జిత్వాబాణాసురంరణే॥
అనీతస్సుచయాసాధక మనిరుద్ధస్తదామునే । అన్వైదేవా నున్వైః
పూర్వం కృతంవిఘ్నేతునాశనమ్॥

తా॥ యిట్లు దుక్కిరిచేవి చెప్పగా మన్మథుడు వినాయకునకు ప్రీతికరమగు
సంకల్ప చతుర్థీవ్రతముచేసెను అప్పుడా వ్రతమహిమవలన నారదుడువచ్చి బాణా
సురపట్టణమునందు అనిరుద్ధుండు కలదనిచెప్పగా మన్మథుడు బాణాసుర పట్టణమునకు
వెళ్లి యాబాణాసురునితోను వానికి సహాయకారియైన సాంబమాతీతోను ఘోర
మగు యుద్ధము చేసినవారిని జయించి కోడలుతో సహితముగా ననిరుద్ధుని తీసికొని
వచ్చెను మఱియు నోమునీళ్ళరుడా! ఇతరులగుదేవతలు రాక్షసులు మొదలగువారు
విఘ్నేశ్వరుని ప్రీతికొను పూర్వమివ్రతముచేసిరి.

శ్లో॥ అనేనసదృశంబోకే సర్వసిద్ధికరంవ్రతమ్ । తపోదానం
చతీధకంచ విద్యతేనాత్రైకుత్రచిత్॥

తా॥ కావున దీనితో నమానమగునదియు సమస్తకార్యసిద్ధులనుచేయునట్టి
వ్రతము మఱియొకటిలేదు తపస్సుగాని దానముగాని తీర్థయాత్రగాని దీనితోసమాన
మగునది లేదు.

శ్లో॥ బహునాత్రకిముక్తేన నాస్త్యన్యత్కార్యసిద్ధయే । నోప
దేశంత్యభక్తాయ నాస్తికాయశతాయచ॥ దేయంపుత్రాయశిష్యా
శ్రద్ధాయుక్తాయసాధవే॥

తా॥ దీని మహిమను గుఱించి విశేషముగా చెప్పనవసరములేదు కార్యసిద్ధిని
చేయునట్టిది మఱియొకటిలేదు కావున భక్తిలేనివానికిని భగవంతుడు లేడనువానికిని
మూఱుకనకుడు యాత్రితము నుపదేశింపగూడదు మమారునకును శిష్యునకును శ్రద్ధ
కలవానికిని సత్పురుషునకు నుపదేశింపవలయును.

శ్లో॥ మమప్రియోసివిప్రపేదాధమిహప్యవిధినందన । కార్యకర్తాసి
లోకానా ముపదిష్టమతస్తవ॥

తా॥ బ్రహ్మ కుమారుండవగు ఓ మునీశ్వరుడా! నాకు ప్రియమగువాడవును లోకములకు నుపకారమగు కార్యములను చేయువాడవు కావున యీత్రముననీకు నుపజేయించితినిని సాంబమూతి- సనత్కుమారునితో చెప్పెను-

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే చతుర్థాష్టకం సంకప్త

హరణ వ్రతకథనంనామ ద్వావింశో

ధ్యాయ స్సమాప్తః.

త్రయోవింశోఽధ్యాయ ప్రారంభః.

ఈశ్వరః॥ శ్లో॥ కృష్ణాష్టమ్యాంనభోమాసి వృచం ద్రినిశీధకే।
దేవక్యజీజనత్కృష్ణం యోగోస్మివ్యసు దేవతః॥ సింహరాసిగతేనూర్వే
కర్తవ్యస్సుమహాతనవః॥

తా॥ సాంబమూతిఁ చెప్పెనున్నాడు, ఓ మునీశ్వరుడా! శ్రావణ మాసము నందు మూర్ఖుడు సింహరాశియందు ప్రవేశించియుండగా బహుశాష్టమి దినంబున చంద్రుడు వృషభరాశియందును సమయంబున రాత్రి నిశీధనమయమందు దేవకీనకు దేవులవలన కృష్ణవ్యూహపుడై భగవంతుడావిర్భవించెను కావున యీదివము నుంచి పుణ్యప్రదమగుకాలము యిటువంటిదినంబున విశేషమహాత్మనకు చేయవలసిది.

శ్లో॥ సప్తమ్యాంలఘుభుక్కుర్యాద్దంతదావనపూర్వకమ్।ఉప
వాసస్యనియమస్స్వ పేదాత్రైజితేంద్రియః। కేనలేనోపవాసేనకృష్ణ
జన్మదినంనయేత్॥

తా॥ సప్తమి దినంబున దంతదావనాది కృత్యములనుదీర్చి స్నానసంధ్యా వందనాది నిత్యకర్మలనుచేసినవాడై పండ్లు మొదలగువానిని కొంచెముగా భుజించి నియమము కలవాడయి యింద్రియములను జయించి లఘూపవాసముతో ఆ రాత్రిని వెళ్ల బుచ్చవలయును మఱియు శేమియు భక్షింపక శుష్కోపవాసముతో నైనయా కృష్ణాష్టదినంబును వెళ్ల బుచ్చవలయును-

శ్లో॥ సప్తదన్తకృతాత్పాపాన్మృచ్యతేనాత్రిసంశయః । ఉపా
వృత్తస్తుపాకేభ్యో యస్తువాసోగుణైస్సహ ॥ ఉపవాసస్సవిజ్ఞేయో స్సర్వ
భోగవివజ్ఞః తః ॥

తా॥ యిందువఱక ఏడుజన్మంబులనుండు చేసిన పాపమైనను నశించిపోవుచు
యిందువిషమమై సందేహములేదు, ఉపవాసమనగా పాపములైన విమలబడి గుడ్డలు
మాలు కలపాడై సమస్త భోగములను విడిచి యుండుట యుపవాసమని చెప్పబడు
దని మునీశ్వరులు వక్కాణించెరి.

శ్లో॥ తతోష్ఠమాంజితైస్సన్నత్వా నద్యాదావిమలేజలేనుచే
తేశోభనంకుర్యా దేవక్యాన్సృతికాగృహమ్ ॥ నానావన్తైః స్సువాసోభి
శ్శోభితంకలతైః ఫలైః ॥ పుష్పైర్దీకపావత్రీభిశ్చ చందనాగరుఘాపితం ।
హరివంశస్యచరితం గోకులంశత్రలేఖయేత్ ॥

తా॥ ఆనంతరము శుభ్రులనూనెతో తలంటికొని నిర్మలమగు నదీజలములో
స్నానముచేసి ఓశుస్థుడై శుభ్రగత్త్రములకు ధరించి శుచియగు ప్రదేశమందు దేవకీ
దేవియొక్క పురిటి గృహమును లిఖించి యనేక వణకములు కలవియు పరిమళము
కలపుష్పములు కలకములు ఫలములు దీపపంక్తులు మొదలగు దానిచే మనోహరంగా
నలంకరించి అగరు కస్తూరి చందనము మొదలగు పరిమళ ద్రవ్యములచే పరిమళింప
చేసి విష్ణువంశమును గోపాలకలవంశము నచ్చటలిఖించవలెను.

శ్లో॥ యుక్తంవాదిత్రీనినదై నృకాత్యగీతాదిమంగలైః । వస్త్రా
దేవ్యాధిష్ఠితాంచ తన్మధ్యేప్రతి మాంహరేః ॥ కాంచనీరాజతీంతా
వ్రాంపై త్రలీం మృస్మయీంతువా । వాక్రీకాం మణిమయీంబాపి
వణకైర్లిఖితాయథా ॥ సర్వలక్షణసంపన్నాం పర్యంకేచ్ఛావృతల్య
కేః ప్రసూతాంచేవకీంత్ర స్థాపయేన్మంచకోపరిః ॥

తా॥ వాద్యములు నృత్యము గీతము నాట్యము మొదలగు మంగళధ్వజములను
ప్రొంగింపుచు బంగారము వెండి రాగి యిత్తడి మొదలగు లోహములతోగాని మట్టి
తోగాని కొయ్యతోగాని మణులతోగాని విష్ణుమూర్తికై ప్రతిమను పూర్తియగు
రాక్షసియు బాలహంతయు వప్తియను దానితోగూడ నిర్మించి లేక రంగులతోనైన
నిర్మించి యాప్రతిమను అక్కడనుంచవలయును మరియు నచ్చట పందిరిపట్టినుంచ
మును దానిపైన యెనిమిది బాస్మలుతో గూడిన పరుపును దానియందు సర్వలక్షణ
సంపన్నురాలును బాలింతరాలు నగు దేవకీప్రతిమనుంచవలయును-

శ్లో॥ సుప్తంబాలంబత్రహరిం పర్యంకేస్తసపాయినమ్ । యశో
దాంతత్రైచైకస్మిన్నుదేశేనూతికాగృహే ॥ ప్రసూతంకన్యకాంచైవ
కృష్ణపాశేశ్వాతు సంలిఖేత్ । కృతాంజలి పుటాద్దేవా న్యక్షవిద్యాధ
రామరాన్ ॥

తా॥ ఆశయ్యయందు పాలుత్రాగు చున్నట్లును నిద్రించుచున్నట్లును బాలు
డగు కృష్ణుని విగ్రహమును వేయవలయును, ఆ పురిటి గృహమునంకే మఱియొక
ప్రకేశంబున అడ శిశువును కనినట్లుగా యశోదాదేవియొక్క విగ్రహమును కృష్ణ
విగ్రహమునకు సమీపముగా లిఖించవలయును, మఱియు యక్షులు విద్యాధరులు
దేవతలు మొదలగువారు దోసిలిపట్టుకొని కృష్ణమూర్తిని ధ్యానించుచున్న వార
లనుగా లిఖించవలయును-

శ్లో॥ పనుదేవంచతత్రైవ ఖడ్గచర్మధరంస్థితమ్ । కాశ్యపోపను
దేవోయ మదితిశ్చైవ దేవకీ॥ శేషోబలోయశోదాపి ఆదిత్యంశాద్భభూవ
హా । నందఃప్రజాపతిదక్షో గగన్శ్చాపిచతుర్ముఖః ॥ గోప్యశ్చావ్వర
సస్వర్వా గోపాశ్చాపిదివాకసః । కాలనేమిశ్చకంసోయం నియుక్తాస్తేన
చాసురాః ॥ గాధేనుకుంజరాశ్వాశ్చ దానవాశ్చస్త్రపాణయః । లేఖనీ
యాశ్చతత్రైవ కాలీయోయమునాహృదే॥

తా॥ మఱియు నచ్చట ఖడ్గము చర్మము మొదలగు నాయుధములనుధరించి
యున్నట్లుగా వసుదేవ విగ్రహమును లిఖించవలయును మఱియు కాశ్యపమూనియం
శమగు వసుదేవుని, అతిథియొక్క అంశమగు దేవకీయోదలను, ఆదిత్యుని అంశమగు
బలరాముని, దక్షప్రజాపతి అంశమగునందుని, చతుర్ముఖ బ్రహ్మయొక్కయంశమగు
గగన్మూనిశ్వరుని, అప్వరసల యొక్క అంశమగు గోపికా స్త్రీలను, సమస్త దేవ
తుల అంశమగు గోపాలకులను, కాలనేమి అంశమగు కంసుని, కానిచే నియోగింప
బడిన సమస్త రాక్షసులయొక్క అంశజాలగునట్టియు హస్తమందు నాయుధధారు
లయినటువంటియు గాదాభానురుడు ధేనుకానురుడు గజానురుడు అశ్వానురుడు
మొదలగువారిని లిఖించవలయును మఱియు నచ్చటనే యమునా నదియందు మడుగు
లో కాలీయుడను సర్పవిగ్రహముండునట్లుగాను లిఖింపవలయును-

శ్లో॥ ఇత్యేవమాదియత్కించి చ్చరితంహరిణాకృతమ్ । లేఖ

యిత్యాప్త్యుత్తేన పూజయేద్భక్తితత్పరః॥ ఉపచారైః ప్లవకభిరేవ
కీచేతిమంత్రతః॥

తా॥ ఈ ప్రకారము కృష్ణమూర్తి యవతారములో జరిగిన చరిత్రము ననుగు
రించిన వారియొక్క విగ్రహములనన్నియు లిఖించి భక్తికలవాడై ప్రయత్నముచే
పూజాద్రవ్యముల నన్నియు సంపాదించి దేవకీ అనుమంత్రమును జెప్పుచు యజ్ఞోప
చారములచే పూజింపవలయును-

శ్లో॥ గాయద్భిః కిన్నరాద్యై స్సతతపరిణతాం వేణువీణాని
నాదైః । భృంగార్యాదర్కదూర్వా దధికలశకరైః కింసరై స్సేవ్యమా
నామ్ । పర్యంకేస్వాననస్థా ముదితతరపుత్రిణీసమ్యగాస్తే । సాదేవీదివ్య
మాతా విజయసుతసుతా దేవకీకాంతయుక్తా॥

తా॥ వేణు వీణ మొదలగు సాధనములతో సంగీతము పాడుచుండెడిగంధ
ర్యులతోచుట్టుకొనబడినదియు, బంగారము దవళము గరికలు పెరుగు కలశములు
మొదలగునవి హస్తములయందుంచు కొనిన కింకరలచే నేరింపబడినదియు, కుమ
రుండగు కృష్ణుని తొడలయందుంచుకొని యానందయుక్తముగ ముఖముకలదియైశోభ
స్కరముగు శయ్యయందు గూర్చున్నదియు, దేవమాతముగు అదితి యంశము వలన
బుట్టిన దేవకీదేవి పెరిటిటియగు నమరేవునితో కూడియుండి సర్వోత్కృష్టముగా
ప్రకాశించుగాకయని ధ్యానముచేయవలయును-

శ్లో॥ ప్రణవాదినమోంతైశ్చ వృధజ్జనామాను కీతకానైః ।
కుర్యాత్పూజావిధిజ్ఞస్తు సర్వపాపాప ను త్రయే ॥ దేవక్యావసు దేవస్య
వాసు దేవస్యచై వహిః । బలదేవస్యనందస్య యశోదాయూఃపృథక్పృథక్॥

తా॥ వేరుగానానుములను జెప్పుచు మొదటి ఓంకారమును చివర నమః
అనుపదమును జెప్పవలయును - పూజావిధిని తెలిసికొనిన వాడగుచు సమస్త పాప
ములు నశించుటకొఱకు దేవకీదేవి నమరేవుడు, కృష్ణమూర్తి, బలరాముడు, యశోద
నందుడు మొదలగువారలకు వేరువేరుగా పూజచేయవలయును-

శ్లో॥ చంద్రోదయేశ శాంతాయ అఘ్ర్యాందద్యాద్ధరింగ్మరణ ।
క్షీరోదాణావసంభూత అత్రిగోత్రీసముద్భవ । నమస్తేరోహిణీకాంత
అఘ్ర్యాంసః ప్రతిగృహ్యతామ్॥

తా || పాల సముద్రమునందు జన్మించిన వాడును అత్రిమనీశ్వరుని వంశము నందు జన్మించినవాడును రోహిణీదేవికి పెనిమిటియగు యోచంద్రుడా ! నీకు నమ స్కారముచేసెదను- నాచే నివృత్తబడిన యఘోశమును గ్రహింపుమని ప్రార్థించి భగవంతుని మనస్సున దలచుచు చంద్రోదయ కాలమునందు చంద్రునికు నఘోశ మిడువ వలయును-

శ్లో || దేవక్యావసుదేవంచ నందంచైవ ముశోదయా । రోహిణ్యాచనుభారశ్చిం బలంచహరిణాసహ ॥ సంపూజ్యవిధివద్దేహీ కింనా ప్నోతిసుమర్లభమ్ । ఏకాదశీకోటిసంఖ్యా తుల్యాకృష్టాప్తమీతథా ॥ ఏవంగంపూజ్యతద్రాత్రో ప్రభాతేనవమీదినే । యథాహరేస్తథాకార్యో భగవత్కామహూర్తవః॥

తా || దేవకీయుక్తుండగు వసుదేవుని యశోదాయుక్తుండగు నందుని రోహిణీ యుక్తుండగు చంద్రుని బలరాముని కృష్ణుని యథావిధిగా పూజించిన వానికిపొంద శక్యముగాని దేవియులేదు అవగా నమస్తమము పొందును కావున ఈ కృష్ణాప్తమి యనునది కోటి యేకాదశలను చేసిన ఫలము నొసగును గావ కృష్ణాప్తమి దినంబున రాత్రి పూర్వమును చెప్పినరీతిగా పూజించి తెల్ల కాలిన పిమ్మట నవమీ దినంబున కృష్ణనకును భగవత్స్వరూపిణియగు శక్తికిని సమానముగా నుత్సవము జేయవలెను-

శ్లో || బ్రాహ్మణానోజయేత్పశ్చాద్దద్యాద్యైరోధనాదికమ్ । యద్యదిష్టతమంత్రే కృష్ణోమేప్రియతామితి॥

తా || అనంతరము కృష్ణమూర్తి నాయుం దనుగ్రహము కలతాడగు గాక యని గోవులు ధనము బంగారము భూములు మొదలగు తనకిష్టముగు వాని నన్నియు దానములనిచ్చి పిమ్మట బ్రాహ్మణులకు భోజనంపెట్టవలెను-

శ్లో || నమస్తేవాసుదేవాయ గోబ్రాహ్మణహితాయచ । శాంతి రస్తుశివంచాస్తు ఇత్యుక్త్యాతంవిసజయేత్ ।

తా || గోవులకును బ్రాహ్మణులకును మేలును చేయునటువంటి వాసుదేవు నకు నమస్కారము, శాంతియు శుభమును నాకు కలుగుచు నుండుగాకయని దేవత కునుద్వాసన చెప్పవలయును-

శ్లో || తతోబంధుజనై స్సాధకం స్వయంభుంజీతవాగ్యతః । ఏవం యుక్తురుతేదేవ్యాః కృష్ణస్యచమహాత్మవమ్ । ప్రతివషణం విధానేన

యథోక్తలభ తేఫలం । పుత్రసంతానమారోగ్యం సౌభాగ్యమతలం
భవేత్ ॥

తా॥ అనంతరము మానము కలవాడయి బంధువులతో గూడుకొని భుజింప
వలయును, ఈప్రకారము ప్రతిసంవత్సరము కృష్ణవకు శక్తికి పూజగావించియున్న
వమును చేసినవాడు పుత్రసంతానము ఆరోగ్యము సామ్యములేని విశ్వర్యము మొద
లగు చెప్పిన ఫలములనన్నియుపొందగలడు-

శ్లో॥ ఇహధర్మమతిర్భూత్వా అంతేవైకుంఠ మాప్నుయాత్ ॥

తా॥ ఈ లోకంబుననుండు సంతకాలము ధర్మమునందాసక్తి కలవాడయి
జన్మాంతమునందు పై కుంఠలోకమునకేగును.

శ్లో॥ ఉద్యాపనమథోవక్ష్యే పుణ్యేష్నావిధిపూర్వకమ్ । పూర్వే
ద్యురేకభక్తాశ్చ స్వపేద్విష్టుంస్మరణహృది । ప్రాతస్సంధ్యాది సంపాద్య
బ్రాహ్మణై స్వస్తివాచయేత్ ॥

తా॥ ఇళముందు యుద్యాపనమును చెప్పెదను వినుము, పంచాంగ శుద్ధిగల
దినమునందు యుద్యాపనము చేయదలచిన వాడయి పూర్వదిశమునందు ఒక్కతర్వా
యమేభుజించి నవమైన భగవంతుని ధ్యానింపుచు ఆరాత్రినిద్రించవలయును వరు
వాడుదయమున ప్రాతః కాలంబున ప్నానసంధ్యాది నిత్యకర్మలను నెరవేర్చుకొని
త్రతమును ప్రారంభించుటకు బ్రాహ్మణులను బిలిచి పుణ్యాచారాచనాది క్రియలను
చేయించు కొనవలయును-

శ్లో॥ ఆచార్యసంవరయిత్వాతు ఋషిజత్సేవపూజయేత్ । వలే
నవాతదధేకన తదధాకధేకనవాపునః ॥ ప్రతిమాం కారయేచ్ఛక్త్యా
విత్తేశాత్యంసకారయేత్ । మండపేమండలేదేవా స్పృహ్యద్యాకృష్టాప
యేద్బుధః ॥

తా॥ అనంతరము ఆచార్యునకు ఋత్విక్కులకు వరులల నివ్వవలయునునవ
టాకుగాని అందులోనగముగాని అందులోనాటగవంతుగాని తనశక్తి కలిగినట్లు
బంగారముతో ప్రతిమను చేయించవలెను శక్తికిలోపము చేయకూడదు, ఆప్రతిమను
మంటపము నందుంచి నీమ్మట బ్రహ్మ మొదలగు దేవతల నందరి సావాహనము
చేయవలయును-

శ్లో॥ తత్రసంస్థాపయేత్కుంభం తామ్రమృణ్మయమేవవా ।
తస్యోపరిన్యసేత్పాత్రిం రాజతలైః నివంతువా ॥

తా॥ అమంటపమునందే రాగికలశమునుగాని మట్టికుండనుగాని బియ్యముతో నిండించి యుంచవలయును- దానిపైని పెండిళ్లముగాని రాగిపళ్లెముగాని పెదరు పాత్రగాని యుంచవలయును-

శ్లో॥ వాససాచ్చాద్యగోవిందం తత్రసః పూజయేద్భుధః । ఉప
చారైష్వడశభిర్దంతై రైవదికతాంత్రికైః ॥

తా॥ విద్వాంసుడగువాడు ఆ మంటపమందుండిన బిష్ణు ప్రతిమ యందు ఆఖం డితమును నూతన వస్త్రమునుంచి పిమ్మట నేవోక్తమంత్రములతోను కల్పోక్తమంత్ర ములతోను షోడశోపచార పూజలనుగావింపవలెను-

శ్లో॥ తతోఽఘ్నాంహరయేద్దాద్య దేవకీసహితాయచ । శంఖ
కృత్వాబలంకుంభం సపుష్పఫలచందనమ్ । జానుభ్యామవసంగత్వానారి
కేశఫలాన్విరిమ్ । జాతఃకంశవధాధాఽయ భూభారోత్తారణాయచ ॥
కారవాణాం విరాళాయ దైత్యానానిధనాయచ । గృహాణాఘ్నాం
మయాదత్తం దేవక్యాసహితోహరే ॥

తా॥ అనంతరము దేవకీ సహితుడైన కృష్ణునకు నఘ్నా మివ్వవలయును అది యేవిధముగాననగా శంఖముతో జలమునుంచి పువ్వుములు ఫలములు మంచిగం ధము మొదలగువానితో యా శంఖము నలంకరించి కొబ్బరికాయను యాశంఖమును చేతనుంచుకొని మోకాళ్లను భూమిమీద నుండునట్లుగా వంచి దేవకీ సహితుడవగు యాకృష్ణమూర్తిః! నీవు శంకుని సంహరించుటకును భూభారమును హరించుటకును కారవులను నశింపు చేయుటకును రాక్షసులను శధించుటకును జన్మించితివి కావున నేనిచ్చునట్టి యఘ్నామునుగ్రహింపుము, అనిప్రాధికంచి యఘ్నా మివ్వవలెను-

శ్లో॥ చంద్రాయాఘ్నాంతితోదద్యా త్పూర్వోక్తవిధినానుధీః ॥

తా॥ విద్వాంసుడు పూర్వమునందు చెప్పబడిన రీతిగానే చంద్రునినకు నఘ్నామివ్వవలెను-

శ్లో॥ నమస్తుభ్యంజగన్నాథ దేవకీతనయవ్రభాః । వసుదేవాత్మ
జానంత తాహిమాంభవసాగరాత్ ॥

తా॥ దేవకీ కనుదేవులకు కుమారుడవును, మాడులోకములకు ప్రభుడవునకు యో కృష్ణమూర్తిఁ ! నీకు నమస్కారము చేసెదను సంసారసముద్రమునుండి నన్ను రక్షింపుము.

శ్లో॥ ఇత్థంసంపాదక్యాదేవేశం రాత్రౌజాగరణంచరేత్ । ప్ర త్యుషే విచిత్రేన్నత్యా పూజయిత్వాజరాదఃసమ్ ॥ పాయసేఽశిలా జ్యైష్ఠ్య మూలమంత్రేణభక్తితః । అప్టోత్తరశతంహుత్వా తతఃపురుష నూక్తతః॥ మంత్రేణేదంవిష్ణులితి జహుయాద్వైశ్ణుతాహుతీః॥

తా॥ యీప్రకారము భగవంతుని పాఠింపించి రాత్రిజాగరణముచేసిమరు నాడుదయంబున నిర్మలమగు జలములో స్నానముచేసి కృష్ణనిపూజించి మూలమంత్ర మునుచ్చరింపుచు పరమాన్నము తిలలు నెయ్యి మొదలగు వానిచే నూట యెనిమిది పర్యాయములు హోమముచేసి పిమ్మట పురుషమాక్తముతోను, ఇదంవిష్ణుః, అనుమం త్రముతోను ఆజ్యహోమము భక్తితోనుచేయవలెను.

శ్లో॥ హోమశేషంసమాప్త్యథ పూణాహుతిపురస్సరం । ఆచార్యంపూజయేత్పశ్చ భూషణాచ్చాననాదిభిః ॥ గామేకాంకపిలాందద్యా ద్రవ్యతనంపూణాహేతవే॥

తా॥ అనంతరము పూణాహుతి మొదలగు హోమములనన్నియుసమాప్తి నొందించి అనంతరము ఆచార్యునకు కస్తూరులు ఆభరణములు మొదలగు వానినిచ్చి పూజించి క్రతము పూర్తిచేసిందుటకు కపిలగోవును దానమివ్వవలెను.

శ్లో॥ పయస్విని సుశీలాంచ నవత్సాం నగుణాంతథా । స్వణా శృంగీరౌవ్యఖురాం కాంస్యదోహని కాయతామ్ ॥ ముక్తాపుచ్చాంతా మ్రుపృష్ఠీం స్వణాఘంటా సమన్వితామ్ । వస్త్రచన్నాందక్షిణాధ్యా మేవంసంపూణాతామియాత్ ॥

తా॥ ఎటువంటి గోదానము చేయవలయుననగా, పాలునిచ్చునదియు, మంచి స్వభావముగలదియు, దూడగలదియు, నుగుణములు కలదియు, బంగారపు కొమ్ములు కలదియు, పెండి దెక్కలుగలదియు, కంచుపొడుగుతో కూడినదియు, తోకయందు ముత్యము లుంచబడినదియు, రాగిపేవుతో నుండినదియు, బంగారపు ఘంటలు కలది యు, నూతనకస్తూరుచే గప్పబడినదియు, నగు గోవును సంపూర్ణముగు దక్షిణతో కూడ నిచ్చినయెడల క్రతము సంపూర్ణమౌనును-

శ్లో॥ కపిలాయాలభావేసి గౌరన్మాపిప్రదీయతే తతఃప్రదద్యా
దృష్టిగోభ్య దక్షిణాంచయథాహతః॥

తా॥ కపిలగోవు సంభవించనప్పుడు మఱియొకటి యేగోవు నయినను దాన
మివ్వవచ్చును అనంతరము ఋత్విక్కులకు వారికి తగినట్లుగాదక్షిణ నివ్వవలయును.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణా న్యోజయేత్పశ్చా దప్రాతేభ్యక్ష్వ దక్షిణామ్॥
కలశాన్దలసంపూణా న్దద్యాచై వసమాహితః॥

తా॥ అనంతరము ఎవమందుగురు బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టి నిర్మలమగు
మనస్సు కలవాడగుచు- జలముతో నిండియుండిన సూరన కలశములను దక్షిణలతో
సహితముగా వారికి నివ్వవలెను-

శ్లో॥ ప్రాప్త్యానుజ్ఞాంతథాతేభ్యో భంజితసహబంధుభిః । ఏవం
కృతేబ్రహ్మపుత్ర వ్రతోద్యావకర్మణి ॥ నిష్పాప స్తత్రాదేవ జాయ
తేవిబుధోత్తమః॥

తా॥ అనంతరము వారివల ననుజ్ఞ తీసికొని తాను బంధువులతో కూడభుజింప
వలయును బ్రహ్మమాససపుత్రుడనగు యోగనకుమారా! ఈప్రకారము వ్రతము
నకు నుద్యావనముచేసిన బ్రాహ్మణుడు అక్షణమునందే పాపమువలన విడువబడును-

శ్లో॥ పుత్రపౌత్రసమాయుక్తో ధనధాన్యసమన్వితః । భుక్త్వాభో
గాంశ్చిరంతాల మంతేవై కురతమాప్నుయాత్ ॥

తా॥ ఇహలోకంబున పుత్రులు పౌత్రులతో కూడినవాడై ధనము ధాన్యం
మొదలగు వైశ్వర్యము కలవాడగుచు చాలాకాలము సమస్త శుఖముల ననుభవించి
యంత్యకాలమందు కాశ్యతమగు వైకుంఠలోకమున కేగును అని సాంబమూర్తి- సన
కుమారునితో చెప్పెను-

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే ఈశ్వర సనత్కుమార సంవాదే

శ్రావణమాస మాహాత్మ్యే శ్రీకృష్ణ జన్మాష్టమి

వ్రత కథనంనామ త్రయోవింశో

ధ్యాయ స్వమాప్తుః.

అథ చతుర్వింశోఽధ్యాయ ప్రారంభః.

ఈశ్వరః॥ శ్లో॥ పురాకల్పే బ్రహ్మపుత్రః దైత్యభారవహిణిః ।
బ్రహ్మాణంశరణాప్రాప వృధీదీచావిహ్వలాః ।

తా॥ సాంబమూర్తిః చెప్పచున్నాడు, బ్రహ్మజేవుని కుమారుడవగు యో-
గనకుమారా! నూర్వకల్పమందు భూదేవి దుష్టులయిన రాక్షసుల భారమును సహిం-
పలేనిదై దైత్యభారముచే వ్యాకులము కలదియగుచు బ్రహ్మజేవుని శరణుసాంఘెను-

శ్లో॥ వృత్రాంతంతిన్ముఖాచ్ఛృత్వా బ్రహ్మదేవగజైస్సహ ।
క్షీణాణామేకారిం గర్వా తుష్టవస్తుధిమ్ పయః॥

తా॥ రాక్షసుల వలన తనకుగలిగిన బాధను భూదేవి చెప్పగా విని బ్రహ్మ-
జేవుడు దేవకులతో కూడుకొనిన బాదై పాల సముద్రమందు వటపత్రమున శయ-
నించుచున్న విష్ణుమూర్తిః వద్దకు వెళ్లి యనేకవిధములుగా విష్ణుని ప్రోత్రము చేసిరి.

శ్లో॥ ప్రాదురానీతతోదిక్షు శుశ్రీత్వాసర్వం దిధేర్ముఖాత్ ।
మాభైష్టదేవాదేవక్యో జర రేవను దేవతః॥ అవతీర్ణోభవిష్ణోమిహరి-
ష్యేభూమివేదనామ్ । భవంతుయాదవాదేవాశ్చత్యక్త్వాంతదేవధిభుః॥

తా॥ యిట్లు నాలుగు ముఖముల వలనవను పలుకుచుండగా నాడుగుదిక్కుల-
యందును ప్రతిధ్వను లిచ్చుచున్నట్టి ఆ బ్రహ్మజేవుని ప్రోత్త్రము విన్నవాడై విష్ణు-
మూర్తిః యిట్లు చెప్పచున్నాడు, ఓ దేవకులారా! రాక్షసులవలన మీరు భయపడ-
వలదు దేవకీ వసుదేవుల వలననేను భూమిమందనతరించి భూభారమును హరించె-
దను కాత్మన మీరును భూమియందు యాదవులుగా పుట్టవలయును అని చెప్పిరీభు-
వగు విష్ణుమూర్తిః యంతధానముకొంచెను,

శ్లో॥ దేవక్యోజర రేజాతో వను దేవేనగోకులే । స్థాపితఃకంసభీ-
తేన వవృధేతత్రకంసహః॥

తా॥ అనంతరము విష్ణుమూర్తిః తనుదేవునివలన దేవకీదేవియొక్కగర్భము-
నందు జన్మించుగా కంసునివలన భయముచే పనుదేవు డాకృష్ణమూర్తిఃని తీసికొని-
వెళ్లి యాదవులుండెడిప్రదేశమునందు విడిచిరాగానక్కడ కృష్ణుడు పెరుగుచుండెను.

శ్లో॥ అగత్యమధురాంవశ్చా త్కంసస్సగణమాహనత్ । తత-
స్సర్వేపారజనాః ప్రాధానాయామానురాదరాత్ ।

తా॥ అవంతరము కంనుడు నేనానమేతుడై మధురా పట్టణమునకు వచ్చి యాదపులను బాధింపగా నా పట్టణ జనులందఱును దీనులై కృష్ణుని విట్లుప్రాధికం చుచున్నారు-

శ్లో॥ కృష్ణకృష్ణమహాస్మర శృక్తానామభయప్రదః ప్రాణఘ్నా పాహినో దేవ శరణాగతవత్సలః॥

తా॥ భక్తులకు అభయమిచ్చువాడవును శరణుపొందిన వారియందు ప్రేమ గలవాడవును యోగీశ్వరులలో వక్రగోరుడవునగు ఓకృష్ణమూర్తి! మా ప్రాణములకు బాధకలిగించెడి దుష్టులను సంహరించి నుమ్ములమరక్షింపుము-

శ్లో॥ కించిద్విజ్ఞాపయే దేవ ఏతన్నోపక్రమహాసి! తవజన్మది నేకృత్యం నజ్ఞాతం కేన చిత్స్వచిత్ ॥ జ్ఞాత్వాచ తద్దినేన ర్వే కుర్యోవ ధాకపనోత్పవమ్ । తేషాం దృష్ట్యాచ తాంధ్ర క్తిం స్వస్తికశ్చిద్ధాంచ సా హృదమ్ ॥ కృత్యంజన్మదినేతేభ్యః కథయామానకేశవః । శృత్వాతేపి తథాచక్రుః పృథానాతేనతద్రవతం॥

తా॥ ఓ ప్రభువా! మేముప్రాధికంచి విజ్ఞాపనము చేయుచున్నాము- అది యెవఁడనగా నీవు జన్మించినది నమందు చేయవలసిన కృత్యమేదియో మాలోనొకరై నను ఎప్పుడును తెలిసికొనియుండలేదు అనిషయమును మీరు చెప్పినయెడల అప్రకారముగా ఆ దినమునందు వధకాంతి యుత్సవమును చేసెదము అని ప్రాధికాంచగా నప్పుడు కృష్ణమూర్తితనయందు వారికుండెడి భక్తియును శ్రద్ధయును మిత్రభావమును జూచినవాడై వారికి తనజన్మదినమందు చేయవలసిన విధానమంతయు జెప్పగా వారువిన్నవారై యధాప్రకారముగాచేసిరి.

శ్లో॥ వరాంశ్చ బహుధాపాదా ద్భగవాన్రవతకారిణే । అత్రై వోదాహరంతీమ మితిహాసంపురాతనమ్॥

తా॥ అప్పుడు భగవంతుండగు కృష్ణమూర్తికి వ్రతము చేసినవారికి యశేక విధములగు వరముల నిచ్చెను దీనిని గుఱించి తూర్వము జరిగిన కథ యొకటి కలదు దానినిచెప్పెదను వినుము-

శ్లో॥ అంగదేశోద్భవోరాజా మిత్రజిన్నామనామతః । తస్యపు త్రోమహాసేన సృత్యజిత్సత్పథేస్థితః॥ పాలయామానసర్వజ్ఞో విధివద్రం జయస్సృజాః ॥

తా॥ అంగదేశమునందు అమిత్రజిత్తు అను రాజు కలడు వానికి గర్భజిత్తు అను నొకపుమారుడు గలడు అతడు సమస్తరాజనీతి నెరింగిన వాడై సన్మానము నందు శ్రవణించుచు చతురంగబలి సమేతుడై ప్రజలకు ననురాగము కలిగింపుచు న్యాయముగా భూమి నేలుచుండెను-

శ్లో॥ తస్యైవంశతతామానస్య కదాచిద్దైవయోగతః | పాఖండై స్సహసంవాసో బభూవబహువాసరమ్ | తత్సంసకాత్సన్మపతిరథమేక నిరతోభవేత్ |

తా॥ యిట్లు కొంతకాలము పెళ్లగా నైవయోగముచే నొకప్పుడు నాస్తిక మతస్థులతో సహవాసము కలిగి పిమ్మట బహుకాలము వఱకు వారితోనే చాలిమి చేయుటవలన నారాజు అధర్మప్రవర్తనడయియుండెను-

శ్లో॥ వేదశాస్త్రపురాణాని నినిందబహుశోన్మపం | వణాశ్రమ మగతేధర్మే విద్యేషంపరమంగతః |

తా॥ వేదములు శాస్త్రములు పురాణములు మొదలగు వానినితోనేక విధములుగా నారాజు నిందించుచుండెను వణాశ్రమ ధర్మముల యందును మిక్కిలి ద్వేషము కలవాడయియుండెను-

శ్లో॥ ఏవంబహుతిధేకాలే ప్రయాతేమునిసత్తమ | కాలేనని ధనంప్రాప్తాయమదూతవశంగతః | బద్ధాపాశైర్నీయమానో యమ దూతైర్యమాంతికమ్ | వీడితస్తాడ్యమానోసా దుష్టరంగతియోగతః || నరకేపాతితఃప్రాప యాతనాంబహువత్సరమ్ | భుక్త్వాపాపాన్యశేషేణ పైశాచీం యోనిమాస్థితః || క్షుధాత్పస్థా సమాక్రాంతే భ్రమన్సమ రుధన్వసు ||

తా॥ యిట్లు బహుకాలము జరుగగా నోమునీశ్వరుడా ! ఆరాజు కాలవశముచే మరణము నొందెను అంతట యమదూతలువచ్చి పాపములచేకట్టి యమునివద్దకు తీసికొనిపెట్టి యశేక విధములుగా బాధలుపెట్టి దుర్మాగుణాల సహవాసము కలిగి యుండుటవలన నితనిని నరకములలో పడవేసి యశేక సంవత్సరములు యాతనపెట్టి పాపముల నన్నిటి ననుభవించెనని పిమ్మట పిశాచ శరీరములో ప్రవేశపెట్టిరిత్తువ

అకలి దాహము మొదలగు వానిచే పీడింప బడుచు నిజకాల ప్రదేశముల యందు తిరుగుచుండెను.

శ్లో॥ కస్యచిత్త్వధవైశ్యస్య దేహమావిశ్యసంస్థితః । సహతే
వైవసంయాతో మధురాంపుణ్య దాంపురీమ్ । సమీపే రక్షకైస్తస్య
తస్మాద్దేహద్వహిమ్కృతః॥

తా॥ ఒకప్పుడు ఒక వైశ్యుడేహములో ప్రవేశించి పుణ్యప్రదమగు అమధు
రాపట్టణములో ప్రవేశించగా యితడు పిశాచము పట్టిన వాడని యాపట్టణ కావలి
వారలు వెడలిగొట్టిరి అప్పుడా పిశాచము వైశ్యునిదేహము విడిచిపోయెను.

శ్లో॥ బభ్రామవిపినేసోధ ఋషీణామాశ్రమేషుచ । కదాచిద్దైవ
యోగేన హరేజన్మాప్తమిదినే ॥ క్రియమాణాంమహాపూజాం వ్రతి
భిర్మునిభిద్విశ్రాంతైః । రాత్రౌజాగరణంచైవ నామసంకీర్తనాదిభిః॥ దద
శశసర్వంవిధివ చ్ఛ్రావాధహరేకథామ్ । నిష్పాపస్తత్రణాదేవశు
ద్ధోనిర్మళమానసః ప్రేతదేహాంసముత్సృజ్య విష్ణులోకే విమానగః॥
యమదూతైఃపరిత్యక్తో దివ్యభోగసమన్వితః । విష్ణుసాయుజ్యమాపన్నా
వృతస్యాస్యప్రభావతః॥

తా॥ అనంతర మాపిశాచము అరణ్యముల యందును మునీశ్వరుల యాశ్రమ
ములయందును తిరుగుచుండగా నొకప్పుడు నైకయోగము వలన నొక చోట కృష్ణా
ప్తమిదినంబున మునీశ్వరులును బ్రాహ్మణులును వ్రతముచేయుచు విశేషపుణ్యప్రద
మగు కృష్ణనియొక్క పూజచుగావించి పిమ్మట నారాత్రి విష్ణునామ స్మరణముకథా
శ్రవణము మొదలగు వానిచే జాగరణముచేసిరి అపిశాచము యిదియంతయుచూచుట
వలనను విష్ణు కథలను వినుట వలనను ఆ తుణమునందే పాపమువలన విడువబడి పరి
శుద్ధుడై నిర్మలమగు మనస్సుగలవాడగుచు పిశాచ శరీరము వదిలిపోయెను, అప్పుడు
యమమాతలు విడిచిపెట్టివెళ్ల గా విష్ణు దూతలువచ్చి దివ్యవిమానం మీద నెక్కించి
శిష్టులోకమునకు తీసికొనివెళ్లిరి, అక్కడదేవతా సంబంధమైన భోగముల నన్నియు
వనభవించి యావ్రతమహిమ వలన విష్ణుసాయుజ్యమును పొందెను.

శ్లో॥ నిత్యమేతద్రవతంచైవ పురాణేసార్వకాలికమ్ । కథ్యతే
విధివత్సమ్య జ్ఞునిభిస్తత్వదర్శిభిః । సార్వకాలికమేవైత త్కృత్యాకా
మానవాప్నుయాత్ ॥

తా॥ ఓ మనీశ్వరా! యథార్థమును తెలిసికొనిన మనీశ్వరులు ఈ వ్రతమును సర్వకాలముల యందును ముఖ్యముగా చేయవలయునని పురాణములో జెప్పియున్నారు కావున ఎల్లప్పుడును యీ వ్రతము చేసినవాడు శోరికలనన్నియును పొందెను.

శ్లో॥ ఏవంయఃకురు తేకృష్ణ జన్మాప్తమ్యంత్రతంశుభమ్! భుక్త్యేహవివిధాన్భోగా న్మృభాన్కామాన వాప్నుయాత్॥

తా॥ యీ వ్రతకారము కృష్ణ జన్మాప్తమిదివంటున శుభప్రదమైన వ్రతమును చేసిన వాడు యీ లోకంబున సమస్త శుభముల శమభవించి సమస్త శుభములను శోరికలను పొందును.

శ్లో॥ తత్ర దేవవిమూనేన వషణలక్షణవిధేస్సుత । భోగాన్నానా విధాన్మృత్వా పుణ్యశేషాదిహగతః॥ సర్వకామసమృద్ధస్తు సర్వాశుభ వివజితః । కులేనృపతివర్యాణాం జాయతేమదనోపమః॥

తా॥ అంత్యకాలమందు దేవదూతలు వచ్చి దేవ విమానమందు గూర్చుండ బెట్టుకొని స్వర్గలోకమునకు తీసుకొని వెళ్లుదురు, ఓ బ్రహ్మకుమారా! అక్కడ సమస్త భోగముల ననుభవించి పుణ్యంమిగులుట వలన భూలోకంలో గొప్పరాజుల పటుంబంతో మృత్యువునతో సమానమగు సౌందర్యం కలవాడయి జన్మించి యేవిధమగు శశుభములను పొందక సమస్త శోరికలయొక్క ఫలితం నొందుచుండును,

శ్లో॥ యస్మిన్సదై వవిషయే లిఖితంస్యాత్పురార్వితమ్ । కృష్ణ జన్మోపకరణం సర్వశోభాసమన్వితమ్॥ పూజ్యతేవిశ్వసృష్టత్ర వ్రతై రుత్సరంయుతైః । పరచక్రభయంతత్ర నకదాచిదృవివ్యతి ॥

తా॥ పూర్వమున చెప్పబడినదియు సమస్త శుభములతో గూడి నటువంటి కృష్ణజన్మ సంబంధమును చరిత్రం ననుసరించిన విగ్రహాలు లిఖింపబడినవై యెవని యొక్క దేవతా గృహమందుంచబడి పూజింప బడునో యొక్కడ సమస్తాత్మవములతోగూడుకొనినట్లుగా వ్రతములుచేయబడి భగవంతుడు పూజింపబడునో అటువంటి ప్రదేశంబుని ఇతరరాజులసంబంధమును భయం యీలిపాధలు మొదలగునవి యెన్నఁబడు కలుగవు-

శ్లో॥ పజాన్యఃకామవషీకస్యా దీతిభ్యోనభయంక్వచిత్ । గృ
హేవాపూజయేద్యస్తు చరితం దేవకీజనే॥ తత్రసర్వసమృద్ధంస్యా న్నో
పసాకాద్యయంభవేత్ । సంసగేణాపియోభక్త్యా వ్రతంపశ్యేదనా
కులః॥ సోపిపాపవినిర్ముక్తః ప్రయోతిహరిమందిరం॥

తా ॥ మేఘుడు సస్యములకు నుపయోగమగునట్లు వషీకంచును అతివృష్టి
అనావృష్టి మూషకశలవములు మొదలగువానివలన బాధలెన్నడును కలుగవు కృష్ణ
జన్మచరితము పూజింపబడిన గృహమానందు సమస్త విశ్వరత్నములు సమృద్ధిగా నుం
డును తిరిగిజన్మించుట యశేభయము కలుగదు, సత్పురుషుల సహవాసమువలనగాని
భక్తి వలనగాని కృష్ణుని వ్రతమును స్థిరచిత్తుడై చూచినవాడొ సమస్త పాపముల
వలన విడువఁబడి జన్మానంతరమున కాశ్వతమగు విష్ణులోకమును పొందునుఅనియీ
ప్రకారంగా సాంబమాతీక సనత్కుమార మునీశ్వరునితో చెప్పినట్లుగా నూత
మునీశ్వరుడు, కానకాదిమునీశ్వరులతోఁజెప్పెను.

ఇతి శ్రీస్కాందపురాణే శ్రావణమాసమాహాత్మ్యే ఈశ్వర

సనత్కుమారసంవాదే కృష్ణజన్మాప్తమీవ్రతకథనం

నామ చతుర్వింశోధ్యాయ

స్స మా ప్రః

శ్రావణమాసమాహాత్మ్యం

సంపూర్ణము.

అ థ న్నా య సా ది : మ్.

క్షేం అస్య శ్రీకృష్ణసహస్రనామస్తోత్రమాలామస్తోత్రస్య పరాశర ఋషిః, అనుష్టుప్ ఛందః, శ్రీకృష్ణః పరమాత్మా దేవతా, శ్రీకృష్ణేతి బీజమ్, శ్రీవల్లభేశక్తిః, శార్ఙ్గీతిః లకృ, శ్రీకృష్ణప్రీత్యర్థే వారాయణే వినియోగః, అథన్యాసః, పరాశరా య ఋషయో నమ ఇతి శిరిసి, అనుష్టుప్ ఛందసే నమయితి ముఖే, గోపాల కృష్ణాయ దేవతాయ నమః ఇతి హృదయే శ్రీకృష్ణాయ బీజాయ నమ ఇతి గుహ్యే, శ్రీవల్లభాయ శక్త్యై నమ ఇతి పాదయోః, శావ్ జగద్రాయ కీలకాయ నమ ఇతి సర్వాంగే అథ కరన్యాసః, శ్రీకృష్ణ ఇత్యారభ్య శూర వంశై కథీ రిత్యన్తాని అంగుస్తా భ్యాం నమః, శౌరి రిత్యారభ్య స్వభాసోచ్ఛాసితవ్రజ ఇత్యన్తాని త్రయో నీభ్యాం నమః, కృతాత్మవిద్యా విన్యాస ఇత్యారభ్య ప్రస్థాన శకటా రూఢ ఇతి మధ్యమా భ్యాం నమః, బృహ్దావన కృతాలయ ఇత్యారభ్య మధురాజనవీక్షిత ఇత్యనామికా భ్యాం నమః, రజక ప్రతిఘాతక ఇత్యారభ్య ద్వారకా పురకల్పన ఇతి కనిష్ఠికా భ్యాం నమః, ద్వారకానిలయ ఇత్యారభ్య పరాశర ఇతి కరతలకర పృష్ఠా భ్యాం నమః, ఏవం హృదయాదిన్యాసః కార్యః,

అ థ ధ్యా న మ్.

శ్లో ॥ కేషాంచిత్రేమృతం సాం విగళితమనసాం బాలలీలావిలాసం
 కేషాంగోపాలలీలాజ్ఞితరసికతను ర్వేణువాద్యేన దేవమ్. కేషాంవా
 మాసమాజే జనితమనసిజోదై త్యదర్శాపస్తావం జ్ఞాత్వాభిన్నాభిలాషం
 సజయతి జగతామీశ్వరస్తాదృశోఽభూత్, ౧, క్షీరాబ్దాకృతనం స్తవ
 స్సురగజైర్వహ్మదిభిః పండితైః ప్రోద్భూతో వసుదేవనందని ముచాచి
 క్రీడయాగోకులే, కంసధ్వంసకృతే జగము మధురాం సారామనద్వార
 కాం గోపాలోఽఖలగోపికా జననఖః పాయాదపాయాత్సనః, ౨, పుల్లే
 నివరకాన్తి మిస్తువదనం బర్హావతం సప్రియం శ్రీవత్సాజ్ఞ ముదార
 కాన్తుభధరం పీతాంబరం నుందరం, గోపీనాం నయనోత్పలార్చితమం
 గోగోపసంఘావృతం గోవిందం కలవేణువాదనరతం దివ్యాజ్ఞభూషం భజే.

